

Budapest,
2001. november 29.,
csütörtök

134. szám

Ára: 1652,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
26/2001. (XI. 29.) BM r.	9322
27/2001. (XI. 29.) BM—IM e. r.	9382
98/2001. (XI. 29.) FVM r.	9387
19/2001. (XI. 29.) IM r.	9389
41/2001. (XI. 29.) KöViM—KöM e. r.	9392
42/2001. (XI. 29.) KöViM r.	9395
50/2001. (XI. 29.) AB h.	9395
51/2001. (XI. 29.) AB h.	9411
52/2001. (XI. 29.) AB h.	9414
53/2001. (XI. 29.) AB h.	9422
54/2001. (XI. 29.) AB h.	9425
55/2001. (XI. 29.) AB h.	9433
56/2001. (XI. 29.) AB h.	9453
153/2001. (XI. 29.) KE h.	9455
154/2001. (XI. 29.) KE h.	9456
A hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságok Riasztási és Segítségnyújtási Tervéről szóló 23/1996. (IX. 19.) BM rendelet módosításáról	9322
Az idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizet végrehajtásának szabályairól	9382
A sertések Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszere bevezetésének előkészítéséről	9387
A formatervezési mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól	9389
A repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének részletes műszaki szabályairól szóló 18/1997. (X. 11.) KHVM—KTM együttes rendelet módosításáról	9392
A kedvtelési célú vízijárművek tervezéséről, építéséről és megfelelőségének tanúsításáról szóló 2/2000. (VII. 26.) KöViM rendelet módosításáról	9395
Az Alkotmánybíróság határozata	9395
Az Alkotmánybíróság határozata	9411
Az Alkotmánybíróság határozata	9414
Az Alkotmánybíróság határozata	9422
Az Alkotmánybíróság határozata	9425
Az Alkotmánybíróság határozata	9433
Az Alkotmánybíróság határozata	9453
A Köztársaság Elnökének Érdemérme kitüntetés alapításáról ..	9455
Egyetemi tanári tisztség alóli felmentésekről	9456
A Központi Kárrendezési Iroda közleménye a 2002. január 21-től február 2-ig terjedő időszak — I. földalapra vonatkozó — termőföld árveréseiről	9457
A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Békés Megyei Földművelésügyi Hivatalának hirdetménye	9458
A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatalának hirdetményei	9461
A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatalának hirdetményei	9466
A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Tolna Megyei Földművelésügyi Hivatalának hirdetménye	9470
A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal közleménye	9474
Helyesbítés	9474

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

A belügyminiszter 26/2001. (XI. 29.) BM rendelete

a hivatásos önkormányzati és az önkéntes
tűzoltóságok Riasztási és Segítségnyújtási Tervéről
szóló 23/1996. (IX. 19.) BM rendelet
módosításáról

A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény 47. §-a (2) bekezdésének *i*) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságok Riasztási és Segítségnyújtási Tervéről szóló 23/1996. (IX. 19.) BM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. számú melléklete helyébe e rendelet *1. számú melléklete* lép.

2. §

Az R. 5. számú melléklete helyébe e rendelet *2. számú melléklete* lép.

3. §

(1) Ez a rendelet — a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel — 2001. november 30-án lép hatályba.

(2) A 2. § 2002. április 1-jén lép hatályba.

(3) A Riasztási és Segítségnyújtási Terv köteteket a hatálybalépést követő 30. napon belül át kell dolgozni.

Dr. Pintér Sándor s. k.,
belügyminiszter

1. számú melléklet
a 26/2001. (XI. 29.) BM rendelethez

„1. számú melléklet
a 23/1996. (IX. 19.) BM rendelethez

**Készenléti szolgálattal rendelkező hivatásos
önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok
és az önkéntes tűzoltóságok működési területe**

BARANYA MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KOMLÓ

Elsődleges működési körzet:

Bakóca
Bodolyabér
Felsőegerszeg
Husztót
Kárász
Kisbeszterce
Kishajmás
Komló
Kovácsszénája
Köblény
Liget
Magyaregregy
Magyarhertelend
Magyarszék
Mánfa
Máza
Mecsekpölöske
Mindszentgodisa
Oroszló
Palé
Sásd
Szalatnak
Szászvár
Tófü
Varga
Váznok
Vékény

Segítségnyújtási működési körzet:

Dombóvár
Kaposvár
Mohács

Pécs
Siklós
Szekszárd
Szigetvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Tamási

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MOHÁCS

Elsődleges működési körzet:

Babarc
Bár
Bezedek
Borjád
Bóly
Dunaszekcső
Erdősmárok
Fazekasboda
Feked
Geresdlak
Görcsönydoboka
Hímesháza
Ivándárda
Kátoly
Kisbudmér
Kisnyárad
Kölked
Lánycsók
Lippó
Liptód
Majs
Maráza
Máriakéménd
Mohács
Monyoród
Nagybudmér
Nagynyárad
Palotabozsok
Sárok
Sátorhely
Somberek
Szajk
Szébény
Szederkény

Szellő
Székelyszabar
Szűr
Töttös
Udvar
Versend
Véménd

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja
Komló
Pécs
Siklós
Szekszárd
Szigetvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
Tolna

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

PÉCS

Elsődleges működési körzet:

Abaliget
Apátvarasd
Aranyosgadány
Áta
Bakonya
Baksa
Belvárdgyula
Berkesd
Bicsérd
Birján
Boda
Bogád
Bogádmindszent
Cserkút
Egerág
Ellend
Erdősmecske
Erzsébet
Görcsöny
Gyód
Hásságy
Hosszúhetény

Keszü
Kékesd
Kisasszonyfa
Kisherend
Kozármisleny
Kökény
Kővágószőlős
Kővágótöttős
Lothárd
Lovászhetény
Magyarsarlós
Martonfa
Nagykozár
Nagypall
Okorvölgy
Olasz
Orfű
Ózdfalu
Páprád
Pellérd
Pereked
Pécs
Pécsbagota
Pécsudvard
Pécsvárad
Pogány
Regenye
Romonya
Szemely
Szilágy
Szilvás
Szőke
Szőkéd
Tengeri
Téseny
Velény
Zengővárkony
Zók

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja
Barcs
Dombóvár
Kaposvár
Komló
Mohács
Nagyatád

Siklós
Szekszárd
Szigetvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csurgó
Tamási
Tolna

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SIKLÓS

Elsődleges működési körzet:

Adorjás
Alsószentmárton
Babarcszőlős
Baranyahidvég
Beremend
Bisse
Bosta
Cún
Csarnóta
Diósvizsló
Drávacsehi
Drávacsepely
Drávapalkonya
Dráwapiski
Drávaszabolcs
Drávaszerdahely
Egyházasharaszti
Garé
Gordisa
Harkány
Hegyszentmárton
Hirics
Illocska
Ipacsfa
Ivánbattyán
Kásád
Kemse
Kémes
Kisdér
Kisharsány
Kisjakabfa
Kiskassa

Kislippó
 Kiszszentmárton
 Kistapolca
 Kistótfalu
 Kovácshida
 Kórós
 Lapáncsa
 Lúzsok
 Magyarbóly
 Matty
 Márfa
 Márok
 Nagyharsány
 Nagytótfalu
 Old
 Ócsárd
 Palkonya
 Peterd
 Pécsdevecser
 Piskó
 Pócsa
 Rádfalva
 Sámod
 Siklós
 Siklósbodony
 Siklósnagyfalu
 Szalánta
 Szaporca
 Szava
 Tésenfa
 Túrony
 Újpetre
 Vajszló
 Vejtí
 Villány
 Villánykövesd
 Vokány
 Zaláta

Segítségnyújtási működési körzet:

Komló
 Mohács
 Pécs
 Szigetvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:
SZIGETVÁR

Elsődleges működési körzet:

Almamellék
 Almáskeresztúr
 Basal
 Bánfa
 Besence
 Bogdása
 Boldogasszonyfa
 Botykapeterd
 Bükkösd
 Bűrüs
 Csányoszró
 Csebény
 Cserdi
 Csertő
 Csonkamindszent
 Dencsháza
 Dinnyeberki
 Drávafok
 Drávaiványi
 Drávakeresztúr
 Drávasztára
 Endrőc
 Felsőszentmárton
 Gerde
 Gilvánfa
 Gyöngyfa
 Gyöngyösmellék
 Helesfa
 Hetvehely
 Hobol
 Horváthertelend
 Ibafa
 Kacsóta
 Katádfa
 Kákics
 Kétújfalu
 Királyegyháza
 Kisdobsza
 Kistamási
 Magyarlukafa
 Magyarmecske
 Magyartelek
 Markóc
 Marócsa

Merenye
 Molvány
 Mozsgó
 Nagycsány
 Nagydobsza
 Nagypeterd
 Nagyváty
 Nemeske
 Nyugotszenterzsébet
 Okorág
 Patapoklosi
 Pettend
 Rózsafa
 Sellye
 Somogyapáti
 Somogyhatvan
 Somogyhárság
 Somogyviszló
 Sósvertike
 Sumony
 Szabadszentkirály
 Szentdénes
 Szentegát
 Szentkatalin
 Szentlászló
 Szentlőrinc
 Szigetvár
 Szörény
 Szulimán
 Teklafalu
 Tótszentgyörgy
 Várad
 Vásárosbéc
 Zádor
 Lad (Somogy megye)
 Patosfa (Somogy megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Barcs
 Kaposvár
 Komló
 Mohács
 Nagyatád
 Pécs
 Siklós

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

BÁCS-KISKUN MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

BAJA

Elsődleges működési körzet:

Baja
 Bácsbokod
 Bácsborsód
 Bácsszentgyörgy
 Bátmonostor
 Csátalja
 Csávoly
 Dávod
 Dunafalva
 Érsekcsanád
 Felsőszentiván
 Gara
 Hercegszántó
 Nagybaracska
 Nemesnádudvar
 Rém
 Sükösd
 Szeremle
 Vaskút
 Homorúd (Baranya megye)
 Újmohács (Baranya megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Kalocsa
 Kecskemét
 Kiskőrös
 Kiskunfélegyháza
 Kiskunhalas
 Mohács
 Szekszárd

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
 Jánoshalma
 Kecel
 Soltvadkert
 Tolna

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

BÁCSALMÁS

Működési területe:

Bácsalmás
Bácsszőlős
Csikéria
Katymár
Kunbaja
Madaras
Mátételke
Tataháza

Önkéntes tűzoltóság:

JÁNOSHALMA

Működési területe:

Borota
Jánoshalma
Kéleshalom
Mélykút

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KALOCSA

Elsődleges működési körzet:

Apostag
Bátya
Drágszél
Dunaegyháza
Dunapataj
Dunaszentbenedek
Dusnok
Érsekhalma
Fajsz
Foktő
Géderlak
Hajós
Harta
Homokmégy
Kalocsa
Miske
Ordas
Öregcsertő
Solt
Szakmár
Uszód
Újtelek

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja
Dabas
Dunaújváros
Kecskemét
Kiskőrös
Kiskunfélegyháza
Kiskunhalas
Paks
Szekszárd

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
Jánoshalma
Kecel
Kerekegyháza
Kunszentmiklós
Soltvadkert
Szabadszállás

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

KECEL

Működési területe:

Császártöltés
Imrehegy
Kecel

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KECSKEMÉT

Elsődleges működési körzet:

Ballószög
Helvécia
Jakabszállás
Kecskemét
Nyárlőrinc
Orgovány
Városföld

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja
Cegléd
Csongrád
Dabas
Dunaújváros
Kalocsa

Kiskőrös
Kiskunfélegyháza
Kiskunhalas
Kunszentmárton
Paks
Szeged
Szekszárd
Szentés
Szolnok

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
Jánoshalma
Kecel
Kerekegyháza
Kunszentmiklós
Lajosmizse
Nagykőrös
Soltvadkert
Szabadszállás
Tiszaföldvár
Tiszakécske

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

KEREKEGYHÁZA

Működési területe:

Ágasegyháza
Fülöpháza
Kerekegyháza
Kunbaracs

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KISKÖRÖS

Elsődleges működési körzet:

Akasztó
Csengőd
Dunatetétlen
Kaskantyú
Kiskőrös
Páhi
Tabdi

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja
Kalocsa

Kecskemét
Kiskunfélegyháza
Kiskunhalas

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
Jánoshalma
Kecel
Kerekegyháza
Kunszentmiklós
Lajosmizse
Soltvadkert
Szabadszállás

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KISKUNFÉLEGYHÁZA

Elsődleges működési körzet:

Bugac
Bugacpusztaháza
Fülöpjakab
Gátér
Jászszentlászló
Kiskunfélegyháza
Kunszállás
Móricgát
Pálmonostora
Petőfiszállás
Szank
Tiszaalpár
Csengele (Csongrád megye)
Pusztaszer (Csongrád megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja
Csongrád
Kalocsa
Kecskemét
Kiskőrös
Kiskunhalas
Kunszentmárton
Szeged
Szentés

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
Jánoshalma

Kecel
Kerekegyháza
Lajosmizse
Nagykőrös
Soltvadkert
Szabadszállás
Tiszakécske

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KISKUNHALAS

Elsődleges működési körzet:

Balotaszállás
Csólyospáros
Harkakötöny
Kelebia
Kiskunhalas
Kiskunmajsa
Kisszállás
Kömpöc
Kunfehértó
Pirtó
Tompá
Zsana
Pusztamérges (Csongrád megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja
Kalocsa
Kecskemét
Kiskőrös
Kiskunfélegyháza
Szeged

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
Jánoshalma
Kecel
Kerekegyháza
Lajosmizse
Soltvadkert
Szabadszállás

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság

KUNSZENTMIKLÓS

Működési területe:

Dunavecse
Kunpeszér
Kunszentmiklós
Szalkszentmárton
Tass
Apaj (Pest megye)

Önkéntes tűzoltóság:

LAJOSMIZSE

Működési területe:

Felsőlajos
Ladánybene
Lajosmizse
Táborfalva (Pest megye)

Önkéntes tűzoltóság

SOLTVADKERT

Működési területe:

Bócsa
Soltvadkert
Tázlár

Önkéntes tűzoltóság:

SZABADSZÁLLÁS

Működési területe:

Fülöpszállás
Izsák
Kunadacs
Soltszentimre
Szabadszállás
Újsolt

Önkéntes tűzoltóság:

TISZAKÉCSKE

Működési területe:

Lakitelek
Tiszakécske
Szentkirály
Tiszajenő (Jász-Nagykun-Szolnok megye)
Tiszaug

BÉKÉS MEGYE*Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:***BÉKÉSCSABA***Elsődleges működési körzet:*

Békés
 Békéscsaba
 Bélmegyer
 Csárdaszállás
 Csabaszabadi
 Csorvás
 Doboz
 Gerendás
 Kamut
 Kétsoprony
 Kondoros
 Köröstarcsa
 Mezőberény
 Murony
 Szabadkígyós
 Tarhos
 Telekgerendás
 Újkígyós

Segítségnyújtási működési körzet:

Gyula
 Szarvas
 Orosháza
 Mezőkovácsháza
 Szeghalom

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

*Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:***GYULA***Elsődleges működési körzet:*

Elek
 Geszt
 Gyula
 Kétegyháza
 Kőtegyán
 Lökösháza
 Mezőgyán
 Méhkerék
 Sarkad
 Sarkadkeresztúr
 Újszalonta

Segítségnyújtási működési körzet:

Békéscsaba
 Mezőkovácsháza
 Orosháza
 Szarvas
 Szeghalom

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

*Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:***MEZOKOVÁCSHÁZA***Elsődleges működési körzet:*

Almáskamarás
 Battonya
 Dombegyház
 Dombiratos
 Kaszaper
 Kevermes
 Kisdombegyház
 Kunágota
 Magyarbánhegyes
 Magyardombegyház
 Medgyesbodzás
 Medgyesegyháza
 Mezőhegyes
 Mezőkovácsháza
 Nagybánhegyes
 Nagykamarás
 Pusztatötlaka
 Végegyháza

Segítségnyújtási működési körzet:

Békéscsaba
 Gyula
 Makó
 Orosháza
 Szarvas
 Szeghalom

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

*Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:***OROSHÁZA***Elsődleges működési körzet:*

Békéssámson
 Csanádapáca

Gádosros
Kardoskút
Nagyszénás
Orosháza
Pusztaföldvár
Tótkomlós
Árpádhalom (Csongrád megye)
Eperjes (Csongrád megye)
Nagymágocs (Csongrád megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Békéscsaba
Gyula
Hódmezővásárhely
Makó
Mezőkovácsháza
Szarvas
Szeghalom
Szentés

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZARVAS

Elsődleges működési körzet:

Békésszentandrás
Csabacsúd
Gyomaendrőd
Hunya
Kardos
Örménykút
Szarvas

Segítségnyújtási működési körzet:

Békéscsaba
Gyula
Kunszentmárton
Mezőkovácsháza
Mezőtúr
Orosháza
Szeghalom
Szentés
Szolnok

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Tiszaföldvár

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:
SZEGHALOM

Elsődleges működési körzet:

Biharugra
Bucsa
Dévaványa
Füzesgyarmat
Kertészsziget
Körösladány
Körösnagyharsány
Körösújfaló
Okány
Szeghalom
Vésztő
Zsadány
Csökmő (Hajdú-Bihar megye)
Darvas (Hajdú-Bihar megye)
Újiráz (Hajdú-Bihar megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Berettyóújfaló
Békéscsaba
Gyula
Karcag
Mezőkovácsháza
Mezőtúr
Orosháza
Püspökladány
Szarvas

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kisújszállás
Kunhegyes

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

ENCS

Elsődleges működési körzet:

Abaújalpár
Abaújkér
Abaújlak
Abaújszolnok
Abaújvár

Alsógagy
 Alsóvadász
 Arka
 Aszaló
 Baktakék
 Beret
 Boldogkőújfalú
 Boldogkőváralja
 Büttös
 Csenyété
 Csobád
 Detek
 Encs
 Fáj
 Fancsal
 Felsődobsza
 Felsőgagy
 Felsővadász
 Fony
 Forró
 Fulókeresztúr
 Gadna
 Gagyapáti
 Gagybátor
 Gagyvendéghely
 Garadna
 Gönc
 Göncruszka
 Halmaj
 Hejce
 Hernádbüd
 Hernádcéce
 Hernádkeresztúr
 Hernádpetri
 Hernádszentandrás
 Hernádszurdok
 Hernádvécse
 Hidasnémeti
 Homrogd
 Ináncs
 Kány
 Kázsmárk
 Kéked
 Keresztéte
 Kiskinizs
 Korlát
 Krasznokvajda
 Kupa

Léh
 Litka
 Méra
 Mogyoróska
 Monaj
 Nagykinizs
 Novajdrány
 Nyésta
 Pamlény
 Pányok
 Pere
 Percse
 Pusztaradvány
 Rásonysápberencs
 Regéc
 Selyeb
 Szalaszend
 Szászfa
 Szemere
 Szentistvánbaksa
 Telkibánya
 Tornyosnémeti
 Vilmány
 Vizsoly
 Zsujta

Segítségnyújtási működési körzet:

Kazincbarcika
 Mezőkövesd
 Miskolc
 Ózd
 Sátoraljaújhely
 Szendrő
 Szerencs
 Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KAZINCBARCIKA

Elsődleges működési körzet:

Aggtelek
 Alacska
 Alsószuha
 Balajt
 Bánhorváti

Boldva
 Borsodszirák
 Damak
 Dédestapolcsány
 Dövény
 Dubicsány
 Edelény
 Felsőkelecsény
 Felsőnyárád
 Hangács
 Hegyemeg
 Imola
 Irota
 Izsófalva
 Jákfalva
 Kazincbarcika
 Kurityán
 Lak
 Ládbesenyő
 Mályinka
 Múcsony
 Nagybarca
 Nyomár
 Ormosbánya
 Ragály
 Rudolftelep
 Sajóalgóc
 Sajóivánka
 Sajókaza
 Sajószentpéter
 Szakácsi
 Szuhafő
 Szuhakálló
 Tardona
 Tomor
 Trizs
 Vadna
 Zádorfalva
 Ziliz
 Zubogy

Segítségnyújtási működési körzet:

Eger
 Encs
 Mezőkövesd
 Miskolc
 Ózd
 Sátoraljaújhely

Szendrő
 Szerencs
 Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MEZOKÖVESD

Elsődleges működési körzet:

Bogács
 Borsodgeszt
 Borsodivánka
 Bükkábrány
 Bükkzsérc
 Cserépfalu
 Cserépváralja
 Csincse
 Egerlövő
 Gelej
 Kács
 Mezőkeresztes
 Mezőkövesd
 Mezőnagymihály
 Mezőnyárád
 Négyes
 Sály
 Szentistván
 Szomolya
 Tard
 Tibolddaróc
 Tiszabábolna
 Tiszadorogma
 Tiszavalk
 Vatta
 Egerfarmos (Heves megye)
 Füzesabony (Heves megye)
 Mezőszemere (Heves megye)
 Mezőtárkány (Heves megye)
 Szihalom (Heves megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Eger
 Encs
 Gyöngyös
 Heves
 Kazincbarcika
 Miskolc

Ózd
Sátoraljaújhely
Szendrő
Szerencs
Tiszafüred
Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Abádszalók
Egyek

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MISKOLC

Elsődleges működési körzet:

Alsószolca
Arnót
Berzék
Bócs
Bükkaranyos
Bükkszentkereszt
Emőd
Felsőszolca
Gesztely
Harsány
Hernádkak
Hernádnémeti
Kisgyőr
Kistokaj
Kondó
Mályi
Miskolc
Nyékládháza
Onga
Parasznya
Radostyán
Répáshuta
Sajóbábonny
Sajóecseg
Sajókápolna
Sajókeresztúr
Sajólád
Sajólászlófalva
Sajópálfala
Sajópetri
Sajósenye
Sajóvámos

Szikszó
Szirmabesenyő
Varbó

Segítségnyújtási működési körzet:

Debrecen
Eger
Encs
Hajdúnánás
Heves
Kazincbarcika
Mezőkövesd
Nyíregyháza
Ózd
Salgótarján
Sátoraljaújhely
Szendrő
Szerencs
Szolnok
Tiszafüred
Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Egyek

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

ÓZD

Elsődleges működési körzet:

Arló
Bánréve
Borsodbóta
Borsodnádásd
Borsodszentgyörgy
Bükkmogyorósd
Csermely
Csokvaomány
Domaháza
Gömörszőlős
Hangony
Hét
Járdánháza
Kelemér
Királd
Kissikátor
Lénárdaróc

Nekézseny
Ózd
Putnok
Sajómercse
Sajónémeti
Sajópuspöki
Sajóvelezd
Sáta
Serényfalva
Uppony
Szentdomonkos (Heves megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Eger
Encs
Kazincbarcika
Mezőkövesd
Miskolc
Salgótarján
Sátoraljaújhely
Szendrő
Szerencs
Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SÁTORALJAÚJHELY

Elsődleges működési körzet:

Alsóberecki
Alsóregmec
Bodroghalom
Bodrogolaszi
Bózsza
Erdőhorváti
Felsőberecki
Felsőregmec
Filkeháza
Füzér
Füzérkajata
Füzérkamlós
Füzérradvány
Györgyarló
Háromhuta
Hercegekút
Hollóháza
Karcsa

Karos
Kenézlő
Kishuta
Kisrosvágó
Komlóska
Kovácsvágás
Makkoshotyka
Mikóháza
Nagyhuta
Nagyrosvágó
Nyíri
Olaszliszka
Pácin
Pálháza
Pusztafalu
Sárazsadány
Sárospatak
Sátoraljaújhely
Tiszacsermely
Tiszakarád
Tolcsva
Vágáshuta
Vajdácská
Vámosújfalú
Viss
Vilyvitány
Zalkod

Segítségnyújtási működési körzet:

Encs
Kazincbarcika
Kisvárdá
Mezőkövesd
Miskolc
Nyíregyháza
Ózd
Szendrő
Szerencs
Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZENDRŐ

Elsődleges működési körzet:

Abod
Alsótelekes

Beckskeháza
 Bódvalenke
 Bódvarákó
 Bódvaszilás
 Debréte
 Égerszög
 Felsőtelekes
 Galvács
 Hidvérgardó
 Jósvafő
 Kánó
 Komjáti
 Martonyi
 Meszes
 Perkupa
 Rakaca
 Rakacaszend
 Rudabánya
 Szalonna
 Szendrő
 Szendrőlád
 Szin
 Szinpetri
 Szögliget
 Szőlősardó
 Szuhogy
 Teresztenye
 Tornabarakony
 Tornakápolna
 Tornanádaska
 Tornaszentandrás
 Tornaszentjakab
 Varbóc
 Viszló

Segítségnyújtási működési körzet:

Encs
 Kazincbarcika
 Mezőkövesd
 Miskolc
 Ózd
 Sátoraljaújhely
 Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZERENCNS

Elsődleges működési körzet:

Abaújszántó
 Alsódobosza
 Baskó
 Bekecs
 Bodrogkeresztúr
 Bodrogkisfalud
 Csobaj
 Erdőbénye
 Golop
 Legyesbénye
 Mád
 Megyaszó
 Mezőzombor
 Monok
 Prügy
 Rátka
 Sima
 Sóstófalva
 Szegi
 Szegilong
 Szerencs
 Taktabáj
 Taktaharkány
 Taktakenéz
 Taktaszada
 Tarcál
 Tállya
 Tiszaladány
 Tiszalúc
 Tiszatardos
 Tokaj
 Újcsanáros

Segítségnyújtási működési körzet:

Encs
 Kazincbarcika
 Mezőkövesd
 Miskolc
 Nyíregyháza
 Ózd
 Sátoraljaújhely
 Szendrő
 Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

TISZAÚJVÁROS

Elsődleges működési körzet:

Ároktő
Girincs
Hejőbába
Hejőkeresztúr
Hejőkürt
Hejőpapi
Hejőszalonta
Igrici
Kesznyéten
Kiscséc
Köröm
Mezőcsát
Muhi
Nagycséc
Nemesbikk
Oszlár
Ónod
Sajóhidvég
Sajóörös
Sajószöged
Szakáld
Tiszakeszi
Tiszapalkonya
Tiszatarján
Tiszaújváros
Folyás (Hajdú-Bihar megye)
Polgár (Hajdú-Bihar megye)
Tiszagyulaháza (Hajdú-Bihar megye)
Újtikos (Hajdú-Bihar megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Debrecen
Encs
Hajdúnánás
Kazincbarcika
Mezőkövesd
Miskolc
Nyíregyháza
Ózd
Sátoraljaújhely
Szendrő
Szerencs
Tiszafüred

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Egyek
Hajdúböszörmény
Hajdúszoboszló

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

CSONGRÁD MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

CSONGRÁD

Elsődleges működési körzet:

Csongrád
Csanytelek
Felgyő
Tömörkény

Segítségnyújtási működési körzet:

Hódmezővásárhely
Kecskemét
Kiskunfélegyháza
Kunszentmárton
Makó
Szeged
Szentés

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kerekegyháza
Lajosmizse
Tiszaföldvár
Tiszakécske

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

Elsődleges működési körzet:

Hódmezővásárhely
Mártély
Mindszent
Székkutas

Segítségnyújtási működési körzet:

Csongrád
Makó
Orosháza

Szeged
Szentés
hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MAKÓ

Elsődleges működési körzet:

Ambrózfalva
Apátfalva
Csanádalberti
Csanádpalota
Ferencszállás
Földeák
Királyhegyes
Kiszombor
Klárafalva
Kövegy
Magyarcsanád
Makó
Maroslele
Nagyér
Nagylak
Óföldeák
Pitvaros

Segítségnyújtási működési körzet:

Csongrád
Hódmezővásárhely
Mezőkovácsháza
Orosháza
Szeged
Szentés

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZEGED

Elsődleges működési körzet:

Algyő
Ásotthalom
Baks
Balástya
Bordány
Deszk
Dóc
Domaszék

Forráskút
Kistelek
Kübekháza
Mórahalom
Ópusztaszer
Röszke
Ruzsa
Öttömös
Sándorfalva
Szatymaz
Szeged
Tiszasziget
Újszentiván
Üllés
Zákányszék
Zsombó

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja
Békéscsaba
Csongrád
Hódmezővásárhely
Kecskemét
Kiskunfélegyháza
Kiskunhalas
Makó
Mezőkovácsháza
Orosháza
Szarvas
Szentés
Szolnok

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
Jánoshalma
Soltvadkert

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZENTES

Elsődleges működési körzet:

Derekegyház
Fábiánsebestyén
Nagytőke
Szegevár
Szentés

Segítségnyújtási működési körzet:

Csongrád
Hódmezővásárhely
Kecskemét
Kiskunfélegyháza
Kunszentmárton
Makó
Orosháza
Szeged

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kerekegyháza
Tiszaföldvár
Tiszakécske

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

*FEJÉR MEGYE**Önkéntes tűzoltóság:*

BICSKE

Működési területe:

Alcsútdoboz
Bicske
Bodmér
Csabdi
Felcsút
Mány
Újbarok
Vértesboglár
Herceghalom (Pest megye)
Tök (Pest megye)
Zsámbék (Pest megye)

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

DUNAÚJVÁROS

Elsődleges működési körzet:

Adony
Baracs
Beloianisz
Besnyő
Dunaújváros
Előszállás
Ivácsa
Kisapostag
Kulcs

Mezőfalva
Nagyvenyim
Perkáta
Pusztaszabolcs
Rácalmás
Szabadegyháza

Segítségnyújtási működési körzet:

Érd
Kalocsa
Kiskőrös
Paks
Sárbogárd
Székesfehérvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kecel
Kerekegyháza
Kunszentmiklós
Mór
Soltvadkert
Szabadszállás
Vál

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

MÓR

Működési területe:

Bakonycsernye
Balinka
Bodajk
Csókakő
Mór
Nagyveleg
Pusztavám
Söréd

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SÁRBOGÁRD

Elsődleges működési körzet:

Alap
Alsószentiván
Cece
Dég
Hantos
Igar

Kálóz
Lajoskomárom
Mezőszilas
Nagykarácsony
Nagylók
Sárbogárd
Sáregres
Sárkeresztúr
Sárosd
Sárszentágota
Vajta
Belecska (Tolna megye)
Bikács (Tolna megye)
Keszőhidegkút (Tolna megye)
Kisszékely (Tolna megye)
Nagyszékely (Tolna megye)
Ozora (Tolna megye)
Pálfa (Tolna megye)
Simontornya (Tolna megye)
Tolnanémedi (Tolna megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Dombóvár
Dunaújváros
Paks
Siófok
Szekszárd
Székesfehérvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Mór
Tab
Tamási
Tolna

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZÉKESFEHÉRVÁR

Elsődleges működési körzet:

Aba
Bakonykúti
Csákberény
Csákvár
Csór
Csősz
Fehérvárcsurgó
Füle

Gánt
Gárdony
Iszkaszentgyörgy
Isztimér
Jenő
Kápolnásnyék
Kincsesbánya
Kisláng
Kőszárhegy
Lepsény
Lovasberény
Magyaralmás
Mezőszentgyörgy
Moha
Nadap
Nádasdladány
Pákozd
Pátka
Pázmánd
Polgárdi
Sárkeresztes
Sárkeszi
Sárszentmihály
Seregélyes
Soponya
Sukoró
Szabadbattyán
Székesfehérvár
Tác
Úrhida
Velence
Vereb
Vértesacsa
Zámoly
Zichyújfalu

Segítségnyújtási működési körzet:

Balatonfűzfő
Dombóvár
Dunaújváros
Érd
Győr
Kalocsa
Kaposvár
Komárom
Paks
Sárbogárd
Siófok

Szekszárd

Tatabánya

Várpalota

Veszprém

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonfüred

Balatonboglár

Bicske

Mór

Tab

Tamási

Vál

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

VÁL

Működési területe:

Baracska

Gyúró

Kajászó

Tabajd

Tordas

Vál

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

CSORNA

Elsődleges működési körzet:

Acsalag

Árpás

Bágyogszovát

Barbacs

Bezi

Bodonhely

Bogyoszló

Bócsárkány

Cakóháza

Csorna

Dőr

Egyed

Enese

Farád

Fehértó

Győrsövényház

Jobaháza

Kisbabet

Kóny

Maglóca

Magyarkeresztúr

Markotabödöge

Mérgecs

Mórichida

Páli

Pásztori

Potyond

Rábacsanak

Rábacsécsény

Rábagordány

Rábasebes

Rábaszentandrás

Rábaszentmihály

Rábaszentmiklós

Rábatamási

Rábcakapi

Sobor

Sopronnémeti

Szany

Szil

Szilsárkány

Tárnokréti

Vág

Zsebeháza

Segítségnyújtási működési körzet:

Győr

Kapunár

Mosonmagyaróvár

Pápa

Sárvár

Sopron

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

GYŐR

Elsődleges működési körzet:

Abda

Bőny

Börcs
 Dunaszeg
 Dunaszentpál
 Écs
 Felpéc
 Gönyű
 Gyömöre
 Győr
 Győrasszonyfa
 Gyórladamér
 Gyórság
 Gyórszemere
 Győrújbarát
 Győrújfalu
 Győrzámoly
 Ikrény
 Kajárpéc
 Kisbajcs
 Koroncó
 Kunsziget
 Mezőörs
 Nagybajcs
 Nagyszentjános
 Nyalka
 Nyúl
 Öttevény
 Pannonhalma
 Pázmándfalu
 Pér
 Ravazd
 Rábapatona
 Rétalap
 Sokorópátka
 Tarjánpuszta
 Táp
 Tápszentmiklós
 Tényő
 Tét
 Töltéstava
 Vámosszabadi
 Vének
 Bakonypéterd (Győr-Moson-Sopron
 megye)
 Lázi (Győr-Moson-Sopron megye)
 Románd (Veszprém megye)
 Sikátor (Veszprém megye)
 Veszprémvarsány (Veszprém megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Csorna
 Kapuvár
 Komárom
 Mosonmagyaróvár
 Nagyigmánd
 Pápa
 Sárvár
 Sopron
 Székesfehérvár
 Szombathely
 Tatabánya
 Várpalota
 Veszprém

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csepreg
 Kisbér
 Kőszeg
 Mór

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KAPUVÁR

Elsődleges működési körzet:

Agyagosszergény
 Babót
 Beled
 Círák
 Csapod
 Csáfordjánosfa
 Csér
 Dénesfa
 Ebergőc
 Edve
 Fertőd
 Fertőendréd
 Fertőszentmiklós
 Fertőszéplak
 Gyóró
 Himód
 Hövej
 Iván
 Kapuvár
 Kisfalud

Mihályi
 Osló
 Petőháza
 Pustacsalád
 Rábakecöl
 Répceszemere
 Röjtökmuzsaj
 Sarród
 Szárföld
 Vadosfa
 Vásárosfalu
 Veszvény
 Vitnyéd
 Csánig (Vas megye)
 Répcelak (Vas megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Csorna
 Győr
 Mosonmagyaróvár
 Pápa
 Sárvár
 Sopron

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csepreg
 Kőszeg

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MOSONMAGYARÓVÁR

Elsődleges működési körzet:

Ásványráró
 Bezenye
 Darnózseli
 Dunakiliti
 Dunaremete
 Dunasziget
 Feketeerdő
 Halászi
 Hegyeshalom
 Hédervár
 Jánossomorja
 Kimle
 Kisbodak
 Levél

Lébény
 Lipót
 Máriakálnok
 Mecsér
 Mosonmagyaróvár
 Mosonszentmiklós
 Mosonszolnok
 Püski
 Rajka
 Újrónafő
 Várbalog

Segítségnyújtási működési körzet:

Csorna
 Győr
 Kapuvár
 Sopron

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SOPRON

Elsődleges működési körzet:

Ágfalva
 Fertőboz
 Fertőhomok
 Fertőrákos
 Harka
 Hegykő
 Hidegség
 Kópháza
 Lövő
 Nagycenk
 Nagylózs
 Nemeskér
 Pereszteg
 Pinnye
 Sopron
 Sopronhorpács
 Sopronkövesd
 Újkér
 Völcséj

Segítségnyújtási működési körzet:

Csorna
 Győr
 Kapuvár

Mosonmagyaróvár

Sárvár

Szombathely

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csepreg

Kőszeg

önkéntes tűzoltóság működési területe.

HAJDÚ-BIHAR MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

BERETTYÓÚJFALU

Elsődleges működési körzet:

Ártánd

Bakonszeg

Bedő

Berekböszörmény

Berettyóújfalu

Bihardancsháza

Biharkeresztes

Bihartorda

Bojt

Derecske

Furta

Gáborján

Hencida

Komádi

Konyár

Körösszakál

Körösszegapáti

Magyarhomorog

Mezőpeterd

Mezősas

Nagykerek

Szentpéterszeg

Tépe

Told

Váncsod

Vekerd

Zsáka

Segítségnyújtási működési körzet:

Debrecen

Hajdúnánás

Karcag

Püspökladány

Szeghalom

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Hajdúböszörmény

Hajdószoboszló

Létavértes

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

DEBRECEN

Elsődleges működési körzet:

Balmazújváros

Bocskai kert

Debrecen

Fülöp

Hajdúbagos

Hajdúsámson

Hosszúpályi

Mikepércs

Nyíracsad

Nyíradony

Nyírábrány

Nyírmártonfalva

Sáránd

Vámospércs

Segítségnyújtási működési körzet:

Berettyóújfalu

Békéscsaba

Hajdúnánás

Karcag

Miskolc

Nyírbátor

Nyíregyháza

Püspökladány

Szeghalom

Szolnok

Tiszafüred

Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Egyek

Hajdúböszörmény

Hajdúszoboszló

Létavértes
Szakoly
önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:
EGYEK

Működési területe:
Egyek
Hortobágy
Tiszacsege
Újszentmargita

Önkéntes tűzoltóság:
HAJDÚBÖSZÖRMÉNY

Működési területe:
Hajdúböszörmény
Hajdúhadház
Téglás

Önkéntes tűzoltóság:
LÉTAVÉRTES

Működési területe:
Álmosd
Bagamér
Esztár
Kismarja
Kokad
Létavértes
Monostorpályi
Pocsaj
Újléta

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:
HAJDÚNÁNÁS

Elsődleges működési körzet:
Görbeháza
Hajdúdorog
Hajdúnánás

Segítségnyújtási működési körzet:
Berettyóújfalu
Debrecen
Nyíregyháza

Püspökladány
Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Egyek
Hajdúböszörmény
Hajdúszoboszló
Szakoly

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:
HAJDÚSZOBOSZLÓ

Működési területe:
Ebes
Hajdúszoboszló
Hajdúszovát
Nagyhegyes

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:
PÜSPÖKLADÁNY

Elsődleges működési körzet:
Báránd
Biharnagybajom
Földes
Kaba
Nagyrábé
Nádudvar
Püspökladány
Sáp
Sárrétudvari
Szerep
Tetétlen

Segítségnyújtási működési körzet:
Berettyóújfalu
Debrecen
Hajdúnánás
Karcag
Szeghalom
Tiszafüred

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Abádszalók
Hajdúszoboszló

Kisújszállás
Kunhegyes
önkéntes tűzoltóságok működési területe.

HEVES MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

EGER

Elsődleges működési körzet:

Aldebrő
Andornaktálya
Balaton
Bátor
Bekölce
Bélapátfalva
Bodony
Bükkszenterzsébet
Bükkszentmárton
Bükkszék
Demjén
Eger
Egerbakta
Egerbocs
Egercsehi
Egerszalók
Egerszólát
Erdőkövesd
Fedémes
Feldebrő
Felsőtárkány
Hevesaranyos
Istenmezeje
Kápolna
Kerecsend
Kisfüzes
Maklár
Mátraderecske
Mikófalva
Mónosbél
Nagytálya
Nagyvisnyó
Noszvaj
Novaj
Ostoros
Parád

Pétervására
Recsk
Sirok
Szajla
Szilvásvárad
Szúcs
Tarnaleesz
Tarnaszentmária
Terpes
Tófalu
Váraszó
Verpelét

Segítségnyújtási működési körzet:

Gyöngyös
Hatvan
Heves
Jászberény
Kazincbarcika
Mezőkövesd
Miskolc
Ózd
Salgótarján
Szolnok
Tiszafüred

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Egyek
Pásztó

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

GYÖNGYÖS

Elsődleges működési körzet:

Abasár
Adács
Atkár
Detk
Domoszló
Gyöngyös
Gyöngyöshalász
Gyöngyösoroszi
Gyöngyöspata
Gyöngyössolymos
Gyöngyöstarján
Halmajugra

Karácsond
Kisnána
Ludas
Markaz
Mátraszentimre
Nagyfüged
Nagyréde
Parádsasvár
Rózsaszentmárton
Szücsi
Vámosgyörk
Vécs
Visonta
Visznek

Segítségnyújtási működési körzet:

Eger
Hatvan
Heves
Jászberény
Salgótarján

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Pásztó

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

HATVAN

Elsődleges működési körzet:

Apc
Boldog
Csány
Ecséd
Hatvan
Heréd
Hort
Lőrinci
Nagyökényes
Petőfibánya
Zagyvaszántó
Bér (Nógrád megye)
Buják (Nógrád megye)
Egyházsdengeleg (Nógrád megye)
Erdőkürt (Nógrád megye)
Erdőtarcsa (Nógrád megye)

Héhalom (Nógrád megye)
Kálló (Nógrád megye)
Kisbágyon (Nógrád megye)
Palotás (Nógrád megye)
Szirák (Nógrád megye)
Vanyarc (Nógrád megye)
Galgahévíz (Pest megye)
Kartal (Pest megye)
Tura (Pest megye)
Verseg (Pest megye)
Jászfényszaru (Jász-Nagykun-Szolnok megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Balassagyarmat
Eger
Gödöllő
Gyöngyös
Heves
Jászberény
Nagykáta
Salgótarján
Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Pásztó
Vámosmikola

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

HEVES

Elsődleges működési körzet:

Átány
Besenyőtelek
Boconád
Dormánd
Erdőtelek
Erk
Heves
Hevesvezekény
Kál
Kompolt
Kömlő
Nagyút
Pély

Tarnabod
 Tarnaméra
 Tarnaörs
 Tarnaszentmiklós
 Tarnazsadány
 Tenk
 Tiszanána
 Zaránk
 Jászivány (Jász-Nagykun-Szolnok megye)
 Jászszentandrás (Jász-Nagykun-Szolnok megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Eger
 Gyöngyös
 Hatvan
 Jászberény
 Karcag
 Mezőkövesd
 Szolnok
 Tiszafüred

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Abádszalók

önkéntes tűzoltóság működési területe.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE

Önkéntes tűzoltóság:

ABÁDSZALÓK

Működési területe:

Abádszalók
 Kisköre
 Tiszabura
 Tiszaderzs

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

JÁSZBERÉNY

Elsődleges működési körzet:

Alattyán
 Jánoshida
 Jászsószentgyörgy
 Jászapáti
 Jászágó
 Jászárokszállás

Jászberény
 Jászboldogháza
 Jászdózsa
 Jászfelsőszentgyörgy
 Jászfákóhalma
 Jászkisér
 Jásztelek
 Pusztamonostor

Segítségnyújtási működési körzet:

Eger
 Gyöngyös
 Hatvan
 Heves
 Karcag
 Mezőtúr
 Nagykáta
 Szolnok
 Tiszafüred

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KARCAG

Elsődleges működési körzet:

Berekfürdő
 Karcag
 Kunmadaras

Segítségnyújtási működési körzet:

Berettyóújfalu
 Debrecen
 Heves
 Jászberény
 Mezőtúr
 Püspökladány
 Szeghalom
 Szolnok
 Tiszafüred

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Abádszalók
 Egyek
 Hajdúszoboszló
 Kisújszállás
 Kunhegyes

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

KISÚJSZÁLLÁS

Működési terület:

Ecsefalva (Békés megye)
Fegyvernek
Kenderes
Kisújszállás
Örményes

Önkéntes tűzoltóság:

KUNHEGYES

Működési területe:

Kunhegyes
Tiszabő
Tiszagyenda
Tiszaroff
Tomajmonostora

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KUNSZENTMÁRTON

Elsődleges működési körzet:

Cserkeszőlő
Csépa
Kunszentmárton
Mesterszállás
Nagyrév
Öcsöd
Szelevény
Tiszainoka
Tizsakürt
Tizsasas

Segítségnyújtási működési körzet:

Szentes
Szarvas
Csongrád
Kecskemét
Kiskunfélegyháza
Mezőtúr
Szolnok

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Lajosmizse
Tiszaföldvár
Tizsakécske

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MEZŐTÚR

Elsődleges működési körzet:

Kétpó
Kuncsorba
Mezőhék
Mezőtúr
Túrkeve

Segítségnyújtási működési körzet:

Jászberény
Karcag
Kunszentmárton
Szarvas
Szeghalom
Szolnok
Tiszafüred

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kisújszállás
Kunhegyes
Tiszaföldvár

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZOLNOK

Elsődleges működési körzet:

Besenyszög
Csataszög
Hunyadfalva
Jászládány
Kőtelek
Nagykörű
Rákóczi falva
Szajol
Szászberek
Szolnok
Tiszapüspöki
Tizsasüly
Tizsatenyő
Tiszavárkony
Tószeg
Törökszentmiklós
Újszász
Vezeny

Zagyvarékas
 Jászkarajenő (Pest megye)
 Köröstimén (Pest megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Cegléd
 Gyöngyös
 Hatvan
 Heves
 Jászberény
 Karcag
 Kecskemét
 Kunszentmárton
 Mezőtúr
 Nagykáta
 Püspökladány
 Szarvas
 Szeghalom
 Szentés
 Tiszafüred

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési közzete, valamint:

Abádszalók
 Kisújszállás
 Kunhegyes
 Lajosmizse
 Nagykőrös
 Tiszaföldvár
 Tiszakécske

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

TISZAFÖLDVÁR

Működési területe:

Cibakháza
 Kengyel
 Martfű
 Rákócziújfalu
 Tiszaföldvár

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

TISZAFÜRED

Elsődleges működési körzet:

Nagyiván
 Tiszafüred
 Tiszaigar

Tiszaörs
 Tiszaszentimre
 Poroszló (Heves megye)
 Sarud (Heves megye)
 Újlőrincfalva (Heves megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Debrecen
 Eger
 Heves
 Jászberény
 Karcag
 Mezőkövesd
 Mezőtúr
 Püspökladány
 Szolnok
 Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési közzete, valamint:

Abádszalók
 Egyek
 Hajdúböszörmény
 Hajdúszoboszló
 Kisújszállás
 Kunhegyes

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

ESZTERGOM

Elsődleges működési körzet:

Annavölgy
 Csolnok
 Dág
 Dorog
 Dömös
 Esztergom
 Kesztléc
 Leányvár
 Máriahalom
 Piliscsév
 Pilismarót
 Sárísáp
 Úny

Segítségnyújtási működési körzet:

Budapest
Érd
Komárom
Nagyigmánd
Nyergesújfalu
Szentendre
Tatabánya

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kisbér
Pomáz

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

KISBÉR

Működési területe:

Aka
Ácstesztér
Bakonybánk
Bakonysárkány
Bakonyszombathely
Bársonyos
Csatka
Császárszék
Csépszentgyörgy
Ete
Kerékteleki
Kisbér
Réde
Súr
Vérteskethely

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KOMÁROM

Elsődleges működési körzet:

Almásfüzitő
Ács
Bana
Bábolna
Dunaalmás
Komárom
Mocsa
Naszály
Neszmély

Segítségnyújtási működési körzet:

Esztergom
Győr
Nagyigmánd
Nyergesújfalu
Székesfehérvár
Tatabánya

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kisbér
Mór

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Önkéntes tűzoltóság

NAGYIGMÁND

Működési területe:

Csém
Kisigmánd
Nagyigmánd
Szákszend
Tárkány

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

NYERGESÚJFALU

Elsődleges működési körzet:

Bajna
Bajót
Epöl
Lábatlan
Mogyorósbánya
Nagysáp
Nyergesújfalu
Süttő
Tát
Tokod
Tokodaltáró

Segítségnyújtási működési körzet:

Esztergom
Komárom
Nagyigmánd
Tatabánya

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bicske
Kisbér

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

TATABÁNYA

Elsődleges működési körzet:

Baj
Bokod
Dad
Dunaszentmiklós
Gyermely
Héreg
Kecskéd
Kocs
Kömlőd
Környe
Oroszlány
Szomód
Szomor
Tardos
Tarján
Tata
Tatabánya
Várgesztes
Vértessomló
Vértesszőlős
Vértestolna
Szár (Fejér megye)
Szárliget (Fejér megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Esztergom
Érd
Győr
Komárom
Nagyigmánd
Nyergesújfalú
Szentendre
Székesfehérvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési közzete, valamint:

Bicske
Kisbér
Mór
Pomáz
Vál

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

NÓGRÁD MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

BALASSAGYARMAT

Elsődleges működési körzet:

Balassagyarmat
Bánk
Becske
Bercel
Bokor
Borsosberény
Cserháthaláp
Cserhátsurány
Cserhátszentiván
Csesztve
Csitár
Debercsény
Dejtár
Drégelypalánk
Érsekvadkert
Felsőtold
Galgaguta
Garáb
Herencsény
Hollókő
Hont
Horpács
Hugyag
Iliny
Ipolyvece
Kétdobony
Kisecset
Kutasó
Ludányhalászi
Magyarnándor
Mohora
Nagylóc
Nagyoroszi
Nógrádkövesd
Nógrádmarcfal
Nógrádsáp
Nógrádsipek
Nógrádszakál
Orhalom
Patak
Patvarc

Pusztaberki
Rétság
Rimóc
Romhány
Szanda
Szátok
Szécsénke
Szente
Szécsény
Szügy
Terény
Tereske
Tolmács
Varsány

Segítségnyújtási működési körzet:

Hatvan
Salgótarján
Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Pásztó
Vámosmikola

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

PÁSZTÓ

Működési területe:

Alsótold
Csécse
Ecseg
Jobbágyi
Kozárd
Mátraszőlős
Mátraverebély
Pásztó
Sámsonháza
Szarvasgede
Szurdokpüspöki
Tar

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SALGÓTARJÁN

Elsődleges működési körzet:

Bárna
Bátonyterenye

Cered
Dorogháza
Egyházasgerge
Endrefalva
Etes
Ipolytarnóc
Karancsalja
Karancsberény
Karancskeszi
Karancslapujtő
Karancsság
Kazár
Kishartyán
Kisbárkány
Litke
Lucfalva
Márkháza
Mátramindszent
Mátranovák
Mátraszele
Mátraterenye
Mihálygerge
Magyargéc
Nagybárkány
Nemti
Nógrádmegyer
Piliny
Salgótarján
Ságújfalu
Szalmatercs
Sóshartyán
Szécsényfelfalu
Szilaspogony
Szuha
Vizslás
Zabar
Ivád (Heves megye)
Mátraballa (Heves megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Balassagyarmat
Eger
Gödöllő
Gyöngyös
Hatvan

Ózd

Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Pásztó

Vámosmikola

önkéntes tűzoltóság működési területe.

PEST MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

CEGLÉD

Elsődleges működési körzet:

Abony

Albertirsa

Cegléd

Ceglédbercel

Csemő

Dánszentmiklós

Mikebuda

Tápiószőlős

Törtel

Újszilvás

Segítségnyújtási működési körzet:

Dabas

Gödöllő

Jászberény

Kecskemét

Monor

Nagykátá

Szigetszentmiklós

Szolnok

Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kerekegyháza

Kunszentmiklós

Lajosmizse

Nagykőrös

Szabadszállás

Tiszakécske

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

DABAS

Elsődleges működési körzet:

Bugyi

Dabas

Hernád

Inárcs

Kakucs

Ócsa

Örkény

Pusztavacs

Tatárszentgyörgy

Újhartyán

Újlengyel

Segítségnyújtási működési körzet:

Budapest

Cegléd

Érd

Gödöllő

Kalocsa

Kecskemét

Monor

Nagykátá

Szigetszentmiklós

Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kerekegyháza

Kunszentmiklós

Lajosmizse

Nagykőrös

Ráckeve

Szabadszállás

Tiszakécske

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

ÉRD

Elsődleges működési körzet:

Biatorbágy

Budaörs

Diósd

Érd

Páty

Pusztazámor

Sóskút
Százhalombatta
Tárnok
Törökbálint
Ercsi (Fejér megye)
Etyek (Fejér megye)
Martonvásár (Fejér megye)
Ráckeresztúr (Fejér megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Budapest
Cegléd
Dabas
Dunaújváros
Esztergom
Gödöllő
Monor
Nagykátán
Nyergesújfalun
Szentendre
Székesfehérvár
Szigetszentmiklós
Tatabánya
Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési köre, valamint:

Bicske
Pomáz
Ráckeve
Vál

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

GÖDÖLLŐ

Elsődleges működési körzet:

Aszód
Bag
Dány
Domony
Erdőkertés
Galgamácsa
Gödöllő
Hévízgyörk
Iklad
Isaszeg
Kerepes
Kistarcsa

Mogyoród
Szada
Valkó
Vácegres
Váckisújfalu
Vácszentlászló
Veresegyház
Zsámbok

Segítségnyújtási működési körzet:

Balassagyarmat
Budapest
Cegléd
Dabas
Hatvan
Jászberény
Kecskemét
Monor
Nagykátán
Salgótarján
Szolnok
Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési köre, valamint:

Pásztó
Vámosmikola

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MONOR

Elsődleges működési körzet:

Bénye
Csévharaszt
Gomba
Gyömrő
Káva
Maglód
Mende
Monor
Nyáregyháza
Péteri
Sülysáp
Úri
Üllő
Vasad
Vecsés

Segítségnyújtási működési körzet:

Budapest
Cegléd
Dabas
Gödöllő
Nagykátá
Szigetszentmiklós
Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Nagykőrös

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

NAGYKÁTA

Elsődleges működési körzet:

Farmos
Kóka
Nagykátá
Pánd
Szentlőrinc-kátá
Szentmártonkátá
Tápióbicske
Tápiógyörgye
Tápióság
Tápiószecső
Tápiószele
Tápiószentmárton
Tóalmás

Segítségnyújtási működési körzet:

Budapest
Cegléd
Dabas
Gödöllő
Hatvan
Jászberény
Monor
Szigetszentmiklós
Szolnok
Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Nagykőrös

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

NAGYKÖRÖS

Működési területe:

Kocsér
Nagykőrös
Nyársapát

Önkéntes tűzoltóság:

POMÁZ

Működési területe:

Budakalász
Csobánka
Pilisszántó
Pilisszentkereszt
Pomáz

Önkéntes tűzoltóság:

RÁCKEVE

Működési területe:

Áporka
Dömsöd
Kiskunlacháza
Lórév
Makád
Ráckeve
Szigetbecse
Szigetszentmárton
Szigetújfalu

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZENTENDRE

Elsődleges működési körzet:

Dunabogdány
Kisoroszi
Leányfalu
Pilisszentlászló
Pócsmegyer
Szentendre
Szigetmonostor
Tahitótfalu
Visegrád

Segítségnyújtási működési körzet:

Budapest
Esztergom

Érd

Szigetszentmiklós

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Pomáz

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZIGETSZENTMIKLÓS

Elsődleges működési körzet:

Délegyháza

Dunaharaszti

Dunavarsány

Halásztelek

Majosháza

Szigetsép

Szigethalom

Szigetszentmiklós

Taksony

Tököl

Segítségnyújtási körzet:

Budapest

Cegléd

Dabas

Érd

Gödöllő

Monor

Nagykátá

Szentendre

Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kunszentmiklós

Pomáz

Ráckeve

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

VÁC

Elsődleges működési körzet:

Acsa

Csomád

Csővár

Galgagyörk

Göd

Ipolydamásd

Kismaros

Kisnémedi

Kosd

Kóspallag

Márianosztra

Nagymaros

Örbottyán

Penc

Püspökhatvan

Püspökszilágy

Rád

Szob

Szokolya

Sződ

Sződliget

Vác

Vácduka

Váchartyán

Vácrátót

Verőce

Zebegény

Alsópetény (Nógrád megye)

Berkenye (Nógrád megye)

Diósjenő (Nógrád megye)

Felsőpetény (Nógrád megye)

Keszeg (Nógrád megye)

Legénd (Nógrád megye)

Nézsza (Nógrád megye)

Nógrád (Nógrád megye)

Nőtincs (Nógrád megye)

Ősagárd (Nógrád megye)

Szendehegy (Nógrád megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Balassagyarmat

Budapest

Cegléd

Dabas

Gödöllő

Hatvan

Jászberény

Monor

Nagykátá

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Pásztó

Vámosmikola

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

VÁMOSMIKOLA

Működési területe:

Bernecebaráti
Kemence
Perőcsény
Tésa
Nagybörzsöny
Ipolytölgyes
Letskés
Vámosmikola

*SOMOGY MEGYE**Önkéntes tűzoltóság:*

BALATONBOGLÁR

Működési területe:

Balatonboglár
Balatonfenyves
Balatonlelle
Balatonöszöd
Balatonszemes
Fonyód
Gyugy
Karád
Látrány
Ordacsehi
Somogybabod
Somogytúr
Szőlősgyőrök
Visz

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

BARCS

Elsődleges működési körzet:

Babócsa
Barcs
Bolhó
Csokonyavisonta
Darány
Drávagárdony
Drávatamási
Heresznye
Homokszentgyörgy
Istvándi

Kastélyosdombó

Kálmánca

Komlósd

Lakócsa

Péterhida

Potony

Rinyaújlak

Rinyaújnép

Somogyaracs

Szentborbás

Szulok

Tótújfalu

Vízvár

Segítségnyújtási működési körzet:

Kaposvár

Marcali

Nagyatád

Siófok

Szigetvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonboglár

Csurgó

Tab

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság

CSURGÓ

Működési területe:

Bélavár

Csurgó

Csurgónagymarton

Gyékényes

Iharos

Iharosberény

Inke

Őrtilos

Porrog

Porrogszentkirály

Porrogszentpál

Somogybükkösd

Somogycsicsó

Somogyudvarhely

Szenta

Zákány

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KAPOSVÁR

Elsődleges működési körzet:

Alsóbogát
 Baté
 Bárdudvarnok
 Bodrog
 Bonnya
 Bószénfa
 Büssü
 Cserénfa
 Csombárd
 Csököly
 Ecseny
 Edde
 Felsőmocsolád
 Fiad
 Fonó
 Gadács
 Gamás
 Gálosfa
 Gige
 Gölle
 Hajmás
 Hedrehely
 Hencse
 Hetes
 Igal
 Jákó
 Juta
 Kadarkút
 Kaposfő
 Kaposgyarmat
 Kaposhomok
 Kaposkeresztúr
 Kaposmérő
 Kaposszerdahely
 Kaposújlak
 Kaposvár
 Kazsok
 Kára
 Kisasszond
 Kisbárapáti
 Kisgyalán
 Kiskorpád
 Kőkút
 Magyaratád

Magyaregres
 Mernye
 Mezőcsokonya
 Nagybjajom
 Orci
 Osztopán
 Patalom
 Patca
 Pálmajor
 Polány
 Ráksi
 Rinyakovácsi
 Sántos
 Simonfa
 Somodor
 Somogyacsa
 Somogyaszaló
 Somogydöröcske
 Somogygeszti
 Somogyjád
 Somogysárd
 Somogyszil
 Szenna
 Szentbalázs
 Szentgáloskér
 Szilvásszentmárton
 Szorosad
 Taszár
 Törökkoppány
 Újvárfalva
 Várda
 Visnye
 Zimány
 Zselickisfalud
 Zselickislak
 Zselicszentpál
 Baranyajenő (Baranya megye)
 Baranyaszentgyörgy (Baranya megye)
 Gödre (Baranya megye)
 Szágy (Baranya megye)
 Tormás (Baranya megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Barcs
 Dombóvár
 Komló
 Marcali
 Nagyatád

Siófok
Szigetvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonboglár
Curgó
Tab
Tamási

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MARCALI

Elsődleges működési körzet:

Balatonkeresztúr
Balatonmáriafürdő
Balatonújlak
Böhönye
Buzsák
Csákány
Csömend
Főnyed
Gadány
Hács
Hollád
Hosszúvíz
Kelevíz
Kéthely
Kisberény
Lengyeltóti
Libickozma
Marcali
Mesztegnyő
Nagyszakácsi
Nemesdéd
Nemeskisfalud
Nemesvid
Nikla
Öreglak
Pamuk
Pusztakovácsi
Sávoly
Somogyfajsz
Somogysámson
Somogysimonyi
Somogyszentpál
Somogyvámos
Somogyvár

Somogyzsitfa
Szegerdő
Szenyér
Szőkedencs
Tapsony
Táska
Tikos
Varászló
Vése

Segítségnyújtási működési körzet:

Barcs
Kaposvár
Keszthely
Nagyatád
Nagykanizsa
Siófok

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonboglár
Curgó
Tab

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

NAGYATÁD

Elsődleges működési körzet:

Bakháza
Beleg
Berzence
Bolhás
Görgeteg
Háromfa
Kaszó
Kisbajom
Kutas
Lábod
Mike
Nagyatád
Nagykorpád
Ötvöskónyi
Rinyabesenyő
Rinyaszentkirály
Segesd
Somogyszob
Szabás
Tarany

Segítségnyújtási működési körzet:

Barcs
Kaposvár
Marcali
Nagykanizsa
Siófok
Szigetvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonboglár
Csurgó
Tab

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SIÓFOK

Elsődleges működési körzet:

Ádánd
Balatonendréd
Balatonföldvár
Balatonszabadi
Balatonszárszó
Bálványos
Kereki
Kőröshegy
Kötcese
Nagyberény
Nagycsepely
Nyim
Pusztaszemes
Ságvár
Siófok
Siójut
Som
Szántód
Szólád
Teleki
Zamárdi
Enying (Fejér megye)
Mátyásdomb (Fejér megye)
Mezőkomárom (Fejér megye)
Szabadhidvég (Fejér megye)
Felsőnyék (Tolna megye)
Magyarakeszi (Tolna megye)
Balatonvilágos (Veszprém megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Balatonfüzfő
Barcs
Dombóvár
Kaposvár
Marcali
Nagyatád
Sárbogárd
Székesfehérvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonboglár
Balatonfüred
Tab
Tamási

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

TAB

Működési területe:

Andocs
Bábonymegyer
Bedegkér
Kapoly
Kánya
Lulla
Miklósi
Nágocs
Sérsekszőlős
Somogyegres
Somogyegyes
Tab
Tengőd
Torvaj
Zala
Zics

*SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE**Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:*

KISVÁRDA

Elsődleges működési körzet:

Ajak
Anarcs

Aranyosapáti
 Berkesz
 Dombrád
 Döge
 Fényeslitke
 Gemzse
 Gégény
 Gyulaháza
 Gyüre
 Ilk
 Jéke
 Kékcse
 Kisvarsány
 Kisvárda
 Laskod
 Lövőpetri
 Mezőladány
 Nagyvarsány
 Nyírkarász
 Nyírlövő
 Nyírmada
 Nyírtass
 Pap
 Pátroha
 Petneháza
 Rétközberencs
 Szabolcsbáka
 Szabolcsveresmart
 Tiszakanyár
 Tornospálca
 Újdombrád
 Újkenéz
 Cigánd (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
 Dámóc (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
 Lácacséke (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
 Ricse (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
 Semjén (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
 Révleányvár (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
 Zemplénagárd (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Mátészalka
 Nyírbátor
 Nyíregyháza

Sátoraljaújhely
 Záhony

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Szakoly

önkéntes tűzoltóság működési területe

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

MÁTÉSZALKA

Elsődleges működési körzet:

Barabás
 Beregdaróc
 Beregsurány
 Botpalád
 Cégénydányád
 Csaholc
 Csaroda
 Császló
 Csegöld
 Csenger
 Csengersima
 Csengerújfalu
 Darnó
 Fábiánháza
 Fehérgyarmat
 Fülesd
 Fülöpösdaróc
 Gacsály
 Garbolc
 Gelénes
 Géberjén
 Gulács
 Győrtelek
 Gyügye
 Hermánszeg
 Hetefejércse
 Hodász
 Jánd
 Jánkmajtis
 Jármí
 Kántorjánosi
 Kérsemjén
 Kisar
 Kishódos
 Kisnamény
 Kispalád
 Kisszekeres

Kocsord
 Komlódtótfalu
 Kölcse
 Kömörő
 Lónya
 Magosliget
 Mánd
 Márokpapi
 Mátészalka
 Mátyus
 Méhtelek
 Mérk
 Milota
 Nagyar
 Nagydobos
 Nagyecsed
 Nagyhódos
 Nagyszekeres
 Nábrád
 Nemesborzova
 Nyírcsaholy
 Nyírkáta
 Nyírmeggyes
 Nyírparasznya
 Olcsva
 Olcsvaapáti
 Ópályi
 Ökörítőfülpös
 Panyola
 Papos
 Pátyod
 Penyige
 Porcalma
 Pusztadobos
 Rápolt
 Rohod
 Rozsály
 Sonkád
 Szamosangyalos
 Szamosbecs
 Szamoskér
 Szamossályi
 Szamosszeg
 Szamostatárfalva
 Szamosújlak
 Szatmárcseke
 Tarpa
 Tákos

Tiborszállás
 Tiszaadony
 Tiszabecs
 Tiszacsécse
 Tizsakerecseny
 Tizsakóród
 Tizsaszalka
 Tiszavid
 Tisztaberek
 Tivadar
 Tunyogmatolcs
 Túrístvándi
 Túrricse
 Tyukod
 Ura
 Uszka
 Vaja
 Vállaj
 Vámosatya
 Vámosoroszi
 Vásárosnamény
 Zajta
 Zsarolyán

Segítségnyújtási működési körzet:

Kisvárda
 Nyírbátor
 Nyíregyháza
 Záhony

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete,

Szakoly

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

NYÍRBÁTOR

Elsődleges működési körzet:

Balkány
 Bátorliget
 Encsencs
 Kállósemjén
 Kisléta
 Máriapócs
 Nyírbátor
 Nyírbéltek
 Nyírbogát

Nyírcsászári
Nyírderzs
Nyírgyulaj
Nyírbogdány
Nyírlugos
Nyírpilis
Nyírvasvári
Ófehértó
Önböly
Penészlek
Piricse
Pócspetri
Terem

Segítségnyújtási működési körzet:

Debrecen
Kisvárdá
Mátészalka
Nyíregyháza
Záhony

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési közzete, valamint:

Hajdúböszörmény
Szakoly

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

NYÍREGYHÁZA

Elsődleges működési körzet:

Apagy
Baktalórántháza
Balsa
Besenyőd
Beszterec
Búj
Demecser
Érpatak
Gávavencsellő
Ibrány
Kálmánháza
Kemece
Kék
Kótaj
Levelek
Magy
Nagycsérkesz

Nagyhalász
Nagykálló
Napkor
Nyírbogdány
Nyíregyháza
Nyíribrony
Nyírkércs
Nyírpazony
Nyírtelek
Nyírtét
Nyírtura
Paszab
Rakamaz
Ramocsaháza
Sényő
Szabolcs
Székely
Timár
Tiszabercel
Tiszadada
Tiszadob
Tiszaeszlár
Tiszalök
Tiszanagyfalu
Tiszarád
Tiszatelek
Tiszavasvári
Újfehértó
Vasmegyer

Segítségnyújtási működési körzet:

Debrecen
Hajdúnánás
Kisvárdá
Mátészalka
Miskolc
Nyírbátor
Sátoraljaújhely
Szerencs
Tiszaújváros
Záhony

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési közzete, valamint:

Egyek
Hajdúböszörmény
Szakoly

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

SZAKOLY

Működési területe:

Biri
Bököny
Geszteréd
Nyírgelse
Nyírmihálydi
Szakoly

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

ZÁHONY

Elsődleges működési körzet:

Benk
Eperjeske
Győröcske
Komoró
Mándok
Tiszabezdéd
Tiszamogyorós
Tizsaszentmárton
Tuzsér
Záhony
Zsurk

Segítségnyújtási működési körzet:

Kisvárda
Mátészalka
Nyírbátor
Nyíregyháza

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

TOLNA MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

DOMBÓVÁR

Elsődleges működési körzet:

Attala
Csibrák
Csikóstóttós
Dalmand
Dombóvár
Döbrököz

Dúzs

Értény

Gyulaj

Jágónak

Kapospula

Kaposzekcső

Kisvejke

Kocsola

Koppányszántó

Kurd

Lápfő

Lengyel

Mucsi

Nak

Szakcs

Várong

Alsómocsolád (Baranya megye)

Ág (Baranya megye)

Bikal (Baranya megye)

Egyházaskozár (Baranya megye)

Gerényes (Baranya megye)

Hegyhátmaróc (Baranya megye)

Kisvaszar (Baranya megye)

Mágocs (Baranya megye)

Mekényes (Baranya megye)

Meződ (Baranya megye)

Nagyhajmás (Baranya megye)

Szárász (Baranya megye)

Tarrós (Baranya megye)

Tékes (Baranya megye)

Vásárosdombó (Baranya megye)

Csoma (Somogy megye)

Kercseliget (Somogy megye)

Mosdós (Somogy megye)

Nagyberki (Somogy megye)

Szabadi (Somogy megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Kaposvár

Komló

Paks

Sárbogárd

Siófok

Szekszárd

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonboglár

Tab

Tamási
Tolna
önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

PAKS

Elsődleges működési körzet:

Bölcske
Dunaföldvár
Dunaszentgyörgy
Gerjen
Györköny
Kajdacs
Madocsa
Nagydorog
Németkér
Paks
Pusztahencse
Sárszentlőrinc

Segítségnyújtási működési körzet:

Dombóvár
Dunaújváros
Kalocsa
Sárbogárd
Szekszárd

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Kunszentmiklós
Tamási
Tolna

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZEKSZÁRD

Elsődleges működési körzet:

Alsónána
Alsónyék
Aparhant
Báta
Bátaapáti
Bátaszék
Bonyhád
Bonyhádvarasd
Cikó
Decs

Diósberény

Felsőnána

Grábóc

Gyöng

Györe

Harc

Hőgyész

Izmény

Kakasd

Kalaznó

Kéty

Kisdorog

Kismányok

Kistormás

Kölesd

Medina

Miszla

Mórággy

Mőcsény

Mucsfa

Murga

Nagymányok

Nagyvejte

Őcsény

Pörböly

Sárpilis

Sióagárd

Szakadát

Szálka

Szárazd

Szedres

Szekszárd

Tengelic

Tevel

Udvari

Varsád

Váralja

Várdomb

Závod

Zomba

Hidas (Baranya megye)

Mecseknádasd (Baranya megye)

Óbánya (Baranya megye)

Ófalu (Baranya megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Baja

Dombóvár

Kalocsa
Kömlő
Mohács
Paks
Pécs
Sárbogárd

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bácsalmás
Jánoshalma
Tamási
Tolna

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

TAMÁSI

Működési területe:

Fürged
Iregszemcse
Nagykónyi
Nagyszokoly
Pincehely
Regöly
Szakály
Tamási
Újireg

Önkéntes tűzoltóság:

TOLNA

Működési területe:

Bogyiszló
Fadd
Fácánkert
Tolna

VAS MEGYE

Önkéntes tűzoltóság:

CSEPREG

Működési területe:

Bő
Bük
Csepreg

Gór
Iklanberény
Lócs
Sajtoskál
Simaság
Tormásliget
Tömörd
Egyházasfalu (Győr-Moson-Sopron megye)
Gyalóka (Győr-Moson-Sopron megye)
Szakony (Győr-Moson-Sopron megye)
Und (Győr-Moson-Sopron megye)
Zsira (Győr-Moson-Sopron megye)

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KÖRMEND

Elsődleges működési körzet:

Alsószölnök
Alsóújlak
Apátistvánfalva
Csákánydoroszló
Csehi
Csehimindszent
Csörötnek
Daraboshegy
Döbörhegy
Döröske
Egyházashollós
Egyházasrádóc
Felsőjánosfa
Felsőmarác
Felsőszölnök
Gasztony
Gersekarát
Halastó
Halogy
Harasztifalu
Hegyháthodász
Hegyhátsál
Hegyhátszentjakab
Hegyhátszentmárton
Ispánk
Ivác
Katafa
Kemenestaródfa

Kétvölgy
 Kisrákos
 Kondorfa
 Körmen
 Magyarlak
 Magyarnádalja
 Magyarszecsőd
 Molnászecsőd
 Nagykölked
 Nagymizdó
 Nagyrákos
 Nádasd
 Nemesmedves
 Nemesrempehollós
 Orfalu
 Oszkó
 Órimagyarósd
 Óriszentpéter
 Pankasz
 Pinkamindszent
 Püspökmolnári
 Rábagyarmat
 Rábahidvég
 Rádóckölked
 Rátót
 Rönök
 Sárfimizdó
 Szaknyér
 Szakonyfalu
 Szalafő
 Szarvaskend
 Szentgotthárd
 Szentpéterfa
 Szőce
 Telekes
 Vasalja
 Vasszentmihály
 Vasvár
 Viszák
 Csöde (Zala megye)
 Ozmánbükk (Zala megye)
 Vaspör (Zala megye)
 Zalaháshágy (Zala megye)
 Zalalövő (Zala megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Lenti
 Sárvár

Szombathely
 Zalaegerszeg

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csepreg
 Kőszeg
 Zalaszentgrót

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

KŐSZEG

Működési területe:

Bozsok
 Cák
 Horvátzsidány
 Kiszsidány
 Kőszeg
 Kőszegdoroszló
 Kőszegpaty
 Kőszegszerdahely
 Lukácsháza
 Nemescsó
 Ólmod
 Peresznye
 Pusztacsó
 Velem
 Répcevis

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SÁRVÁR

Elsődleges működési körzet:

Bejczyertyános
 Boba
 Borgáta
 Bögöt
 Bögöte
 Celldömölk
 Chernelházadamonya
 Csempezkopács
 Csénye
 Csipkerek
 Csöngé
 Duka
 Egervölgy
 Egyházashetye
 Gérce

Hegyfalu
 Hosszúpereszteg
 Ikervár
 Jákfa
 Jánosháza
 Karakó
 Káld
 Kám
 Keléd
 Kemeneskápolna
 Kemenesmagasi
 Kemenesmihályfa
 Kemenespálfa
 Kemenessömjén
 Kemenesszentmárton
 Kenyeri
 Kissomlyó
 Köcsk
 Megyehíd
 Meggyeskovácsi
 Mesterháza
 Mesteri
 Nagygeresd
 Nagysimonyi
 Nemeskeresztúr
 Nemeskocs
 Nemesládony
 Nick
 Nyógér
 Ostffyasszonyfa
 Ölbő
 Pápóc
 Pecöl
 Porpác
 Pósfá
 Rábapaty
 Répceszentgyörgy
 Rum
 Sárvár
 Sitke
 Sótony
 Szeleste
 Szemenye
 Tokorcs
 Tompaládony
 Uraiújfalu
 Vasegerszeg
 Vashosszúfalu

Vasszilvagy
 Vámoscsalád
 Vásárosmiske
 Vát
 Vönöck
 Zsennye
 Zsédény
 Kamond (Veszprém megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Ajka
 Csorna
 Kapuvár
 Keszthely
 Körmend
 Pápa
 Sopron
 Szombathely
 Zalaegerszeg

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csepreg
 Kőszeg
 Sümeg
 Tapolca
 Zalaszentgrót

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

SZOMBATHELY

Elsődleges működési körzet:

Acsád
 Balogunyom
 Bozzai
 Bucusu
 Dozmat
 Felsőcsatár
 Gencsapáti
 Gyanógeregye
 Gyöngyösfalu
 Horvátlövő
 Ják
 Kenéz
 Kisunyom
 Meszlen
 Narda
 Náriai

Nemesbőd
Nemeskolta
Perenye
Pornóapáti
Rábatöttős
Salköveskút
Sorkifalud
Sorkikápolna
Sorokpolány
Söpte
Szombathely
Tanakajd
Táplánszentkereszt
Torony
Vasasszonyfa
Vaskeresztes
Vassurány
Vasszécsény
Vép

Segítségnyújtási működési körzet:

Kapuvár
Körmend
Lenti
Sárvár
Sopron
Zalaegerszeg

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csepreg
Kőszeg
Zalaszentgrót

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

VESZPRÉM MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

AJKA

Elsődleges működési körzet:

Ajka
Apácatorna
Bakonypölöske
Borszörcsök
Csehbánya
Devecser
Doba

Halimba
Iszkáz
Kapolcs
Karakószörcsök
Kisberzseny
Kislőd
Kolontár
Magyarpolány
Noszlop
Nyirád
Oroszi
Öcs
Pula
Pusztamiske
Somlójenő
Somlónásárhely
Szóc
Taliándörögd
Túskevár
Úrkút
Városlőd
Vigántpetend

Segítségnyújtási működési körzet:

Badacsonytomaj
Balatonfűzfő
Keszthely
Pápa
Pétfürdő
Sárvár
Veszprém

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonfüred
Sümege
Tapolca
Zalaszentgrót

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

BADACSONYTOMAJ

Elsődleges működési körzet:

Ábrahámhegy
Badacsonytomaj
Badacsonytördemic
Balatoncsicsó
Balatonederics

Balatonhenye
 Balatonrendes
 Balatonszepezd
 Hegymagas
 Káptalantóti
 Kékkút
 Kővágóörs
 Köveskál
 Mindszentkál
 Monoszló
 Nemesgulács
 Nemesvita
 Óbudavár
 Révfülpö
 Salföld
 Szentantalfa
 Szentbékakál
 Szentjakabfa
 Szigliget
 Tagyon
 Zánka

Segítségnyújtási működési körzet:

Ajka
 Balatonfűzfő
 Keszthely
 Pápa
 Pétfürdő
 Veszprém

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonfüred
 Sümeg
 Tapolca

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

BALATONFÜRED

Működési területe:

Aszófő
 Balatonakali
 Balatonfüred
 Balatonszőlős
 Balatonudvari
 Csopak
 Dörgicse
 Lovas

Örvényes
 Paloznak
 Pécsely
 Tihany
 Vászoly

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

BALATONFÜZFŐ

Elsődleges működési körzet:

Alsóörs
 Balatonalmádi
 Balatonfőkajár
 Balatonfűzfő
 Balatonkenese
 Királyszentistván
 Litér
 Papkeszi
 Vilonya

Segítségnyújtási működési körzet:

Ajka
 Badacsonytomaj
 Pápa
 Pétfürdő
 Sárbogárd
 Veszprém
 Siófok
 Székesfehérvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonboglár
 Balatonfüred
 Sümeg
 Tab
 Tapolca

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

PÁPA

Elsődleges működési körzet:

Adásztevel
 Adorjánháza
 Bakonybél
 Bakonygyirót
 Bakonyjákó
 Bakonykoppány

Bakonyság	Pápa
Bakonyszentiván	Pápadereske
Bakonyszentlászló	Pápakovácsi
Bakonyszücs	Pápasalamon
Bakonytamási	Pápateszér
Béb	Somlószőlős
Békás	Somlóvecse
Csót	Takácsi
Csögle	Ugod
Dabrony	Vanyola
Dáka	Vaszar
Döbrönte	Várkesző
Egeralja	Vid
Egyházaskesző	Vinár
Farkasgyepű	Mersevát (Vas megye)
Fenyőfő	Szergény (Vas megye)
Ganna	Csikvánd (Győr-Moson-Sopron megye)
Gecse	Gyarmat (Győr-Moson-Sopron megye)
Gic	Szerecseny (Győr-Moson-Sopron megye)
Homokbödöge	
Kemeneshőgyész	<i>Segítségnyújtási működési körzet:</i>
Kemenesszentpéter	Ajka
Kerta	Badacsonytomaj
Kiscsősz	Balatonfűzfő
Kispirit	Csorna
Kisszőlős	Győr
Kup	Kapuvár
Külsővat	Pétfürdő
Lovászpata	Sárvár
Magyargencs	Veszprém
Malomsok	
Marcalgergelyi	hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:
Marcaltő	Kisbér
Mezőlak	Sümege
Mihályháza	Tapolca
Nagyacsád	önkéntes tűzoltóság működési területe.
Nagyalásony	
Nagydém	<i>Önkéntes tűzoltóság:</i>
Nagygyimót	SÜMEG
Nagypirit	
Nagytevel	<i>Működési területe:</i>
Nemesgörzsöny	Bazsi
Nemesszalók	Bodorfa
Németbánya	Dabronc
Nóráp	Csabrendek
Nyárád	Gógánfa

Gyepükaján
 Hetyefő
 Hosztót
 Káptalanfa
 Megyer
 Nemeshany
 Rigács
 Sümeg
 Sümegprága
 Szentimrefalva
 Ukk
 Veszprémgalsa
 Zalaerdőd
 Zalagyömörő
 Zalameggyes
 Zalaszegvár
 Kisvásárhely (Zala megye)
 Zalaszántó (Zala megye)

Önkéntes tűzoltóság:

TAPOLCA

Működési területe:

Gyulakeszi
 Hegyesd
 Kisapáti
 Lesencefalu
 Lesenceistvánd
 Lesencetomaj
 Monostorapáti
 Raposka
 Sáska
 Tapolca
 Uzsa
 Zalahaláp

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

PÉTFÜRDŐ

Elsődleges működési körzet:

Berhida
 Csajág
 Csetény
 Hajmáskér
 Jásd
 Küngös

Öskü
 Ősi
 Pétfürdő
 Szápár
 Tés
 Várpalota

Segítségnyújtási működési körzet:

Ajka
 Badacsonytomaj
 Balatonfűzfő
 Győr
 Pápa
 Székesfehérvár
 Veszprém

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Balatonfüred
 Kisbér
 Mór
 Pétfürdő
 Sümeg
 Tapolca

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

VESZPRÉM

Elsődleges működési körzet:

Bakonynána
 Bakonyszentkirály
 Bakonyoszlop
 Barnag
 Bánd
 Borzavár
 Csesznek
 Dudar
 Eplény
 Felsőörs
 Hárskút
 Herend
 Hidegkút
 Lókút
 Márkó
 Mencshely
 Nagyesztergár

Nagyvázsony
Nemesvámos
Olaszfalu
Pénzesgyőr
Porva
Sóly
Szentgál
Szentkirályszabadja
Tótvázsony
Veszprém
Veszprémfajsz
Vöröstó
Zirc

Segítségnyújtási működési körzet:

Ajka
Badacsonytomaj
Balatonfűzfő
Győr
Keszthely
Pápa
Pétfürdő
Sárvár
Siófok
Székesfehérvár

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési köze, valamint:

Balatonfüred
Kisbér
Mór
Sümege
Tapolca

önkéntes tűzoltóság működési területe.

ZALA MEGYE

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

KESZTHELY

Elsődleges működési körzet:

Alsópáhok
Balatongyörök
Bókaháza
Cserszegtomaj
Dióskál

Egeraracs
Esztergályhorváti
Felsőpáhok
Gétye
Gyenesdiás
Hévíz
Karmacs
Keszthely
Ligetfalva
Nemesbük
Pacsa
Rezi
Sármellék
Sümegecehi
Szentgyörgyvár
Szentpéterúr
Tilaj
Vallus
Várölg
Vindornafok
Vindornyalak
Vindornaszőlős
Vonyarcvashegy
Zalaapáti
Zalacsány
ZalaiGrace
Zalaköveskút
Zalaszabar
Zalaszentmárton
Zalavár
Balatonberény (Somogy megye)
Balatonszentgyörgy (Somogy megye)
Vörs (Somogy megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Ajka
Badacsonytomaj
Lenti
Marcali
Nagykanizsa
Sárvár
Zalaegerszeg

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési köze, valamint:

Balatonboglár
Csurgó

Sümege
 Tapolca
 Zalaszentgrót
 önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

LENTI

Elsődleges működési körzet:

Alsószenterzsébet
 Baglad
 Barlahida
 Bázakerettye
 Belsőárd
 Bödeháza
 Csertalagos
 Csesztreg
 Csömödér
 Csörnyeföld
 Dobri
 Felsőszenterzsébet
 Gáborjánháza
 Gosztola
 Gutorföldre
 Hernyék
 Iklódbördőce
 Kálócsa
 Kányavár
 Kerkabarabás
 Kerkafalva
 Kerkakutas
 Kerkaszentkirály
 Kerkateskánd
 Kiscsehi
 Kissziget
 Kozmadombja
 Külsőárd
 Lasztonya
 Lendvadedes
 Lendvajakabfa
 Lenti
 Lispeszentadorján
 Lovászi
 Magyarföld
 Maróc
 Márokföld

Mikekarácsonyfa
 Muraszemenye
 Nemesnép
 Nova
 Ortaháza
 Páka
 Pórszombat
 Pördefölde
 Pusztapáti
 Ramocsa
 Resznek
 Rédics
 Szentgyörgyvölgy
 Szentmargitfalva
 Szentpéterföldre
 Szécsisziget
 Szigárdháza
 Szilvagy
 Tormafölde
 Tornyiszentmiklós
 Zalabaksa
 Zalasombatfa
 Zebecke
 Bajánsenye (Vas megye)
 Kercaszomor (Vas megye)
 Kerkáskápolna (Vas megye)
 Magyarszombatfa (Vas megye)
 Szatta (Vas megye)
 Velemér (Vas megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Keszthely
 Körmend
 Nagykanizsa
 Zalaegerszeg

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

Csurgó

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

NAGYKANIZSA

Elsődleges működési körzet:

Alsórajk
 Balatonmagyaród

Bánokszentgyörgy
 Becsehely
 Belezna
 Bocska
 Borsfa
 Börzönce
 Bucsuta
 Csapi
 Eszteregnye
 Felsőrajk
 Fityeház
 Fűzvölgy
 Galambok
 Garabonc
 Gelse
 Gelsesziget
 Hahót
 Homokkomárom
 Hosszúvölgy
 Kacorlak
 Kerecseny
 Kilimán
 Kistrécsé
 Kistolmács
 Letenye
 Liszó
 Magyarszentmiklós
 Magyarszerdahely
 Miháld
 Molnári
 Murakeresztúr
 Murarátka
 Nagybakónak
 Nagykanizsa
 Nagyrécsé
 Nagyrada
 Nemespátró
 Oltárc
 Orosztony
 Pat
 Petrivente
 Pölöskefő
 Pötréte

Rigyác
 Sand
 Semjénháza
 Sormás
 Surd
 Szentliszló
 Szepetnek
 Tótszentmárton
 Tótszerdahely
 Újudvar
 Valkonya
 Várfölde
 Zajk
 Zalakaros
 Zalakomár
 Zalamerenye
 Zalasárszeg
 Zalaszentbalázs
 Zalaszentjakab
 Zalaújlak
 Pogányszentpéter (Somogy megye)

Segítségnyújtási működési körzet:

Barcs
 Keszthely
 Lenti
 Marcali
 Nagyatád
 Zalaegerszeg

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csurgó
 Zalaszentgrót

önkéntes tűzoltóság működési területe.

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

ZALAEGERSZEG

Elsődleges működési körzet:

Alibánfa
 Almásháza
 Alsónemesapáti
 Babosdöbréte

Bagod	Padár
Bak	Pálfiszeg
Baktüttös	Petőhenye
Becsvölgye	Petrikeresztúr
Bezeréd	Pókaszepetk
Bocföldre	Pölöske
Boncodföldre	Pusztaderics
Böde	Pusztamagyaród
Bucsuszentlászló	Pusztaszentlászló
Csatár	Salomvár
Csonkahegyhát	Sárhida
Dobronhegy	Sőjtör
Egervár	Szentkozmadombja
Gellénháza	Teskánd
Gomboszeg	Tófej
Gösfá	Vasboldogasszony
Gyűrűs	Vöckönd
Hagyárosbörönd	Zalaboldogfa
Hottó	Zalacséb
Iborfia	Zalaegerszeg
Kávás	Zalaistvánd
Kemendollár	Zalaszentgyörgy
Keménfa	Zalaszentiván
Kisbucsa	Zalaszentlőrinc
Kiskutas	Zalaszentmihály
Kispáli	Zalatárnok
Kustánszeg	Andrásfa (Vas megye)
Lakhegy	Bérbaltavár (Vas megye)
Lickóvadosos	Győrvar (Vas megye)
Milejszeg	Hegyhátszentpéter (Vas megye)
Misefa	Mikosszéplak (Vas megye)
Nagykapornak	Nagytilaj (Vas megye)
Nagykutas	Olaszfa (Vas megye)
Nagylengyel	Pácsony (Vas megye)
Nagypáli	Petőmihályfa (Vas megye)
Nemesapáti	
Nemeshetés	<i>Segítségnyújtási működési körzet:</i>
Nemesrádó	Ajka
Nemessándorháza	Badacsonytomaj
Nemesszentandrás	Keszthely
Németfalú	Körmend
Orbánosfa	Lenti
Ormándlak	Nagykanizsa

Sárvár
Szombathely

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Csepreg
Curgó
Sümeg
Tapolca
Zalaszentgrót

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Önkéntes tűzoltóság:

ZALASZENTGRÓT

Működési területe:

Batyk
Döbröce
Dötk
Kallósd
Kehidakustány
Kisgörbő
Mihályfa
Nagygörbő
Óhíd
Pakod
Sénye
Szalapa
Türje
Zalabér
Zalaszentgrót
Zalaszentlászló
Zalavég

Hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokság:

FŐVÁROSI TŰZOLTÓ-
PARANCSNOKSÁG

Elsődleges működési körzet:

Budapest, továbbá
Alsónémedi
Budajenő
Budakeszi
Csömör
Dunakeszi
Ecsér

Felsőpakony
Fót
Gyál
Nagykovácsi
Nagytarcsa
Pécel
Perbál
Pilisborosjenő
Piliscsaba
Pilisjászfalu
Pilisszentiván
Pilisvörösvár
Solymár
Telki
Tinnye
Üröm

Segítségnyújtási működési körzet:

Dabas
Dunaújváros
Esztergom
Érd
Gödöllő
Monor
Nagykátá
Nyergesújfalu
Szentendre
Székesfehérvár
Szigetszentmiklós
Tatabánya
Vác

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete, valamint:

Bicske
Pomáz
Ráckeve
Vál
Vámosmikola

önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Megjegyzés:

A hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzetéhez tartozik a felsorolt helységek közigazgatási határán belüli valamennyi belterület és külterület.”

2. számú melléklet
a 26/2001. (XI. 29.) BM rendelethez

„5. számú melléklet
a 23/1996. (IX. 19.) BM rendelethez

**A Regionális Műszaki Mentő Bázisok működési
területe és különleges technikai eszközei**

BUDAPEST

Elsődleges működési körzet:

Balassagyarmat
Bicske ÖT
Budapest
Dabas
Dunaújváros
Esztergom
Érd
Gödöllő
Gyöngyös
Hatvan
Kunszentmiklós ÖT
Monor
Mór ÖT
Nyergesújfalu
Pásztó ÖT
Pomáz ÖT
Ráckeve ÖT
Salgótarján
Sárbogárd
Szentendre
Székesfehérvár
Szigetszentmiklós
Tatabánya
Vác
Vál ÖT
Vámosmikola ÖT

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok és önkéntes tűzoltóságok (ÖT) elsődleges működési körzete.

DEBRECEN

Elsődleges működési körzet:

Berettyóújfalu
Debrecen

Egyek ÖT
Hajdúböszörmény ÖT
Hajdúnánás
Hajdúszoboszló ÖT
Kisvárda
Létavértes ÖT
Mátészalka
Nyírbátor
Nyíregyháza
Püspökladány
Szakoly ÖT
Szeghalom
Záhony

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok és önkéntes tűzoltóságok (ÖT) elsődleges működési körzete.

GYŐR

Elsődleges működési körzet:

Csorna
Győr
Kapuvár
Kisbér ÖT
Komárom
Mosonmagyaróvár
Nagyigmánd ÖT
Pápa
Sopron

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok és önkéntes tűzoltóságok (ÖT) elsődleges működési körzete.

MISKOLC

Elsődleges működési körzet:

Eger
Encs
Kazincbarcika
Mezőkövesd
Miskolc
Ózd
Sátoraljaújhely
Szendrő

Szerencs
Tiszaújváros

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges működési körzete.

PÉCS

Elsődleges működési körzet:

Baja
Barcs
Dombóvár
Kaposvár
Komló
Mohács
Nagyatád
Paks
Pécs
Siklós
Szekszárd
Szigetvár
Tamási ÖT
Tolna ÖT

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok és önkéntes tűzoltóságok (ÖT) elsődleges működési körzete.

SZEGED

Elsődleges működési körzet:

Bácsalmás ÖT
Csongrád
Hódmezővásárhely
Jánoshalma ÖT
Kalocsa
Kerekegyháza ÖT
Kecel ÖT
Kecskemét
Kiskunfélegyháza
Kiskunhalas
Kiskőrös
Lajosmizse ÖT
Makó
Mezőkovácsháza

Orosháza
Soltvadkert ÖT
Szabadszállás ÖT
Szeged
Szentés

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok és önkéntes tűzoltóságok (ÖT) elsődleges működési körzete.

SZOLNOK

Elsődleges működési körzet:

Abádszalók ÖT
Békéscsaba
Cegléd
Gyula
Heves
Jászberény
Karcag
Kisújszállás ÖT
Kunhegyes ÖT
Kunszentmárton
Mezőtúr
Nagykátá
Nagykőrös ÖT
Szarvas
Szolnok
Tiszaföldvár ÖT
Tiszafüred
Tiszakécske ÖT

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok és önkéntes tűzoltóságok (ÖT) elsődleges működési körzete.

VESZPRÉM

Elsődleges működési körzet:

Ajka
Badacsonytomaj
Balatonboglár ÖT
Balatonfüred ÖT
Balatonfűzfő
Siófok
Sümege ÖT
Tab ÖT

Tapolca ÖT

Pétfürdő

Veszprém

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok és önkéntes tűzoltóságok (ÖT) elsődleges működési körzete.

ZALAEGERSZEG

Elsődleges működési körzet:

Csepreg ÖT

Csurgó ÖT

Keszthely

Körmend

Kőszeg ÖT

Lenti

Marcali

Nagykanizsa

Sárvár

Szombathely

Zalaegerszeg

Zalaszentgrót ÖT

hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok és önkéntes tűzoltóságok (ÖT) elsődleges működési körzete.

A műszaki mentő bázis segítségnyújtási működési körzete kiterjed a többi műszaki mentő bázis elsődleges működési körzetére.

A Regionális Műszaki Mentő Bázisok különleges technikai eszközei

BUDAPEST

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

1 db különleges darus gépjármű

DEBRECEN

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

GYŐR

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

MISKOLC

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

1 db különleges darus gépjármű

PÉCS

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

1 db különleges darus gépjármű

SZEGED

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

SZOLNOK

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

1 db különleges darus gépjármű

VESZPRÉM

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

1 db különleges darus gépjármű

ZALAEGERSZEG

1 db csere-felépítményes jármű

1 db műszaki mentő konténer

1 db vegyi mentesítő konténer

1 db különleges darus gépjármű

**A belügyminiszter
és az igazságügy-miniszter
27/2001. (XI. 29.) BM—IM
együttes rendelete**

**az idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizet
végrehajtásának szabályairól**

A külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény (a továbbiakban: Tv.) 94. §-ának (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján — az egészségügyi miniszterrel egyetértésben — a következőket rendeljük el:

1. §

(1) A külföldivel szemben idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizet (a továbbiakban: őrizet) végrehajtásának helye — a (2) bekezdésben foglalt kivétellel — az elrendelő idegenrendészeti hatóság székhelye szerint illetékes, a Határőrség által fenntartott idegenrendészeti fogda (a továbbiakban: fogda).

(2) Ha a külföldi szándékos bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott szabadságvesztés büntetésből szabadul, az elrendelt idegenrendészeti őrizetet férfiak esetében a Nagyfai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, nők esetében a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet (a továbbiakban együtt: intézet) hajtja végre.

(3) Ha az őrizetet a kijelölt fogdában vagy intézetben biztonsági vagy egyéb okból nem lehet végrehajtani, az őrizet foganatosítására a Határőrség Országos Parancsnoksága más objektumot, illetőleg a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága erre kijelölt szervezeti egysége más intézetet jelöl ki, és erről az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóságot értesíti.

(4) E rendeletben foglaltak végrehajtása során az őrizet foganatosításával összefüggő, a büntetés-végrehajtási szervezetre háruló részletes feladatokat a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, a Határőrségre háruló feladatokat a Határőrség országos parancsnoka intézkedésben határozza meg.

2. §

(1) A külföldi a fogdába, illetve az intézetbe csak az idegenrendészeti hatóság őrizetet elrendelő határozata alapján fogadható be. A fogva tartás csak az őrizet elrendeléséről szóló határozat, illetőleg az őrizet meghosszabbításáról rendelkező bírósági határozat alapján foganatosítható.

(2) A befogadásakor az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság az elrendelő határozaton kívül a külföldi arcfényképét, az értéktárgyaitól és pénzéről készített jegy-

zék másolatát, továbbá külsérelmi nyom esetén az orvosi látleletet átadja.

(3) A befogadást meg kell tagadni az (1) bekezdésben meghatározott irat hiánya esetén.

(4) Az intézetbe történő befogadásra az intézet hivatali idejében kerülhet sor. A hivatali időt a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka határozza meg. Erről, valamint a foganatosítással kapcsolatos intézkedésekről a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalának főigazgatóját tájékoztatja.

3. §

(1) A befogadott őrizetes a közösségben — a (2) bekezdésben foglaltak szükség szerint laboratóriumi vizsgálattal igazolt kizárásával — csak előzetes orvosi vizsgálat után, a vizsgálatot végző orvos írásbeli egyetértése alapján helyezhető el.

(2) Nem helyezhető el a közösségben az az őrizetes, aki fertőző beteg vagy kórokozó-hordozó.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott orvosi vizsgálatnak ki kell terjednie az őrizetesen lévő külsérelmi nyomok megállapítására (láttelel), annak okára, illetőleg rögzíteni kell, hogy az őrizetesen külsérelmi nyomok nem találhatók.

(4) Ha az őrizetesen külsérelmi nyomok találhatók, nyilatkoznia kell a keletkezés okáról és körülményeiről. A nyilatkozatot két tanú jelenlétében jegyzőkönyvben kell rögzíteni.

(5) A látteleletet és a (4) bekezdésben meghatározott jegyzőkönyvet a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyésznek meg kell küldeni.

4. §

(1) A 18. életévét be nem töltött külföldit hozzátartozójával együtt, és más felnőttektől elkülönítve kell elhelyezni, kivéve, ha a hozzátartozóval történő elhelyezés az elkülönítésre vonatkozó, jogszabályban meghatározott előírást sért.

(2) Az őrizetést befogadásakor jogairól és kötelezettségeiről anyanyelvén vagy az általa ismert más nyelven, írásban — a jogokat és kötelezettségeket, valamint a vele szemben alkalmazható kényszerítő eszközök alkalmazásának lehetőségét, valamint a jogorvoslatról szóló tájékoztatást tartalmazó tájékoztató átadásával — vagy szóban tájékoztatni kell. A tájékoztatás átvételét, illetőleg a szóbeli tájékoztatás megtörténtéről szóló jegyzőkönyvet az őrizetes saját kezűleg aláírja, írástudatlansága esetén kézjeggyel látja el. Írástudatlan őrizetes szóbeli tájékoztatása két tanú jelenlétében történhet. A tanúk a jegyzőkönyvet saját kezűleg aláírják.

(3) Az őrizetést a befogadás napján el kell látni étkezési, tisztasági és ágyfelszereléssel, valamint ágyneművel.

(4) Az elhelyezéskor az őrizetes számára ki kell jelölni a lakóhelyiséget, a külön fekvőhelyet, valamint a birtokában tartható tárgyak elhelyezésére szolgáló tároló eszközt.

(5) Az őrizetes részére az elhelyezése során biztosítani kell a folyóvíz és a WC használatának lehetőségét.

5. §

(1) A házirendet a fogda, illetőleg az intézet parancsnoka határozza meg, attól engedélyével, illetőleg az engedély megszerzéséig csak rendkívüli körülmények esetén lehet eltérni.

(2) A házirendben meg kell határozni minden olyan tevékenységet, amely az őrizetes életrendjét, törvényben meghatározott jogai gyakorlását és kötelezettségei teljesítését biztosítja, így különösen:

- a) az ébresztő és a takarodó időpontját,
- b) az étkezések időpontját,
- c) az orvosi rendelési időt,
- d) a szabad levegőn tartózkodás idejét,
- e) a szabadidő eltöltésének, illetve a közművelődési lehetőségek igénybevételének módját,
- f) a kapcsolattartás és a távbeszélő használatának szabályait,
- g) a kérelem, panasz, bejelentés előterjesztésének rendjét,
- h) a dohányzással kapcsolatos rendelkezéseket,
- i) a balesetvédelmi és tűzvédelmi előírásokat.

6. §

(1) A lakóhelyiségben az őrizetesek számára személyenként legalább 15 m³ légteret és 5 m² mozgásteret, világítást és — fűtési idényben — fűtést kell biztosítani.

(2) Az őrizetes számára a takarodó és az ébresztő között legalább nyolc óra folyamatos pihenőidőt kell biztosítani.

(3) Az étkezésekre naponta háromszor kell időt biztosítani. Az étkezési idő ebéd esetében legalább harminc perc, egyéb étkezésnél legalább húsz perc.

(4) Az őrizetes részére naponta legalább 10 900 joule értékű ételmezt biztosítani kell. Az ételmezésnél az őrizetes egészségi állapotát és — lehetőség szerint — vallásának étkezési előírásait figyelembe kell venni. Terhes és kisgyermekes anyának naponta fél liter tejet, illetve — ha az egészségügyi okból indokolt — azzal egyenértékű ételmezzel biztosítani kell.

7. §

(1) Az őrizetes biztonsági felügyelet mellett, ellenőrzés nélkül tarthat kapcsolatot

a) védőjével, továbbá az őrizet elrendelésének alapjául szolgáló ügyben eljáró jogi képviselőjével,

b) a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód megelőzésére alakult európa tanácsi bizottság, az Egyesült Nemzetek Szervezete és az Európa Tanács emberi jogok védelmére feljogosított szervezetei e célból kiküldött tagjával,

c) a magyar jogszabályok által az emberi, állampolgári jogok védelmére feljogosított szervezet, illetőleg a fogva tartás ellenőrzésére jogosult hatóság tagjával,

d) hazája Magyarországon akkreditált diplomáciai képviselőjével, konzuli tisztségviselőjével, ennek hiányában olyan állam képviselőjével, amely érdekei képviselését el látja,

e) a kirendelt pártfogóval, ha fiatakorú.

(2) Az őrizetes — vallásgyakorlás céljából — biztonsági felügyelet mellett, ellenőrzés nélkül tarthat kapcsolatot az egyház (felekezet) képviselőjével.

(3) Az őrizetes és hozzátartozója, valamint az (1) és (2) bekezdésben nem szereplő más személyek közötti kapcsolattartásra (látogató fogadása) előzetes egyeztetés szerinti időpontban, a látogatás napján legalább harminc perc időtartamban kerülhet sor, amely kérelemre a fogda, illetőleg az intézet parancsnokának engedélyével további harminc perccel meghosszabbítható. Külföldről érkező látogató esetében — lehetőség szerint soron kívül — legalább hatvan perc időtartamot kell biztosítani. A látogatás gyakorisága nem korlátozható.

(4) Az őrizetes — ha az a fogda, illetőleg az intézet rendjét, biztonságát nem veszélyezteti — a fogda, illetőleg az intézet parancsnokának engedélyével egyidejűleg több látogatót is fogadhat.

(5) Látogató fogadására munkanapon csak hivatali munkaidőben, továbbá munkaszüneti napon a hivatali munkaidőnek megfelelő időben kerülhet sor.

8. §

(1) Távbeszélőn történő kapcsolattartásra csak a fogda, illetőleg az intézet által biztosított készüléken, az őrizetes költségére kerülhet sor.

(2) A telefonbeszélgetés — a 7. § (1) bekezdésben meghatározott személyekkel folytatott beszélgetés kivételével — biztonsági okból ellenőrizhető. Ha telefonbeszélgetés a fogda vagy az intézet biztonságát, illetőleg az őrizet végrehajtását veszélyezteti, az erre vonatkozó figyelmeztetés után megszakítható. Az ellenőrzés lehetőségéről az őrizettest tájékoztatni kell.

9. §

(1) Az őrizetes kapcsolattartása levelezés útján is gyakorolható. A levelezés gyakorisága nem korlátozható.

(2) Az őrizetes hetente két alkalommal csomagot fogadhat, amely legfeljebb öt kg súlyú lehet, az évszaknak megfelelő ruhaneműt, fehérneműt, tisztasági szert, dohány- neműt, könyvet, sajtóterméket, íróeszközt, írólapot, továbbá nem romlandó élelmiszert tartalmazhat.

(3) Az őrizetes csomagot küldhet. A csomagküldés gyakorisága nem korlátozható.

(4) A levelezés és a csomagküldés, továbbá a csomag fogadásának meg nem fizetett költsége az őrizettest terhelik.

(5) Amennyiben az őrizetes megfelelő pénzzel nem rendelkezik, az őrizetesnek a 7. § (1) bekezdésében meghatározott címzett részére küldött levelezése költségét a fogda, illetőleg az intézet — kérelemre — megelõlegezi.

10. §

(1) Az őrizetesnek a 7. § (1) bekezdésében meghatározott személyekkel történõ levelezése tartalmilag nem ellenőrizhető. Ha alapos indok merül fel arra nézve, hogy az őrizetes részére érkező levél nem a borítékon megjelölt feladótól származik, a levelet az őrizetes jelenlétében — két tanú előtt, jegyzõkönyv felvétele mellett — kell felbontani. Az ellenőrzés csak a feladó ellenőrzésére szolgálhat.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározottak kivételével az őrizetes levelezésének, valamint a csomagjának tartalma biztonsági, illetőleg közegészségügyi okból ellenőrizhető. A levelezés ellenőrzés tényét az őrizetessel közölni kell, a csomag átvizsgálását az őrizetes jelenlétében kell végrehajtani.

(3) Amennyiben az ellenőrzött levél a fogda, illetőleg az intézet biztonságát vagy az őrizet végrehajtását veszélyezteti és a veszélyeztető jelleg nem szüntethető meg, a levél nem továbbítható. A levél továbbításának megtagadását az őrizetessel közölni kell.

(4) A fogva tartás ellenőrzésére jogosult hatósághoz címzett, a fogva tartással kapcsolatos panaszt tartalmazó levelet, illetőleg az emberi jogok védelmét ellátó szervezet-

hez címzett levelet soron kívül kell továbbítani. Az egyéb levél továbbításáról két munkanapon belül kell gondoskodni, illetőleg az őrizetesnek érkezett levelet két munkanapon belül kézbesíteni kell.

11. §

(1) Az őrizetes a fogva tartás során alkalmazott intézkedés vagy annak elmulasztása miatt panaszt terjeszthet elő. A panasznak a sérelmezett intézkedés végrehajtására — ha jogszabály kivételt nem tesz — nincs halasztó hatálya. Az őrizetes a fogva tartás körülményeire vonatkozóan és az e rendeletben meghatározott esetekben kérelmet terjeszthet elő.

(2) A fogdában fogva tartott őrizetes panaszáról, kérelméről a fogda parancsnoka, az intézetben elhelyezett őrizetes esetében az intézet illetékes szervezeti egységének vezetője nyolc napon belül dönt. Az őrizetes a döntés ellen annak közlésétől számított nyolc napon belül, fogda esetében a határőr-igazgatóság igazgatójához, intézet esetén az intézet parancsnokához fordulhat, aki az ügyben tizenöt napon belül dönt.

(3) Ha a panasz vagy a kérelem elbírálása az intézet parancsnokának vagy a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága szervezeti egységének hatáskörébe tartozik, a döntést az előterjesztéstől számított nyolc napon belül kell meghozni. Az őrizetes a döntés ellen annak közlésétől számított nyolc napon belül a büntetés-végrehajtás országos parancsnokához fordulhat, aki az ügyben tizenöt napon belül dönt.

(4) Ha az ügy jellege szükségessé teszi, a panaszt, illetőleg a kérelmet soron kívül kell elbírálni. A panasz vagy a kérelem tárgyában hozott döntést az őrizetessel közölni kell.

(5) Érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani az ugyanazon ügyben, három hónapon belül ismételt előterjesztett panaszt, illetve kérelmet — kivéve az őrizetes egészségi állapotának kivizsgálására irányuló kérelmet —, ha az új, addig nem ismert tényt nem tartalmaz.

12. §

(1) Az őrizetes a fogva tartással kapcsolatos ügyben közvetlenül fordulhat a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyészhez, és kérheti az ügyész általi meghallgatását.

(2) Az őrizetes a fogva tartással kapcsolatos ügyben közvetlenül fordulhat:

a) az illetékes országgyűlési biztoshoz,

b) az emberi jogok védelmére feljogosított — a 7. § (1) bekezdésének b) és c) pontjában meghatározott — szervezethez.

(3) Az őrizetes jogorvoslati jogának érvényesüléséről a fogda, illetve az intézet parancsnoka gondoskodik.

13. §

(1) Az őrizetesnek az őrizet végrehajtásával összefüggő jogai gyakorlásához és kötelezettségei teljesítéséhez szükséges tolmácsolás és fordítás költsége a fogdát, illetőleg az intézetet terheli.

(2) Ha az őrizetes az őrizet végrehajtásával össze nem függő ügyben tolmács közreműködését igényli — a (3) bekezdésben foglalt kivétellel — a tolmácsot az őrizetes költségére kell biztosítani.

(3) Az őrizet tartama alatt folyamatban lévő büntető-eljárásban az anyanyelv használatára a büntetőeljárásról szóló törvényben foglaltak az irányadók.

14. §

(1) Az őrizetes számára a megfelelő személyi felszerelési tárgyakat, a tisztálkodáshoz szükséges feltételeket és eszközöket a fogda, illetőleg az intézet biztosítja.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tárgyak és eszközök körét a Határőrség országos parancsnoka, illetőleg a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka intézkedésben határozza meg.

15. §

(1) Az őrizetes a személyes használati tárgyait — ideértve a tisztálkodási eszközöket, meghatározott szükségleti cikkeket, írószereket, élelmet, ruházatot, továbbá az orvos által rendelt vagy engedélyezett gyógyszereket — magánál tarthatja.

(2) Az őrizetes nem tarthat magánál a fogda, illetőleg az intézet biztonságára, rendjére, saját vagy mások életére, testi épségére veszélyes tárgyakat, anyagokat.

(3) A fogda, illetőleg az intézet az őrizetesnél tartható személyes használati tárgyak mennyiségét az elhelyezés körülményeitől függően korlátozhatja. A korlátozás alá eső tárgyakat a fogda, illetőleg az intézet letétként kezeli.

(4) Letétbe kell venni az őrizetesnél lévő értéktárgyakat, továbbá a személyazonosságot igazoló okmányokat is. Az őrizetesnél lévő fizetőeszközt — az őrizetes kérelme szerint — letétbe kell venni, illetve pénztárhelyre kell átutalni.

(5) Az őrizetes a tulajdonát képező pénztétlétjéről és a pénztárhelyre átutalt fizetőeszközének felhasználásáról szabadon rendelkezik.

(6) Az őrizetes saját költségére — a fogda, illetőleg az intézet parancsnoka által meghatározott időben és módon — a fogda, illetőleg az intézet területén engedéllyel forgalmazott terméket, így különösen élelmiszert, dohányterméket, tisztálkodási eszközöket, levelezésre szolgáló cikkeket és telefonkártyát vásárolhat.

16. §

(1) Amennyiben az őrizetes ruházata használhatatlan vagy nem az évszaknak megfelelő, és az más módon nem biztosított, a fogda, illetőleg az intézet gondoskodik az őrizetes megfelelő polgári ruházattal történő ellátásáról.

(2) Az őrizetes a ruházata megóvásáról, tisztán tartásáról maga gondoskodik, az ehhez szükséges feltételeket a fogda, illetőleg az intézet biztosítja.

17. §

(1) Az őrizetes a kijelölt körletrészen a közművelődési és sportolási lehetőségeket igénybe veheti, a körletrészen lévő könyvtárat használhatja, rádióműsort hallgathat, a televízió műsorát nézheti.

(2) Az őrizetes az általa használt helyiségek tisztán tartásában való közreműködés kivételével más munkára nem kötelezhető.

18. §

(1) Ha az őrizetes Magyarország területén házasságot kíván kötni, részt kíván venni hozzátartozója temetésén, esküvői szertartásán, vagy súlyosan beteg hozzátartozóját kívánja meglátogatni, erre irányuló kérelmét a fogda, illetőleg az intézet az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatósághoz továbbítja.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott eseményen való részvételt a hely és az időtartam megjelölésével — a fogda, illetőleg az intézet véleményének figyelembevételével — az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság engedélyezi. Az eseményen való részvétel ideje alatt az őrzést az idegenrendészeti hatóság biztosítja.

(3) Az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság az őrizetes költségére gondoskodik a szállításról és kísérésről. A költségeket az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság megelõlegezheti.

19. §

(1) Ha az őrizetest a fogdában, illetőleg az intézetben a nyomozó hatóság vagy más hatóság meg kívánja hallgatni, azt a fogda, illetőleg az intézet parancsnoka — előzetes egyeztetés alapján — engedélyezi.

(2) Az őrizetesnek a nyomozó hatóság részére történő kiadásáról az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság a nyomozó hatóság indítványára dönt.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott időtartam az őrizet időtartamába beszámít.

20. §

(1) Ha az őrizet foganatosításának tartama alatt előzetes letartóztatás, szabadságvesztés, ideiglenes kiadatási letartóztatás, kiadatási letartóztatás, illetőleg szabálysértési eljárásban kiszabott elzárás vagy pénzbírság átváltoztatása folytán kiszabott elzárás végrehajtása érdekében értesítés érkezik, az érkezés napján az őrizetet meg kell szakítani és erről az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóságot, továbbá az őrizet meghosszabbításáról rendelkező bíróságot haladéktalanul értesíteni kell.

(2) Az őrizet (1) bekezdésben meghatározott célból és időtartamra történő megszakítása az őrizet időtartamába nem számít bele. Az őrizet foganatosítását a megszakítás időtartamának lejártakor tovább kell folytatni, kivéve, ha az őrizetet megszüntették, vagy annak időtartama lejárt.

21. §

(1) A fogdában elhelyezett őrizetesnek az őrizet időtartamának meghosszabbítása, illetve felülvizsgálata céljából történő bíróság elé állítása, továbbá a diplomáciai vagy konzuli képviselőten történő meghallgatása céljából történő szállítása a Határőrség feladata. Az intézetben elhelyezett őrizetes szállításáról az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság gondoskodik.

(2) Ha az előállításra vonatkozó megkeresés az intézetbe érkezik, azt — az előállítást kérő bíróság egyidejű tájékoztatásával — haladéktalanul meg kell küldeni az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóságnak.

22. §

(1) Az őrizetesnek a fogva tartás helyéről történő rendkívüli eseménynek minősülő eltávozásáról az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóságot haladéktalanul értesíteni kell.

(2) Az őrizetest érintő rendkívüli eseményt a fogda, illetőleg az intézet köteles kivizsgáltatni és haladéktalanul jelenteni a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyésznek.

(3) A rendkívüli esemény vizsgálatát az eltűnt személyek felkutatásának és a rendkívüli halálesetek kivizsgálásának rendjéről szóló 23/1994. (X. 26.) BM rendelet szerint kell lefolytatni, ha az őrizetes halála rendkívüli halálesetnek minősülő módon következik be.

(4) Az elhunyt őrizetes temetése, hamvasztása csak a hatósági boncolás megtörténte után, a büntetés-végrehajtási felügyeletét ellátó ügyész hozzájáruló nyilatkozatának birtokában engedélyezhető.

(5) Az őrizetes haláláról a fogda, illetőleg az intézet az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóságot és az illetékes külképviseletet haladéktalanul értesíti.

23. §

(1) A fogdában elhelyezett őrizetesnek járóbeteg-szakellátás keretében történő vizsgálatra, gyógykezelésre történő szállítása és annak időtartama alatt az őrizetes őrzése a fogda feladata.

(2) Ha a fogdában elhelyezett őrizetes fekvőbeteg-intézeti ellátásra szorul, a szállításról — az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság egyidejű értesítése mellett — a fogda gondoskodik. A fekvőbeteg-intézeti ellátás teljes időtartamára az őrizetes őrzését a Határőrség biztosítja.

24. §

(1) Ha intézetben elhelyezett őrizetes szakorvosi vizsgálatát és ellátását az intézetben nem lehet biztosítani, az őrizetesnek a járóbeteg-szakellátást végző területileg illetékes egészségügyi intézménybe történő szállításáról és visszaszállításáról az intézet gondoskodik.

(2) Ha az intézetben elhelyezett őrizetes fekvőbeteg-intézeti ellátásra szorul, a szállításról — az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság egyidejű értesítése mellett — az intézet gondoskodik. A fekvőbeteg-intézeti ellátás teljes időtartama alatt az őrizetes őrzéséről, felügyeletéről vagy ellenőrzéséről az intézet gondoskodik.

25. §

Az őrizetest az őrizet időtartamának lejártakor, illetve az őrizetet megszüntető jogerős rendelkezésben meghatározott napon szabadítani kell. Az őrizetest az elrendelő intézkedése szerint az őrizetet elrendelő idegenrendészeti

hatóságnak vagy az általa a szállítással megbízott hatóság képviselőjének kell átadni, vagy az elrendelő intézkedésnek hiányában szabadon kell engedni.

26. §

(1) A fogva tartás megszűnésekor meg kell állapítani az őrizetes tartásával összefüggésben felmerült ellátási költségek, a sürgősségi és alapellátásnak nem minősülő gyógykezeléssel kapcsolatos költségek, az őrizetes életét, testi épességét szándékosan károsító magatartása miatt szükségessé vált egészségügyi ellátás, továbbá az őrizetes által szándékosan okozott kár összegét. Az őrizetessel az őt terhelő költségek tekintetében — ideértve az őrizetes számára megelőlegetett költségeket is — el kell számolni, letétben elhelyezett tárgyait ki kell adni.

(2) Az őrizetes tartásának költségét a Határőrség országos parancsnoka, illetőleg a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka által meghatározott éves tartási költség alapján kiszámított napi tartási összeg figyelembevételével kell kiszámítani.

(3) Ha az őrizetes a tartás költségét nem képes megtéríteni, a fogda, illetőleg az intézet a számlát a kiutasítást vagy a visszautasítást elrendelő idegenrendészeti hatóságnak, vagy — ha a kiutasítást nem idegenrendészeti hatóság rendelte el, a kiutasítást végrehajtására illetékes idegenrendészeti hatóságnak — küldi meg, amely határozatban kötelezi a külföldit a költségek megfizetésére.

27. §

(1) Az őrizetes adatainak helyi nyilvántartását a fogda, illetőleg az intézet, az intézetben fogva tartott őrizetesek központi nyilvántartását a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága vezeti.

(2) A nyilvántartás tartalmazza az őrizetes családi és utónevét, születési helyét és idejét, anyja nevét, állampolgárságát (hontalanságát) Társadalombiztosítási Azonosító Jelét, lakóhelyét, az őrizetet elrendelő idegenrendészeti hatóság, illetőleg az őrizetet meghosszabbító bíróság megnevezését, a határozat, illetőleg a végzés számát, az őrizet kezdetének és lejártának napját, továbbá az őrizet megszakításának okát és időtartamát, valamint azt a napot amelyen az őrizetes engedély nélkül eltávozott, illetőleg amelyre az engedélyezett távolléte után nem tért vissza.

(3) A helyi nyilvántartás a (2) bekezdésben meghatározott adatokon túlmenően tartalmazza az őrizetes arcfényképét, nyilvántartási számát, továbbá az őrizet foganatosításával összefüggő, így különösen az alkalmazott kényszerítő eszközre, biztonsági intézkedésre, kérelemre, panasz-

ra, az őrizetes egészségi állapotára és a kezelésre, a költségekre, a letétbe helyezett tárgyakra, a károkozásra vonatkozó adatokat.

(4) A nyilvántartásra, a nyilvántartásból való adatszolgáltatásra, a személyes adatok védelmére a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 28—32. §-ában foglaltakat, valamint a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény 83. §-ában foglaltakat kell alkalmazni.

28. §

Ez a rendelet 2002. január 1-jén lép hatályba, ezzel egyidejűleg az idegenrendészeti őrizet büntetés-végrehajtási intézetben történő végrehajtásáról szóló 1/1995. (I. 6.) IM rendelet, továbbá a módosítására kiadott 12/1999. (X. 8.) IM rendelet és 6/2001. (III. 27.) IM rendelet, valamint a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartottak birtokában lévő külföldi fizetőeszközzel kapcsolatos eljárásról szóló 4/1997. (II. 12.) IM rendelet 8. §-a hatályát veszti.

Dr. Pintér Sándor s. k.,
belügyminiszter

Dr. Dávid Ibolya s. k.,
igazságügy-miniszter

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 98/2001. (XI. 29.) FVM rendelete

a sertések Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszere bevezetésének előkészítéséről

Az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény 49. § (1) bekezdése a) pontjának 9. alpontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

E rendelet alkalmazásában

1. *ENAR*: az egyes állatfajok egyedeinek Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszere;

2. *állattartó*: az a természetes és jogi személy, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki az állatok tartásáért — akár ideiglenes jelleggel — a felelősséget viseli;

3. *tenyészet*: egyállattartó által, egy tartási helyen tartott állatok összessége;

4. *ENAR-körzet*: több sertésenyészetből kialakított egység, a füljelzők igénylésének és elosztásának legkisebb egysége;

5. *ENAR-felelős*: az állatok megjelölésének végrehajtásáért és a nyilvántartáshoz kapcsolódó feladatok ellátásáért felelős személy; kis létszámú sertésállományok esetében a megyei állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomás (a továbbiakban: állomás) igazgatója által kijelölt körzeti kapcsolattartó állatorvos, nagy létszámú sertésállományok esetében az állomás hozzájárulása alapján maga az állattartó vagy megbízottja;

6. *füljelző*: a sertések azonosítására, valamint nyilvántartására szolgáló eszköz.

2. §

(1) A sertések Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszerének országos bevezetése előtt minden sertéstartási helyet nyilvántartásba kell venni.

(2) Az e rendeletben kijelölt körzetekben el kell végezni a sertések kísérleti jellegű jelölését.

(3) A tenyészetek bejelentéséért és a jelölés végrehajtásáért a tenyészet helye szerint illetékes állomás, a számítógépes rendszer kifejlesztéséért és az adatoknak az országos adatbankban történő nyilvántartásáért az Országos Mezőgazdasági Minőség Intézet (a továbbiakban: tenyésztési hatóság) felelős.

3. §

(1) A szállított sertések jelölését és ENAR-bizonylat (a továbbiakban: sertés-szállítólevél) való ellátását Csongrád megye hódmezővásárhelyi és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye mátészalkai állategészségügyi kerületében az állomás igazgatója által kijelölt helységeken kell elvégezni. A körzeten kívül, az állomás által kijelölt vágóhidakon a sertés beérkezésének visszajelzését is el kell végezni. Az adatokat rögzíteni kell az adatbankban.

(2) A kísérleti körzetekben a kísérlet lezárásáig az ENAR-számot tartalmazó füljelzőket és a szükséges nyomtatványokat ingyenesen kell biztosítani. A kis létszámú sertésállományok esetében a jelölést a körzeti kapcsolattartó állatorvos végzi el, az állattartó részére térítésmentesen.

(3) A települési önkormányzat jegyzője a marhalevelet a két kijelölt körzetben csak az ENAR-azonosítóval megjelölt sertésekről állíthatja ki a sertés-szállítólevél bemutatása mellett.

4. §

(1) A kísérleti jellegű sertés-ENAR végrehajtása a tenyésztési hatóság által kiadott, az állategészségügyi hatóság egyetértésével kialakított Útmutató szerint történik. Az Útmutató tartalmazza a tenyészetek bejelentésének módját, a kísérleti jelöléshez szükséges füljelzők és behelyező eszközök, valamint a kapcsolódó bizonylatok igénylésének, beszerzésének és elosztásának rendjét, bizonylatait, valamint azok felhasználásának módját.

(2) A tenyésztési hatóság az állategészségügyi hatóság egyetértésével a sertés-ENAR füljelzők minőségére vonatkozó és az egyéb szállítási feltételeket közzéteszi a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (a továbbiakban: minisztérium) hivatalos lapjában. A közzététel alapján benyújtott sertés-ENAR füljelzőket a tenyésztési hatóság a meghirdetett feltételek szerint teszt keretében megvizsgálja, az elfogadott típusok és szállítók listáját a minisztérium hivatalos lapjában közzéteszi. A későbbiekben — külön jogszabály alapján — bevezetésre kerülő sertés-ENAR-ban kizárólag a teszt alapján engedélyezett füljelzőtípusok alkalmazhatók.

5. §

(1) A kis létszámú sertésállományok nyilvántartásba vételéhez az állomás igazgatója jelöli ki a sertés-ENAR körzeteket és a körzetek kapcsolattartó állatorvosait. Egy tenyészetnek egy kapcsolattartó állatorvosa lehet, függetlenül az állatfajok számától. Egy tartási hely esetében csak egy állattartó jelölhető meg.

(2) Tenyészet létesítését és a tenyészet adataiban bekövetkezett változásokat nagy létszámú sertésállományok esetében az állomás, kis létszámú sertésállományok esetében a tenyészet helye szerint illetékes kapcsolattartó állatorvos jelenti be az adatbázisba. A tenyészetkialakítás szempontjából minden tartási hely külön tenyészetnek tekintendő, kivéve a (4) bekezdésben foglaltakat.

(3) A tenyészet nagy létszámú vagy kis létszámú állományba sorolásáról — külön jogszabályban* foglaltak alapján — az állomás igazgatója dönt.

(4) Az állattartó felelősségére egy tenyészetként lehet nyilvántartani az olyan — állategészségügyi szempontból azonos minőségű — nagy létszámú sertésállományokat, ahol a központi sertéstelephez, attól földrajzilag elkülönülő, a gazdaság összefüggő működési területén és harminc kilométeres távolságon belül további sertéstartó telepek tartoznak, és a telepek között kizárólag a tenyészet saját állatainak rendszeres mozgatása történik. Az adott tenyészethez tartozó telepeket az állattartó — az ENAR-felelősön keresztül — köteles az adatbázisba bejelenteni.

* Az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 1. számú függeléke.

6. §

Az állattartó köteles:

a) tenyésztete nyilvántartásba vételét elősegíteni, a szükséges információkat, illetve adatokat az ENAR-felelősnek, továbbá az ellenőrzésre jogosult szervezet(ek) képviselőinek rendelkezésére bocsátani;

b) az új tenyésztete(k) létesítését vagy a tenyésztete(k) megszüntetését, továbbá a tenyésztet adataiban bekövetkezett változásokat az illetékes ENAR-felelős útján, tíz munkanapon belül az Útmutató előírásai szerint bejelenteni;

c) a kísérleti jelölésbe bevont helységeken a marhalevél kiváltásához a sertés-szállítólevél egy példányát a marhalevél kiállítójának a jelölés igazolásaként bemutatni.

7. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről szóló 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban az Európai Közösségek következő jogszabályaival részben összeegyeztethető szabályozást tartalmaz:

a) a Tanács 92/102/EGK irányelve az állatok azonosításáról és jelöléséről,

b) a Tanács 97/12/EGK irányelve, a szarvasmarhafélék és a sertések Közösségen belüli kereskedelmét érintő állategészségügyi problémákról szóló 64/432/EGK irányelv módosításáról.

Dr. Vonza András s. k.,
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

**Az igazságügy-miniszter
19/2001. (XI. 29.) IM
rendelete**

**a formatervezési mintaoltalmi bejelentés
részletes alaki szabályairól**

A formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Fmtv.) 68. §-ában kapott felhatalmazás alapján — a Magyar Szabadalmi Hivatal (a továbbiakban: MSZH) elnökével egyetértésben — a következőket rendelem el:

A formatervezési mintaoltalmi bejelentés

1. §

(1) A formatervezési mintaoltalmi (a továbbiakban: mintaoltalmi) bejelentésnek tartalmaznia kell:

a) a bejelentési kérelmet és abban a formatervezési minta (a továbbiakban: minta) szerinti termék megnevezését;

b) a minta ábrázolását;

c) képviselő esetén annak igazolását;

d) a jogutódlást igazoló okiratot, ha a bejelentő a szerző jogutódja;

e) uniós elsőbbség igénylése esetén az elsőbbségi iratot;

f) kiállítási elsőbbség igénylése esetén a kiállítási igazolást;

g) az illetékes szerv hozzájárulását ahhoz, hogy az a minta, amelynek az Fmtv. 8. §-a (1) bekezdésében meghatározott jelzés csupán elemét képezi, oltalomban részesülhessen, ha ennek hiányában az Fmtv. 8. §-ának (1) bekezdésében foglalt kizáró ok egyébként fennállna;

h) az igazgatási szolgáltatási díjat, külön jogszabály szerint.

(2) A mintaoltalmi bejelentés tartalmazhatja:

a) a bejelentő változtató nyilatkozatát [Fmtv. 48. § (2) bek.], hogy az ábrázolás meghatározott része nem tartozik a mintához és arra nem igényel oltalmat;

b) a bejelentés korábbi közzétételére, illetve a közzététel elhalasztására irányuló kérelmet;

c) a minta szerinti terméknek az ipari minták nemzetközi osztályozásának (a továbbiakban: nemzetközi osztályozás) létesítésére vonatkozó Locarnói Megállapodásban meghatározott osztályjelzetét.

(3) Egy bejelentésben legfeljebb ötven mintára igényelhető oltalom.

(4) A bejelentési kérelmet, a minta ábrázolását és a változtató nyilatkozatot külön lapon kezdve kell elkészíteni és külön-külön folyamatos számozással kell ellátni; az azokban foglaltaknak egymással összhangban kell állniuk.

A bejelentési kérelem

2. §

(1) A bejelentési kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak tartalmaznia kell:

a) a bejelentő nevét és címét, több bejelentő esetén az igényjogosultság arányát is, ha az nem egyenlő;

b) a minta szerinti termék megnevezését;

c) annak megjelölését, hogy a bejelentésben hány mintára igényelnek oltalmat;

d) nyilatkozatot arról, hogy a bejelentő a minta szerzője vagy annak jogutódja;

e) a szerző nevét és címét, több szerző esetén a szerzőség arányát is, ha az nem egyenlő; ha a szerző írásban kéri, hogy mellőzzék nevének a feltüntetését a nyilvánosságra kerülő mintaoltalmi iratokon, erre a bejelentési kérelemben utalni kell, és a szerző nevét külön lapon kell megadni;

f) képviselő esetén a képviselő nevét és irodai címét;

g) uniós, kiállítási vagy belső elsőbbség igénylése esetén az erre irányuló nyilatkozatot, feltüntetve uniós elsőbbségnél a külföldi bejelentés napját, országát és számát, kiállítási elsőbbségnél a kiállítás napját és megnevezését, belső elsőbbségnél pedig a folyamatban lévő bejelentés napját és ügyszámát;

h) megosztás esetén az erre irányuló nyilatkozatot, megjelölve az alapul szolgáló bejelentés ügyszámát, bejelentési és elsőbbségi napját;

i) a mintaoltalom megadására irányuló kérelmet;

j) a bejelentési kérelem mellékleteinek felsorolását;

k) a bejelentő, illetve mindegyik bejelentő vagy a képviselő aláírását.

(2) A bejelentési kérelem az MSZH-ban díjtalanul beszerezhető formanyomtatvány kitöltésével is elkészíthető.

A minta szerinti termék megnevezése

3. §

(1) A minta szerinti termék megnevezését — lehetőség szerint — a nemzetközi osztályozásban szereplő elnevezés használatával kell megadni. A minta szerinti termék megnevezésének az osztályozásban szereplő elnevezéstől való eltérés esetén vagy ilyen elnevezés hiányában is ki kell fejeznie a termék rendeltetését, illetőleg az állhat a termék más, közismert nevéből is. Ha a termék megnevezése több felhasználási területre is utalhat, azt pontosítani kell a felhasználási terület, illetve a nemzetközi osztályozás szerinti osztályjelzet megadásával.

(2) A minta szerinti termék megnevezése nem tartalmazhat fantáziaszót, fantázianevet, gyártmány- vagy típusjelölést.

(3) Ha a minta készletre vonatkozik, a termék megnevezésében erre is utalni kell.

(4) Ha a mintaoltalmi bejelentésben több mintának az Fmtv. 38. §-a (1) bekezdésében meghatározott csoportjára igényelnek oltalmat, a minták szerinti termékek tömör összefoglaló elnevezését kell megadni.

A minta ábrázolása

4. §

(1) A mintaoltalmi bejelentésben a minta ábrázolását három azonos példányban kell benyújtani.

(2) A mintát fényképen, rajzzal vagy más grafikai úton a következők szerint kell ábrázolni:

a) az ábrázolásnak egyértelműen be kell mutatnia a mintát, azaz a minta szerinti termék egészének vagy részének külső megjelenését befolyásoló valamennyi külső jellegzetességet;

b) az ábrázoláson a minta egyértelmű azonosíthatóságot zavaró tárgyak, személyek, állatok nem szerepelhetnek;

c) szükség esetén a mintát több nézetből, illetve eltérő használati és egyéb helyzetekben is be kell mutatni;

d) legalább egy ábrázolásnak a mintát teljes egészében be kell mutatnia; a minta megismeréséhez szükséges mértékben metszetek, kitörések, részletnagyítások alkalmazhatók;

e) a nem meghatározott hosszúságú, illetve síkbeli kiterjedésű tárgyak esetén (pl. profilidom, szövetek) — az egyéb követelményeknek egyebekben eleget tevő — részlet ábrázolása is elegendő;

f) egy ábrázoláson csak egy minta egy nézete szerepelhet;

g) az egyes ábrázolásokból önmagukból — külön magyarázat nélkül is — ki kell derülnie a többi ábrázoláshoz viszonyított kapcsolatnak;

h) a készletre vonatkozó minta minden elemét legalább egy ábrázoláson együttesen is szerepeltetni kell.

(3) Az ábrázolás benyújtható színes vagy fekete-fehér kivitelben. Az ábrázolást azonban színes kivitelben kell elkészíteni, ha a színek a mintát eredményező külső jellegzetességekhez tartoznak.

(4) A minta fényképen történő ábrázolása esetén az ábrázolásnak — a (2) és a (3) bekezdésben foglaltakon kívül — a következő követelményeknek is meg kell felelnie:

a) a fényképnek a mintát semleges háttér előtt, kontrasztosan, éles kontúrokkal kell ábrázolnia; a fényképek elkészítésénél a fényviszonyokat úgy kell megválasztani, hogy csillogás, tükröződés, árnyékhatás a mintát eredményező külső jellegzetességek megismerhetőségét ne zavarja;

b) a fényképen grafikai úton felvitt elemek vagy így elvégzett törlések nem szerepelhetnek;

c) az egyes fényképek mérete nem lehet 3×4 cm-nél kisebb és 12×15 cm-nél nagyobb;

d) ha egy bejelentéshez több fénykép is tartozik, azokat A/4 méretű lapon kell felragasztással vagy nyomtatással elrendezni; az egyes fényképek között az ábraszám elhelyezésére alkalmas, legalább 2 cm széles üres tért kell hagyni.

(5) A minta rajzzal vagy más grafikai úton való ábrázolása esetén az ábrázolásnak — a (2) és a (3) bekezdésben foglaltakon kívül — a következő követelményeknek is meg kell felelnie:

a) a grafikai ábrázolást fehér, átlátszatlan, legfeljebb A/4 méretű lapra, sötét, jól látható, tartós, egyenletes vastagságú vonalakkal, hajtás vagy törés nélkül kell elkészíteni;

b) ha egy lapon több ábra is szerepel, azokat egymástól világosan, térközzel elhatárolva kell elhelyezni;

c) az ábrázolás nem tartalmazhat a megértést zavaró vonalat, szaggatott vonalat, sraffozást, valamint — az ábraszámzás kivételével — magyarázatokat és feliratokat;

d) a mintát a valós láthatóság szerint, lehetőleg perspektivikus módon kell ábrázolni;

e) műszaki rajzok, illetve a műszaki rajzok szimbólumai nem alkalmazhatók;

f) ha az ábrázoláson metszetek, kitörések szerepelnek, azokat is valósághűen kell bemutatni.

(6) A bejelentéshez tartozó egyes ábrázolásokat ábraszámmal kell ellátni. Az ábraszám két, ponttal elválasztott számból áll, amelyek közül az első a bejelentésben szereplő minták sorszámát, a második pedig az adott mintához tartozó ábrák sorszámát jelöli (pl. 1.1, 1.2, 1.3 az első minta ábrázolásainak, 2.1, 2.2, 2.3 a második minta ábrázolásainak az ábraszáma). Az ábraszámokat az általuk jelölt ábrázolások mellett, az ábrázolások között fennmaradó térközben úgy kell feltüntetni, hogy az ábraszámok és az ábrák kapcsolata egyértelmű legyen. Ha a mintaoltalmi bejelentés a mintának csupán egyetlen ábrázolását tartalmazza, azon nem kell ábraszámot feltüntetni.

(7) A minta ábrázolásának megváltoztatása [Fmtv. 48. § (1) bek.] esetén szabályszerű új ábrázolást kell benyújtani.

A változtató nyilatkozat

5. §

(1) A változtató nyilatkozatot három azonos példányban kell benyújtani.

(2) A változtató nyilatkozatnak egyértelműen azonosítható módon kell tartalmaznia, hogy az ábrázolás mely része nem tartozik a mintához. A nyilatkozat szöveges kifejtés helyett vagy mellett magyarázó ábrát is tartalmazhat.

(3) Indokolt esetben az MSZH felhívhatja a bejelentőt, hogy a változtató nyilatkozatot — a közzététel és a mintaoltalmi nyilvántartásokban való feltüntetés céljából — az ábrázolás megfelelő módosítása útján is tegye meg.

Záró rendelkezések

6. §

(1) Ez a rendelet 2002. január 1-jén lép hatályba; rendelkezéseit a hatálybalépése után benyújtott mintaoltalmi bejelentésekre kell alkalmazni.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti:

a) az 1/1979. (III. 24.) IM rendelet a bírósági eljárásról a mintaoltalmi ügyekben;

b) az I—OTH—1979. számú hirdetmény az ipari mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól.

(3) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg

a) a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmára irányuló bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 19/1991. (XII. 28.) IM rendelet 2. §-ának d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A bejelentési kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak tartalmaznia kell:)

„d) a szerző nevét és címét, több szerző esetén a szerzőség arányát is, ha az nem egyenlő; ha a szerző írásban kéri, hogy mellőzzék nevének feltüntetését a nyilvánosságra kerülő topográfiaoltalmi iratokon, erre a bejelentési kérelemben utalni kell, és a szerző nevét külön lapon kell megadni;”

b) a használati mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 20/1991. (XII. 28.) IM rendelet 2. §-ának d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A bejelentési kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak tartalmaznia kell:)

„d) a feltaláló nevét és címét, több feltaláló esetén a szerzőség arányát is, ha az nem egyenlő; ha a feltaláló írásban kéri, hogy mellőzzék nevének feltüntetését a nyilvánosságra kerülő mintaoltalmi iratokon, erre a bejelentési kérelemben utalni kell, és a feltaláló nevét külön lapon kell megadni;”

c) a szabadalmi bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 20/1995. (XII. 26.) IM rendelet 2. §-a (1) bekezdésének d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A bejelentési kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak tartalmaznia kell:)

„d) a feltaláló nevét és címét, több feltaláló esetén a szerzőség arányát is, ha az nem egyenlő; ha a feltaláló írásban kéri, hogy mellőzzék nevének feltüntetését a szabadalmi iratokon, erre a bejelentési kérelemben utalni kell, és a feltaláló nevét külön lapon kell megadni;”

d) a védjegybejelentés és a földrajzi árujelzőre vonatkozó bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 19/1997. (VII. 1.) IM rendelet 1. §-a a következő h) ponttal egészül ki, és a jelenlegi h) pont megjelölése i) pontra változik:

(A védjegybejelentésnek tartalmaznia kell:)

„h) az illetékes szerv hozzájárulását ahhoz, hogy az a megjelölés, amelynek a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (Vt.) 3. §-a (2) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott jelzés csupán elemét képezi, oltalomban részesülhessen, ha ennek hiányában a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) és b) pontjában szabályozott kizáró ok egyébként fennállna;”

Dr. Dávid Ibolya s. k.,
igazságügy-miniszter

**A közlekedési és vízügyi miniszter
és a környezetvédelmi miniszter
41/2001. (XI. 29.) KöViM—KöM
együttes rendelete**

**a repülőterek környezetében létesítendő zajgátló
védőövezetek kijelölésének, hasznosításának
és megszüntetésének részletes műszaki szabályairól
szóló 18/1997. (X. 11.) KHVM—KTM együttes rendelet
módosításáról**

A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény 39. §-ának (2) bekezdésében és 43. §-ának (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeljük el:

1. §

A repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének részletes műszaki szabályairól szóló 18/1997. (X. 11.) KHVM—KTM együttes rendelet e rendelet *mellékletével* egészül ki.

2. §

E rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Fónagy János s. k., *Dr. Turi-Kovács Béla* s. k.,
közlekedési és vízügyi miniszter környezetvédelmi miniszter

Melléklet a 41/2001. (XI. 29.) KöViM—KöM együttes rendelethez

„Melléklet a 18/1997. (X. 11.) KHVM—KTM együttes rendelethez

A közel azonos zajkibocsátású légi járművek — a zajgátló védőövezet számítása szempontjából — az alábbi kategóriába sorolhatók:

Kategória	Légi jármű jellemzője
PROP 1	Dugattyús vagy turbina-motorral ellátott légi járművek, 5,7 t maximális felszálló tömegig;
PROP 2	5,7 t maximális felszálló tömegnél nagyobb dugattyús vagy turbina-motorral ellátott légszaváros légi járművek;

S 1	ICAO Annex 16. I. kötet 2. fejezetébe sorolt sugárhajtású légi járművek, legfeljebb 100 t maximális felszálló tömegig, kivéve a Boeing 737 és a Boeing 727 típusokat;
S 1 (2)	Boeing 737 típusú repülőgépek, feltéve hogy azok az ICAO Annex 16. I. kötet 2. fejezetéhez tartoznak;
S 1 (3/4)	Boeing 727 típusú repülőgépek, feltéve, hogy azok az ICAO Annex 16. I. kötet 2. fejezetéhez tartoznak;
S 2	Egyéb sugárhajtású, legfeljebb 100 t max. felszálló tömegű légi járművek, amelyek nem felelnek meg az ICAO Annex 16. I. kötet előírásainak;
S 3	ICAO Annex 16. I. kötet 2. fejezetébe sorolt sugárhajtású légi járművek, amelyek maximális felszálló tömege 100 t-nál nagyobb;
S 4	Egyéb sugárhajtású, 100 t-nál nagyobb max. felszálló tömegű légi járművek, amelyek nem felelnek meg az ICAO Annex 16. I. kötet előírásainak;
S 5	ICAO Annex 16. I. kötet 3. fejezetébe sorolt, illetőleg az ott megadott zajhatárértékeket teljesítő sugárhajtású légi járművek, legfeljebb 150 t maximális felszálló tömegig;
S 6	ICAO Annex 16. I. kötet 3. fejezetébe sorolt, illetőleg az ott megadott zajhatárértékeket teljesítő sugárhajtású légi járművek, amelyek maximális felszálló tömege 150 t és 340 t között van;
S 7	ICAO Annex 16. I. kötet 3. fejezetébe sorolt, illetőleg az ott megadott zajhatárértékeket teljesítő sugárhajtású légi járművek, amelyek maximális felszálló tömege 340 t-nál nagyobb;

H 1	Helikopterek (forgószárnyú légi járművek) legfeljebb 2,73 t maximális felszálló tömegig;
H 2	Helikopterek (forgószárnyú légi járművek), amelyek maximális felszálló tömege nagyobb, mint 2,73 tonna;

Abban az esetben, ha a repülőteret csak 9000 kg-nál kisebb max. felszálló tömegű, nem sugárhajtású gépek, illetve csak 2730 kg-nál kisebb max. felszálló tömegű helikopterek használják, akkor az előző felsorolásban szereplő PROP 1 kategóriát részkategóriákra kell bontani az alábbiak szerint:

PROP 1A	Dugattyús vagy turbina-motorral ellátott légszűrős légi járművek, 400—2400 kg maximális felszálló tömeghatárok között;
PROP 1B	Dugattyús vagy turbina-motorral ellátott légszűrős légi járművek, 2401—5700 kg maximális felszálló tömeghatárok között;
UL—1	Egyszemélyes motoros ultrakönnyű légi járművek;
UL—2	Kétszemélyes motoros ultrakönnyű légi járművek;

A kategóriák — feltéve, hogy a légi járművet 1974 után építették — megfelelnek az ICAO Annex 16. I. kötet 2. fejezetének.

2. Az 1. pontban szereplő kategóriák oktávonkénti hangnyomásszintjét az alábbi táblázatok tartalmazzák (Az értékek gömb-sugárzóra vonatkoznak):

Felszállás	Normatív spektrum adatok Dugattyús, és gázturbinás légszűrős repülőgépek (motoros)					
	repülőgép típusok hangnyomásszintje dB-ben				húzó légszűrős esetén	
oktáv (Hz)	prop1 (dB)	prop1A (dB)	prop1B (dB)	prop2 (dB)	UL—1	UL—2
63	86	81,5	86	91,5	71,5	76,5
125	85	80,5	85	90	70,5	75,5
250	83	78,5	83	86	68,5	73,5
500	84	79,5	84	81	69,5	74,5
1000	78	73,5	78	78	63,5	68,5
2000	73	68,5	73	74	58,5	63,5
4000	67	62,5	67	74	52,5	57,5
8000	56	51,5	56	69	41,5	46,5
referencia-távolság méterben	300	300	300	300	150	150

Felszállás	Normatív spektrum adatok Sugárhajtású repülőgépek Repülőgép típusok hangnyomásszintje dB-ben									
	S1	S1(2)	S1(3/4)	S2	S3(2/3)	S3(4)	S4	S5	S6	S7
63	94	94	96	95,5	93	96	98	91	93	96,5
125	100,5	100,5	102,5	102	94	97	106	95	96,5	100
250	100,5	100,5	102,5	102	94	97	102	93	94,5	98
500	98,5	98,5	100,5	100	92	95	100	91,5	93	96,5
1000	95,5	95,5	97,5	97	92	95	97	88,5	90	93,5
2000	91,5	91,5	93,5	93	91	94	93,5	85,5	87	90,5
4000	87,5	87,5	89,5	89	86	89	96	82,5	84	87,5
8000	72	72	74	73,5	73	76	83	73	74,5	78
referencia-távolság méterben	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
megjegyzés		2 h.mű	3 v. 4 h.mű		2 v. 3 h.mű	4 h.mű				

Leszállás	Normatív spektrum adatok Dugattyús és gázturbinás légszűrős repülőgépek (motoros)					
	repülőgép típusok hangnyomásszintje dB-ben				húzó légszűrős esetén	
oktáv (Hz)	prop1 (dB)	prop1A (dB)	prop1B (dB)	prop2 (dB)	UL—1	UL—2
63	77	72,5	77	75,5	62,5	67,5
125	76	71,5	76	70	61,5	66,5
250	74	69,5	74	71,5	59,5	64,5
500	75	70,5	75	72,5	60,5	65,5
1000	69	64,5	69	69	54,5	59,5
2000	64	59,5	64	67,5	49,5	54,5
4000	58	53,5	58	69,5	43,5	48,5
8000	47	42,5	47	58,5	32,5	37,5
referencia- távolság méterben	300	300	300	300	150	150

Leszállás	Normatív spektrum adatok Sugárhajtású repülőgépek Repülőgép típusok hangnyomásszintje dB-ben									
	S1	S1(2)	S1(3/4)	S2	S3(2/3)	S3(4)	S4	S5	S6	S7
63	76	75,5	77	81	83	83	81,5	72,5	74	74,5
125	78,5	78	79,5	83,5	85	85	85,5	80,5	82	82,5
250	80	79,5	81	85	82	82	82,5	78,5	80	80,5
500	78	77,5	79	83	82,5	82,5	82,5	79,5	81	81,5
1000	75,5	75	76,5	80,5	83	83	82	77	78,5	79
2000	77	76,5	78	82	78,5	78,5	91,5	74	75,5	76
4000	77,5	77	78,5	82,5	80,5	80,5	89	74,5	76	76,5
8000	65	64,5	66	70	68,5	68,5	77	61	62	63
referencia - távolság méterben	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
megjegyzés		2 h.mű	3 v. 4 h.mű		2 v. 3 h.mű	4 h.mű				

oktáv (Hz)	Normatív spektrum adatok Helikopterek fel- és leszállása Repülőgép típusok hangnyomásszintje dB-ben			
	H1(fel)	H1(le)	H2(fel)	H2(le)
63	77	77	87	87
125	73	73	83	83
250	76	76	86	86
500	76	76	86	86
1000	71	71	81	81
2000	65	65	75	75
4000	57	57	67	67
8000	55	55	65	65
referenciatávolság méterben	150	150	150	150

Az L_{Amax} hangnyomásszintek kiszámításához, amelyből a Közlekedéstudományi Intézet Rt. Környezetvédelmi és Akusztikai Tagozat által 1998-ban közzétett „Zajgátló védővezet számítási módszere” alapján az egyenértékű zajszintek számíthatók, szükséges a fajlagos csillapítási tényező ismerete. A hivatkozott tanulmány 6. táblázata tartalmazza a szükséges oktávonkénti értékeket. Mivel a zajszámítás módszerei különbözőek lehetnek, esetleg tercenkénti szintekkel is rendelkezésre álló zajforrások esetén, az ICAO Annex 16. V. kötete 1. fejezetének a légi járművek zajkibocsátására vonatkozó táblázatai teljes mértékben felhasználhatók (például a doppler hatás is számítható nagy fel- és leszálló sebességek esetén). Ha szabványokon alapuló tényleges mérések rendelkezésre állnak, annak eredményeit kell alkalmazni minden egyéb számítási módszerrel szemben.

Ezen zajnormatívák felhasználhatók esetleges nagyobb pontosságú, szimulációs módszernél is. Ebben az esetben már figyelembe vehető a gömb sugárzótól eltérő térbeli irányítottság is.

A kategóriába sorolás és a kategóriák normatív zajadatai további vizsgálat nélkül kielégítik e rendelet követelményeit.”

A közlekedési és vízügyi miniszter 42/2001. (XI. 29.) KöViM rendelete

a kedvtelési célú vízijárművek tervezéséről,
építéséről és megfelelőségének tanúsításáról szóló
2/2000. (VII. 26.) KöViM rendelet módosításáról

A víziközlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény 88. §-a (2) bekezdésének *b*) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A kedvtelési célú vízijárművek tervezéséről, építéséről és megfelelőségének tanúsításáról szóló 2/2000. (VII. 26.) KöViM rendelet 7. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) E rendelet hatálybalépésének időpontjában már üzemben tartott kedvtelési célú vízijárművet legkésőbb 2002. június 30-áig az 1. számú mellékletben előírt felszereléssel kell ellátni.”

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Fónagy János s. k.,
közlekedési és vízügyi miniszter

III. rész HATÁROZATOK

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 50/2001. (XI. 29.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezése aláírásgyűjtő ívének és az azon szereplő kérdésnek a hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogások alapján — *dr. Bihari Mihály, dr. Czúcz Ottó, dr. Holló András, dr. Kiss László, dr. Kukorelli István* alkotmánybírók különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. A Magyar Szocialista Párt aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) azzal, hogy országos népszavazást kezdeményezzen a következő kérdésben: „Akarja-e Ön, hogy békeidőben a sorkatonai szolgálat megszűnjön és azt önkéntes hivatásos haderő váltsa fel?”

Az OVB az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-ában és 9. § (2) bekezdésében meghatározott jogkörében eljárva a 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozatában megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a hatályos alkotmányi és törvényi rendelkezéseknek megfelel. Határozatának indokolásában azt rögzítette, hogy a népszavazás tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozik, a kérdés nem ütközik az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésében foglalt tilalmakba, a kérdés megfogalmazása megfelel az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített követelményeknek, az aláírásgyűjtő ív megfelel a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. §

(3)—(5) bekezdései által támasztott követelményeknek. Minderre tekintettel az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát és az azon szereplő kérdést határozatával hitelesítette.

A határozat ellen a Ve. 130. § (1) bekezdésében meghatározott törvényes határidőn belül több kifogás érkezett részben közvetlenül az Alkotmánybírósághoz, részben pedig az OVB-hez. Az Alkotmánybíróság az ügyeket egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

2. Az OVB 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozata ellen benyújtott kifogások a népszavazásra bocsátandó kérdést számos szempontból támadták.

2.1. A kifogást benyújtók közül többen is hivatkoztak arra, hogy a sorkatonai szolgálat megszüntetése tárgyában népszavazás nem tartható, mert a kérdés az Alkotmány 70/H. §-ának burkolt módosítására irányul.

Az előterjesztők egyike kifejtette, hogy a népszavazás eredményessége esetén az alkotmányozó hatalom köteles lenne az Alkotmány 70/H. §-ának megváltoztatására, mivel a sorkatonai szolgálat hivatásos haderővel történő felváltása kizárólag alkotmánymódosítással történhet. Álláspontja szerint az Alkotmány 70/H. § (1) bekezdésben rögzített általános honvédelmi kötelezettség mind békeidőben, mind háborúban „magában foglalja a sorkötelezettséget, sőt az lényegében véve alapját képezi az általános honvédelmi kötelezettségnek.” A sorkatonai szolgálat megszüntetése kiüresítené a 70/H. § (2) bekezdését, mert értelmetlenné válna a fegyveres, a fegyver nélküli és a polgári szolgálat intézménye is. Utalt továbbá arra, hogy nehezen képzelhető el a sorkötelezettség békeidőben való megszüntetése úgy, hogy az bármikor visszaállítható legyen. Álláspontja szerint az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d)* pontjában foglalt szerkezetalakítási tilalomba is ütközik a népszavazásra bocsátandó kérdés. Mindennek következtében, az OVB-nek a hitelesítést az Nsztv. 10. § *b)* pontja alapján — figyelemmel az Alkotmánybíróság 2/1993. (I. 22.) AB és a 25/1999. (VII. 7.) AB határozataiban foglaltakra is — meg kellett volna tagadnia.

Egy másik indítványozó ezen túlmenően arra is hivatkozott, hogy az Alkotmány 40/A. § (1) bekezdésére és a 70/H. § (3) bekezdésére figyelemmel a kérdésben népszavazás nem tartható, mert a fegyveres erők szabályozásával és a hadkötelezettséggel kapcsolatban kizárólag az Országgyűlés jogosult döntést hozni, méghozzá a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazattöbbségével.

2.2. Több kifogás kitért arra, hogy a kérdés népszavazásra bocsátását az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *a)* pontja is kizárja. A haderőnek az eredményes népszavazás következtében történő átalakítása ugyanis jelentős mértékben érinti a költségvetést, illetve annak végrehaj-

tását. A költségvetésről és annak végrehajtásáról pedig nem lehet népszavazást tartani.

2.3. Egyes előterjesztők szerint a kérdés népszavazás útján történő eldöntését kizárja az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *b)* pontjában foglalt tilalom is, mert a népszavazás eredménye érinti a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségvállalásait, így a NATO-csatlakozással vállalt feladatok teljesítését.

2.4. Számos előterjesztő hivatkozott arra, hogy a kérdés nem válaszolható meg egyértelműen több okból sem. Nincs tisztázva ugyanis jogszabályban a békeidő kategóriája, így a „kérdés nem ad választási lehetőséget a hivatásos haderő bevezetésének időpontjára és egy ilyen változás esetleges feltételeire”. Egy másik kifogás szerint a katonai terminológia alapján a hivatásos és az önkéntes katonai szolgálat nem tekinthető szinonimának. Az előbbi életpályát, élethivatásszerű szolgálatot jelent, míg az utóbbi időtartamában is korlátozott, díjazás ellenében vagy személyes áldozatvállalás okán vállalt szolgálatot takar. Erre figyelemmel az OVB-nek a kérdés hitelesítését az Nsztv. 13. § (1) bekezdése alapján is meg kellett volna tagadnia.

2.5. Végül az egyik előterjesztő az Alkotmány 66. § (1) bekezdésére és a 70/A. § (1) bekezdésére tekintettel a sorkatonaság békeidőben történő megszüntetését diszkriminatívnak is minősítette.

Az általuk kifejtett érvekre figyelemmel az indítványozók kérték az OVB aláírásgyűjtő ívet hitelesítő határozatának megsemmisítését és a testület új eljárásra utasítását.

II.

A kifogások elbírálásával az alábbi jogszabályi rendelkezések állnak összefüggésben:

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„5. § A Magyar Köztársaság állama védi a nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét és területi épségét, valamint a nemzetközi szerződésekben rögzített határait.”

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

a) a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről és illetékekről, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvények tartalmáról,

b) hatályos nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségekről, illetve az e kötelezettségeket tartalmazó törvények tartalmáról,

c) az Alkotmány népszavazásról, népi kezdeményezésről szóló rendelkezéseiről,

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,”

„40/A. § (1) A fegyveres erők (Magyar Honvédség, Határőrség) alapvető kötelessége a haza katonai védelme, valamint nemzetközi szerződésből eredő kollektív védelmi feladatok ellátása. A Határőrség rendészeti feladatkörében ellátja az államhatár őrzését, a határforgalom ellenőrzését és a határrend fenntartását. A fegyveres erők feladatairól és a rájuk vonatkozó részletes szabályokról szóló törvény elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„66. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a férfiak és a nők egyenjogúságát minden polgári és politikai, valamint gazdasági, szociális és kulturális jog tekintetében.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/H. § (1) A haza védelme a Magyar Köztársaság minden állampolgárának kötelessége.

(2) Az állampolgárok az általános honvédelmi kötelezettség alapján fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálatot, illetőleg törvényben meghatározott feltételek szerint polgári szolgálatot teljesítenek.

(3) A honvédelmi kötelezettségről szóló törvény elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

2. Az Nsztv. érintett rendelkezései:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt — hitelesítés céljából — be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz.”

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,
c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

d) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

A Ve. érintett rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet — az Alkotmánybírósághoz címezve — az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

[...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontjára figyelemmel a Ve. 130. §-a határozza meg.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az OVB határozatai ellen benyújtott kifogások alapján lefolytatott eljárás jogorvoslati eljárásnak minősül. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság egyfelől azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogások megfelelnek-e a Ve. 78. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek, másfelől pedig azt, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésére irányuló eljárás során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Az Alkotmánybíróság e feladatát az alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [Részletesen: 25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251., 256.; 28/1999. (X. 6.) AB határozat, ABH 1999, 290., 291., 292.; 25/2000. (VII. 6.) AB határozat, ABH 2000, 159., 160.; 32/2001. (VII. 11.) AB határozat, ABK 2001. június—július, 343., 345.]

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy a kifogások megfelelnek a törvényes követelményeknek, ezért azokat a Ve. rendelkezéseinek megfelelően soron kívüli eljárásban bírálta el.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azokat a kifogásokat vizsgálta, amelyek az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés és az Alkotmány 70/H. §-ával kapcsolatos burkolt alkotmánymódosítás összefüggéseire vonatkoztak.

Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már több ízben leszögezte, hogy az Alkotmány módosítására irányuló kérdésben a választópolgárok által kezdeményezett

népszavazásnak nincs helye. Az irányadó gyakorlatát összegző 25/1999. (VII. 7.) AB határozatában az Alkotmánybíróság kifejtette: „Az Alkotmány mint alaptörvény, amely az állami berendezkedés alapját, az állam és polgárainak viszonyát szabályozza, csak az Alkotmány rendszerén belül, az Alkotmány által feljogosított alkotmányozó hatalom által, az Alkotmányban meghatározott eljárás szerint módosítható. Az Alkotmány az Országgyűlés hatáskörén belül megkülönböztetetten szabályozza az alkotmányozást. Az Alkotmánybíróság több határozatában megállapította, hogy az Alkotmány megalkotása és megváltoztatása kizárólag az Országgyűlés jogkörébe tartozik, és az Országgyűlés e jogkörében alkotmányosan az alkotmány-módosításra irányadó eljárási és határozathozatali követelmények betartásával, alkotmánymódosításra irányuló közvetlen és kifejezett alkotmányozó hatalmi rendelkezés alapján járhat el. [1260/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 816., 819.; 30/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 220., 234.] A szervezeti azonosság ellenére az Alkotmány rendelkezései alapján különbséget kell tenni az alkotmányozó és a törvényhozó hatalom között. Amikor az Országgyűlés az Alkotmány 19. § (3) bekezdés a) pontjában rögzített hatáskörében jár el, alkotmányozó hatalmat gyakorol az Alkotmány 24. § (3) bekezdésében szabályozott eljárás szerint. Az Alkotmány e rendelkezései egyértelműen az Országgyűlés hatáskörébe utalják az Alkotmány elfogadásáról és módosításáról való döntést. Ebből az következik, hogy az Alkotmány — választópolgári kezdeményezésre — népszavazással nem módosítható. Az Alkotmány alapján az Alkotmány rendelkezéseinek megállapítása az Országgyűlés hatásköre volt és maradt az 1997-es alkotmánymódosítást követően is. A népszavazással kapcsolatos alkotmánymódosítás során az Országgyűlés mint az alkotmányozó hatalom nem határozta meg a népszavazásnak az alkotmányozásban betöltött szerepét, azaz, nem bírálta felül az Alkotmánybíróság által a 2/1993. (I. 22.) AB határozatban megállapított követelményt, mely szerint népszavazással nem lehet az Alkotmányt módosítani. [...] Mindezeket figyelembe véve megállapítható, hogy az Alkotmány módosítására irányuló kérdésben nem írható ki választópolgári kezdeményezésre olyan népszavazás, amely az Országgyűlésre kötelező volta miatt elvonná az Országgyűlés alkotmányozó hatáskörét.” (ABH 1999, 251., 261., 262.)

A kifejtettek alapján a népszavazás eredménye az Országgyűlést csak mint törvényhozó hatalmat kötelezheti a népszavazás eredményének megfelelő — értelemszerűen azonban az Alkotmányrendelkezéseivel összhangban álló — jogalkotásra. Bár az Alkotmány nem állít fel rangsorbeli különbséget a 2. § (2) bekezdésében meghatározott népszuverenitás gyakorlásának közvetett vagy közvetlen módja között, a közvetlen hatalomgyakorlás — és ezen belül a népszavazás — kivételesnek tekinthető. [Részletesen: 2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 33., 36., 37.] A hatalomgyakorlás két formája közötti súlyponteltolódás a parlamentáris berendezkedés szükségképpen velejárója.

Az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában elvi élle szögezte le, hogy a népszavazás kiegészítő jellege „az Alkotmányban rögzített parlamentáris kormányforma lényegéből következik. A parlamentáris kormányformának a képviselő útján való hatalomgyakorlás a meghatározó formája. A közvetlen hatalomgyakorlás ebben az alkotmányos berendezkedésben szükségszerűen kiegészítő, másodlagos forma.” [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251., 261.] Mindebből fakadóan nem kényszeríthető ki népszavazás eredményeként, hogy az Országgyűlés mint alkotmányozó hatalom járjon el.

Az Alkotmánybíróságnak ezért jelen eljárásban azt kellett vizsgálnia, hogy a kifogásolt kérdés ügydöntő és kötelező erejű népszavazásra bocsátása az Alkotmány 70/H. §-ának (1) és (2) bekezdésével összefüggésben hatással lehet-e az Országgyűlésre mint alkotmányozó hatalomra.

2.1. Az Alkotmánybíróság előre bocsátja, hogy a vizsgált kérdés kapcsán nem feladata annak eldöntése: a sorozáson alapuló, illetőleg a hivatásos vagy professzionális haderő működtetése a legcélszerűbb vagy leghatékonyabb-e, továbbá nem képezi a vizsgálat tárgyát a haderőépítés rendszere és gyakorlata. Jelen határozatában kizárólag a vitatott kérdés alkotmányos összefüggéseinek elbírálására szorítkozott.

Az Alkotmány 70/H. § (1) bekezdése a haza védelméért valamennyi állampolgárt terhelő alkotmányos kötelezettségként fogalmazza meg, míg a (2) bekezdés rögzíti az általános honvédelmi kötelezettség fő tartalmát. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már értelmezte az állampolgárokat érintő honvédelmi kötelezettség lényegét, és áttekintette a honvédelem biztosításának kötelezettségéből az államra háruló feladatokat is.

Az Alkotmánybíróság a 682/B/1993. AB határozatában kimondta: „Az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdése az általános honvédelmi kötelezettséget állapítja meg,” a hadkötelezettség pedig ennek egyik összetevője. (ABH 1994, 764., 769.)

A 6/1997. (II. 7.) AB határozatában leszögezte: „A kötelező (sor- vagy tartalékos) katonai szolgálat az Alkotmány 70/H. §-a alapján a honvédelmi törvényben meghatározottak szerint rendelhető el; az érintett személynek ezzel kapcsolatban szabad választási lehetősége nincs.” (ABH 1997, 67., 69.) Megállapította továbbá azt is, hogy a honvédelmi kötelezettség teljesítésének az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdése által szolgálati módoként történő meghatározása megfelelőképpen szolgálja az ország védelmi képességének fenntartása érdekében a lelkiismereti szabadság érvényesülését. [Részletesen: 46/1994. (X. 21.) AB határozat, ABH 1994, 260., 269.]

2.2. Az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdésében meghatározott, az állampolgárt terhelő honvédelmi kötelezettség az állam számára jogot biztosít tehát arra, hogy ezen kötelezettség teljesítését — az itt rögzített szolgálati módok közötti választás lehetőségét biztosítva — igényelje és ki-

kényszerítse. Az államnak ez a jogosítványa meghatározott célra rendelt. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság a 2/1998. (II. 4.) AB határozatban kifejtette: „Az állam az állampolgárai védelme érdekében köteles a hazát fenyegető veszélyekről tájékozódni, az előzetes védekezési lehetőségekkel élni, a honvédelem hatékony rendszerét kiépíteni és fenntartani, továbbá köteles az állampolgárok honvédelmi igénybevételének diszkriminációmentes és ésszerű rendjét kialakítani.” (ABH 1998, 41., 54.)

Az igénybevétel feltételrendszerének részletes szabályait, az egyes részkötelezettségeket a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény (a továbbiakban: Hvt.) tartalmazza.

Az állampolgárok a honvédelmi kötelezettség részeként személyes szolgálatot és vagyoni szolgáltatást kötelesek teljesíteni. A személyes honvédelmi kötelezettség része a hadkötelezettség, a polgári védelmi kötelezettség, a honvédelmi munkakötelezettség [Hvt. 69. § (1)—(2) bekezdés]. A hadkötelezettség része a szolgálati kötelezettség, amely fegyveres vagy fegyver nélküli katonai, illetve polgári szolgálat útján teljesíthető [Hvt. 70. § (2) bekezdés; 92. § (1) bekezdés]. A katonai szolgálati kötelezettség alapján a hadkötelesek sor-, tartalékos és póttartalékos szolgálatot teljesítenek [Hvt. 93. § (1) bekezdés].

A sorkatonai szolgálat célja a hadköteles személy elméleti és gyakorlati kiképzése, illetőleg felkészítése a haza védelmével kapcsolatos katonai feladatokra, ezen belül meghatározott parancsnoki beosztás ellátására (Hvt. 95. §). A tartalékos állomány egy részét szintén a már sorkatonai szolgálatot teljesített hadkötelesek képezik. A tartalékos katonai szolgálat célja egyfelől a továbbképzés, másfelől meghatározott katonai feladatok végrehajtása (Hvt. 121. §).

2.3. Az Alkotmány 5. §-a az állam feladatává teszi a nép szabadságának és hatalmának, az ország függetlenségének és területi épségének, valamint a nemzetközi szerződésekben rögzített határainak védelmét. Az alaptörvény e rendelkezésében nem államcél, hanem az állam számára megkerülhetetlen kötelezettséget határoz meg. A kötelezettségek teljesítéséhez elengedhetetlenül szükséges, hogy az államnak mindehhez megfelelő eszközök álljanak a rendelkezésére. Az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában már hangsúlyozta, hogy „az állam kötelessége a honvédelmének” biztosítása, „amelyhez kellő számú fegyveres szolgálatot teljesítő katona kiképzése szükséges.” [46/1994. (X. 21.) AB határozat, ABH 1994, 260., 269.]

Az Alkotmány 40/A. § (1) bekezdése az államszervezetten belül a fegyveres erőket — közöttük nevesítetten a Magyar Honvédséget — jelöli ki a haza katonai védelmére. Ez a rendelkezés tartalmilag az államot terhelő alkotmányos közjogi kötelezettség részeként fegyveres alakulat létrehozását és fenntartását írja elő az állam számára. Az Alkotmány a fegyveres erő meglétét konkrét, az államot minden időben egyformán terhelő feladatokhoz köti (a haza katonai védelme, valamint nemzetközi szerződésből eredő kollektív védelmi feladatok ellátása). E feladatok összhangban állnak az Alkotmány 5. §-ában az állam szá-

mára előírt kötelezettségekkel. Ugyanakkor az Alkotmány 70/H. § (1) bekezdése a haza védelmét állampolgári kötelezettséggé teszi, a (2) bekezdés pedig a honvédelmi kötelezettség teljesítésének módjait is meghatározza. Az Alkotmány e három rendelkezésének összevetéséből nyilvánvaló, hogy az állam mozgásterét az Alkotmány 5. §-ában meghatározott feladatainak teljesítése során a 40/A. § (1) bekezdése és a 70/H. § (1)—(2) bekezdése jelöli ki.

A honvédelem hatékony rendszerének megszervezésére és fenntartására irányuló, az Alkotmányból levezethető kötelezettsége teljesítése során a fenti rendelkezések által behatárolt keretben az állam határozza meg, hogy adott körülmények között a honvédelmi kötelezettség teljesítését polgáraitól mely feltételek mellett, milyen módon és milyen körben várja el. Az igénybevétel részletes feltételeit, pontos módját, időtartamát, a honvédelmi kötelezettség egyes részkötelezettségeinek tartalmát a Hvt. rendelkezései szabják meg.

Az Alkotmány 5. §-ából és 40/A. §-ának (1) bekezdéséből fakadó feladatainak teljesítése során az állam maga dönti el, hogy — többek között — összlétszámát tekintve mekkora haderővel tudja maradéktalanul ellátni a haza védelméből és a nemzetközi kötelezettségek teljesítéséből eredő tennivalóit. A létszámgény, továbbá ezen belül a fegyveres és fegyver nélküli szolgálatot ellátók arányának alakulása nyilvánvalóan nem minden időben azonos. Eltérő fenyegetettségi helyzetek eltérő feladatokat eredményeznek, következésképp nem azonos haderő létszámot és haderő összetételt igényelnek. A különböző szintű külső és belső veszélyhelyzetek az állam oldalán előzetesen nem kalkulálhatók teljes körűen. Közöttük lehetnek olyanok, amelyek az állam részéről a hadsereg nagyságát, összlétszámát érintően is azonnali reagálást igényelnek. Következésképp a személyes szolgálat útján ellátandó honvédelmi kötelezettség igénybevételének olyan lehetőségét kell az állam számára biztosítani, amely minden időben biztosítja, hogy a honvédelemmel összefüggő feladatait kiegyensúlyozott módon teljesíthesse. Eszközök és lehetőségek hiányában ugyanis kritikus és előre nem tervezhető helyzetekben oly módon szűkülhet be az állam mozgásteré, hogy nem tud eleget tenni az Alkotmány 5. §-ából rá háruló kötelezettségeknek.

Az Alkotmány 5. §-ában és 40/A. § (1) bekezdésében meghatározott, az államot terhelő kötelezettségek ésszerű megszervezésének feladata mindenkor és minden helyzetben magát az államot terheli. A honvédelem rendszerének hatékony kialakítása, a nemzeti értékeknek, az ország függetlenségének, szuverenitásának, a nemzeti javaknak, az állampolgárok életének, testi épségének, vagyonának eredményes védelme az állam és állampolgár részéről az együttműködés stabil formáját kívánja meg.

Az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdésében meghatározott, típusaiban is nevesített személyes szolgálati kötelezettség az általános honvédelmi kötelezettség meghatározó elemeként biztosít eszközt a honvédelemből eredő fel-

adatok ellátására. Az állam igényét ezen személyes szolgálati kötelezettség teljesítésére az Alkotmány 5. §-a és 40/A. § (1) bekezdése alapozza meg. Ezen alkotmányi rendelkezések nem tesznek fokozati különbséget „békeidőre” és ettől eltérő állapotokra nézve az állam kötelezettségei, és ennek teljesítéséből fakadó igényei érvényesíthetősége között. Az alkotmányos kötelezettségként megoldandó feladat jellegétől, a fennálló veszélyhelyzettől és számos egyéb tényezőtől függően az állam jogosult eldönteni, hogy a honvédelmi kötelezettség teljesítését adott időszakban vagy időpontban állampolgáraitól milyen terjedelemben igényli, illetve kiket és milyen feltételek mellett mentesít a személyes szolgálati kötelezettség egyes típusai alól.

2.4. „A sor-, tartalékos és póttartalékos katonai szolgálat teljesítése alatt az állam és a katona között — a haza fegyveres védelmére — sajátos jogviszony létesül.” [6/1997. (II. 7.) AB határozat, ABH 1997, 67., 70.] Ennek a jogviszonynak az alapja a honvédelmi kötelezettség teljesítésére irányuló alkotmányos kötelezettség. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság korábban már leszögezte, a haza védelme olyan alkotmányos értéket képvisel, hogy az ennek teljesítése érdekében szükséges személyes közreműködési kötelezettség kikényszerítése az állam részéről adott esetben alapjog sérelme árán, még büntetőjogi eszközökkel is megengedett. [46/1994. (X. 21.) AB határozat, ABH 1994, 260., 278., 279.]

A hadkötelezettségnek és ezen belül a személyes szolgálat útján teljesítendő honvédelmi kötelezettségnek, mint alkotmányos kötelezettségnek — akár csak a „békeidőre” érvényes — megszüntetése gyökeresen alakítja át a honvédelem terén az állam és az állampolgár jogviszonyát. Ilyen esetben kizárólag az állampolgár elhatározásától függ, hogy teljesít-e katonai szolgálatot, és arra nem kötelezhető. A szolgálati viszony létrehozása egyfajta megállapodás eredménye és mint minden hasonló jogviszonyban (munkaviszonyban, vállalkozási viszonyban) annak létrehozása a piaci viszonyok által válik meghatározottá, míg fenntartásában legfeljebb csak a szerződéses fegyelem szabályainak megtartására történő ösztönzés juthat szerephez. Ebben az esetben pedig alkotmányos kötelezettség teljesítéséről már nem lehet szó.

A személyesen teljesítendő sorszolgálati kötelezettség megszüntetése az alkotmányos kötelezettség lényeges elemének megszűnését vonja magával. A hadkötelezettségnek, mint alkotmányos kötelezettségnek lényeges eleme, hogy ez alapján az állam határozza meg az igénybevétel lehetőségét, körét, időpontját, időtartamát, és joga van elvárni állampolgáraitól ennek teljesítését. Ehhez ad felhatalmazást az állam számára az Alkotmány 70/H. §-ának (1) és (2) bekezdése, amikor a haza védelmét és ezen belül a honvédelmi kötelezettséget általános állampolgári kötelezettséggé teszi.

A felhatalmazás az állam oldalán nem jelenti egyben a honvédelmi kötelezettség automatikus, mindenkit, minden időben, teljes körben terhelő kötelezettség kényszerű érvényesítésének kötelezettségét. Lehetőséget biztosít

azonban a honvédelemből adódó feladatok működőképes rendszerben, adott célhoz rendelten történő összehangolására és ezzel együtt arra, hogy az állam — ha ez látszik célszerűnek — az állampolgároktól ne igényelje honvédelmi kötelezettségük teljesítését. Az állam részéről az állandó, teljes körű igénybevétel jogáról történő időleges lemondás, a mentességek és kedvezmények biztosítása mindazonáltal az alkotmányos kötelezettséget nem szünteti meg és az állampolgár oldalán nem teremt alanyi jogot arra, hogy ez a helyzet változatlanul megmaradjon. A korlátozott igénybevétel pusztán annyit jelent, hogy az állam mindenkor egyensúlyt teremt a honvédelemből származó aktuális feladatok, a kötelezettség érvényesítését megkívánó állapotok és a kötelezettséget teljesítők köre között.

Amennyiben azonban a kötelezettség-jelleg megszűnik, az állampolgár belátása szerint, személyes érdekeitől meghatározottan működik közre a honvédelmi feladatok ellátásában. A személyes részvételre kötelezés lehetőségének adott időszakhoz („békeidőhöz”) kötött teljes körű „megszüntetése” folytán bekövetkező jogi vákuum és az állam oldalán felmerülő, a honvédelmi kötelezettséggel összefüggő feladatok kötelező megoldásának szüksége között olyan ellentét alakulhat ki, amely fokozott veszélyeztettség esetén kizárja vagy jelentős mértékben hátrányosan befolyásolja az állam feladatának megoldását. Más a teljesítés elvárhatóságának és az igénybevétel lehetőségének a szintje akkor, ha ehhez a kötelezettség érvényesítésének eszközei fennállnak és más akkor, ha az állam legfeljebb polgárai józan belátására támaszkodhat. Ennek az ellentétnek a feloldása csak akkor lehetséges, ha az államnak — az Alkotmány rendszerébe illeszkedő módon — az alkotmányos kötelezettségből eredő honvédelmi feladatai azonnali megoldását lehetővé tévő olyan eszközök állnak rendelkezésére, amelyek a haderő átalakítása esetén is biztosítják a visszatérés lehetőségét az állampolgár igénybevételéhez. A visszatérés feltételrendszerének meghatározása azonban csak az Országgyűlést mint alkotmányozó hatalmat illetheti meg.

A fentiekből következőleg a népszavazásra szánt kérdés az Alkotmányban megfogalmazott általános honvédelmi kötelezettségen belüli hadkötelezettség részét képező, személyes szolgálat útján teljesítendő, fegyveres vagy fegyver nélküli szolgálati kötelezettséget közvetlenül érinti. Miután azonban a polgári szolgálat „létezése” is magához a hadkötelezettséghez és a személyes szolgálati kötelezettséghez tapad, a sorszolgálati kötelezettség megszűnése erre a szolgálati módra is azonos intenzitással hat ki. A fegyveres vagy fegyver nélküli sorszolgálat megszüntetése mellett nyilvánvalóan nem tartható fenn az azonos jogalapról (kötelezettségből) származó harmadik típusú szolgálati mód sem. Az érvényes és eredményes népszavazás járhat tehát azzal a következménnyel, hogy az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdése kiüresedik.

2.5. Az Alkotmány 70/H. § (1) és (2) bekezdése a honvédelem alkotmányi kötelezettségének teljesítésével kapcsolatban nem tesz különbséget „békeidőre” és ettől eltérő

állapotok között. Az Alkotmány 8. § (4) bekezdése sem a kötelezettségek, hanem a rendkívüli állapot, szükségállapot vagy veszélyhelyzet idején az alapvető jogok gyakorlásának felfüggeszthetősége és korlátozása oldaláról különböztet eltérő készenléti szintek és különböző fenyegetettséget jelentő állapotok között. Ezzel összhangban az Alkotmánynak az Országgyűlés feladatait és jogkörét érintő II. fejezete a hadiállapot kinyilvánítása, az idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély), és a belső rendet fenyegető szükséghelyzet hármasság fogalmi rendszerében tesz különbséget az államszervezet Alkotmányban szabályozott szervei és személyei feladatát, jogkörét illetően.

Mіндеzen rendelkezések egyfelől azt mutatják, hogy az ország külső és belső védelme szempontjából a honvédelmi kötelezettséget is érintő olyan eltérő veszélyességi fokok állnak fenn, amelyek között a jogalkotó alkotmányi szinten tartotta szükségesnek a különbségtételt. Másfelől az e szabályokban megfogalmazott fenyegetettségi szintek nem feleltethetők meg egyszerűen a békeidő és — összefoglalóan — minden más állapot különbségének.

Ennek folytán az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a kérdésben megjelenő békeidő fogalma olyan új kategória, amelyet az Alkotmány 70/H. §-a és egyetlen más rendelkezése sem tartalmaz. Így annak bevezetése — mivel nem áll összhangban az Alkotmány hatályos fogalmi rendszerével —, a kifogásolt kérdésre adott kellő számú igenlő válasz esetén tartalmilag alkotmánymódosítást eredményez. Ez abban áll, hogy „békeidőben” az állam mozgásteret beszűkül, köteles a jelenlegi, az Alkotmány által meghatározott rendszertől (az általános hadkötelezettség alapján a tényleges igények szolgálatra kötelezés útján történő kielégítésétől) eltekinteni, s ez a rendszer csak a „békeidőnek” nem minősülő körülmények között működhetne tovább. Tartalmi alkotmánymódosítás esetén „[...] tehát a népszavazás, és nem az Országgyűlés határozza meg az érintett alkotmányi rendelkezés tartalmát, azaz a népszavazás az Országgyűlés helyett — annak az Alkotmány 24. § (3) bekezdésében foglalt hatáskörét elvonva — módosítja az Alkotmányt.” [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251., 262.] Ahogyan pedig arra az Alkotmánybíróság az előzőekben már utalt, a népszavazás eredménye nem vonhatja el az Országgyűlésnek mint alkotmányozó hatalomnak a jogkörét, és nem kényszerítheti az alkotmányozó hatalmat alkotmányos kötelezettség újraszabályozására.

2.6. Szükségesnek tartja kiemelni az Alkotmánybíróság, hogy az OVB határozata ellen benyújtott kifogások elbírálása során is — mint jelen esetben — csak a hatályos Alkotmány szövegéből és elveiből indulhat ki. Határozata meghozatalánál nem lehet tekintettel sem célszerűségi szempontokra sem arra, hogy a vizsgált kérdésben szereplő alkotmányos kötelezettség újraszabályozása kívánatos vagy lehetséges-e és rendelkezésre állnak-e olyan alternatívák, amelyek tartalmi változás esetén nem idéznek elő alkotmányi diszharmóniát. Az Alkotmány rendelkezéseivel kapcsolatban a változtatás szükségességének megítélé-

se és az átalakítás kapcsán kínálkozó, tartalmilag az Alkotmány rendszerébe illeszthető megoldások közötti választás joga az Országgyűlést mint alkotmányozó hatalmat illeti meg. Az alkotmányozó hatalomnak áll módjában felmérni, hogy az állam és az állampolgár közötti alkotmányos kötelezettségen alapuló együttműködési formát ettől eltérő alapokon működő formává változtatja-e, és ha igen mely feltételek mellett.

Az Alkotmánybíróság fentiekben kifejtett álláspontja szerint a jelen ügyben megvizsgált népszavazásra bocsátandó kérdés az Országgyűlésnek ezt az alkotmányozó hatalmát vonja el, mert számos tekintetben alkotmánymódosításra irányul.

Ezért az Alkotmánybíróság az OVB határozatát a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján megsemmisítette, és a testület új eljárás lefolytatására utasította.

V.

Az Alkotmánybíróság az eddigiekben tett megállapításaira és az abból következő döntésére figyelemmel szükségtelennek ítélte a további indítványok tartalmi vizsgálatát.

Az Alkotmánybíróság határozatának közzétételét az Abtv. 41. §-ára, valamint a Magyar Közlönyben megjelent, a népszavazásra vonatkozó OVB határozatnak a megsemmisítésére tekintettel rendelte el.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czucz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 887/H/2001.

Dr. Bihari Mihály alkotmánybíró különvéleménye

A többségi határozattal az alábbi indokok alapján nem értek egyet:

1. A határozattal elbíralt népszavazási kezdeményezés egy alapvető kötelességgel kapcsolatos. A kérdés megítéléséhez feltétlenül szükséges az Alkotmányban rögzített alapvető jogok és kötelességek eltérő jellegének előzetes tisztázása. Álláspontom szerint határozott különbség tehető az alapvető jogok és kötelességek között tartalmuk és korlátozhatóságuk szempontjából.

Az alapvető jogok tartalmát a törvényhozó csak az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében foglaltak szerint korlátozhatja, az Alkotmánybíróság által kidolgozott szükségességi és arányossági követelménynek is megfelelően. A korlátozás nem érintheti az alapvető jog lényeges tartalmát. Ugyanakkor a törvényhozónak lehetősége van arra, hogy az alapvető jogok tartalmát bővítse.

Ezzel szemben az alapvető kötelességek tartalmát a törvényalkotó nem bővítheti. Az Alkotmányban meghatározott kötelesség alacsonyabb mértékben történő megállapítása, illetve kikényszerítésének mellőzése viszont lehetséges. Az állami beavatkozással szembeni tilalom ugyanis az alapvető kötelességek esetén nem a kötelesség korlátozására vonatkozik, hanem a többletkötelezettség megállapítása tekintetében áll fenn.

2. A jelen esetben az „Akarja-e Ön, hogy békeidőben a sorkatonai szolgálat megszűnjön, és azt önkéntes hivatásos haderő váltsa fel?” kezdeményezés arra irányul, hogy a törvényhozó az Alkotmányban deklarált általános honvédelmi kötelezettség [70/H. § (1)—(2) bekezdései] részletes szabályait mind a címzett alanyi körre, mind a kötelezettség teljesítésének feltételeire vonatkozóan korlátozott mértékben határozza meg.

Álláspontom szerint az Alkotmány 70/H. § (1) bekezdésében foglalt, a haza védelmére irányuló kötelesség és a kötelezettek alanyi köre (minden állampolgár), illetve a (2) bekezdés szerinti általános honvédelmi kötelezettség és e kötelezettség által érintett alanyi kör (az állampolgárok) egymással megegyező fogalmak. A (2) bekezdés rendelkezése csak annyiban különbözik az (1) bekezdésben foglaltaktól, hogy az a kötelezettség teljesítésének alapvető formáit is meghatározza.

Az Alkotmány 70/H. §-a értelmében a haza védelme, illetve az általános honvédelmi kötelezettség általános jellegű alkotmányos deklarációt jelent. A kötelesség megjelenéséből és a kötelességhez kapcsolt alanyi kör meghatározásából következik, hogy a kötelesség érvényesítéséhez szükséges részletes szabályokat az alkotmányozó nem kívánta szabályozni. Az Alkotmány 70/H. § (3) bekezdése éppen ezért a törvényhozót hatalmazta fel az általánosan deklarált alapvető kötelesség részletes szabályainak a megállapítására: az általános honvédelmi kötelezettség terjedelmének, részlemeinek, illetve az egyes konkrét kötelezettségek címzettjeinek meghatározására.

A fegyveres erőknél a haza katonai védelmére vonatkozó kötelességét [Alkotmány 40/A. § (1) bekezdése], valamint a haza védelmére vonatkozó állampolgári kötelességet [Alkotmány 70/H. § (3) bekezdése] érintő részletes szabályozás megalkotásához kétharmados többséggel elfogadott törvény szükséges. Így a haza katonai védelmének

megszervezése, valamint a haza védelmére vonatkozó állampolgári kötelesség nem alkotmányozási, hanem törvényalkotási tárgykor. Mindebből következik, hogy a jelen népszavazási kezdeményezés nem érinti az alkotmányos rendelkezéseket.

Az Alkotmány 70/H. § (3) bekezdésének végrehajtásáról jelenleg a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény (a továbbiakban: Hvt.) rendelkezik. A Hvt. — az alkotmányi felhatalmazás alapján — meghatározza az általános honvédelmi kötelezettség konkrét tartalmát, valamint az egyes részkötelezettségek alanyait. A törvényalkotó az Alkotmány 70/H. §-ának (1) és (2) bekezdése szerinti általános honvédelmi kötelezettség — mint alapvető kötelesség — részletes szabályozását tágabb vagy szűkebb mértékben állapíthatja meg. Az Alkotmány tehát mozgásteret hagy a törvényalkotónak arra vonatkozóan, hogy az általános honvédelmi kötelezettség alapján milyen részkötelezettségeket állapít meg, illetve azokat — így a sorkatonai szolgálati kötelezettséget — korlátozza-e vagy sem. A Hvt. jelenleg hatályos szabályozását a törvényhozó megváltoztathatja, és a törvényben meghatározott sorkatonai szolgálati kötelezettséget békeidőben akár el is törölheti hadsereg-szervezési, célszerűségi, hatékonysági szempontok alapján.

Mindebből következik, hogy egy kötelező érvényű és eredményes népszavazás esetén a törvényhozó az Alkotmány rendelkezéseinek a módosítása nélkül eltekinthet a sorkatonai szolgálati kötelezettség elrendelésétől. Az ezt tartalmazó népszavazási kezdeményezés tehát semmiképpen sem irányul az Alkotmány módosítására.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróságnak az Országos Választási Bizottság 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helyben kellene hagynia.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András különvéleménye

Nem értek egyet az Alkotmánybíróságnak az OVB 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát megsemmisítő döntésével.

Álláspontomat a népszavazás alkotmányosságát védő, s egyben ellenőrző alkotmánybírói hatáskör értelmezésére, továbbá az Alkotmányban rögzített alapvető kötelezettségek alkotmányjogi természetére és mindezek alapján az Alkotmány 70/H. §-ának a határozattól eltérő értelmezésére alapítom.

1. Az Alkotmánybíróság 1993 óta kialakított gyakorlata szerint a népszavazásnak határt szab az alkotmányozó hatalom: a népszavazásra olyan kérdés nem tehető fel, amely alkotmánymódosítást eredményezne. Ezt az elvi álláspontot — és egyben a népszavazás intézményének általános közjogi minősítését — az Alkotmánybíróság a 2/1993. (I. 22.) AB határozatában fejtegette ki:

„1. A Magyar Köztársaság alkotmányos rendjében a népszuverenitás gyakorlásának elsődleges formája a képviselőlet. Népszavazás csak az Alkotmány és az alkotmányosan hozott törvények keretei között dönthet az Országgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben.

2. A népszuverenitásból fakadó jogoknak mind az Országgyűlés, mind népszavazás útján történő gyakorlása csak az Alkotmány rendelkezéseinek megfelelően történhet. A népszavazásra bocsátott kérdés nem foglalhat magában burkolt alkotmánymódosítást.” (ABH 1993, 33.)

Az Alkotmánybíróság ebben a határozatában — absztrakt alkotmányértelmezésre irányuló indítvány elbírálása tárgyában — mondta ki, hogy népszavazás útján az Országgyűlés nem kényszeríthető megbízási idejének lejártá előtt feloszlásra, ugyanis az Alkotmány 28. § (2) és (3) bekezdései kimerítően szabályozzák az Országgyűlés feloszlásának és feloszlásának eseteit: „Mivel az Országgyűlés megbízásának népszavazás útján történő megszüntetéséről az Alkotmány nem rendelkezik, a feloszlás kimondásának népszavazásra bocsátása — ha a népszavazás eredménye kötné az Országgyűlést — a parlamenti megbízátság megszűnésének új, az Alkotmány által eddig nem ismert módját eredményezné, vagyis az Alkotmány burkolt módosítását jelentené.” (ABH 1993, 33., 37.)

Az indokolás szövegéből egyértelműen megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság „burkolt” alkotmánymódosítás tilalma alatt a kérdés olyan megfogalmazását értette, amely — tartalma szerint — új, az Alkotmányban nem szereplő norma beépítésére irányul. Ez a tilalom tehát az Alkotmány népszavazás útján való kiegészítésére vonatkozik.

Az Alkotmánybíróság 1999-ben hozott 22/1999. (VII. 7.) AB határozatában azért semmisítette meg az OVB határozatát, mert a feltett kérdés kifejezetten alkotmánymódosításra irányult. („Kívánja-e Ön, hogy a köztársasági elnököt közvetlen módon a választópolgárok válasszák meg?”) Az Alkotmánybíróság megerősítve a hivatkozott, 1993-ban hozott határozatában kifejtett álláspontját, kimondta: az „... alkotmánymódosítás csak az Alkotmányban előírt eljárási rendben (Alkotmány 24. § (3) bekezdés) történhet; az Alkotmány módosítására irányuló kérdésben választópolgárok által kezdeményezett népszavazásnak nincs helye. Az Országgyűlés által elfogadott alkotmánymódosítás ügyszóval népszavazással megerősíthető.” (ABH 1999, 251.)

Az alkotmánymódosítási tilalom kimondása annyiban tér el az 1993-ban kimondott tilalomtól, hogy itt a népszavazásra feltett kérdés az Alkotmány meglévő normáihoz, a köztársasági elnök parlament általi megválasztásához képest (Alkotmány 29/A—29/B. §-ai) ellentétes szabályok meghozatalára irányul.

Az Alkotmánybíróság — az Alkotmányból levezetve az Országgyűlés alkotmányozó és törvényhozó hatalmi pozíciójának elválasztását — alkotmányértelmezésen nyugvó

korlátot emelt a népszavazás elé. (Az Alkotmány ugyanis sem 1997 előtt, sem az 1997. évi LIX. törvénnyel végrehajtott alkotmánymódosítás eredményeként ilyen korlátozó rendelkezést nem tartalmazott.) Ezek a korlátok — a jelen határozat meghozataláig — a „burkolt” alkotmánymódosítás, azaz a meglévő normához új norma hozzáírásának, valamint a meglévő alkotmányi normákkal ellentétes tartalmú normák meghozatalának a tilalmát jelentették.

Az alkotmánybírói gyakorlat tehát a pozitív alkotmányi normaszöveg védelmének talaján állt. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság tovább lépett és a kérdéssel érintett norma tartalmát értelmezve mondta ki, hogy a kérdés alkotmánymódosításra irányul. A határozat a 25/1999. (VII. 7.) AB határozatban elbírált esettel azonosnak tekintti, ha a népszavazással érintett alkotmányi norma az alkotmánybírói értelmezés által megállapítottan eredményezne módosulást (IV/2.5 pont).

Következésképpen az alkotmányvédelem tárgya nemcsak a pozitív alkotmányi normaszöveg önmagában, hanem az értelmezett alkotmányi rendelkezés. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak a népszavazás viszonyában jogorvoslati és egyben alkotmányvédelmi szerepkörét — hasonlóan mint a kérdés egyértelműségi vizsgálatánál — szorosan kell értelmeznie. Lehetőséget teremtve a népszavazáshoz való jog, mint a politikai jog — alkotmányos keretek közötti — lehető legteljesebb érvényesüléséhez.

Az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány alapján értelmezett alkotmányvédelmi szerepkörét a népszavazás intézménye vonatkozásában — az eddigi gyakorlatnak megfelelően — kizárólag a pozitív normavédelem szintjén kellene megtartani: a népszavazásra bocsátandó kérdés nem irányulhat az alkotmányi normaszöveg kiegészítésére, szűkítésére, illetve ellentétes szabályozására.

A népszavazásra bocsátandó kérdéssel érintett alkotmányi norma (lényegében absztrakt) értelmezése azzal a következménnyel járhat, hogy a népszavazás olyan erőteljes alkotmánybírói ellenőrzés alá kerül, ami a népszuverenitás közvetlen gyakorlásának alkotmányos céljával már nem egyeztethető össze.

2. Az Alkotmányban rögzített alapjogok és az alapkötelezettségek jogi természetüket tekintve jelentősen különböznek egymástól. Alkotmányossági megítélésükben e minőségi különbségnek tükröződnie kell.

Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése az alapjog lényeges tartalmának védelmét biztosítja, nevezetesen: az alapvető jog lényeges tartalma — törvény általi korlátozhatósága — alkotmányi tilalom alatt áll. Az alapvető jog alkotmány szintjén védendő lényeges tartalmának alkotmányossági mércéjét az Alkotmánybíróság már működése kezdetén kidolgozta [20/1990. (X. 4.) AB hat., ABH 1990, 69.].

Az alapvető jogok alkotmányjogi státuszához képest az alapvető kötelezettségek lényeges tartalmát az Alkotmány nem védi. Következésképpen az Alkotmány nem korlátozza a törvényhozó szabadságát a tekintetben, hogy az alap-

vető kötelezettséget milyen tartalommal tölti ki. Az alapkötelezettség lényeges tartalmának — szemben az alapvető jogokkal — nincs alkotmányossági mércéje. A törvényalkotó tehát szabadon határozhatja (változtathatja) meg az Alkotmányban deklarált alapkötelezettség (akár lényeges) tartalmát. Egyet nem tehet, s ez egyben a törvényalkotási mozgásteret alkotmányos korlátja (minimuma): az alapvető kötelezettséget nem szüntetheti meg. Erre csak az alkotmányozó hatalom jogosult.

A honvédelmi kötelezettséget, mint alkotmányos kötelezettséget tehát a törvényhozó nem szüntetheti meg; ugyanakkor alkotmányos mozgásterében marad, ha e kötelezettség — törvényben részletesen meghatározott — formáját (jelen ügyben: a sorkatonai szolgálatot) megszünteti, illetőleg részben megszünteti vagy átalakítja.

3. Az Alkotmány 70/H. §-ában megfogalmazott általános honvédelmi kötelezettség azonos rangú katonai szolgálattal, nevezetesen: fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálattal teljesíthető [70/H. § (2) bekezdés]. A katonai szolgálat tartalmát (sorkatonai és tartalékos katonai szolgálat) az Alkotmány nem határozza meg; ez a törvényhozó szabadságába tartozik [70/H. § (3) bekezdés]. Az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdésének végletes (de elvileg ki nem zárható) értelmezése szerint, ha az állampolgárok túlnyomó többsége fegyver nélküli katonai szolgálatot választana, s ennek eredményeképpen a sorkatonai szolgálat ellehetetlenülése következne be, mindez nem befolyásolná az államnak a haza védelmére irányuló alkotmányos kötelezettségét, a haza hatékony katonai védelmének teljesítését, illetőleg biztosítását (Alkotmány 5. § és 40/A. §). Következésképpen sem az Alkotmány 5. §-ából, sem a 40/A. § (1) bekezdéséből nem vezethető le, hogy az államnak a haza megvédésére irányuló kötelezettsége kizárólag az Alkotmány 70/H. §-át végrehajtó honvédelmi törvényben szabályozott sorkatonai formájú katonai szolgálton alapuló hadsereg útján kell biztosítani. A népszavazásra feltett kérdés nem a katonai szolgálattételi kötelezettség megszüntetésére irányul. Ebben az esetben minősülne — álláspontom szerint — az Alkotmány módosítására irányuló kérdésnek. (Lásd a 2. pontban kifejtetteket!) A kérdés arra irányul, hogy milyen legyen az állandó hadsereg, a haza védelmét hatékonyan biztosító, a haditechnikát biztosan uraló fegyveres erő.

A népszavazásra feltett kérdés tehát — eredményes népszavazás esetén — nem szüntetné meg az általános honvédelmi kötelezettség Alkotmányban előírt formáit, kizárólag a törvényhozó számára határozná meg jogalkotási feladatát.

A kifejtett indokok alapján az OVB 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát az Alkotmánybíróságnak helyben kellett volna hagynia.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az Országos Választási Bizottság 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helyben kellett volna hagynia, tekintettel arra, hogy az országos népszavazást kezdeményező kérdés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozik. A kérdés tárgyában az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésére figyelemmel az országos népszavazás nem kizárt, a kérdés megfogalmazása megfelel az országos népszavazásról szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, s az aláírásgyűjtő ív eleget tesz a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 118. § (3)—(5) bekezdéseiben foglalt alaki követelményeknek is.

A kifogást benyújtók leginkább megalapozottnak látszó érvelése szerint a sorkatonai szolgálat megszüntetésére irányuló kérdésben — az Nsztv. 10. § b) pontja és ezzel összefüggésben a 2/1993. (I. 22.) és a 25/1999. (VII. 7.) AB határozatok alapján — azért nem tartható népszavazás, mert a kérdés burkolt alkotmánymódosításra irányul.

Meggyőződésem szerint a kérdés nem irányul burkolt alkotmánymódosításra, annak tárgya miatt nincs szükség az Alkotmány 70/H. § (1) és (2) bekezdéseinek felülvizsgálatára.

Az Alkotmány 70/H. § (1) bekezdése általános honvédelmi kötelezettséget állapít meg, amelynek részleteit ugyanezen § (2) bekezdése bontja ki. Ez utóbbiakat az Alkotmány a fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálatban, illetőleg — törvényben meghatározott feltételek szerint — a polgári szolgálatban jelöli meg.

A népszavazásra szánt kérdés arra irányul, hogy békeidőben a sorkatonai szolgálat megszűnjön és azt önkéntes hivatásos haderő váltsa fel.

Álláspontom szerint az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdésében írt honvédelmi kötelezettség „katonai szolgálattal” teljesítendő, amely mind fegyveres, mind pedig fegyver nélküli lehet. Az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdése tehát a „katonai szolgálat” intézményének fenntartásával véli teljesíthetőnek (teljesítendőnek) a honvédelmi kötelezettséget. A népszavazásra feltenni szándékolt kérdés ezt a „katonai szolgálatot” nem érinti, hiszen mind a sorkatonai szolgálat, mind pedig az önkéntes hivatásos haderő katonai szolgálat-tételi kötelezettséget jelent, s közülük bármelyiknek a lehetővé tétele esetén érintetlen marad a honvédelmi kötelezettség részeként meghatározott katonai szolgálat. (Amely pedig mind sorkatonai szolgálat, mind pedig önkéntes hivatásos haderő esetén teljesíthető; fegyveresen és fegyver nélkül is.) A népszavazásra feltenni szándékolt kérdés tehát nem irányul az Alkotmány 70/H. § (1) és (2) bekezdésének módosítására, az egyedül a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény megváltoztatásával jár együtt. (E körben nem zárja ki a népszavazás eredménye azt, hogy a törvényalkotó e törvényben rendelkezzen a rendkívüli helyzetekben kötelező sorkatonai szolgálattal.)

A „katonai szolgálat” tehát — álláspontom szerint — önkéntes hivatásos haderővel is teljesíthető, s ez nem ígé-

nyel alkotmánymódosítást. Aligha lehetne ugyanis azt az abszurd kérdést feltenni, hogy mi történik akkor, ha senki sem jelentkezik az önkéntes haderőbe. Egyedül ennek a reális veszélye vetné fel azt, hogy az Alkotmányban szabályozott „katonai szolgálat”-tételi kötelezettség kiürül; s ezért a népszavazásra ajánlott kérdés érinti az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdésének a tartalmát.

A katonai szolgálat-tétellel összefüggő, népszavazás nyomán szükségessé váló jogszabály-módosítás nem igényli tehát az Alkotmány módosítását, elegendő erre a Htv. megfelelő rendelkezéseinek megváltoztatása is.

Míndezekekre tekintettel az Alkotmánybíróságnak helyben kellett volna hagynia az Országos Választási Bizottság 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Czucz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a határozat rendelkező részével, mert álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak helyben kellett volna hagynia az Országos Választási Bizottság 7/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát. Úgy ítélem meg, hogy az Alkotmány és a népszavazásra vonatkozó törvényi rendelkezések alapján tartható népszavazás arról a kérdésről, hogy megszűnjön-e békeidőben a sorkatonai szolgálat és azt felváltsa-e önkéntes hivatásos haderő.

A határozatban foglaltaktól eltérően vélekedem arról, hogy egy alkotmányos demokráciában mi a szerepük és az egymáshoz való viszonyuk az alapvető jogoknak és kötelezettségeknek, és arról, hogy hozhatnak-e az alkotmányos intézmények végleges normatív döntéseket. Az eltérő elvi megközelítésből következően a határozatától különböző az álláspontom a honvédelmi kötelezettség alkotmányos tartalmáról és a sorkatonai szolgálat alkotmányos szabályozásáról.

Alapvető jogok és kötelezettségek viszonya

A határozat az Alkotmánynak a honvédelmi kötelezettségről rendelkező 70/H. §-a vizsgálatakor olyan előfeltevésekből indul ki, amelyet nem tudok elfogadni. A határozat szerint a sorkatonai szolgálat a honvédelmi kötelezettség mint az Alkotmányban megnevezett alapvető kötelezettség „lényeges elemének”, illetve „fő tartalmának” minősül, ezért a sorkatonai szolgálat népszavazással nem szüntethető meg, a honvédelemre irányuló alkotmányos kötelezettség nem üresíthető ki. A határozat alapján kizárólag az „alkotmányozó hatalomnak áll módjában felmérni, hogy az állam és az állampolgár közötti alkotmányos kötelezettségen ala-

puló együttműködési formát ettől eltérő alapokon működő formává változtatja-e”.

A kérdés megítélésénél az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdését tekintem kiindulópontnak, amely kimondja: „(1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

Álláspontom szerint az alkotmányos rendszer nem az állam és az állampolgár együttműködésén, az alapvető jogok és kötelezettségek egyenértékűségén alapul. A tartalmi értelemben vett alkotmányosság alapfeltétele az, hogy az Alkotmány biztosítsa a területén tartózkodó minden ember számára az alapvető emberi jogokat, és e jogok érvényesülése érdekében rendelkezzen az állami hatalmak megosztásáról. Ezzel szemben nem szükségszerű, hogy az Alkotmány felsorolja az „alapvető kötelezettségeket”, illetve az „állampolgári kötelezettségeket”, és az Alkotmány átfogó módosításáról rendelkező 1989. évi XXXI. törvény elfogadása óta meghaladottnak számít az a szemlélet, amely szerint az alapvető jogok gyakorlása az alapvető kötelezettségek teljesítésétől függ. Az alkotmányos rendszerben a törvényhozó az állampolgárok legkülönfélébb kötelezettségeit határozhatja meg, és az alapvető jogok éppen e kötelezettségek alóli kivételeket, a jogi szabályozás tilalmát jelentik. Vagyis a törvényhozó nem állapíthat meg olyan kötelezettséget, amelynek kikényszerítése valamely alapvető jog sérelmét eredményezné.

Az alkotmányosság elveivel összhangban az Alkotmány 8. § (2) bekezdése kizárólag az alapvető jogok korlátozásának tartalmi követelményeit fogalmazza meg: alapvető jog „lényeges tartalmát” törvény nem korlátozhatja. Ugyanakkor az Alkotmány nem rendelkezik arról, hogy tilos volna az alapvető kötelezettség, így a honvédelmi kötelezettség „lényeges elemének”, illetve „fő tartalmának” korlátozása, illetve alapvető kötelezettség „kiüresítése”. Az állampolgárokat terhelő egyes kötelezettségek — esetleges — alkotmánybeli megjelenítése elsősorban arra szolgál, hogy az így nevesített kötelezettség létjogosultsága (szükségessége) alkotmányos szempontból megkérdőjelezhetetlen legyen, és így a törvényhozó a kötelezettség végrehajtása érdekében az alapvető jogok — arányos mértékű — korlátozását rendelhesse el.

Végleges döntések egy alkotmányos demokráciában

A határozat másik — álláspontom szerint — vitatható előfeltevése, hogy a sorkatonai szolgálat népszavazás eredményeként történő „megszüntetése” az állampolgárok számára alanyi jogot teremtene arra, hogy ez a helyzet változatlanul fennmaradjon, és így az államnak nem lennének olyan eszközei, amelyek biztosítanák a „visszatérés lehetőségét” az állampolgárok igénybevételéhez.

Meggyőződésem szerint a jövőre irányuló, normatív döntések esetében nem beszélhetünk véglegességről, megváltoztathatatlanságról, és különösen nem tekinthetők végérvényesnek, „örök időkre” szólnak a népszavazáson hozott döntések, illetve az Országgyűlés által elfogadott törvények. Amennyiben ügydöntő népszavazásra kerül sor [Alkotmány 28/C. § (1) bekezdés], és a népszavazás eredményesnek minősül [Alkotmány 28/C. § (6) bekezdés], akkor — az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 8. § (1) bekezdése alapján — az eredményes ügydöntő népszavazással hozott döntés az Országgyűlésre kötelező. Mindebből pusztán annyi következik, hogy a törvényhozó hatalom a népszavazás eredményével összhangban lévő törvényt köteles alkotni, illetve a meglévő törvényt köteles a népszavazás eredményének megfelelően módosítani. Azt azonban semmi nem zárja ki, hogy a törvényhozás később megváltoztassa a népszavazás nyomán elfogadott törvényt, és annak sincs akadálya, hogy később ugyanabban a tárgykörben újabb országos népszavazást tartsanak. Ma már azok a korlátozó szabályok sincsenek hatályban, amelyek úgy rendelkeztek, hogy ugyanabban a kérdésben országos népszavazást két éven belül nem lehet kitűzni, illetve a népszavazással megerősített törvény módosítására csak a törvény hatálybalépését követő két év elteltével kerülhet sor. (Megjegyzendő továbbá, hogy az Alkotmány — a határozatban foglaltakkal ellentétben — nem ismeri az országos népszavazás „érvényességének” fogalmát. Az alkotmánybírói eljárás idején nem állapítható meg, hogy a választópolgári kezdeményezés fakultatív vagy kötelező, illetőleg jogi kötőerejét tekintve véleménynyilvánító vagy ügydöntő népszavazást eredményez-e; ezért az Alkotmánybírói eljárás nem „a kérdés ügydöntő és kötelező erejű népszavazására bocsátásáról” dönt.)

A törvényhozó hatalom és a népszavazás jogintézménye nemcsak a döntési tárgykör azonossága [Alkotmány 28/B. § (1) bekezdés] miatt állítható párhuzamba egymással, hanem abban a tekintetben is, hogy mindkét alkotmányos intézmény hozhat — többségi — döntést bármilyen érv alapján, legyen az tudományos, gyakorlati vagy aktuálpolitikai megfontolás vagy indíték. A törvényhozási folyamat és a népszavazást megelőző kampány alkalmat teremt minél több érv ismertetésére és ütköztetésére, és az ezen eljárások során született döntések nem véglegesek, az Alkotmány keretei között bármikor mód van a korrekcióra. [Vö. 23/1990. (X. 31.) AB határozat, ABH 1990, 88., 97.]

Természetesen nem vitatható, hogy az eredményes ügydöntő népszavazás olyan eszköz a választópolgárok számára, amelynek segítségével elvonhatják a döntés jogát a törvényhozóktól, és ilyen értelemben a népszavazás jogintézménye korlátozza az Országgyűlés mint törvényhozó hatalom szabadságát. Az Országgyűlés az adott népszavazási kérdés tekintetében „végrehajtói szerephez kerül”, vagyis kötelessége a döntés ésszerű időn belüli végrehajtása. (A törvényhozónak számos körülményt, így az új szabályozásra való felkészüléshez szükséges időt is mérlegelnie

kell a törvény hatálybalépésének meghatározásakor.) [52/1997. (X. 14.) AB határozat, ABH 1997, 331., 341.; 64/1997. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1997, 380., 384.] A törvényhozó hatalom korlátozása azonban csak addig tart, amíg az Országgyűlés végrehajtja a népszavazáson hozott döntésből származó kötelezettségét. A törvény vagy a törvénymódosítás elfogadását követően ismét vita tárgyává válhat a népszavazáson korábban eldöntött kérdés, és célszerűségi, tudományos, politikai vagy más megfontolásból — akár újabb népszavazás, akár törvényhozási eljárás alapján — a korábbitól eltérő normatív döntés hozható. A változtatás jogi korlátját egyedül az Alkotmány rendelkezései, így különösen az alkotmányos védelemben részesező jogok jelentik, az pedig politikai mérlegelés kérdése, hogy a törvényhozók mikor és milyen indokok alapján módosítják vagy helyezik hatályon kívül a népszavazás nyomán elfogadott normát.

A Magyar Köztársaságban a normatív rend stabilitását két intézménynek kell biztosítania akár a törvényhozással, akár a népszavazás intézményével szemben is. Az egyik az Alkotmány, amelynek szilárdságát ma kizárólag a megváltoztatására irányuló — a 24. § (3) bekezdésében található — speciális szabályok biztosítják. A másik maga az Alkotmánybírói eljárás, amely kizárólag alkotmányjogi érvek alapján hozhat döntést. Az Alkotmánybírói eljárás határozata alkotmányjogi értelemben „végleges”, de még az sem örök érvényű, hiszen a későbbi ítélkezési gyakorlat vagy a desuetudo leronthatja, az Alkotmány módosítása pedig felülírhatja. [Vö.: 23/1990. (X. 31.) AB határozat, ABH 1990, 88., 99.] Mindebből következően — álláspontom szerint — a sorkatonai szolgálat „megszüntetésére” irányuló kérdés nem tekinthető végleges döntésre irányuló kérdésnek.

A honvédelmi kötelezettség alkotmányos tartalma

Az Alkotmánybírói eljárás által vizsgált kérdés megítélése az Alkotmány 70/H. §-ának értelmezésén múlik. Véleményem szerint nem arról kell állást foglalni, hogy az „állam” döntési szabadságát végleg elvonná-e egy — esetleges — eredményes ügydöntő népszavazáson hozott döntés, hanem azt kell megítélni, hogy az állam törvényhozó hatalmát vagy alkotmányozó hatalmát érinti-e a döntés.

1.1. Az Alkotmány 70/H. § (1) bekezdése kimondja, hogy a haza védelme a Magyar Köztársaság minden állampolgárának kötelessége. A (2) bekezdés arról rendelkezik, hogy az állampolgárok az általános honvédelmi kötelezettség alapján fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálatot, illetőleg törvényben meghatározott feltételek szerint polgári szolgálatot teljesítenek. A (3) bekezdés szerint a honvédelmi kötelezettségről szóló törvény elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

Álláspontom szerint az állampolgári kötelezettséget az (1) bekezdés fogalmazza meg a haza védelmére vonatkozó általános köteletség előírásával. Az „általános honvédelmi kötelezettség” mint állampolgári kötelezettség olyan, időben

változó fogalom, amelynek tartalmát nem határozza meg az Alkotmány, hanem arról a törvényalkotónak kell rendelkeznie. A 70/H. § (2) bekezdésének elsődleges címettje a törvényalkotó: amennyiben fegyveres katonai szolgálatra kötelezi az állampolgárokat, illetve azok egyes csoportjait, köteles alternatív magatartást is lehetővé tenni, azaz biztosítani kell a fegyver nélküli katonai szolgálat, illetőleg a polgári szolgálat választását.

Ez az alkotmányos keret egyfelől lehetővé teszi a törvényhozó számára, hogy a haza védelmének biztosítása érdekében — az általános honvédelmi kötelezettség egyik lehetséges részelemeként — fegyveres katonai szolgálatra kötelezze az állampolgárokat. Ez a felhatalmazás teremti meg a vitathatatlan alkotmányos alapot arra, hogy a haza védelme érdekében a törvényalkotó jelentős mértékben korlátozza az állampolgárok számos alapvető jogát, így különösen az emberi méltósághoz való jogból [Alkotmány 54. § (1) bekezdés] származó általános cselekvési szabadságot, a személyi szabadsághoz való jogot [55. § (1) bekezdés], a mozgásszabadságot [58. § (1) bekezdés], a személyes adatok védelméhez való jogot [59. § (1) bekezdés], és az érintett állampolgároknak végső esetben az élet feláldozásának kockázatát [54. § (1) bekezdés] is vállalniuk kell. Az Alkotmány 70/H. §-ában foglalt rendelkezések hiányában a honvédelmi kötelezettségek egész intézményrendszere és azon belül különösen a fegyveres katonai szolgálati kötelezettség vizsgálat tárgyává válhatna abból a szempontból, hogy — tekintettel a hivatásos hadsereg alternatívájára — van-e kényszerítő oka az alapjogok ilyen mértékű korlátozásának. Az Alkotmány 70/H. §-ában foglaltakból következően alkotmányos szempontból nem kérdőjelezhető meg önmagában az, hogy — minősített többséggel elfogadott — törvény intézményesíti a fegyveres katonai szolgálati kötelezettséget.

Másfelől, az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi I. törvény elfogadása óta az általános honvédelmi kötelezettség keretei között is érvényre kell juttatni a lelkiismereti szabadságot, amelyet az Alkotmány 60. §-a fogalmaz meg. Az állam senkit nem kényszeríthet olyan helyzetbe, amely meghasonlásba vinné önmagával, azaz amely összeegyeztethetetlen a személyiséget meghatározó valamely lényeges meggyőződéssel. Az államnak nemcsak az a kötelessége, hogy ilyen kényszertől tartózkodjék, hanem az is, hogy lehetővé tegye — ésszerű keretek között — az alternatív magatartást. [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297., 313.] Az államnak el kell ismernie „a fegyveres katonai szolgálat megtagadásához való jogot”, amely közvetve az Alkotmány 54. § (1) bekezdésén és 60. §-án, közvetlenül a 70/H. § (2) bekezdésén alapul. [4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48., 51.] Az Alkotmány lehetővé teszi, hogy azok, akik az emberi élet sérthetlenségét felüggesztő rendkívüli helyzetben való részvételt nem tudják összeegyeztetni lelkiismeretükkel, ne teljesítsenek fegyve-

res katonai szolgálatot. [46/1994. (X. 21.) AB határozat, ABH 1994, 260., 263., 270.]

Mindebből következik, hogy az Alkotmány 70/H. §-ának egésze alkotmányos felhatalmazást teremt, de nem követeli meg kényszerítően, hogy a törvényalkotó a honvédelem biztosítása érdekében kötelező fegyveres katonai szolgálatot írjon elő. Az Alkotmány említett szabályai azt követelik meg, hogy ha a törvényhozó elrendeli az állampolgárok kötelező, fegyveres részvételét a honvédelmi célok megvalósításában, biztosítson alternatív magatartást mindazok számára, akik a fegyverhasználatot, illetve az abban való közreműködést is összeegyeztethetetlennek tartják lelkiismereti meggyőződésükkel. Tehát a törvényalkotó az Alkotmány 70/H. §-a alapján rendelkezhet úgy, hogy az állampolgároknak csak törvényben meghatározott rendkívüli körülmények vagy újabb, eltérő jogalkotói rendelkezés esetén kell kötelező fegyveres katonai szolgálatot, illetve annak alternatívájaként fegyver nélküli katonai szolgálatot vagy polgári szolgálatot teljesíteniük. Az Országgyűléssel szemben az Alkotmány azt a követelmény támasztja, hogy teremtse meg a törvényi feltételeit az ország hatékony katonai védelmének, ugyanakkor a szabályozás nem lehet ellentétes az Alkotmányban biztosított alapvető jogokkal, és nem valósíthat meg az állampolgárok egyes csoportjai között hátrányos megkülönböztetést. Ezen alkotmányos keretek között a törvényhozó szabadon dönthet arról, hogy kik (mely állampolgárok), mikor (rendkívüli jogrend esetén, békeidőszakban), meddig és milyen formában kötelesek eleget tenni a haza védelmére irányuló kötelezettségüknek. Az Alkotmány 70/H. §-ában foglalt általános honvédelmi kötelezettség a törvényhozó számára mindig felhatalmazást ad a különböző honvédelmi kötelezettségek visszaállítására, illetve kiteljesítésére, természetesen a lelkiismereti szabadság biztosítása mellett.

1.2. A haza védelmével összefüggésben az Alkotmány 5. §-a és 40/A. § (1) bekezdése állapít meg kötelezettségeket a törvényhozás számára. Az 5. § az állam és ezen belül a törvényhozás kötelezettségévé teszi, hogy védje „a nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét és területi épségét, valamint a nemzetközi szerződésekben rögzített határait”. A 40/A. § (1) bekezdése szerint a haza katonai védelme a fegyveres erők (Magyar Honvédség, Határőrség) alapvető kötelessége. Mindebből az következik, hogy a törvényhozásnak abban az esetben is meg kell teremtenie a ország hatékony védelmének törvényi feltételeit, ha népszavazás eredményeként békeidőben megszünteti a kötelező sorkatonai szolgálatot. Az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdésnek a hivatásos katonákból álló haderő létesítésére vonatkozó része az államnak ezt az alkotmányos kötelezettségét konkretizálja. Az Alkotmányból nem vezethető le az államnak az a kötelessége, hogy mindenkor kizárólag az általános honvédelmi kötelezettség alapján tegyen eleget a fegyveres erőkkel és a haza védelmével kapcsolatos feladatainak, illetve az,

hogy a hivatásos haderő mellett feltétlenül alkalmazza a kényszersorozás jogintézményét.

1.3. Az Alkotmány nem képezi akadályát annak, hogy a törvényhozó, akár a választópolgárok által kezdeményezett népszavazás eredménye, akár az arra jogosultak törvénykezdeményezése alapján, az alapvető jogokat kevésbé korlátozó honvédelmi rendszert vezessen be. Az alkotmányos demokráciák többségében vagy hagyományosan hivatásos haderő gondoskodik az ország védelméről (pl. Nagy-Britannia, Kanada, Egyesült Államok), vagy a kötelező szolgálatot teljesítő sorkatonák helyét fokozatosan hivatásos katonák veszik át, és ezt az átalakítást általában nem akadályozza az egyes országok alkotmánya (pl. Olaszország, Hollandia, Spanyolország, Belgium). Mindez összefügg azzal a változással is, hogy a hadsereg szerepe ma már nem korlátozódik az államterület és a lakosság védelmére, hanem az államok nemzetközi jogi kötelezettségeket is vállalnak — akár az államterületen kívüli — közös katonai fellépésre, amint azt a magyar Alkotmány 40/A. § (1) bekezdésében szereplő „kollektív védelmi feladatok” kifejezés is mutatja. Azon nyugat-európai államok többségében, amelyek törvényei — alternatív szolgálat választásának biztosítása mellett — kötelezővé tették a sorkatonai szolgálatot, az 1970-es évektől egyre jelentősebb mértékben csökkentették, majd számos államban meg is szüntették a sorozottak arányát a hadseregben, miközben az alkotmányos felhatalmazás nem szűnt meg. Az általános honvédelmi kötelezettséget először az 1793-ban elfogadott francia alkotmány mondta ki, és azt — bár az Ötödik Köztársaság alkotmánya nem rendelkezik róla — több mint kétszáz éve elismeri a francia közjog. Figyelemre méltó, hogy mindezek ellenére a gyakorlatban egyre kevesebb francia állampolgárt hívtak be sorkatonai szolgálatra, majd 1996-ban a francia kormányzat a sorkatonai szolgálat néhány éven belüli megszüntetéséről döntött.

2.1. Az Alkotmány 70/H. § (1) és (2) bekezdésében megfogalmazott általános honvédelmi kötelezettség a jelenleg hatályban lévő jogszabályok alapján sem azonosítható a fegyveres katonai szolgálati kötelezettséggel, és az Alkotmányból származó állampolgári kötelezettség ma sem kizárólag sorkatonai szolgálattal teljesíthető. Az általános honvédelmi kötelezettség tartalmát a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény (a továbbiakban: Htv.) állapítja meg. A Htv. 69. § (1) bekezdése kimondja: „Az állampolgárok a haza védelme érdekében általános honvédelmi kötelezettségként személyes szolgálatot és vagyoni szolgáltatást kötelesek teljesíteni.” A (2) bekezdés alapján az állampolgárokat személyes szolgálatként egyrészt hadkötelezettség, másrészt polgári védelmi kötelezettség, harmadrészt honvédelmi munkakötelezettség teljesítése terheli. A vagyoni szolgáltatásokra vonatkozó szabályokat a Htv. VIII. fejezete tartalmazza.

A személyes szolgálat részét képező hadkötelezettségről a Htv. 70. § (1) bekezdése kimondja: „Az általános hadkötelezettség alapján minden magyar állampolgárságú és a Magyar Köztársaság területén élő férfi hadköteles. A had-

kötelezettség a 17. életév betöltésekor kezdődik és annak az évnek a december 31. napjáig áll fenn, amelyben a hadköteles az 50. életévét betölti (hadköteles kor). A (2) bekezdés alapján a hadkötelezettség magában foglalja a tájékoztatási (adatszolgáltatási), a bejelentési, a megjelenési, valamint a szolgálati kötelezettséget.

A hadkötelezettség részét képező szolgálati kötelezettség elemeit a Htv. 92. § (1) bekezdése sorolja fel: „A szolgálati kötelezettség keretében a hadköteles fegyveres vagy fegyver nélküli katonai, illetőleg polgári szolgálatot teljesít.”

A hadkötelesek a fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálati kötelezettség alapján — a Htv. 93. § (1) bekezdése szerint — sorkatonai szolgálatot, tartalékos katonai szolgálatot, illetve póttartalékos katonai szolgálatot teljesítenek. A sorkatonai szolgálatnak a Htv. 95. §-a által megfogalmazott célja a hadkötelesek elméleti és gyakorlati kiképzése, illetőleg felkészítése a haza védelmével kapcsolatos katonai feladatokra, ezen belül meghatározott parancsnoki beosztás ellátására.

Mindezek alapján megállapítható, hogy az Alkotmány 70/H. §-a nem tartalmazza az általános honvédelmi kötelezettség — Htv.-ben szereplő — valamennyi elemét, csupán a személyes szolgálati kötelezettség részét képező hadkötelezettség egyik elemének számító vagyagos szolgálati kötelezettségeket: a fegyveres katonai szolgálatot, a fegyver nélküli katonai szolgálatot és a polgári szolgálatot nevesíti. A népszavazásra szánt kérdés ezen szolgálati kötelezettség egyik lehetséges részének, a sorkatonai szolgálatnak békeidőben való megszüntetésére vonatkozik. Mindebből következik, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés nem érinti az általános honvédelmi kötelezettség egészét, mert annak a vagyoni szolgáltatásokra vonatkozó elemei, valamint a személyes szolgálati kötelezettség köréből a polgári védelmi kötelezettség és a honvédelmi munkakötelezettség eredményes népszavazás esetén is változatlan tartalommal fennmaradhatnak. Ha némileg eltérő tartalommal is, de szintén megmaradhat a személyes szolgálati kötelezettség harmadik elemének, a hadkötelezettségnek a tájékoztatási (adatszolgáltatási), bejelentési és megjelenési kötelezettségre vonatkozó része. A sorkatonaság békeidőben való megszüntetése ugyanis nem zárja ki azt, hogy az állam honvédelmi célból — például: esetleges mozgósítás eredményessége érdekében — nyilvántartsa a hadköteles állampolgárok személyes adatait, a hadköteles állampolgárokat egyes adataik bejelentésére, a katonai szolgálatra való alkalmasságuk megállapítása céljából megjelenésre, továbbá honvédelmi célú oktatáson való részvételre kötelezze. Eredményes népszavazás esetén a jogalkotónak a kötelező fegyveres, illetve fegyver nélküli katonai szolgálat egyik részét, a sorkatonai szolgálatot kell megszüntetnie békeidőszakban, és ezzel összhangban át kell alakítania a tartalékos és a póttartalékos katonai szolgálati kötelezettségeket, és meg kell teremtenie a törvényi feltételeit az önkéntesség alapján szervezett hivatásos hadsereg létrehozásának. Emellett a jogalkotó az Alkotmány 70/H. § (2) bekezdésében foglalt

fegyveres katonai szolgálati kötelezettséget írhat elő olyan esetekre, amelyekben idegen hatalom fegyveres támadásával szemben a hivatásos katonák mellett szükséges a többi állampolgár részvétele is a Magyar Köztársaság függetlensége, területi sérthetlensége, valamint a személyek és az anyagi javak megvédéséhez. Mivel az Alkotmány 8. § (4) bekezdése szerint az Alkotmány 54. §-a és 60. §-a rendkívüli állapot, szükségállapot vagy veszélyhelyzet idején sem függeszthető fel és nem korlátozható, a törvényi szabályozásnak ilyen esetekben is érvényre kell juttatnia az Alkotmányból származó, a katonai szolgálat lelkiismereti okokból történő megtagadását biztosító követelményeket.

2.2. Hangsúlyozni kívánom, hogy az Alkotmány 70/H. § (1) bekezdésében megfogalmazott általános honvédelmi kötelezettség részét képező hadkötelezettség, továbbá a hadkötelezettség egyik elemét képező fegyveres katonai szolgálati kötelezettség a Htv. alapján ma sem terheli valamennyi állampolgárt. A Htv. 70. § (1) bekezdése szerint a hadkötelezettség a magyar állampolgárok közül kizárólag a Magyar Köztársaság területén élő, 17. és 50. életév közötti férfiakra vonatkozik. Az ezen alanyi körön kívül eső magyar állampolgárok az általános honvédelmi kötelezettség egyéb elemeinek teljesítésére kötelesek. A katonai szolgálatot lelkiismereti okból elutasító hadkötelesek polgári szolgálatot teljesítenek. A Htv. 103. § (1) bekezdése alapján nem teljesítenek sem sorkatonai szolgálatot, sem polgári szolgálatot — mások mellett — a katonai szolgálatra alkalmatlanok, a hivatásukat gyakorló lelkészek, a nagycsaládosok, az országgyűlési, a helyi önkormányzati és a kisebbségi önkormányzati képviselők, a polgármesterek, valamint egyes bűncselekmények terheltjei, illetve elkövetői. [46/1994. (X. 21.) AB határozat, ABH 1994, 260., 267., 271—272.; 28/2000. (IX. 8.) AB határozat, ABH 2000, 174., 181—183.] Mindemellett figyelemmel kell lenni arra is, hogy a Magyar Honvédség feladatainak változása is azt eredményezi, hogy — a demográfiai helyzettől függően — a sorköteles korosztályoknak csak töredéke teljesít sorkatonai szolgálatot.

3. Összegezve: álláspontom szerint a népszavazásra szánt kérdés nem irányul az általános honvédelmi kötelezettség megszüntetésére. Sem a békeidőben teljesített kötelező sorkatonai szolgálat eltörlése, sem annak hivatásos haderővel történő felváltása nem igényli az Alkotmány módosítását, az alkotmányozó hatalom ugyanis az Alkotmányt tehermentesítő törvényre bízta e tárgykör szabályozását. A népszavazás eredménye semmiképpen sem zárja ki, hogy az Országgyűlés a Htv. módosítása révén rendelkezzen a rendkívüli helyzetekben kötelező sorkatonai szolgálatról, illetve, hogy a későbbiekben az Alkotmány 70/H. §-ában biztosított felhatalmazás alapján — újabb népszavazási kezdeményezés vagy az arra jogosulttól származó törvénykezdeményezés következtében — újrashabályozza a honvédelmi kötelezettségek rendszerét. A népszavazásra szánt kérdésnek a hivatásos katonákból álló haderő létesítésére vonatkozó része alapján az a feladat hárul

a törvényhozásra, hogy sorkatonaság hiányában is biztosítsa a törvényi feltételeit annak, hogy a hadsereg képes legyen az ország hatékony védelmére és ezzel alkotmányos feladatának betöltésére. A fentiekből következik, hogy az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 70/H. §-át értelmező és a honvédelmi kötelezettség tartalmát meghatározó döntésével nem értek egyet.

4.1. A határozat számos további megállapításával nem tudok azonosulni. A határozat visszatérően hangsúlyozza, hogy az Alkotmány 70/H. §-a az „állam számára jogot biztosít” a katonai szolgálat kiképzésére, továbbá „az állam határozza meg”, hogy az adott körülmények között a honvédelmi kötelezettség teljesítését mely feltételek mellett, milyen módon és milyen körben várja el, illetve az „állam jogosult eldönteni”, milyen terjedelemben igényli állampolgáraitól a honvédelmi kötelezettségek teljesítését.

A határozatnak ezekkel a megfogalmazásaival maradéktalanul egyetértenék, ha az „állam” a törvényhozó hatalmat jelentené. Ha ugyanis mindezek a törvényhozó jogosítványai, akkor — a kizárt népszavazási tárgykörök hiányában — népszavazás is jogosult dönteni róluk. Ám a határozatból az következik, hogy ez esetben az „állam” az alkotmányozó hatalmat jelenti, hiszen a döntés értelmében a népszavazás az alkotmányozó hatalom szabályozási jogát csorbítja. Így viszont a határozat a honvédelem legkülönbözőbb kérdéseinek szabályozását az Alkotmány szintjére emelte, és kizárta abból a törvényhozó hatalmat, amit elfogadhatatlannak és megvalósíthatatlannak tartok.

4.2. A határozat szerint az Alkotmány 5. §-a és 40/A. § (1) bekezdése alapján a haza védelmével kapcsolatban az államot kötelezettségek, feladatok terhelik, s azok teljesítése érdekében „a személyes szolgálat útján ellátandó honvédelmi kötelezettség igénybevételének olyan lehetőségét kell az állam számára biztosítani, amely minden időben biztosítja, hogy a honvédelem összefüggő feladatait ki egyensúlyozott módon teljesíthesse. Eszközök és lehetőségek hiányában ugyanis kritikus és előre nem tervezhető helyzetekben oly módon szűkülhet be az állam mozgásteré, hogy nem tud eleget tenni az Alkotmány 5. §-ából rá háruló kötelezettségeknek.” A határozat végkövetkeztetése — mindezekkel összefüggésben — az, hogy a kérdés „számos tekintetben alkotmánymódosításra irányul”.

Álláspontom szerint a határozatnak ezekből a megállapításaiból az következik, hogy — az Alkotmány 70/H. §-ának tartalmától függetlenül — a haza védelme kizárólag akkor biztosított, ha az Alkotmány lehetőséget ad a kényszerorozásra. A határozat értelmében tehát elmentmondás keletkezne az Alkotmányon belül, ha az alkotmányozó hatalom az Alkotmány 70/H. §-ának módosításával megvonná a felhatalmazást a törvényhozó hatalomtól a sorkatonai szolgálat intézményesítésére. Úgy vélem, a határozat nemcsak a törvényhozó hatalomtól vonta el a jogot a haderő ilyen irányú átalakítására, hanem megkérdőjelezte az alkotmánymódosítás létjogosultságát is ebben a kérdésben.

Az indítványozók egyéb kifogásai

Egyetértek azzal a módszerrel, hogy az Alkotmánybíróság jelen esetben nem vizsgálta az indítványozók egyéb kifogásait, mert az Alkotmány módosítására irányulónak minősítette a népszavazásra bocsátandó kérdést. Mivel azonban megítélésem szerint a kérdés nem vonja el az Országgyűlés alkotmányozó hatalmát, szükségesnek tartom a további kifogások vizsgálatát is.

1. Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *a*) pontja szerint nem lehet országos népszavazást tartani — egyebek mellett — „a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról”. Összhangban a 6/2001. (VIII. 31.) OVB határozatot a jelen ügygel párhuzamosan felülbíró alkotmánybírói határozatban foglaltakkal, úgy ítélem meg, hogy e körbe nem tartozik bele az összes olyan jogszabály, amelynek pénzügyi-költségvetési vonzata van. A népszavazásra bocsátandó kérdésből nem következik a tiltott tárgykörként megjelölt törvények megváltoztatása, és a kérdés nem irányul arra, hogy a választópolgárok pontosan határozzanak meg jövőbeli költségvetési törvényben szereplő egyes kiadásokat. Mindezek alapján úgy vélem, hogy a kérdés népszavazásra bocsátását nem zárja ki az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *a*) pontja.

2. Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *b*) pontja alapján a „hatályos nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségekről, illetve az e kötelezettségeket tartalmazó törvények tartalmáról” nem tartható népszavazás. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az e rendelkezésbe foglalt tilalom a hatályos nemzetközi kötelezettségek további alakításából kizárja a közvetlen hatalomgyakorlást. [62/1997. (XII. 5.) AB végzés, ABH 1997, 542., 546.; 11/1999. (V. 7.) AB határozat, ABH 1999, 100., 103—104.; 25/2000. (VII. 6.) AB határozat, ABH 2000, 159., 161—162.]

A kifogások előterjesztői nem neveztek meg olyan nemzetközi szerződést, illetve nemzetközi szerződés kihirdetéséről rendelkező törvényt, amely kizárná a sorkatonai szolgálat békeidőben történő megszüntetését és annak felváltását hivatásos haderővel. Az Országgyűlés 1999. február 9-én elfogadta a Magyar Köztársaságnak az Észak-atlanti Szerződéshez történő csatlakozásáról és a Szerződés szövegének kihirdetéséről szóló 1999. évi I. törvényt (a továbbiakban: Ész.). Megítélésem szerint a Magyar Köztársaság nem vállalt olyan nemzetközi jogi kötelezettséget az Észak-atlanti Szerződéssel, illetve az abban részt vevő felekkel szemben, hogy fenntartsa a sorkatonai szolgálatot. A magyar állam sem az Ész.-ben, sem más nemzetközi szerződésben nem kötelezte el magát a sorkatonaság intézményesítése mellett. A Magyar Köztársaságot az Észak-atlanti Szerződés — az Alkotmány 40/A. § (1) bekezdésével összhangban — arra kötelezi, hogy az egyéni és a kollektív védelmi feladatok ellátására alkalmas fegyveres erőket tartson fenn. [25/2000. (VII. 6.) AB határozat, ABH 2000, 159., 162.; 5/2001. (II. 28.) AB határozat, ABK 2001. február, 59., 61—62.] Az Észak-atlanti Szerződés azért

nem követel meg a sorkatonaság intézményének megőrzésére irányuló kötelezettségvállalást, mert az egyes tagállamok döntésére bízta, hogy miképpen biztosítják fegyveres erőiknek a közös célok érdekében való hatékony felhasználását. Ezt alapul véve napjainkban az Észak-atlanti Szerződéshez tartozó államok többsége nem a hadkötelezettség alapján szervezi meg fegyveres erőinek felépítését. Mindezeket tekintetbe véve úgy ítélem meg, hogy az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *b*) pontja nem gátolja meg népszavazás tartását az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdésben.

3. Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d*) pontja szerint nem lehet népszavazást tartani az Országgyűlés hatáskörébe tartozó „szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdéssről”. Az Alkotmánynak ez a szabálya nem képezheti akadályát minden olyan népszavazási kezdeményezésnek, amelynek eredményeként esetleg egyes állami intézményeken belül szervezeti átalakításra kerülhet sor. E rendelkezés alapján olyan kérdéssről nem tartható népszavazás, amely közvetlenül valamely meghatározott állami intézmény szervezetének megalakítására, átalakítására vagy megszüntetésére vonatkozik, amennyiben a szabályozás az Országgyűlés hatáskörébe tartozik. A sorkatonai szolgálat békeidőben történő megszüntetése esetleg együtt járhat a Magyar Honvédség szervezetét, meghatározott szervezeti egységeit érintő jogszabályi rendelkezések módosításával, de a népszavazásra bocsátandó kérdés nem erre irányul, és a népszavazáson részt vevő választópolgárok nem erről hoznak döntést.

4. A kifogások alapján azt is meg kell vizsgálni, hogy a népszavazási kezdeményezés alapjául szolgáló kérdésre egyértelműen lehet-e válaszolni. Az Alkotmánybíróságnak az 5/2001. (VIII. 31.) OVB határozatot a jelen ügygel párhuzamosan felülbíró alkotmánybírói határozatban kialakított álláspontja szerint az egyértelműség követelményének vizsgálata egyrészt azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdés egyértelműen megválaszolható-e, azaz eldöntendő kérdés esetében arra „igen”-nel vagy „nem”-mel egyértelműen lehet-e felelni. Nem támasztható olyan követelmény a népszavazás kezdeményezőivel szemben, hogy a kérdés megfogalmazásakor az egyes jogágak kifejezőképességét, a jogszabályokban meglévő fogalmakat, illetve az egyes tudományágak, szakterületek terminus technicusait vegyék alapul. A kérdés egyértelműségének megállapításakor azt is vizsgálni kell: a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy az akkor hatályban lévő jogszabályok szerint terheli-e jogalkotási kötelezettség.

Megítélésem szerint az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés egyértelműen az állampolgárok egy csoportja számára kötelező sorkatonai szolgálat békeidőben való megszüntetésére és az önkéntesség alapján szervezett hivatásos haderővel való felváltására irányul. Erre a kérdésre az állampolgárok a népszavazáson egyértelmű feleletet tudnak

adni, és a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés meg tudja állapítani, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség. Álláspontom szerint — szemben a határozatban foglaltakkal — az nem képezi az Alkotmánybíróság vizsgálatának tárgyát, hogy a „békeidőben” kifejezés szerepel-e az Alkotmányban vagy a Htv. hatályban lévő normaszövegében, és az Alkotmánybíróságnak azt sem kell vizsgálnia, hogy a katonai terminológiában milyen jelentéstartalmaikat tulajdonítanak az „önkéntes” és a „hivatásos” haderő kifejezéseknek. Eredményes üggyöntő népszavazás esetén a törvényhozó feladata, hogy olyan normaszöveget fogadjon el, amelynek fogalomkészlete összhangban áll az Alkotmány terminológiájával. Következésképpen — álláspontom szerint — a népszavazás kezdeményezői által megfogalmazott kérdés eleget tesz az egyértelműség követelményének.

5. Végezetül, úgy ítélem meg, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdés, illetve az Alkotmánynak a férfiak és nők egyenjogúságát biztosító 66. § (1) bekezdése, valamint a diszkrimináció tilalmáról rendelkező 70/A. § (1) bekezdése között — a jelen jogorvoslati eljárásban — nincs értékelhető alkotmányjogi összefüggés.

* * *

Különvéleményem megfogalmazásakor abból indultam ki, hogy az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata alapján az Alkotmány módosítására irányuló kérdésben választópolgárok által kezdeményezett népszavazásnak nincs helye. Alkotmánybíróként nem vitatom az Alkotmánybíróságnak azt az álláspontját sem, hogy a Magyar Köztársaság alkotmányos berendezkedésében a közvetlen hatalomgyakorlás egyik módjának minősülő népszavazás szükségképpen kiegészítő, másodlagos forma a képviselőlet útján történő hatalomgyakorláshoz képest.

Egyetértek a jelen ügyben meghozott alkotmánybíróági határozatból fakadó azon tétellel, amely szerint az alkotmányozó és a törvényhozó hatalom megkülönböztetése alapján a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatát igénylő törvények tartalmát is érintheti országos népszavazás. A kérdés abban az esetben nem bocsátható a választópolgárok által kezdeményezett népszavazásra, ha annak eredményeként az Országgyűlés a közjogi berendezkedés alapját képező Alkotmány módosítására vagy valamely alapjogot alkotmánysértő módon korlátozó törvény elfogadására lenne köteles. A fentiekből következik az is, hogy — az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésében felsorolt tiltott tárgyköröket leszámítva — nincs olyan, az Alkotmánnyal összhangban lévő törvényhozási kérdés, amelyről népszavazás nem hozhatna döntést.

A határozatétól eltérő alkotmányértelmezésemben azt kívántam hangsúlyozni, hogy az Alkotmány elsődleges célja az alapvető jogok biztosítása, nem pedig a Htv.-ben

szabályozott, az állampolgárok egy csoportját érintő sorkatonai szolgálati kötelesség feltétlen kikényszerítése. Az általam képviselt alkotmányfelfogásból következik az is, hogy mind a törvényhozók, mind — közvetlenül — a választópolgárok döntést hozhatnak a sorkatonai szolgálatról, amíg az alkotmányozó nem szünteti meg az alkotmányos felhatalmazást.

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 51/2001. (XI. 29.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének és az azon szereplő kérdésnek a hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogások alapján — *dr. Strausz János* alkotmánybíró különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 6/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

A Magyar Szocialista Párt aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) azzal, hogy országos népszavazást kezdeményezzen a következő kérdésben:

„Akarja-e Ön, hogy az évenkénti nyugdíjemelés módjának meghatározásakor a keresetnövekedés mellett a nyugdíjasok fogyasztása (fogyasztói kosara) alapján számított áremelkedést is figyelembe vegyék?”

Az OVB eljárása során megállapította, hogy a népszavazás tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozik, a kérdésben az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésére figyelemmel az országos népszavazás nem kizárt, a kérdés megfogalmazása megfelel az országos népszavazásról szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek, továbbá az aláírásgyűjtő ív

megfelel a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)—(5) bekezdéseiben foglalt alaki követelményeknek. Erre tekintettel az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát és az azon szereplő kérdést a 6/2001. (VIII. 21.) OVB határozatával hitelesítette.

E határozat ellen a törvényes határidőn belül több kifogás érkezett. Az Alkotmánybíróság a kifogásokat egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

Az OVB 6/2001. (VIII. 21.) OVB határozata ellen benyújtott kifogások a népszavazásra bocsátandó, aláírásgyűjtő íven szereplő kérdést az alábbi szempontokból kifogásolták.

Az évenkénti nyugdíjmelés módjának meghatározására vonatkozó kérdés a kifogásokat előterjesztők szerint az Alkotmányban foglalt tiltott népszavazási tárgykörbe tartozik. Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés a) pontja alapján ugyanis nem lehet országos népszavazást tartani a költségvetésről szóló törvények tartalmáról, a nyugdíjmelés módszerének megváltoztatásához viszont szükség volna a költségvetési törvény módosítására. A kérdés, véli a kifogással élők mindegyike, sérti az Nsztv. 13. §-át is, mert arra egyértelműen válaszolni nem lehet. A „nyugdíjasok fogyasztói kosara” kifejezés tisztázatlan, jogilag pontosan meg nem határozható fogalom.

A fenti érvek alapján a kifogásokat előterjesztők azt kérték az Alkotmánybíróságtól, hogy semmisítse meg az OVB 6/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát, és kötelezze a testületet új eljárás lefolytatására.

III.

Az Alkotmánybíróság a 6/2001. (VIII. 21.) OVB határozat ellen benyújtott kifogásokat az Alkotmány, az Nsztv. és a Ve. alábbi rendelkezései alapján vizsgálta meg:

Alkotmány „2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

a) a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről és illetékekről, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvények tartalmáról,”

Nsztv. „10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe, b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

d) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

Ve. „130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet — az Alkotmánybírósághoz címezve — az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

[...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

IV.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatai ellen benyújtott kifogások elbírálása során kialakította következetes gyakorlatát. Az Alkotmánybíróságnak a kifogások alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Az Alkotmánybíróság a jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogások megfelelnek-e a Ve.-ben foglalt feltételeknek és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251., 256.; 28/1999. (X. 6.) AB határozat, ABH 1999, 290., 291—292.; 25/2000. (VII. 6.) AB határozat, ABH 2000, 159., 160.; 32/2001. (VII. 11.) AB határozat, ABK 2001. június—július, 343., 345.]

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során elsőként azt vizsgálta, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdés a tiltott népszavazási tárgykörök közé tartozik-e.

2.1. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésében szereplő tiltott népszavazási tárgykörök olyan alkotmányi felsorolást tartalmaznak, amelyek bővítése csak az Alkotmány módosításával lehetséges. [64/1997. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1997, 380., 384.]

Az alkotmányi felsorolásból következik, hogy az alkotmányi szabályozás kiemelkedő jelentőségével a tiltott tárgykörök zárt, szoros értelmezése áll összhangban. Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés a) pontjában szereplő

rendelkezés konkrét törvények, többek között a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról szóló törvény tartalmát vonja ki a népszavazás jogintézménye alól. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról szóló törvény az adott alkotmányi rendelkezés közvetlen végrehajtásaként megjelenő törvényhozási tárgykört jelenti. Az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *d*) pontjában, valamint a 32/C. § (1) bekezdésében szereplő költségvetés és annak végrehajtása (zárszámadás) fordulat teljes egészében megegyezik az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *a*) pontjában szereplő kifejezésekkel. A költségvetésről szóló törvény fogalmába semmiképpen sem tartozhat bele az összes olyan jogszabály, amelynek pénzügyi-költségvetési vonzata van. A „költségvetés végrehajtásáról” fordulat pedig semmiképpen nem jelenti valamennyi, a költségvetés érvényesítését szolgáló törvény tartalmát, hanem kifejezetten a zárszámadási törvényre utal.

2.2. Az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdések közül alig van olyan, amelynek nincs költségvetési kapcsolódása. Önmagában már az országos népszavazás megtartása is költségvetési vonzatú, hiszen az Nsztv. 14. § (2) bekezdése szerint a népszavazást elrendelő határozatában az Országgyűlés dönt a népszavazás költségvetéséről.

Önmagában az, hogy a népszavazás eredménye esetlegesen érinti az Országgyűlés mozgásterét a következő költségvetési törvény megalkotásakor, nem teszi tiltottá a népszavazást. Jelen esetben a népszavazásra bocsátandó kérdés nem tartalmazza sem a költségvetési, sem a zárszámadási törvény módosítását, okszerűen nem következik a kérdésből a tiltott tárgykörként megjelölt törvények megváltoztatása; a kérdés nem irányul arra, hogy a választópolgárok pontosan határozzanak meg jövőbeli költségvetési törvényben szereplő egyes kiadásokat.

A népszavazásra szánt kérdésből egyébként eredményes népszavazás esetén sem következik szükségszerűen a nyugdíjak emelése. A megfogalmazott kérdés az évenkénti nyugdíjmelés módszerének meghatározása kapcsán csupán egyetlen szempont, a nyugdíjasok fogyasztása (fogyasztói kosara) alapján számított áremelkedés figyelembevételét célozza. Eredményes népszavazás esetén a jogalkotóra háruló kötelezettség annak kimunkálása, hogy miként, milyen részarányban és milyen jogtechnikai megoldással illeszti a fenti követelményt a nyugdíjmelés módszerébe. A népszavazásra szánt kérdés távoli, közvetett költségvetési összefüggésű, a nyugdíjmelés számítási módszerének esetleges megváltoztatása, annak következménye nem ütközik az Alkotmányban tételesen megjelenített kizárt népszavazási tárgykörökbe.

Önmagában az, hogy a népszavazásra szánt kérdés távoli, közvetett összefüggésben áll valamely tiltott népszavazási tárgykörrel, nem eredményezi a kérdés tiltott tárgykörűvé válását.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdés nem tartozik tiltott népszavazási tárgykörbe.

3. Az Alkotmánybíróságnak eljárása során arra is választ kellett adnia, hogy a népszavazási kezdeményezés alapjául szolgáló kérdés egyértelmű-e.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a népszavazáshoz való jog alanyi jogi jellegéből következően és e politikai jog teljesebb érvényesülése érdekében a népszavazásra szánt kérdés egyértelműségének megítélésakor, jogorvoslati eljárása során az Alkotmánybíróságnak megszorítóan kell értelmeznie saját hatáskörét.

A népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája az egyértelműség. Az egyértelműség követelményének vizsgálata ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdés egyértelműen megválaszolható-e, azaz eldöntendő kérdés esetében arra „igen”-nel vagy „nem”-mel egyértelműen lehet-e felelni. Ahhoz azonban, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen.

Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése azonban nem támaszt olyan követelményt a népszavazás kezdeményezőivel szemben, hogy a kérdés megfogalmazásakor az egyes jogágak kifejezőképességét, a jogszabályokban meglévő fogalmakat, illetve az egyes tudományágak, szakterületek terminus technicusait vegyék alapul. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe a népszavazásra szánt kérdés célszerűségi vizsgálata sem. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata a jogorvoslati eljárás során annak tisztázása, hogy a magyar jog hatályos szabályrendszere milyen jogi rendelkezéseket tartalmaz a nyugdíjmelés módjának meghatározásával kapcsolatban.

A kérdés egyértelműségének megállapításakor az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés — az akkor hatályban lévő jogszabályok szerint — el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség. Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *b*) pontjában foglalt jogkörének — Alkotmányban rögzített — alkotmányos korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Az egyértelműség követelményéből csupán az következik, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni: terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen. Az Alkotmánybíróság szerint a vizsgált konkrét kérdésben a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés meg tudja állapítani, hogy milyen jogalkotási kötelezettség terheli.

Az Alkotmánybíróság a választópolgárok népszavazásra irányuló kezdeményezése alapjául szánt kérdés vizsgálata kapcsán jelen ügyben megállapította, hogy arra egyértelmű felelet adható, a kérdés megfogalmazása eleget tesz az egyértelműség nyelvtani értelemben megkívánt követelményének.

4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a kifogásokat elutasította, és az OVB 6/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság figyelemmel az OVB határozat Magyar Közlönyben való megjelenésére, elrendelte e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky
dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 886/H/2001.

Dr. Strausz János alkotmánybíró különvéleménye

Álláspontom szerint az OVB 6/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát meg kellett volna semmisíteni az alábbi okokból:

1. A népszavazásra feltett kérdés nem egyértelmű és nem világos, mert olyan definíciót tartalmaz, amelyet az átlagember nem tud értelmezni, és ennél fogva arra nem tud ésszerű választ adni.

Először is, a „nyugdíjasok fogyasztása” semmitmondó kifejezés, mert a nyugdíjasok nem képeznek társadalmilag homogén csoportot, hanem ugyanúgy elkülönült — életmódjukat, életszínvonalukat, igényeiket és fogyasztási szokásaikat tekintve — rétegeket alkotnak, mint az aktív dolgozók.

Másodszor, a — zárójelbe tett — „fogyasztói kosár” kifejezés, amely a nyugdíjasok fogyasztását lenne hivatott szemléletesen megmagyarázni, csak fokozza a zavart. Ez a kifejezés nem köznyelvi jellegű, hanem a közgazdászok által használt belterjes rétegenyelvi kifejezés, amelyet az átlagpolgár nem biztos, hogy úgy és akként értelmez, ahogyan azt a kérdés feltevői gondolják.

Az országos népszavazásról szóló 1998. évi III. törvény 13. § (1) bekezdése értelmében a konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Mivel a feltett kérdés nem ilyen, az aláírásgyűjtő ív hitelesítését meg kellett volna tagadni.

2. Az előzőektől függetlenül, kétségtelen, hogy a népszavazás nyugdíjmelésre irányul, amely, megvalósulása esetén jelentős mértékű, olyan költségvetési fedezetet igényel, amely még nincs betervezve, tehát mind a jelenlegi, mind a jövőbeni költségvetést közvetlenül érintheti.

Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *a*) pontja azonban kizárja népszavazás tartását a költségvetésről és az azzal kapcsolatos kérdésekről.

Az elkülönített társadalombiztosítási alapok korábbi megszüntetése folytán a nyugdíjmelések az állami költségvetést terhelik, ennél fogva a feltett kérdés ún. „tiltott tárgyra” irányul, következésképpen az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív hitelesítését ebből az okból is meg kellett volna tagadni. Mivel ez nem történt meg, véleményem szerint az Alkotmánybíróságnak az OVB határozatát meg kellett volna semmisítenie.

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 52/2001. (XI. 29.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének és az azon szereplő kérdésnek a hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogások alapján — *dr. Bihari Mihály*, *dr. Czúcz Ottó*, *dr. Kiss László* és *dr. Tersztyánszky dr. Vasadi Éva* alkotmánybírók különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

A Magyar Szocialista Párt aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) azzal, hogy országos népszavazást kezdeményezzen a következő kérdésben:

„Akarja-e Ön, hogy a Munka Törvénykönyve a munkavállalóknak ismét heti két teljes pihenőnapot biztosítson úgy, hogy ezek egyike vasárnap legyen és a vasárnap vagy más pihenőnapon végzett munkáért kiemelt díjazás járjon?”

Az OVB eljárása során megállapította, hogy a népszavazás tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozik, a kérdésben az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésére figyelemmel az országos népszavazás nem kizárt, a kérdés megfogalmazása megfelel az országos népszavazásról szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, továbbá az aláírásgyűjtő ív a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)—(5) bekezdéseiben foglalt alaki követelményeknek. Erre tekintettel az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát és az azon szereplő kérdést az 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozatával hitelesítette.

E határozat ellen a törvényes határidőn belül több kifogás érkezett. Az Alkotmánybíróság a kifogásokat egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

Az OVB 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozata ellen benyújtott kifogások a népszavazásra bocsátandó, aláírásgyűjtő íven szereplő kérdést az alábbi szempontból kifogásolták.

Az OVB 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozatával hitelesített, a Munka Törvénykönyvére vonatkozó kérdés az indítványozók szerint nem bocsátható népszavazásra, mert az félrevezető, következképpen nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésben foglalt egyértelműség követelményének.

Az egyik indítványozó szerint nem egyértelmű a kérdés abban az értelemben, hogy a Munka Törvénykönyve „teljes” pihenőnapot nem ismer, csupán pihenőnapot. A másik indítvány arra hívja fel a figyelmet, hogy a 2001. évi XVI. törvénnyel módosított, a Munka Törvénykönyvről szóló 1992. évi XXII. törvénynek az általános munkarendre vonatkozó szabályai a módosítást megelőzően és a módosítás hatálybalépését követően is eleget tesznek a kérdésben megfogalmazott kívánalmaknak. Többen kifogásolták, hogy a kérdés három alkérdésből áll, így nehéz helyzetbe kerülnek azok, akik az alkérdések egy részére igennel, másik részükre viszont nemmel szavaznának. A kérdés ugyanis egyszerre érinti a pihenőidő szabályozását és a munka díjazását, továbbá nem tesz különbséget az általános munkarend keretében végzett munkavégzés és a speciális munkarend között. Komoly aggályokat vet fel a kérdés abban a tekintetben is, érvel az egyik indítványozó, hogy a vasárnapi pihenőnap bevezetése lehetetlen helyzetet teremtene a betegellátásban, csorbulhatna „az egészséghez és a betegellátáshoz való jog”.

A fenti érvek alapján a kifogásokat előterjesztők azt kérték az Alkotmánybíróságtól, hogy semmisítse meg az OVB 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát, és kötelezze a testületet új eljárás lefolytatására.

III.

Az Alkotmánybíróság az 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozat ellen benyújtott kifogásokat az Alkotmány, az Nsztv. és a Ve. alábbi rendelkezései alapján vizsgálta meg:

Alkotmány „2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

Nsztv. „10. § Az Országos Választási Bizottság megtadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

- a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
- b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,
- c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,
- d) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

Ve. „130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet — az Alkotmánybírósághoz címezve — az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

[...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helyben hagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

IV.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatai ellen benyújtott kifogások elbírálása során kialakította következetes gyakorlatát. Az Alkotmánybíróságnak a kifogások alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Az Alkotmánybíróság a jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogások megfelelnek-e a Ve.-ben foglalt feltételeknek és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251., 256.; 28/1999. (X. 6.) AB határozat, ABH 1999, 290., 291—292.; 25/2000. (VII. 6.) AB határozat, ABH 2000, 159., 160.; 32/2001. (VII. 11.) AB határozat, ABK 2001. június—július, 343., 345.]

2. Az Alkotmánybíróság mindeddig érdemben nem foglalkozott azzal, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdés mikor tekinthető egyértelműnek az Nsztv. 13. § (1) bekezdése alapján. A 28/1999. (X. 6.) AB határozattal elbírált, népszavazásra bocsátandó kérdés (Akarja-e Ön, hogy Magyarország államformája királyság legyen?) a kifogást tevő szerint megfogalmazásában pontatlan, nem egyértelmű volt. Az Alkotmánybíróság azonban megállapította, hogy e kérdésben a választópolgárok által kezdeményezett népszavazásnak nincs helye, az ugyanis az Alkotmány 1. §-ának a megváltoztatására irányult, és a választópolgárok által kezdeményezett népszavazással az Alkotmány nem módosítható. Minthogy ez okból az OVB sérelmezett határozatát az Alkotmánybíróság megsemmisítette, az Alkotmánybíróság nem tartotta szükségesnek az indítványok további tartalmi vizsgálatát, vagyis annak elbírálását, hogy a kérdés egyértelműen megfogalmazott volt-e. (ABH 1999, 290.)

A 25/2000. (VII. 6.) AB határozat tárgya a Magyarország területén nukleáris fegyverek telepítésének lehetőségére irányuló, népszavazásra bocsátandó kérdés volt. Az OVB a 6/2000. (II. 29.) számú határozatában az aláírásgyűjtő ív és a konkrét kérdés hitelesítését megtagadta, mert álláspontja szerint az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdésre — annak szerkesztésmódja miatt — nem lehetett egyértelműen válaszolni, és ezért az nem felelt meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében a kérdéssel szemben támasztott formai követelményeknek. Emellett azonban az OVB arra hivatkozott, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdéssel kapcsolatban a Magyar Köztársaságot nemzetközi kötelezettség terheli, a kérdés hitelesítését tehát az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *b*) pontjára tekintettel is megtagadta. Az Alkotmánybíróság — jogorvoslati eljárása során — az OVB ez utóbbi érvét vizsgálva helybenhagyta az OVB-nek a kérdés hitelesítését megtagadó határozatát. (ABH 2000, 159.)

3. Az Alkotmánybíróságnak e határozatában arra kell választ adnia, hogy a népszavazási kezdeményezés alapjául szolgáló kérdés egyértelmű-e. A népszavazáshoz való jog alanyi jogi jellegéből következően és e politikai jog teljesebb érvényesülése érdekében azonban a népszavazásra szánt kérdés egyértelműségének megítélésekor, jogorvoslati eljárása során az Alkotmánybíróságnak megszorítóan kell értelmeznie saját hatáskörét.

3.1. Az Alkotmánybíróság az egyértelműség vizsgálatakor is irányadónak tekinti a 32/2001. (VII. 11.) AB határozatában foglaltakat. E határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 2. § (2) bekezdésén alapuló politikai jog megfelelő érvényesülése megköveteli, hogy az ajánlási jogokkal élni kívánó választópolgárok egyértelműen és világosan nyilváníthassanak véleményt a népszavazási kezdeményezés tárgyát alkotó kérdéstről. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ez csak akkor lehetséges, ha a népszavazásra szánt egyes kérdések olyan aláírásgyűjtő íveken szerepelnek, amelyek garantálják,

hogy a választópolgár kétséget kizáróan megjelölhesse az általa népszavazásra ajánlott egyes kérdéseket. Az aláírásgyűjtő íven alkalmazott minden olyan megoldás, amely nem teszi lehetővé a választópolgárok számára, hogy egyértelműen kifejezzék a népszavazás kezdeményezésére irányuló akaratukat, a népszavazáshoz való jog sérelmével jár. (ABK 2001. június—július, 343., 346.) A népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája az egyértelműség.

3.2. Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése alapján a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A törvény indoklása nem ad útbaigazítást arra nézve, hogy mit is jelent pontosan az egyértelműség követelménye. Az Nsztv. hatálybalépését megelőzően hatályos, a népszavazásról és a népi kezdeményezésről szóló 1989. évi XVII. törvény 25. § (1) bekezdése alapján a népszavazásra feltett kérdést úgy kellett megfogalmazni, hogy annak alapján valamennyi választópolgár egyértelműen tudjon válaszolni. Az e szakaszhoz fűzött miniszteri indoklás szerint a sikeres népszavazás egyik alapvető feltétele a kérdések pontos és egyértelmű megfogalmazása és ennek alapján megválaszolása. A törvény azért nem utalt az „igen-nem” válaszlehetőségek kizárólagosságára — szól az indoklás —, mert „a népszavazás során — adott esetben — nemcsak ez az egyszerű válasz-alternatíva várhat eldöntésre, hanem két pozitív kérdés, döntési lehetőség egyikének kiválasztása.” A jogalkotó tehát az 1989. évi XVII. törvény megalkotásakor azt tartotta szem előtt, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdés eldöntendő kérdés legyen, arra igennel vagy nemmel egyértelműen lehessen válaszolni. Ennél szigorúbb, a kérdés megfogalmazására vonatkozó feltételt nem állapított meg. Az Nsztv. a népszavazásról és a népi kezdeményezésről szóló 1989-es törvény egyes fordulatait átvéve követeli meg, hogy a kérdésre egyértelműen lehessen válaszolni. Minthogy a törvény indoklása nem szól arról, hogy pontosan mit is jelent ez a kitétel, vélelmezhető, hogy a korábbi gyakorlatot fenntartva arra utal, hogy a választópolgár a kérdésre igennel vagy nemmel tudjon felelni.

3.3. Ezt is figyelembe véve az Alkotmánybíróság az egyértelműség vizsgálatakor arra a kérdésre keresi a választ, hogy a népszavazásra szánt kérdés kétséget kizáróan megválaszolható-e, eldöntendő kérdés esetében arra igennel vagy nemmel egyértelműen lehet-e felelni. Ahhoz azonban, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen.

3.4. Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése azonban olyan követelményt nem támaszt a népszavazás kezdeményezőivel szemben, hogy a kérdés megfogalmazásakor az egyes jogágak kifejezőkészségét, a jogszabályokban meglévő fogalmakat, illetve az egyes tudományágak, szakterületek terminus technicusait vegyék alapul. Nem tartozik az Alkot-

mánybíróság hatáskörébe a népszavazásra szánt kérdés célszerűségi vizsgálata sem.

3.5. A kérdés egyértelműségének megállapításakor az Alkotmánybíróságnak azt is vizsgálnia kell: a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy az akkor hatályban lévő jogszabályok szerint terheli-e jogalkotási kötelezettség. Az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *b)* pontjában foglaltak alapján az Országgyűlés törvényeket alkot. Ennek korlátja az Alkotmány 28/C. § (3) bekezdése, amely szerint az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Az Alkotmánybíróságnak jogorvoslati eljárása során nem feladata annak tisztázása, hogy a magyar jog hatályos szabályrendszere milyen jogi rendelkezéseket tartalmaz a népszavazásra bocsátandó kérdéssel kapcsolatosan. Az egyértelműség követelményéből csupán az következik, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja dönteni: terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen.

4.1. Jelen ügyben a Munka Törvénykönyvére vonatkozó kérdést több oldalról támadták a kifogást előterjesztők. Az egyik indítványozó kifogásolta, hogy a kérdés nem egyértelmű, mert a „teljes pihenőnap” megfogalmazást tartalmazza, holott a Munka Törvénykönyve nem használ ilyen kifejezést. Ahogyan arra az Alkotmánybíróság a fentiekben rámutatott, az Nsztv. 13. § (1) bekezdéséből nem következik, hogy a népszavazás kezdeményezőinek a kérdés megfogalmazásakor a jogszabályokban meglévő fogalmakat kellene alapul venniük.

4.2. Az Alkotmánybíróság a következőkben a kifogást előterjesztők azon érvét vizsgálta, amely szerint a népszavazásra bocsátandó kérdés több alkérdést tartalmaz, és az alkérdések három különböző témakört foglalnak magukba: a heti két teljes pihenőnap, a vasárnapi pihenőnap és a pihenőnapon végzett munkáért járó kiemelt díjazás kérdését. Több kifogás sérelmezi, hogy a kérdés nem tesz különbséget az általános és a speciális munkarend keretében végzett munka között. Ehhez kapcsolódik az egyik indítványozó azon érve, hogy a vasárnapi pihenőnap bevezetése lehetetlen helyzetet teremtene a betegellátásban, csorbulhatna az egészséghez és a betegellátáshoz való jog.

A népszavazásra bocsátandó, pihenőidőre vonatkozó kérdés első része, amely úgy szól: akarja-e Ön, hogy a Munka Törvénykönyve a munkavállalóknak ismét két teljes pihenőnapot biztosítson úgy, hogy azok egyike vasárnap legyen, egyértelműen megválaszolható. A kérdés második és harmadik tagmondata nyelvtanilag módhatározói alárendelő szerkezetű. A kérdésnek erre a részére az válaszol igennel, aki azt szeretné, hogy a Munka Törvénykönyve a munkavállalóknak ismét heti két teljes pihenőnapot oly módon biztosítson, hogy ezek egyike vasárnap legyen. Külön alkérdésnek minősül azonban a népszavazásra bocsátandó kérdés egészének a pihenőnapon végzett munka díjazására vonatkozó negyedik tagmondata. A vizsgált kér-

dés egésze ily módon két alkérdést tartalmaz, amely alkérdésekre külön-külön adható válasz.

Az Alkotmánybíróság a 32/2001. (VII. 11.) AB határozatában hangsúlyozta, hogy a közvetlen politikai részvétel jogának teljesebb érvényesülése érdekében az aláírásgyűjtő ívnek biztosítania kell azt a lehetőséget, hogy a választópolgárok minden egyes kérdésben külön-külön élhessenek ajánlási jogukkal. Az aláírásgyűjtő íven egymás mellett több kérdés oly módon való szerepeltetése, hogy az ajánlási jogával élni kívánó választópolgár arra egyenként, külön-külön nem tud egyértelmű választ adni és egyben a kérdések közül választani, sérti a népszavazáshoz való jogot. (ABK 2001. június—július 343., 347.)

Hasonló a helyzet abban az esetben, ha az aláírásgyűjtő íven egy kérdő mondat szerepel ugyan, de e mondat két vagy több alkérdést tartalmaz.

Önmagában az, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés több tagmondatból áll, nem sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményét. Ha azonban a kérdés több olyan alkérdésből áll, amelyek ellentmondanak egymásnak, amelyek egymáshoz való viszonya nem egyértelmű vagy amelyek nem következnek egymásból, illetve amelyek tartalmilag egymáshoz nem kapcsolódnak, nemcsak az Nsztv. 13. § (1) bekezdése sérül, hanem csorbul az Alkotmány 2. § (2) bekezdésén alapuló népszavazáshoz való jog is. Minthogy a több, egymásnak ellentmondó vagy egymásból nem következő, illetve tartalmát tekintve egymástól eltérő alkérdést tartalmazó kérdés a szavazólapon is egy kérdésként jelenik meg, a közvetlen politikai részvétel joga nemcsak az ajánlási joggal összefüggésben, hanem a szavazáskor is csorbul.

Az Alkotmánybíróság által a jelen ügyben vizsgált kérdés két, témakörét tekintve is jól elkülöníthető alkérdésből áll. Az első a pihenőidőre vonatkozik, a második a pihenőnapon végzett munka díjazásának kérdését érinti. A választópolgár csak abban az esetben tudja aláírásával támogatni a kérdés népszavazásra bocsátását, ha mindkét alkérdésre igennel válaszol, a választópolgár tehát, amennyiben élni kíván az Alkotmány 70. § (1) bekezdésében biztosított jogával és részt vesz a népszavazáson, nem tudja választói akaratát megfelelő módon kinyilvánítani.

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdés pihenőidőre vonatkozó első három tagmondatának és a pihenőnapon végzett munka díjazásával kapcsolatos negyedik tagmondatának egymáshoz való viszonya nem egyértelmű. A Munka Törvénykönyvére vonatkozó kérdés tartalmát tekintve két alkérdésből áll, következésképpen arra — jelen formájában — egyértelmű válasz nem adható.

4.3. A kifogást előterjesztők egyike szerint a 2001. évi XVI. törvénnyel módosított, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvénynek az általános munkarendre vonatkozó szabályai a módosítást megelőzően és a módosítás hatálybalépését követően is eleget tesznek a kérdésben megfogalmazott kívánalmaknak.

Mínt hogy az Alkotmánybíróság jogorvoslati eljárása során megállapította, hogy a Munka Törvénykönyvére vonatkozó kérdésre jelen formájában egyértelmű válasz nem adható, nem vizsgálta, hogy a kérdés alkalmas-e arra, hogy a jogalkotó eldöntse, fakad-e jogalkotási kötelezettsége az akkor hatályos jogszabályok szerint a népszavazás eredményéből.

5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az OVB 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján megsemmisítette, és az OVB-t új eljárás lefolytatására kötelezte.

Az Alkotmánybíróság határozatának közzétételét az Abtv. 41. §-ára, valamint a Magyar Közlönyben megjelent, a népszavazásra vonatkozó OVB határozatnak a megsemmisítésére tekintettel rendelte el.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyne
dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 831/H/2001.

Dr. Bihari Mihály alkotmánybíró különvéleménye

A többségi határozattal az alábbi indokok alapján nem értek egyet:

Megítélésem szerint az: „Akarja-e Ön, hogy a Munka Törvénykönyve a munkavállalóknak ismét heti két teljes pihenőnapot biztosítson úgy, hogy ezek egyike vasárnap legyen és a vasárnap vagy más pihenőnapon végzett munkáért kiemelt díjazás járjon?” kezdeményezés nem ellentétes az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésében foglalt tiltott tárgykörökkel. Nem ütközik továbbá az Alkotmánybíróság 2/1993. (I. 22.) AB határozatában (ABH 1993, 33.) megfogalmazott azon tilalomba, hogy a népszavazásra szánt kérdés nem foglalhat magában alkotmánymódosításra irányuló kérelmet. Továbbá a népszavazásra szánt kérdés megfelel az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.)

13. §-ában megfogalmazott „egyértelműségi” követelménynek is.

Egyetértek a többségi határozatban foglalt azon kitéllettel, hogy az egyértelműségi vizsgálat során az Alkotmánybíróság felelőssége különösen nagy, mivel az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműségi követelményről a törvényalkotó részletesebb szabályozást nem adott. Így a népszavazásra szánt kérdés egyértelműségének és alkotmányosságának vizsgálatára az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) és az Alkotmánybíróság által kialakított gyakorlat az irányadó. Az egyértelműségi követelmény kidolgozása — részletes törvényi szabályozás hiányában — az OVB és Alkotmánybíróság feladata. Ha a két szerv véleménye eltér — mint a jelen esetben is —, akkor az egyértelműség megítélése kérdésében az Alkotmánybíróság álláspontja lesz a meghatározó. Ebben a speciális jogorvoslati eljárásban ugyanis az Alkotmánybíróság jogosult az OVB határozatának a felülvizsgálatára.

Az egyértelműségi teszt kidolgozása és az egyértelműségi kritériumok meghatározása során különösen nagy a felelőssége a két döntést hozó szervnek, mert a határozat az Alkotmány 2. § (2) bekezdése által garantált közvetlen hatalomgyakorláshoz fűződő jog érvényesülését érinti; azt szűkítheti, bővítheti, sőt akár a közvetlen hatalomgyakorláshoz való alkotmányos jog lényeges tartalmának korlátozását is eredményezheti. Ezért az egyértelműségi kritériumokat világosan és egyértelműen kell megfogalmazni, és következetesen kell alkalmazni. A jogbiztonsággal összefüggő, illetve a közvetlen hatalomgyakorlás alkotmányos jogát garantáló követelmény, hogy az OVB és az Alkotmánybíróság ragaszkodjon a saját maga által felállított mércéhez és egyértelműségi kritériumokhoz — a későbbiekben felvetődő — népszavazásra szánt kérdések megítélése során is.

Az egyértelműségi kritériumok alkalmazása során az Alkotmánybíróságnak kötelessége a közvetlen hatalomgyakorlás alkotmányos alapjogának érvényesülését maximális mértékben biztosítani. Ebből a kötelezettségből következik, hogy az Alkotmánybíróság az egyértelműségi teszt és kritériumok meghatározása során nem alkalmazhat túl szigorú mércét, mert ebben az esetben indokolatlanul szűkítené és korlátozná a népszavazás demokratikus intézményét.

Az egyértelműségi követelmény (szemben az Alkotmányban meghatározott tiltott tárgykörökkel) nem alkotmányos követelmény, hanem az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében meghatározott, azaz törvényi követelmény. Az egyértelműségi követelményen alapuló egyértelműségi kritériumok túl részletes és túl szigorú meghatározása a közvetlen hatalomgyakorlás alkotmányos jogát szűkítheti, és ezzel alkotmányos jogot sérthet.

A népszavazásra szánt kérdés egyértelműsége több szempontból vizsgálható és vizsgálendő. Nem minden esetben kerül szükségszerűen sor minden egyes egyértelműségi kritérium vizsgálatára. Természetesen mindig a népszava-

zásra szánt konkrét kérdéstől függ, hogy az egyértelműségi kritériumok közül melyeket kell alkalmazni.

Általánosságban azonban megállapítható, hogy az egyértelműségnek viszonylag jól elkülöníthető kritériumai vannak. Megítélésem szerint ezek a következők:

1. A népszavazási kezdeményezés támogatásáról állást foglaló választópolgár számára való egyértelműség, illetve a jogintézmény azonosíthatósága.

2. A népszavazásra szánt kérdés nyelvtani, nyelvhelyességi és logikai értelemben vett egyértelműsége, valamint a kérdés közérthetősége.

3. A döntési alternatíva(ák) egyértelműsége.

4. A jogalkotó számára való egyértelműség.

Természetesen ezeken kívül további egyértelműségi kritériumok és megközelítési módok is megfogalmazhatók.

Megítélésem szerint a népszavazásra szánt kérdés mind a négy egyértelműségi kritériumnak megfelel.

ad 1. A népszavazási kezdeményezés támogatásáról állást foglaló állampolgár számára teljesen világosnak kell lennie, hogy miről és milyen tárgykörben kéri a véleményét, azaz: támogató aláírásával vagy szavazatával mit támogat, illetve nemleges szavazatával mi ellen szavaz.

Az intézményi vagy tárgyazonosság szempontjából teljesen egyértelmű az, hogy a kérdés a heti két pihenőnapra és azok mikénti kiadására, továbbá a pihenőnapon végzett munkáért fizetendő díjazásra vonatkozik. Nyilvánvaló tehát, hogy a kérdés milyen tárgyra, milyen jogintézményre vonatkozik.

ad 2. A kérdésnek teljes mértékben egyértelműnek kell lennie nyelvtani, nyelvhelyességi és logikai szempontból.

A szavak általánosan elfogadott értelme alapján mind a „két teljes pihenőnap” fogalma, mind az, hogy ezek egyike vasárnap legyen, mind pedig az, hogy a vasárnap vagy más pihenőnapon végzett munkáért kiemelt díjazás járjon, nyelvtanilag helyesen, a használt fogalmak általánosan elfogadott és ismert tartalma alapján szerepel a kérdésben. Teljesen egyértelmű a népszavazásra szánt kérdés logikai felépítése, nevezetesen az általánostól a konkrét felé haladás. A kérdésben a legáltalánosabb tárgykör és meghatározás a két teljes heti pihenőnap biztosítása, ezt szűkíti az a feltétel, hogy ezek egyike vasárnapra essen, és mindezt tovább szűkíti, hogy az akár vasárnap, akár más pihenőnapon végzett munkáért kiemelt díjazás járjon. A szavazásra szánt kérdés logikai felépítése ezen szűkítések révén értelmes, követhető és első olvasásra megérthető. Tehát a nyelvtani, a nyelvhelyességi és a logikai értelemben vett egyértelműség követelményének a kérdés teljes mértékben megfelel, az félreérthetetlen és világos, mind a feltételek logikai meghatározása, mind azok nyelvtani megfogalmazása követhető. Ebből követhetően a kérdést elolvasó számára egyértelműen eldönthető, hogy egyetért-e a kérdésben megfogalmazott követelésekkel, illetve azok szűkítésével, a pihenőnapokon végzett munkáért járó kiemelt díjazással.

Nyelvtani és logikai szempontból teljesen egyértelmű az, hogy aki nem ért egyet a heti két teljes pihenőnap biztosításával, vagy azzal, hogy ezek egyike vasárnap legyen, vagy azzal, hogy a vasárnap vagy más pihenőnapon végzett munkáért kiemelt díjazás járjon, az nem támogatja, nem írja alá a népszavazási kezdeményezést, illetve a népszavazáson nem fog szavazni.

A kérdés tehát teljes egészében eleget tesz a nyelvtani, a nyelvhelyességi és a logikai egyértelműség követelményének, mivel a szavak általánosan elfogadott jelentése alapján a kérdésben foglalt minden egyes szó és kifejezés érthető.

A népszavazásra szánt kérdésnek ugyanakkor teljes egészében közérthetőnek is kell lennie. Külön megítélést igényel a közérthetőség szempontjából az érintett alanyi kör meghatározása. Arra a kérdésre, hogy kinek, milyen alanyi kör számára kell, hogy egyértelmű legyen a népszavazásra szánt kérdés, nem lehet sem túl tág, sem túl szűk meghatározást adni. A mindenki számára való érthetőség követelménye túl tág, aminek következtében olyan széles és heterogén alanyi kör számára kellene biztosítani a népszavazásra szánt kérdés egyértelműségét, ami szinte lehetetlenné tenné a népszavazás kiírását. A közérthetőségi szintnek túl szűk alanyi kör műveltségéhez kötése pedig szűkítené a közvetlen hatalomgyakorláshoz fűződő jog érvényesítésének lehetőségét. A közérthetőségi szintet ezért többféleképpen lehet meghatározni: mindenki számára közérthető, a túlnyomó többség számára közérthető, a többség számára közérthető, esetleg az átlag számára közérthető, a többségnél kevesebbek számára közérthető, a művelt és tájékozott választópolgárok számára közérthető, stb.

A közérthetőségi kritérium megfogalmazása során a közéleti kérdések iránt érdeklődő és tájékozott átlagpolgárok alanyi körével kell számolni. Az alanyi kör meghatározása, a közérthetőségi teszt és kritérium alkalmazása során az állampolgároknak ezt a körét kell figyelembe venni. A közérthetőségi kritériumnak megfelelő alanyi kör esetén való meghatározása természetesen nem jelenti a népszavazáson résztvevők körének a szűkítését. A népszavazáson természetesen az is részt vehet és szavazatával kifejezésre juttathatja a kérdésbe foglalt követelés támogatását vagy elutasítását, aki nem érti, rosszul érti, félreérti vagy csak hézagosan érti meg a népszavazásra szánt kérdést.

A népszavazás eredményes kezdeményezése után a kezdeményező népszavazási propaganda keretében bővíthetik a népszavazást támogatók személyi körét. Ugyanígy ellenpropaganda is kifejezhető a népszavazást megelőzően. Természetesen mind a támogató kampány, mind az ellenkampány a közérthetőségi szinthez is kapcsolódó tudatos befolyásolást jelent. Ez azonban már túlmutat az egyértelműség törvényben meghatározott követelményének értelmezésén.

Összességében megállapítható, hogy a népszavazásra szánt kérdés a fentiekben meghatározott közérthetőségi szintnek is megfelel, ugyanis a kérdés a közéleti kérdések

íránt érdeklődő és tájékozott átlagpolgár számára nem tartalmaz érthetetlen, értelmetlen, esetleg ellentmondó követelést.

ad 3. Fontos követelmény, hogy a népszavazásra szánt kérdés ellentéte is legyen egyértelmű, tehát nemcsak a kérdés maga, hanem a kérdésben foglalt követelések ellentétes tartalma is egyértelműen megállapítható legyen, vagyis a kérdés valódi alternatívát tartalmazzon. A vizsgált kérdés esetében az, aki a kérdésben megfogalmazott követelménnyel nem ért egyet, az nem kívánja, hogy két teljes pihenőnap legyen egy héten, nem kívánja, hogy ezek egyike vasárnap legyen, illetve nem kívánja, hogy a vasárnap vagy más pihenőnapon végzett munkáért kiemelt díjazás járjon. Nem ért egyet a kérdésbe foglalt követeléssel az sem, aki a három feltétel közül bármelyikkel nem ért egyet, mert ha a három egymással összefüggő követelés közül bármelyikkel nem ért egyet a szavazó, nem írja alá a népszavazás kezdeményezését, illetve az esetleges népszavazáson nem fog szavazni. Az is teljesen nyilvánvaló, hogy csak az fogja aláírni a népszavazási kezdeményezést, illetve fog igen-nel szavazni, aki az egy kérdő mondatba foglalt mindhárom kritériummal (a heti két teljes pihenőnap biztosításával, ezek egyikének vasárnapra esésével, és a vasárnap vagy más pihenőnapon végzett munkáért járó kiemelt díjazással) egyetért. Bármelyik követelés elutasítása az egész kérdésben foglalt követelés elutasításával jár együtt. A népszavazást kezdeményező kockázata az, hogy kettő, három vagy több követelést vagy feltételt szab, és mindegyikkel kapcsolatban egyetértést vár el a támogatóktól. A több feltétel együttes megfogalmazása esetén az egyértelműségi követelmény csak az, hogy ugyanarra a tárgykörre, intézményre, egymással logikailag és tartalmilag összefüggő tárgyra irányuljon az akár több, egymással összefüggő követelést tartalmazó kérdés.

A népszavazásra szánt kérdés tehát megfelel annak a kritériumnak is, hogy a kérdés alapján a döntési változatok egyértelműen meghatározhatók.

ad 4. A népszavazásra szánt kérdés egyértelmű kell, hogy legyen a jogalkotó számára. Tehát a jogalkotói egyértelműség kritériumának és követelményének is meg kell, hogy feleljen. Sikeres aláírásgyűjtés és eredményes népszavazás esetén, attól függően, hogy melyik álláspont — a támogató vagy az elutasító — kap nagyobb többséget, a jogalkotó számára egyértelművé válik, hogy mit kell tennie. Eredménytelen népszavazás esetén a jogalkotónak semmit nem kell tennie, a törvénybe foglalt szabályokon nem kell változtatnia. Ettől még megmarad a törvényalkotó joga arra, hogy az eredménytelen népszavazás ellenére a későbbiekben a népszavazásra feltett kérdésben foglalt követelésnek megfelelő módon szabályozza az adott tárgykört, a konkrét esetben a heti pihenőnapokat, azok számát, kiadási rendjét és az azokon végzett munkáért járó díjazást.

Érvényes és eredményes népszavazás esetén a törvényalkotó szabályozási kötelezettségének a tartalma a következő lenne:

1. heti két teljes pihenőnap biztosítása,

2. ezek egyike vasárnapra kell, hogy essen,

3. és a vasárnap vagy más pihenőnapon végzett munkáért kiemelt díjazást kell biztosítani.

A jogalkotó szabályozási kötelezettsége tehát mind az eredményes, mind az eredménytelen népszavazás esetén egyértelműen megállapítható.

A kifejtett egyértelműségi kritériumok alapján, összességében is az a véleményem, hogy a népszavazásra szánt kérdés megfelel az egyértelműség itt felvetett kritériumainak, és mindezek alapján az Alkotmánybíróságnak az OVB 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helyben kellett volna hagynia.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó alkotmánybíró különvéleménye

A határozat rendelkező részében rögzített álláspontot — jöllehet az indoklás több elemével egyetértek — nem tudom elfogadni az alábbiak miatt:

Ha a népszavazásra feltenni kívánt kérdés egyértelműségi kritériumának azt tekintjük, hogy:

1. „a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen” (indoklás 3.3. pont utolsó mondata), továbbá, hogy

2. „a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja dönteni: terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen.” (3.5. pont utolsó mondata), akkor a népszavazásra bocsátandó kérdés — álláspontom szerint — ezeknek a követelményeknek maradéktalanul megfelel.

ad 1. Helyesen állapítja meg a tervezet, hogy a feltenni kívánt kérdés több tagmondatból áll. Ezt azonban önmagában még a többségi döntéssel elfogadott határozat sem tekinti az egyértelműséget veszélyeztető körülménynek. Az egyértelműség hiánya — az indoklás szerint is — csak akkor merül föl, ha „az alkérdések ellentmondanak egymásnak,” ha azok „egymáshoz való viszonya nem egyértelmű” vagy „nem következnek egymásból,” illetve amennyiben „tartalmilag egymáshoz nem kapcsolódnak”.

Ebben az esetben az alkérdések — megítélésem szerint — nem mondanak ellent egymásnak, azok egy szabályozási tárgykörre vonatkoznak, annak egymáshoz szorosan kapcsolódó aspektusait érintik, s az alkérdések egymásból következnek.

A feltenni szándékozott kérdés első része úgy szól: „akarja-e Ön, hogy a Munka Törvénykönyve a munkavállalóknak ismét két teljes pihenőnapot biztosítson úgy, hogy azok egyike vasárnap legyen”. Ez nyilvánvalóan arra keres választ, hogy a népszavazás kitzzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívével kapcsolatban véleményt nyilvánítók kívánják-e a vasárnap pihenőnap jellegének (a jelenlegi szabályozásnál) erőteljesebb, szigorúbb szabályokkal való biztosítását. A kérdés ezen része a többségi

állásponttal elfogadott határozat szerint is egyértelműen megválaszolható.

Miután azonban a (munkaidő-beosztás szerinti) pihenőnapon végzett munka ellenértékeként a munkavállalót (a korábbi és a jelenlegi normák szerint is) általában pótlék illeti meg, az előbbi kérdésnek (arra szorosán ráépülő) logikus folytatása, mintegy járulékos következménye, hogy a pihenőidő ezen pozíció-erősödéséhez járuljon-e hozzá, az is: kiemelt díjazást nyújtsanak olyan esetekben amikor a munkavállalóval ilyen napokon mégis munkát végeztetnek. Erre irányul az OVB által elbírált kérdőívén szereplő kérdés folytatása. Ez a rész — véleményem szerint — nem mond ellent az előző alkérdésnek, egymáshoz való viszonyuk egyértelmű, ezek egymásra épülnek s így nyilvánvalóan tartalmilag is kapcsolódnak egymáshoz. (Ha valamelyik állampolgár bármelyik alkérdéssel nem értene egyet, nyilvánvalóan nem írja alá az aláírásgyűjtő ívet.) Mindezek miatt az Alkotmánybíróságnak arra a következtetésre kellett volna jutnia, hogy e több elemből álló összetett kérdés egyértelműen megválaszolható.

ad 2. Az Alkotmánybíróság (az indoklás 4.3. alpontja szerint) nem vizsgálta részletesebben a második egyértelműségi kritériumot, vagyis azt: „a kérdés alkalmas-e arra, hogy a jogalkotó eldöntse, fakad-e jogalkotási kötelezettsége ... a népszavazás eredményéből.” Ez logikus következménye annak, hogy a többségi határozat a feltett kérdést nem minősítette egyértelműen megválaszolhatónak.

Megítélésem szerint az Alkotmánybíróságnak ezt a kérdést is érdemben kellett volna vizsgálnia. Ennek eredményeként pedig rögzítenie kellett volna, hogy a kérdés a jogalkotói egyértelműség követelményeinek is megfelel. Jól kijelölhető ugyanis az a szabályozási mező, amelyen belül a meghozandó új szabályokkal erősíthető lenne a vasárnap munkaszüneti nap jellege (s e módosítás nyomán biztosítható lenne az ilyen napokon mégis munkát végzők kiemelt díjazása).

Mindezek alapján az Alkotmánybíróságnak az Országos Választási Bizottság 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helyben kellett volna hagynia.

Dr. Czucz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyné dr. Vasadi Éva alkotmánybíró különvéleménye

A határozat rendelkező részével és az indokolás azon megállapításával, amely szerint a népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívén szereplő kérdés egyértelműen nem válaszolható meg, nem értek egyet.

Véleményem szerint a határozat indokolásában alkalmazott „egyértelműségi teszt” az adott esetben éppen a levont következtetés ellenkezőjét bizonyítja. Egyetértek

azzal, hogy a népszavazásra feltett kérdésnek egyértelműen (igennel vagy nemmel) megválaszolhatónak kell lennie, továbbá azzal is, hogy az egyértelműség kritériumának az alkalmazott tesztben feltett kérdésekre adható válaszok képezik a lényegi alapját. Eltér a véleményem azonban az azokra adható válaszokból levonható következtetésben. A népszavazásra feltett kérdésben a pihenőidőre vonatkozó tagmondatok és a pihenőnapon végzett munka díjazásával kapcsolatos tagmondat között egyértelmű a viszony, azok tartalmi egységet mutatnak. Más szóval az „alkérdések” nem ellentmondóak, egymáshoz való viszonyuk egyértelmű, egymásból következnek, vagyis „a” kérdés az állampolgár részéről egyértelmű és egységesen igennel vagy nemmel megválaszolható. (Nehezen képzelhető el, hogy valaki a kérdésben szereplő tartalommal bíró pihenőnapokra igent mondjon, de nem támogató az e napon végzett munkáért járó kiemelt díjazást.)

A kérdés pihenőnapra irányuló első része és az ezen a napon végzett munka díjazására vonatkozó része szervesen összefüggő — egymást erősítő — logikai egységet képez. A két egymásból következő „alkérdés” szétválasztása, külön és ellentétesen megválaszolható kérdésként való minősítése nem megalapozott, a jelen esetben nem járhat a határozat szerinti alkotmányossági következménnyel. A nyelvtanilag kétségtelen összetett kérdés tartalmilag, illetve célzott hatásában, az adott munkajogi összefüggérendszerben (élethelyzetben) ugyanis egységet alkot. Ez következik a pihenőnapot érintő részt a munka díjazásával összekötő nyelvtani szerkezetből is. (... pihenőnapot biztosítson úgy, hogy ezek egyike vasárnap legyen és a vasárnap vagy más pihenőnapon ...) Az aláírásgyűjtő íven feltett kérdés — meghatározott esetekben (munkakörökben, munkarendben) e pihenőnapon végzett munkavégzés szükségességét elismerve — arra irányul, hogy az egyébként annak minősülő napokon végzett munkáért kiemelt díjazás járjon. Tehát a kérdés tárgya és tartalma egy cél, célzott joghatás irányába mutat.

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a határozatban hivatkozott 32/2001. (VII. 11.) AB határozat — véleményem szerint — a jelen ügyhöz közvetlenül nem kapcsolható, mert az említett határozatban szereplő ügyben az Alkotmánybíróság egymással össze nem függő kérdések megválaszolhatóságának egyértelműségét vizsgálta, így azt mechanikusan az adott esetre, illetve a kérdés minősítésére tartalmilag „kivetíteni” nem lehet.

A kifejtettekre tekintettel véleményem szerint az Alkotmánybíróságnak az Országos Választási Bizottság 5/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helyben kellett volna hagynia.

Dr. Tersztyánszkyné dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 53/2001. (XI. 29.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének és az azon szereplő kérdésnek a hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogások alapján — *dr. Strausz János* alkotmánybíró különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 8/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

A Magyar Szocialista Párt aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) azzal, hogy országos népszavazást kezdeményezzen a következő kérdésben:

„Akarja-e Ön, hogy a közoktatás az érettségi megszerzéséig minden tanuló számára térítésmentesen biztosítsa legalább egy idegen nyelvből a középfokú nyelvtudás megszerzésének és államilag elismert nyelvvizsga letételének feltételeit?”

Az OVB eljárása során megállapította, hogy a népszavazás tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozik, a kérdésben az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésére figyelemmel az országos népszavazás nem kizárt, a kérdés megfogalmazása megfelel az országos népszavazásról szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek, továbbá az aláírásgyűjtő ív megfelel a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)—(5) bekezdéseiben foglalt alaki követelményeknek. Erre tekintettel az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát és az azon szereplő kérdést a 8/2001. (VIII. 21.) OVB határozatával hitelesítette.

E határozat ellen a törvényes határidőn belül több kifogás érkezett. Az Alkotmánybíróság a kifogásokat egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

A középfokú nyelvtudás és a nyelvvizsga letételének térítésmentes biztosítására irányuló kérdést hitelesítő 8/2001. (VIII. 21.) OVB határozat ellen benyújtott kifogá-

sok a népszavazásra bocsátandó, aláírásgyűjtő íveken szereplő kérdést az alábbi szempontból kifogásolták.

A kifogást előterjesztők egyike szerint az Nsztv. 10. § a) pontja és az Alkotmány 28/B. § (1) bekezdése alapján e kérdésben népszavazást tartani nem lehet, mert a kérdés nem az Országgyűlés, hanem a Kormány és az oktatási miniszter hatáskörébe tartozik, másrészt a kérdés sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdését, arra ugyanis nem adható egyértelmű válasz.

Az egyik indítványozó szerint nem világos a kérdés abban a tekintetben, hogy a nyelvvizsga letétele feltételeinek a biztosítása hányszori próbálkozást jelent, illetve, hogy a térítésmentesség jelenti-e a tankönyvek és egyéb segédanyagok ingyenes biztosítását.

Egy másik indítványozó szerint „nem egyértelmű, hogy a kezdeményező az érettségi megszerzéséig javasolja mindenki számára legalább egy nyelvvizsga megszerzését, vagy kizárólag az érettségi megszerzéséig kívánja a térítésmentesét biztosítani”.

A középfokú nyelvtudás megszerzése a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény alapján biztosított, az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Kormányrendelet 4. és 5. §-ai alapján pedig emelt szintű érettségit tehet a diák, amely egyenértékű az államilag elismert középfokú nyelvvizsgával.

A fenti érvek alapján a kifogásokat előterjesztők azt kérték az Alkotmánybíróságtól, hogy semmisítse meg az OVB 8/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát, és kötelezze a testületet új eljárás lefolytatására.

III.

Az Alkotmánybíróság a benyújtott kifogásokat az Alkotmány, az Nsztv. és a Ve. alábbi rendelkezései alapján vizsgálta meg:

Alkotmány „2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„19. § (1) A Magyar Köztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerve az Országgyűlés.

[...]

(3) E jogkörében az Országgyűlés

- a) megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát;
- b) törvényeket alkot;”

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

Nsztv. „10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

- a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
- b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,
- c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,
- d) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

Ve. „130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet — az Alkotmánybírósághoz címezve — az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

[...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

IV.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatai ellen benyújtott kifogások elbírálása során kialakította következetes gyakorlatát. Az Alkotmánybíróságnak a kifogások alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Az Alkotmánybíróság a jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogások megfelelnek-e a Ve.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251., 256.; 28/1999. (X. 6.) AB határozat, ABH 1999, 290., 291—292.; 25/2000. (VII. 6.) AB határozat, ABH 2000, 159., 160.; 32/2001. (VII. 11.) AB határozat, ABK 2001. június—július, 343., 345.]

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során elsőként azt vizsgálta, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdés az Országgyűlés hatáskörébe tartozik-e.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Országgyűlés Alkotmányban biztosított jogalkotói hatásköre teljes, és mind a Kormány, mind a Kormány tagjai irányába nyitott. Önmagában az, hogy jelenleg valamely jogviszonyt nem törvényi, hanem rendeleti szinten szabályoznak, nem zárja ki azt, hogy később az Országgyűlés törvényt alkosson abban a tárgyban. A kizárólagos törvényhozási tárgyak alkotmányi megjelenítése csupán példálódzó felsorolást tartalmaz, semmiképpen sem tekinthető zárt alkotmányi taxációnak. Időről időre az Országgyűlés jogköre, hogy eldöntse, mely kérdéseket kíván — figyelemmel az alkotmányi rendelkezésekre — törvényi úton szabályozni, és melyek azok a tárgykörök, amelyekben rendeleti szintű szabályozás elegendő, és ennek érdekében jogalkotásra irányuló felhatalmazást ad a jogalkotói hatáskörrel rendel-

kezőknek. A magyar jogforrási rendszerben — a jogforrási hierarchia elvének megfelelően — az egyszer már törvényben szabályozott jogviszonyok átalakítása, megváltoztatása azonban csak törvénnyel történhet.

Mindezekre figyelemmel az, hogy a középfokú nyelvtudás megszerzésével és a nyelvvizsga letételével összefüggő, népszavazásra bocsátandó kérdés jelenleg részben törvényi, részben kormányrendeleti, részben oktatási miniszteri rendeleti szabályozású, nem zárja ki azt, hogy a választópolgárok akaratának megfelelően e tárgyban népszavazásra kerülhessen sor.

3. Az Alkotmánybíróságnak eljárása során arra is választ kellett adnia, hogy a népszavazási kezdeményezés alapjául szolgáló kérdés egyértelmű-e.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a népszavazáshoz való jog alanyi jogi jellegéből következően és e politikai jog teljesebb érvényesülése érdekében a népszavazásra szánt kérdés egyértelműségének megítélésekor, jogorvoslati eljárása során az Alkotmánybíróságnak megszorítóan kell értelmeznie saját hatáskörét.

Az egyértelműség követelményének vizsgálata ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdés egyértelműen megválaszolható-e, azaz eldöntendő kérdés esetében arra „igen”-nel vagy „nem”-mel egyértelműen lehet-e felelni. Ahhoz azonban, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen.

Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése azonban nem támaszt olyan követelményt a népszavazás kezdeményezőivel szemben, hogy a kérdés megfogalmazásakor az egyes jogágak kifejezőkészségét, a jogszabályokban meglévő fogalmakat, illetve az egyes tudományágak, szakterületek terminus technicusait vegyék alapul. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe a népszavazásra szánt kérdés célszerűségi vizsgálata sem.

A kérdés egyértelműségének megállapításakor az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés — az akkor hatályban lévő jogszabályok szerint — el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség. Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *b*) pontjában foglalt jogkörének — Alkotmányban rögzített — alkotmányos korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Az Alkotmánybíróságnak jogorvoslati eljárása során nem feladata annak tisztázása, hogy a magyar jog hatályos szabályrendszere milyen jogi rendelkezéseket tartalmaz a középfokú nyelvtudás és a nyelvvizsga letételével kapcsolatosan. Az egyértelműség követelményéből csupán az következik, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni: terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen. Az Alkotmánybíróság szerint a vizsgált konkrét kérdésben a

népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés meg tudja állapítani, hogy milyen jogalkotási kötelezettség terheli.

Az Alkotmánybíróság a választópolgárok népszavazásra irányuló kezdeményezése alapjául szánt kérdés vizsgálata során megállapította, hogy arra egyértelmű felelet adható, a kérdés megfogalmazása eleget tesz az egyértelműség nyelvtani értelemben megkívánt követelményének.

4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a kifogásokat elutasította, és az OVB 8/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság figyelemmel az OVB határozat Magyar Közlönyben való megjelenésére, elrendelte e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyne
dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 888/H/2001.

Dr. Strausz János alkotmánybíró különvéleménye

Álláspontom szerint az OVB 8/2001. (VIII. 21.) OVB határozatát meg kellett volna semmisíteni az alábbi okokból:

1. Az Alkotmány 28/B. § (1) bekezdése értelmében országos népszavazás tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet, a népszavazásról szóló 1998. évi III. törvény 10. § *a)* pontja szerint pedig meg kell tagadni az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani.

Az Alkotmány 28/B. § (1) bekezdése nem ún. „tiltott tárgyat” határoz meg — ellentétben a 28/C. § (5) bekezdésében található taxációval —, hanem olyan törvényi előfeltételt konstruál, amelynek hiányában a népszavazás eleve kizárt.

Az országgyűlési hatáskör megjelölése azt a célt szolgálja, hogy népszavazást csak fontos, országos jelentőségű ügyekben lehessen tartani, tehát olyan tárgykörben, amely egyébként törvényi szintű szabályozást igényel.

Az Országgyűlés hatáskörét az Alkotmány 19. § (3) bekezdése tartalmazza [*a)*—*m)* pontok], de a helyes jogértelmezés szerint nyilvánvaló, hogy a népszavazással összefüggésben itt csak a *b)* pont jön figyelembe, amely az Országgyűlés törvényalkotási (jogalkotói) hatáskörét mondja ki.

A parlamenti jogalkotás elvileg korlátlan, tárgya nincs megszabva, tehát az Országgyűlés bármely kérdést törvényben szabályozhat. A jogalkotás azonban megosztott a törvényhozói hatalmat gyakorló parlament és a végrehajtó hatalmat gyakorló kormány között.

Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, a törvényalkotás viszont — a fentiek szerint — az Országgyűlés hatáskörébe tartozik.

Lényegileg és azonos tartalommal ugyanezt mondja ki a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 2. § *c)* pontja is.

A felsorolt szabályok tehát az ún. kizárólagos törvényhozási tárgyakat határozzák meg.

2. Ezzel szemben a Kormány és a miniszterek jogalkotási, rendeletalkotási hatásköre másodlagos, származékos jellegű, és vagy alkotmányi, vagy eseti törvényi felhatalmazáson alapul. [Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b)* pont, (2) bekezdés, 37. § (3) bekezdés, jogalkotási törvény 7. §, 8. § (1) bekezdés.]

3. A jogalkotási törvény 5. § *i)* pontja értelmében a közoktatást és a közművelődést törvényben kell szabályozni, mivel ez az állampolgárok alapvető jogait és kötelelességeit érinti.

Az Országgyűlés ennek megfelelően törvényt alkotott, a jelenleg is hatályos, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvényt.

A már említett alkotmányi és törvényi felhatalmazás alapján kormányrendeletek, illetve miniszteri rendeletek szabályozzák a különféle vizsgakötelezettségeket, tantárgyakat, érettségit, nyelvtanulást, vizsgadíjakat stb.-t, tehát az idegennyelv-tanulást és az ezzel összefüggő vizsgadíjat is.

Az ezekkel kapcsolatos, részletkérdésekre vonatkozó szabályozást tehát a parlament nem kívánta magának fenntartani, hanem általános és speciális felhatalmazás alapján mindez a kormány és az illetékes szakminiszter rendeleti jogalkotásának tárgyát képezi.

Konkrétan tehát a középiskolai tanulók középfokú nyelvtudásának megszerzésére vonatkozó nyelvvizsga díjának kérdése nem képez olyan, a parlament hatáskörébe tartozó törvényhozási tárgyat, amely egyúttal népszavazás tárgyát is képezhetné. Ha ugyanis az Alkotmány bármilyen jogi szabályozás (jogalkotás) alá eső kérdésben lehetővé akarta volna tenni a népszavazást, akkor nem szabta volna törvényi előfeltételként a parlamenti hatáskörbe tartozást.

Mindebből az következik, hogy a nyelvvizsga térítéses vagy térítésmentes volta nem olyan fontosságú kérdés, amelynek szabályozása törvényi szintet igényelne. Ez jelenleg is rendeleti szinten történik, és módosítása sem követel ennél magasabb jogforrási megoldást.

Parlamenti (törvényhozási) hatáskör hiányában tehát népszavazásnak nincs helye, ezért az OVB-nek az aláírás-gyűjtő ív hitelesítését meg kellett volna tagadni.

Mivel ez nem történt meg, véleményem szerint az OVB határozatát az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisíteni.

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 54/2001. (XI. 29.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezés tárgyában — *dr. Czúcz Ottó, dr. Holló András, dr. Kiss László, dr. Kukorelli István* alkotmánybírók különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság hivatalból megállapítja: az igazságügy-miniszter mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő azzal, hogy nem tett eleget azon jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatának, miszerint a bírósági ügyvitel szabályait az — Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal egyetértésben — rendeletben állapítsa meg.

Ezért az Alkotmánybíróság felhívja az igazságügy-minisztert, hogy a bírósági ügyvitel rendje tekintetében fennálló szabályozási kötelezettségének 2002. június 30-ig tegyen eleget.

2. Az Alkotmánybíróság a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 123/1973. (IK 1974. 1.) IM utasítás 145. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. A Baranya Megyei Bíróság előtt 3. FpK. 02—99—000259 szám alatt, felszámolás elrendelése iránt indított nemperes eljárás során a bíróság az eljárás egyidejű felfüggesztése mellett, — az állami irányítás egyéb jogi eszköze-

nek minősülő — a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 123/1973. (IK 1974. 1.) IM utasítás (a továbbiakban: Bűsz.) 145. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt terjesztett elő az Alkotmánybírósághoz.

Álláspontja szerint a felszámoló kijelölésére vonatkozó kifogásolt rendelkezés a szabályozás tárgykörére és arra figyelemmel, hogy törvényi felhatalmazás nélkül került kibocsátásra, ellentétes a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 1. § (2) bekezdésével, a 2. § a) pontjával, továbbá a 15. § (2) bekezdésével. Utalt arra is, hogy az igazságügy-miniszter túllépte a Jat. 49. § (1) bekezdésében részére biztosított utasítás alkotási hatáskörét, és ennek folytán ellentétbe került a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Bsz.) 3. §-ban rögzített bírói függetlenség elvével. Mindennek következtében a Bűsz. 145. § (4) bekezdése ellentétes az Alkotmány 37. § (3) bekezdésében és az 50. § (3) bekezdésében foglaltakkal, mert sérti a jogalkotás rendjének az Alkotmányban lefektetett elveit és a bírói függetlenség Alkotmányban megfogalmazott garanciáit.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során beszerezte az igazságügy-miniszter és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke véleményét.

II.

Az indítvánnyal összefüggésben az Alkotmánybíróság a következő jogszabályi rendelkezéseket vizsgálta:

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„37. § (3) A Kormány tagjai feladatuk ellátása körében rendeleteket adhatnak ki. Ezek azonban törvénnyel vagy a Kormány rendeletével és határozatával nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

„50. § (3) A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve. A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak és politikai tevékenységet nem folytathatnak.”

2. A Jat. érintett rendelkezései:

„1. § (1) A jogalkotó szervek a következő jogszabályokat alkotják:

a) az Országgyűlés törvényt,

b)

c) a Kormány rendeletet,

d) a miniszterelnök és Kormány tagja (a továbbiakban együtt: miniszter) rendeletet,

e)

f) az önkormányzat rendeletet.

(2) E rangsornak megfelelően az alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

„2. § Az Országgyűlés törvényben állapítja meg
a) a társadalmi rendre, valamint a társadalom meghatározó jelentőségű intézményeire, az állam szervezetére, működésére, és az állami szervek hatáskörére vonatkozó alapvető rendelkezéseket.”

„8. § (1) A miniszter feladatkörében és törvényben, törvényerejű rendeletben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján ad ki rendeletet.”

„15. § (1) A végrehajtási jogszabály alkotására adott felhatalmazásban meg kell határozni a felhatalmazás jogosultját, tárgyát és kereteit. A felhatalmazás jogosultja a jogi szabályozásra másnak további felhatalmazást nem adhat.

(2) A szabályozás tárgykörébe tartozó alapvető jogok és kötelező szabályozására nem lehet felhatalmazást adni.”

„49. § (1) A miniszter és az országos hatáskörű szerv vezetője jogszabályban meghatározott irányítási jogkörében a közvetlen irányítása alá tartozó szervek tevékenységét szabályozó utasítást adhat ki.”

„61. § (1) Ez a törvény 1988. január 1-jén lép hatályba.

(2) E törvény nem érinti a hatálybalépése előtt alkotott jogszabály, határozat, utasítás, szabvány, ármegállapítás és jogi iránymutatás hatályát.”

3. A csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: egységes szerkezetbe foglalt Cstv.) érintett rendelkezései:

„6. § (2) Azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket e törvény külön nem szabályoz, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) rendelkezései — a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel — megfelelően irányadóak azzal, hogy a csőd-eljárásban és a végelszámolási eljárásban felfüggesztésnek, félbeszakadásnak és szünetelésnek, a felszámolási eljárásban pedig félbeszakadásnak nincs helye.”

„27/A. § (1) A bíróság a felszámolást elrendelő végzésben kijelöli a felszámolót. Felszámolónak a felszámolást esetleg megelőző csődeljárásban kirendelt vagyonfelügyelő is kijelölhető.

(2) A felszámolóként kijelölhető kört a Kormány rendelettel állapítja meg. A Kormány a felszámolók névjegyzékébe való felvételre nyilvános pályázatot ír ki.

(3) A nem természetes személy felszámoló az adós felszámolásának lefolytatására felszámolóbiztost nevez ki, aki a felszámolóval létesített munkaviszonya, tagsági viszonya vagy megbízási jogviszonya alapján, annak nevében jár el.”

4. A felszámolók névjegyzékéről szóló 167/1993. (XI. 30.) Korm. rendelet érintett rendelkezései:

„1. § Felszámoló az a gazdasági társaság lehet, amely a felszámolók névjegyzékében szerepel.”

„2. § (1) A felszámolók névjegyzékébe — nyilvános pályázat alapján — felvehető az a korlátolt felelősségű társaság, illetve az a kizárólag névre szóló részvényekkel rendel-

kező részvénytársaság (a továbbiakban együtt: gazdasági társaság), amely

a) legalább 50 millió forint jegyzett tőkével rendelkezik, vagy

b) a felszámolói tevékenységéből eredő esetleges kártérítési kötelezettségek fedezetére legalább 50 millió forint értékben biztosítási vagy bankgarancia szerződést köt.

(3) A névjegyzékbe való felvételnek — az (1) bekezdésben foglaltakon túlmenően — az is feltétele, hogy

a) a gazdasági társaságnak ne legyen lejárt köztartozása, vagy köztartozását folyamatosan az előre meghatározott törlesztő részlettel teljesítse, és

b) a gazdasági társaság legalább kétfő-kétfő büntetlen előéletű közgazdászt, jogi szakvizsgát tett jogászt, valamint könyvvizsgálói engedéllyel rendelkező könyvvizsgálót foglalkoztasson, akik közül legalább egy-egy főnek a társasággal munkaviszonyban kell állnia.”

„3. § (1) A nyilvános pályázatot a Pénzügyminisztérium a bíróságok jelzése alapján szükséges időpontban írja ki.

(2) [...]

(3) A pályázatot e rendelet melléklete szerint előírt formában a Pénzügyminisztériumhoz kell benyújtani.”

„4. § (1) A felszámolói névjegyzéket a Pénzügyminisztérium vezeti.”

„5. § (1) A felszámolót a névjegyzékből a Pénzügyminisztérium törli, ha

a) [...]

b) a megyei (fővárosi) bíróság elnökének, a felszámoló érdekképviselői szervezetének jelzése, illetőleg a 4. § (4) bekezdése szerinti igazolás alapján arról értesül, hogy a felszámoló a névjegyzékbe történő felvétel feltételeinek már nem felel meg; vagy

c) [...]

d) a megyei (fővárosi) bíróság elnöke jelzi, hogy a felszámoló felszámolási tevékenysége során súlyosan és ismétlődően megsérti a jogszabályokat;”

5. A Bsz. érintett rendelkezései:

„3. § A bírák függetlenek, a jogszabályok alapján meggyőződésüknek megfelelően döntenek, az ítélezési tevékenységükkel összefüggésben nem befolyásolhatók és nem utasíthatók.”

„106. § Az igazságügy-miniszter köteles e törvény hatálybalépésétől számított egy éven belül a bíróságokra vonatkozó igazságügy-miniszteri rendeleteket felülvizsgálni, és e törvény végrehajtásához szükséges mértékben azokat módosítani, illetőleg hatályon kívül helyezni.”

6. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) érintett rendelkezése:

„395. § (3) Felhatalmazást kap az igazságügy-miniszter, hogy a bírósági ügyvitel és a statisztikai adatszolgáltatás rendjét — az Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal egyetértésben — rendeletben állapítsa meg.”

7. Az igazságügy-miniszter feladat- és hatásköréről szóló 157/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet érintett rendelkezései:

„4. § (1) A miniszter az igazságszolgáltatással összefüggő jogalkotási feladatainak ellátása keretében kiadja

a) a bíróságok szervezetére és eljárására vonatkozó rendeleteket, valamint a büntetőjogi, a polgári jogi, a családügyi és az igazságszolgáltatás körébe tartozó más rendeleteket;”

8. A Büsz. érintett rendelkezése:

„145. § (4) Felszámolás (csődeljárás) megindításának elrendelése esetén a felszámoló (vagyonfelügyelő) kijelölése a számítógépes program felhasználásával történik. A számítógépes program — a felszámoló névjegyzékben meghatározott sorrend, valamint a felszámoló leterheltségének figyelembevételével — a bíróság illetékességi területén bejegyzett, illetve működő felszámolókat ajánlja fel kijelölésre. A bíróságot a számítógép által ajánlott kijelöléstől — szükséges esetben — eltérhet, az iraton az eltérés indokait fel kell tüntetni.”

9. A bíróságokról szóló — korábban hatályban volt — 1972. évi IV. törvény (a továbbiakban: Kbsz.) érintett rendelkezései:

„51. § (2) Az igazságügy-miniszter, a bírói függetlenség sérelme nélkül

a) biztosítja a bíróságok működéséhez szükséges személyi és anyagi feltételeket,

b) irányítja és ellenőrzi a bíróságok elnökeinek igazgatási tevékenységét; szabályozza a bírósági ügyvitel rendjét.”

III.

Az indítvány megalapozatlan.

1. Az Alkotmánybíróság formai és tartalmi szempontból egyaránt elvégezte a vitatott szabályozás vizsgálatát.

1.1. Az Alkotmánybíróság számos alkalommal vizsgálta a jogalkotás rendjére vonatkozó törvény, és annak a jogrendszerre gyakorolt hatása alkotmányos összefüggéseit. Ennek során már korai határozatainak egyikében leszögezte, hogy „a Jat. megsértése [...] az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában nem teszi alkotmányellenessé a jogszabályt, csak az Alkotmány valamely rendelkezésével való kapcsolatában.” [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146., 159.]

Egy másik határozatában az Alkotmánybíróság kifejezetten a Jat. 61. § (2) bekezdésének alkotmányossági konzekvenciáit összegezte. Ennek lényege a következő: „A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény [...] 61. § (2) bekezdése szerint: »E törvény nem érinti a hatálybalépése előtt alkotott jogszabály, határozat, utasítás, szabvány, ármegállapítás és jogi iránymutatás hatályát.« A sza-

kaszhoz fűzött indokolás a törvényalkotói szándékot a következőképp fogalmazza meg: »E rendelkezés célja az, hogy a törvény alkalmazása ne okozzon zavart a jogéletben. A törvény rendelkezéseit a hatálybalépése előtt kibocsátott jogszabályok, határozatok, utasítások, jogi iránymutatások vonatkozásában folyamatosan, azok felülvizsgálata során kell átvinni a gyakorlatba.«

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Jat. ezen szabálya nem sérti az Alkotmány egyetlen rendelkezését sem. Ellenkezőleg, összhangban áll az Alkotmánynak a Magyar Köztársaság jogállamiságát deklaráló 2. § (1) bekezdésével. A jogállamiság egyik fontos tartalmi eleme a jogbiztonság, amelynek megőrzését célozza a Jat. rendelkezése.” [45/1991. (IX. 10.) AB határozat, ABH 1991, 206., 207.]

A 2/1991. (X. 29.) TŰ-áf. számú elvi állásfoglalásában, — amelyet elsőként az 58/1991. (XI. 8.) AB határozatában tett közzé, s amelyet azóta számos alkalommal megerősített, — az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a Jat. „hatálybalépéséig a megalkotásuk időpontjában jogforrástani szempontból nem alkotmányellenes, ám a későbbiek során alkotmányossági szempontból elégtelenné vált jogforrási szinten megalkotott jogszabályoknak kizárólag e formai alkotmányosértés címén történő megsemmisítésétől tartózkodik.” Utólagos normakontroll eljárás keretében megsemmisítésre akkor kerülhet sor, ha a „formai alkotmányosértés tartalmi alkotmányosértéssel párosul. [...] Az Alkotmánybíróságnak ez a gyakorlata vonatkozik mind a felhatalmazás alapján kiadott, mind pedig a felhatalmazó jogszabályokra.” [58/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 288., 289., 290.; 32/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227., 228.; 14/1994. (III. 10.) AB határozat, ABH 1994, 410, 411.; 61/1995. (X. 6.) AB határozat, ABH 1995, 317., 318.; 22/2000. (VI. 23.) AB határozat, ABH 2000, 444., 447.]

A 37/1992. (VI. 10.) AB határozatában az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy: „Állandó gyakorlata szerint az Alkotmánybíróság nem állapítja meg a formai alkotmányellenességet és nem semmisíti meg a jogszabályt, ha törvényhozási tárgyat a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény [...] hatálybalépése előtti alacsonyabb szintű norma szabályoz.” [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227., 228.]

1.2. A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 1974. január hó 1. napjával hatályba lépő 123/1973. (IK. 1974. 1.) IM utasítás kibocsátására az igazságügy-miniszter részéről, az 1973. január 1-jétől 1997. október 1-jéig hatályban volt, a bíróságokról szóló 1972. évi IV. törvény 51. § (2) bekezdésének c) pontjában foglalt felhatalmazása alapján került sor.

Ezen túlmenően az igazságügy-miniszter részére a feladat- és hatáskörét szabályozó, az 1990. szeptember 15-től 1997. december 1-jéig hatályban volt 41/1990. (IX. 15.)

Korm. rendelet, az 5. § (1) bekezdés *c*) pontjában, majd az ezt felváltó 1998. október 8-tól a mai napig hatályban lévő 157/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet a 4. § (1) bekezdés *a*) pontjában írta elő a bíróságok ügyvitelének szabályozási kötelezettségét.

A bírósági ügyvitelt érintő szabályt is tartalmazott az alkotmányjogi panasz alapján alkotmányellenessé nyilvánított jogszabály konkrét esetben történő alkalmazhatóságának visszamenőleges kizárására irányuló eljárás megteremtéséről szóló 1999. évi XLV. törvény. A törvény 1. §-ának (4) bekezdése módosította a Pp. 395. §-át, 3. §-a pedig a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: Be.) 404/A. §-át. Ennek keretében előírta, hogy a bírósági ügyvitel és a statisztikai adatszolgáltatás rendjét az Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal (a továbbiakban: OIT) egyetértésben az igazságügy-miniszter szabályozza.

Mindezen rendelkezéseket összevetve, a Kbsz., valamint az igazságügy-miniszter feladat- és hatásköréről szóló két kormányrendelet átfedése folytán az állapítható meg, hogy az igazságügy-miniszternek a bírósági ügyvitel szabályozása tekintetében 1997. december 1-je és 1998. október 8-a között hiányzott a jogalkotásra szóló felhatalmazása. Az ezt megelőző és az ezt követő időszakban az igazságügy-miniszternek külön, az általános igazságügy-miniszteri hatáskörbe tartozó jogalkotási feladatokon túl is, kifejezetten a bírósági ügyvitel szabályozására szóló felhatalmazást adott előbb a Kbsz., majd együttesen a Kbsz. és a hatáskörére vonatkozó 41/1990. (IX. 15.) Korm. rendelet, utóbb pedig az ezt felváltó 157/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet, s később e mellé lépett be a Pp. és a Be.

1.3. Még a Kbsz. hatálya idején, 1988. január 1-jén hatályba lépett a Jat., amelynek 49. § (1) bekezdése értelmében az állami irányítás egyéb eszközének minősülő utasítás kiadására a miniszternek és az országos hatáskörű szerv vezetőjének csak az irányítása alá tartozó szervek tekintetében van törvényes lehetősége. Következésképp a Kbsz. 1989. december 1-jétől hatályos módosításától kezdve, amely megszüntette az igazságügy-miniszter felügyeleti jogát a bíróságok felett, az ügyvitel új szabályozásának módja is — a Jat. 1. § (1) bekezdés *d*) pontjának megfelelően — csak rendeleti forma lehet.

A hatályos BÜsz. módosítására utasítással a Jat. hatálybalépése előtt 7 esetben került sor, a Jat. hatálybalépése után ugyancsak 7 alkalommal módosították a rendelkezéseit, de minden alkalommal a Jat. 8. § (1) bekezdésének megfelelő miniszteri rendelet formájában. Abban az időszakban, amikor az igazságügy-miniszter rendeletalkotásra szóló felhatalmazása a BÜsz. tekintetében hiányzott, módosításra nem került sor.

A Jat. hatálybalépése, majd pedig az Alkotmánynak az 1989. évi XXXI. törvénnyel történő módosítása magával hozta a jogalkotási, jogforrási szintek és formák megváltozását is. Az Alkotmánybíróság — más összefüggésben

ugyan de korábbi — határozataiban már vizsgálta e változások alkotmányos következményeit.

A 20/1994. (IV. 16.) AB határozatban a törvényerejű rendeletek továbbélésének alkotmányossági vizsgálata kapcsán kifejtette, hogy: „A Jat. jelentősen megszorította a NET törvényerejű rendelet kibocsátására vonatkozó jogkörét. A 6. § (1) bekezdése értelmében a NET 1988. január 1. után nem alkothatott a kizárólagos törvényhozási tárgyakban (Jat. 2—5. §) törvényerejű rendeletet. Ez azonban nem érintette a Jat. hatálybalépése előtt alkotott jogszabályok (köztük a törvényerejű rendeletek) hatályát [Jat. 61. § (2) bek.]. Törvényerejű rendelet nevű jogforrás ma már nem bocsátható ki. A hatályos törvényerejű rendeleteket csak törvénnyel lehet módosítani vagy hatályon kívül helyezni. A hatályos törvényerejű rendeletek az Alkotmány 8. § (2) bekezdése alkalmazásában törvénynek minősülnek.” (ABH 1994, 106., 112.)

Az 1154/B/1995. AB határozatában az Alkotmánybíróság összegezte a Jat. és az Alkotmány változásainak jogforrástani következményeire vonatkozó gyakorlatát. Ennek kapcsán rámutatott arra, hogy miután „a hatályos jogszabályoknak mindenkor a hatályos Alkotmánynak kell megfelelniük, [...] a törvényhozót minden jogviszonnyal kapcsolatban kötik a visszaható hatályú törvényhozás korlátai; az Alkotmánybíróságot pedig még ennél is jobban korlátozza az, hogy az Alkotmány hatálybalépése előtti időre még a norma tartalmi alkotmányellenességét sem állapíthatja meg.” (ABK, 2001. február, 64., 66., 67.)

A jogalkotás rendjének szempontjait vizsgálva tehát alkotmányi követelményként az állapítható meg, hogy a Jat. hatálybalépése után a korábbi jogforrások is csak a Jat.-nak megfelelő szintű jogalkotási aktussal módosíthatók, válthatók fel és helyezhetők hatályon kívül. Miután azonban a Jat. hatálybalépése — vagy akár az Alkotmány változása — önmagában nem teszi alkotmányellenessé a korábban kibocsátott normát, az új jogforrási szintnek megfelelően kibocsátott jogszabály jogtechnikai szempontból szükségképpen beleolvad az általa módosított normába. Ez viszont nem járhat azzal a következménnyel, hogy a beolvasás következtében az immár a hatályos Alkotmánynak és a törvényes jogalkotási rendnek megfelelően kibocsátott jogi aktus alkotmányellenessé válik.

1.4. A BÜsz. — szervei hatályát s a szabályozás tárgyát tekintve — a vitatott rendelkezésében a bíróságok számára ír elő ügyviteli, technikai jellegű szabályokat. A szabályozás a bíróság — jelen esetben a cégbíróság — munkaszervezési kérdéseire vonatkozik.

A Kbsz.-ből és a kormányrendeletekből kifolyólag az igazságügy-miniszternek minden külön, egyedi figyelemfelhívás és felhatalmazás nélkül kötelessége a jogszabályi környezet alakulását (változását) figyelemmel kísérni, s a bíróságok — jogszabály szerint általa kialakítandó — ügyviteli szabályai tekintetében a változások következményeit

levonni és a Büsz. szükséges módosítását elvégezni. A miniszteri feladatkörök megállapítására vonatkozó szabályok éppen azt a célt szolgálják, hogy a saját területükön, — a feladat- és hatásköri szabályok megszabta keretek között — az érintett miniszterek a miniszteri felelősség szabályai szerint eljárva tegyenek eleget a jogszabályok változása következtében aktuálisan reájuk háruló kötelezettségeknek.

Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban — más összefüggésben — már több ízben elvi jelentőséggel mutatott rá, hogy „a jogalkotó szerv jogszabályalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteleseleget tenni, ha azt észleli, hogy a hatás- és feladatkörébe tartozó területen jogszabályi rendezést igénylő kérdés merült fel”. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83., 86.; 1/1991. (I. 29.) AB határozat, ABH 1991, 371., 373.; 45/2000. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2000, 344., 346.]

Az eredeti és a felhatalmazáson alapuló jogalkotói jogkör különbségére mutatott rá az Alkotmánybíróság, amikor kimondta, hogy a „felhatalmazás alapján ad ki” kifejezés a jogszabályok szövegében — a kijelentő mód alkalmazása folytán — parancsot közvetít, vagyis az ilyen megfogalmazás „a magyar jogi terminológiában kiadási kötelezettséget jelent”. [1/1991. (I. 29.) AB határozat, ABH 1991, 371., 372.] Ez azonban nem jelenti azt, hogy a jogalkotó ezen túlmenően ne lenne kötelese a „saját jogon” történő jogalkotás szükségességét a Jat. 17. §-ban foglaltaknak megfelelően folyamatosan vizsgálni.

A miniszternek Jat. 8. § (1) bekezdése szerint joga és kötelessége a feladatkörét érintő területeken a rendeletalkotás. A Jat. 15. §-a szerint végrehajtási jogszabály alkotására kapott felhatalmazás alapján a miniszter a feladatköréből önmagában esetleg nem következő szabályozási területen is eljárhat, sőt kötelessége eljárni. A Jat. e két rendelkezése között nincs kollízió, mert eltérő tárgykörre vonatkoznak. A Jat. 15. §-ához tehát semmiképp sem fűzhető olyan értelmezés, hogy a már korábban megállapított miniszteri feladatkör szerinti szabályozási tárgykörbe tartozó esetekben is külön felhatalmazásra lenne szükség a miniszteri jogalkotáshoz. A rendeletalkotás — mint jelen esetben is — nem feltétlenül végrehajtási kérdésekre vonatkozó jogalkotást jelent, hanem jelentheti egyebek között a feladatkörük jellegéből adódóan a rendelet által kötelezett szervek célszerű munkaszervezési szabályainak kialakítását is.

2.1. Az Alkotmánybíróság az 53/1991. (X. 23.) AB határozatában általánosságban már vizsgálta a Kbsz. felhatalmazó rendelkezésének és a bírósági ügyvitelnek az igazságügy-miniszter által történő szabályozása alkotmányos összefüggéseit. Ennek során megállapította, hogy „nem feltétlenül alkotmányellenes az olyan törvényi szabályozás, amely a bírói függetlenség sérelme nélkül — bizonyos igazgatási feladat- és hatásköröket ad az igazságügy-miniszternek a bírósági ítélezés személyi és tárgyi feltételeinek kialakításával kapcsolatban. [...] Az említett igaz-

gatási feladatok körének meghatározását illetően a törvényhozónak az Alkotmány keretei között mérlegelési lehetősége van, s ennek gyakorlásánál igazgatásszervezési és célszerűségi szempontok is szerepet játszhatnak.” (ABH 1991, 266., 268.)

Határozatában kifejtette az Alkotmánybíróság azt is, hogy a bírósági ügyvitel rendjének egységes szabályozása a bíróságok működési körébe tartozó szükségszerű követelmény. „Az Alkotmány 35. § (1) bekezdés a) és b) pontja a Kormány feladatává teszi az — igazságszolgáltatás zavartalan működését is magában foglaló — alkotmányos rend védelmét és a törvények végrehajtásának biztosítását. A Bs. 51. §-a, s az igazságügy-miniszter feladat- és hatáskörét megállapító 41/1990. (IX. 15.) Korm. rendelet 5. §-a pedig ezen alkotmányi előírást konkretizálja az igazságügy-miniszternek a bíróságok működésével összefüggő igazgatási — egyébként egyre szűkülő — jogköre és felelőssége meghatározásával.” (ABH 1991, 266., 267.)

Ugyanezen határozatában az Alkotmánybíróság utalt arra is, hogy: „A bíróságok ítélező és igazgatási tevékenységét a kontinentális jogok is következetesen elkülönítik egymástól. A bírósági szervezet működési feltételeinek biztosítására a fejlett európai jogrendszerek az igazságügy-miniszternek különböző jogosítványokat adnak. Nem helytálló az az érvelés, amely arra hivatkozással vitatja az igazságügyi igazgatás körében az igazságügy-minisztert megillető irányítási jogkört, hogy a bíróságok nincsenek az igazságügy-miniszternek alárendelve. Az Alkotmány 37. § (2) bekezdése [...] helyes értelmezés szerint tehát a miniszterek nem csupán szervezet-, hanem tevékenységirányítást is végeznek, amely utóbbi független a szervezeti alá-fölérendeltségtől.” (ABH 1991, 266., 267., 268.)

2.2. A Büsz. vitatott rendelkezését a bírósági ügyvitel szabályainak módosításáról szóló 7/1996. (IX. 13.) IM rendelet — amely kifejezetten a gazdasági ügyszak ügyviteli szabályainak átfogó módosítását tartalmazta — iktatta be a 145. § (3) bekezdésébe.

A rendelet megalkotásának előzményeként a Cstv. 1993. évi LXXXI. törvénnyel történő módosítása következtében a jogszabályba ekkor bekerülő 27/A. § (2) bekezdése előírta, hogy a felszámolók körét a Kormány rendelettel állapítsa meg.

A kibocsátott 167/1993. (XI. 30.) Korm. rendelet e tekintetben azt a megoldási módot választotta, hogy megszabta a felszámolóvá válás feltételeit, fenntartva a nyilvános pályázati rendszert, amelynek lebonyolításával a Pénzügyminisztériumot bízta meg (3. §). Előírta továbbá azt is, hogy a felszámoló névjegyzéket a Pénzügyminisztérium vezeti és a változásbejegyzési, illetőleg a törlési eljárás is ezen szerv joga (4. §, 5. §). A felszámoló személyét érintő kérdésekben a bíróság közvetlenül csak és kizárólag a — bíróságok igazgatásában semmilyen módon részt nem vevő — Pénzügyminisztériummal van kapcsolatban, oly módon, hogy a bíróság kezdeményezéseit illetően az államigazgatási szervnek felülmérlegelési joga nincs.

A szabályozásból következik, hogy a mindenkor érvényes felszámolói névjegyzék alakulása tekintetében az igazságügy-miniszter a bíróság jogkörét lerontó módon nem jogosult beavatkozni. Az igazságügy-miniszter nem önálló „névjegyzéket” alkot, hanem kizárólag annak a listának a számítógépes nyilvántartásba történő felvételéről gondoskodik, amely — tőle függetlenül — a bíróság és a Pénzügyminisztérium révén kialakult.

2.3. A csődeljárás során — hasonlóan a nemperes eljárások többségéhez — a bíróság a klasszikus igazságszolgáltatáson kívüli feladatokat lát el. Ennek keretében nem a hagyományos értelemben vett jogvitát dönt el, hanem felületei szerepe kerül előtérbe, minek folytán gyakran nem az ítékezéshez kapcsolódó megszokott intézkedéseket kell megtennie. A törvényjavaslathoz fűzött indoklás maga is úgy fogalmaz, hogy a Cstv. a bíróságnak az eljárásban „csupán regisztratív szerepet biztosít”, hangsúlyozva ezzel is az eljárás „felek akarátának teljes mértékben alárendelt jellegét”.

A bíróságon kívüli eljárásban a hitelezők és adós elszámolásában, a cég törvényes keretek között történő megszűnésében közreműködőként eljáró felszámoló kijelölése a bírói eljárásban kifejezetten egy közbenső technikai jellegű probléma megoldását jelenti. A felszámoló érdemi tevékenységének ellenőrzése, működésének a törvényesség szempontjából történő vizsgálata a csődeljárás egészével megegyezően a Cstv. rendelkezései folytán viszont mindvégig a bíróság felügyelete alatt marad. A felszámoló személyével, intézkedésével kapcsolatos kifogások elbírálása a bíróság feladata, melynek következménye a felszámoló kizárása és a névjegyzékből történő törlés kezdeményezése is lehet.

A kormányrendelet szerint az igazságügy-miniszter feladata a bírósági ügyvitel szabályozása, melynek során is kötelessége a bíróságok munkájának szervezését elősegíteni. E szervezési keretben az időgazdaságos kirendelést, a bírói munkaszervezésének elősegítését támogató felszámolói lista és sorrend felajánlása az ügyviteli szabályok útján semmiképpen nem kifogásolható.

Az igazságszolgáltatásban, s elsősorban a munkaszervezési kérdésekben — különös tekintettel a gazdasági üzemszakra — a rendelkezésre álló információs tömeg gyors kezelhetőségét kell a bíróságok számára biztosítani ahhoz, hogy a napi döntések kielégíthessék a szakszerű, pártatlan és ésszerű időn belüli elbírálás követelményeit. A bírósági munkában az informatikai rendszerek nem pusztán az adattárolást és adatcserét szolgálják, ezeknek a munkavégzés folyamatában történő felhasználási lehetőségét is biztosítani kell.

Az 1994. október 13-án a Miniszterek Megbízottainak 518. ülésén elfogadott az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R (94) 12. számú Ajánlása III. fejezetének 1. d) és e) pontja előírja, hogy a bírák számára az informatikai rendszereket rendelkezésre kell bocsátani, s a nem bírói feladatoktól a bírákat tehermentesíteni kell.

Ezzel összhangban az elektronikus eszközrendszerek, a számítógépes hálózatok és a digitális adatcsere nyújtotta előnyök felhasználásának követelményét rögzíti az igazságügy-miniszter számára — a korábban hatályban volt rendelethez hasonlóan — a feladat- és hatásköréről szóló hatályos, 157/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet, amikor feladatává teszi a jogalkalmazást elősegítő informatikai rendszerek létrehozását és közreműködését ezek kialakításában (10. §). Az általános közreműködési kötelezettségen túl a bíróságok vonatkozásában az OIT-tal együttműködve köteles a miniszter az igazságügyi informatikai rendszerek működtetésének felügyeletére és fejlesztésére [13. § b) pont].

Az informatika alkotó módon történő felhasználásának biztosítása a hivatkozott jogszabályi rendelkezésből kifolyólag kifejezetten az igazságügy-miniszter feladata. Mindez — túl azon, hogy a vitatott normában testet öltve ténylegesen elősegíti a bírói munka időszerűségét — megkíméli a bírót attól, hogy esetleg hosszadalmas utánajárást igénylő, de nem érdemi munkát végezzen, s egyben alkalmas a szakszerűség és pártatlanság követelményeinek támogatására.

A Bűsz. vitatott rendelkezése maga is az „ajánlja fel” kifejezést használja, amelyből pusztán nyelvtani értelmezéssel is levezethető, hogy a felajánlás alapján történő választás a szükséges keretben biztosítja a bíró számára a mérlegelési jogot, és a lista sorrendjének megfontolt indokokon alapuló mellőzését is. A felszámoló személyének kiválasztásához adott felajánlás nem tartalmaz az ügy érdemét befolyásoló lebonyolítási instrukciókat, nem jelent az eljárási szabály szintjét elérő kötöttségeket, pusztán az ügyintézés egységes, mindenki előtt nyílt rendjére, technikájára vonatkozik.

A fentebb kifejtettekre tekintettel, a Bűsz. és az ezt módosító utasítások és rendeletek formai és tartalmi alkotmányellenessége sem általánosságban, sem a vitatott rendelkezés tekintetében nem állapítható meg. A szabályozásra és a módosításra — a Jat. hatálybalépése után ezen jogszabály 8. §-ának keretei között — felhatalmazás birtokában, a hatályos Alkotmánynak és a Jat.-nak megfelelő jogforrási szinten, jogalkotási eljárásban és tárgykörben került sor. A Bűsz. 145. § (4) bekezdésének beiktatása során az igazságügy-miniszter a kormányrendelet által kifejezetten ráruházott feladatkörében járt el. Az általa választott szabályozási mód tartalmilag sem áll ellentétben egyetlen magasabb szintű jogszabállyal sem, következésképp nem merülhet fel a vitatott rendelkezésnek az Alkotmány 37. § (3) bekezdése folytán bekövetkező alkotmányellenessége.

3.1 Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban többféle megközelítésből foglalkozott már a bírói függetlenség alkotmányos alapjával, s az erre vonatkozó megállapításait legutóbb a 19/1999. (VI. 25.) AB határozatban összegezte.

„Az Alkotmánybíróság határozataiban hangsúlyozta, hogy a bírói hatalom, amelyhez a bírói függetlenség kapcsolódik, döntően az ítékezésben ölt testet. A bírói függetlenség az ítékezésre vonatkozik; a további státusbeli és szervezeti garanciák is a független ítékezéshez szükségesek. A bírónak mindenkitől — más bírótól is — függetlennek kell lennie, függetlenségét garanciáknak kell biztosítani minden befolyásolás ellen, származzék akár az külső hatalmi jogkör gyakorlásától, akár a bírósági szervezeten belülről. Az Alkotmánybíróság állandó és következetes álláspontja, hogy az Alkotmány 50. § (3) bekezdése alapján a minden külső befolyásolástól független bírói ítékezés feltétel nélküli követelmény, és lényegében abszolút alkotmányos védelem alatt áll. [Így: 53/1991. (X. 31.) AB határozat, ABH 1991, 266., 267.; 38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256., 261.; 17/1994. (III. 29.) AB határozat, ABH 1994, 84., 86.; 45/1994. (X. 21.) AB határozat, ABH 1994, 254., 256.; 627/B/1993. AB határozat, ABH 1997., 767., 769.]

Ez azonban természetesen nem jelenti a bírói hatalom korlátlanágát. Maga az Alkotmány fogalmazza meg az ítékezési tevékenység törvényi alávettségét, mint a bírói függetlenség alkotmányos korlátját. A bírói függetlenség egyedi aspektusában tehát a bíró szervezeti és státusbeli szabadságának garanciáját jelenti, annak érdekében, hogy az egyedi ügyekben a jogviták eldöntése és a jogsérelmek orvoslása tárgyában hozott kötelező erejű és végrehajtható döntését mindenféle befolyásolástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint hozza meg.” (ABH 1999, 150, 153.)

Ugyanezen határozatában utalt az Alkotmánybíróság arra is, hogy a már hivatkozott Ajánlás tartalma szerint „Az ítékezés során a bírák függetlenek és biztosítani kell, hogy tevékenységüket akadályoztatástól mentesen és anélkül, hogy bárhonnán érkező, bármely indokból, közvetlen vagy közvetett indíttatásból, illetéktelen befolyásolástól, nyomásgyakorlástól, fenyegetéstől vagy beavatkozástól mentesen végezhessek. [...] A bírának az eléjük terjesztett ügyekben teljesen szabadon, belső meggyőződésük és a tényállás saját maguk által történő értékelése szerint részrehajlásmentesen, valamint a hatályos törvényi rendelkezéseknek megfelelően kell döntenüik. A bírák nem kötelezhetők a bírói hatalmon kívülálló személyeknek az eléjük terjesztett ügyek érdemi részéről számot adni [Ajánlás 1/2/d) pont]. Az Ajánlás e pontjához fűzött magyarázat szerint a bírának teljes függetlenségben kell ítéleteiket meghozniuk. A bírónak abszolút szabadnak kell lennie az ügyben meggyőződésének, a tények értékelésének és a hatályos jogszabályoknak megfelelő pártatlan döntés meghozatalánál. E rendelkezés célja annak elkerülése, hogy bárki részéről, avagy bármilyen indokból a bíróra gyakorolt nyomás ne kötelezze a bírót valamelyik fél, a közigazgatás, a kormány vagy bármely más személy által kívánt ítélet meghozatalára. (Indokolás I/17. pont).” (ABH 1999, 150., 153—154.)

A bírói függetlenség biztosításának alkotmányos kötelezettsége tehát a bíró ítélező tevékenységére vonatkozik: a bíró arra nem utasítható, hogy a jogvitát miként döntse el, abban nem befolyásolható, hogy a jogszabályok előírta keretek között milyen terjedelemben és milyen körben vegyen fel bizonyítást, s a bizonyítékokat hogyan értékelje. Ugyanakkor a bírói tevékenység alapvető kritériuma, hogy a döntés — a jogszabályok által meghatározott eltérő mélységű és jellegű — indokolási kötelezettséggel jár együtt.

A bírói függetlenség azonban nem jelent „felelőtlenséget”. A már hivatkozott Ajánlás és az Európa Tanács által 1998. július 8—10. között megszervezett többoldalú találkozón elfogadott I. Európai Charta a bírák jogállásáról (a továbbiakban: Charta) egyaránt kiemeli, hogy a bíró köteles az ügyekben a törvények helyes alkalmazásán túl „rendelkezésre állásáról” is tanúbizonyságot tenni, vagyis az ügyek elbírálásához szükséges időn belül döntést hozni, amelyet széleskörűen és alaposan, világosan meg kell indokolnia; köteles a szakmai hozzáértés magas színvonalon tartására, önmaga képzésére. Mindkét dokumentum leszögezi, hogy a bírák a bírói függetlenség elvének megőrzése mellett, a jogaik és kötelezettségeik tiszteletben tartását biztosító ellenőrzési rendszernek vethetők alá. Ebből következik, hogy a bírák igazgatási kérdésekben (pl. tárgyalási kötelezettség teljesítése, befejezések számának alakulása, adminisztratív intézkedések megtétele) beszámoltathatók, s vétkességük fegyelmi felelősséget is megalapozhat.

A bírói függetlenség és önállóság törvények által körülzárt intézményes biztosítása megkérdőjelezhetetlen érték az emberi és állampolgári jogok, valamint a jogállamiság érvényesülésének egyik fontos biztosítója. Az Alkotmány, a Bs., továbbá a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény egymást lefedve, a kapcsolódási pontokon egymást kiegészítve építi fel azt a hármas védelmi rendszert, amely a bírói hatalom szuverenitásának korlátozását kizárja.

A bírói függetlenséget biztosító jogszabályok mellett természetesen szükség van az ezekkel összhangban álló, a munkarendet meghatározó igazgatási szabályoknak a jogrendszerbe történő beiktatására is. Ez utóbbi normák és a bírói függetlenséget megalapozó szervezeti, státusbeli, eljárási szabályok értékhierarchiája között szükségszerűen súlyponteltolódás van. Az igazgatási szabályok funkciója az, hogy egységes keretekbe foglalják, működőképessé tegyék azt a háttérszervezetet, amely az érdemi bírói munka gördülékenységét hivatott szolgálni. E szabályok tartalma áttételesen sem korlátozhatja a bíró státusbeli függetlenségét, a bíróságnak az anyagi igazság felderítésére irányuló kizárólagos jogosítványát, és nem eredményezhet tartalmi egyenlőtlenségeket az egyes eljárások között. Szolgálhatja viszont — mint jelen esetben is — azon egyenlőtlenségek kiküszöbölését, amelyek pl. a leterheltségből, a helyi sajátosságokból, vagy a bíróság működésén kívül eső tényezők-

ből eredően a bíróságok eljárásának időszerűségét veszélyeztetnék, az eljárások egységességébe, semlegességébe, pártatlanságába vetett hitet csorbíthatnák.

3.2. Az Alkotmánybíróság a fenti elvek mentén is elvégezte a Bűsz. támadott rendelkezésének vizsgálatát. Ennek eredményeképp megállapította, hogy tartalmilag az abban foglalt szabály nem sérti a bírói függetlenség elvét. A Kormány rendelkezéseinek megfelelő módon készül el az a névjegyzék, amelyről a felszámoló bekerül a későbbi konkrét csődeljárásba. A lista mind az adott ügyben eljáró bíró, mind az igazságügy-miniszter személyén is kívül álló módon alakul ki. A vitatott rendelkezés éppen azt szolgálja, hogy a már nyilvános névjegyzékről ésszerű ügyintézési időt biztosítani törekvő rendben, az egyes eljárások kiegyenlítetttségét előmozdító objektív kritériumoknak megfelelő módon legyen kiválasztható az a független közreműködő személy, aki az egyedi ügyben a csődeljárást levezeti.

A Cstv. szabályainak megfelelően azonban e közreműködő fölött a felügyeletet kezdettől fogva az érintett ügyben eljáró bíró gyakorolja. A felügyelet nem formális. Abban a felszámolóbiztos kizárásának szabályai, a vele szemben a felek részéről benyújtott kifogások elbírálása, mulasztásának szankcionálása, az eljárásból — és végső esetben magából a szervezetből — való eltávolításának kizárólagos lehetősége mindvégig a bíró kezében marad. Az e körben megtett érdemi intézkedéseit tekintve a bíró kizárólag a törvényeknek (a Cstv.-nek, a Pp.-nek stb.) van alárendelve és ezt meghaladóan döntése semmilyen más alapon, senki részéről számon nem kérhető.

Mint ahogyan arra már a 3.1. pontban utalt az Alkotmánybíróság, a bíró indokolási kötelezettsége a bírói hatalommal szemben támasztott jogos elvárás. Az eltérés indokainak az iraton történő feltüntetése alatta marad még az indokolási kötelezettség szintjének is, fogalmilag sem azonosítható azzal, hiszen a 145. § (4) bekezdés utolsó mondata még csak nem is határozati formát kíván meg. Következésképp a Bűsz. vitatott rendelkezésében szereplő, a bíróval szemben az eltérés indokainak az iraton történő feljegyzése követelményét támasztó rendelkezés nem jár együtt a bírói függetlenség sérelmével.

Mindebből pedig az következik, hogy a lista ügyviteli rendben történő felkínálása és az eltérés lehetőségének éppen az ésszerűség jegyében történő előzetes garantálása tekintetében meghozott szabályozással az igazságügy-miniszter az ügyintézés rendjét, technikáját meghaladóan a szervei irányítás kereteit nem lépte túl.

A kifejtett érvekre figyelemmel tehát sem formai, sem tartalmi értelemben nem állapítható meg alkotmányossági szempontból értékelhető összefüggés a Bűsz. támadott rendelkezése és az alkotmányellenesség indokolására felhívott, az Alkotmány 50. § (3) bekezdése által védett bírói függetlenség elve között.

Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

IV.

1. Az 1997. október 1-jén hatályba lépett új Bsz. a bíróságok szervezetének, irányításának átalakulását hozta magával. A törvény jogszabályokat biztosított a bíróságok igazgatása tekintetében az önálló jogalkotói hatáskörrel fel nem ruházott OIT részére, újraszabályozta a bírósági vezetők irányító tevékenységét, és önálló jogköröket adott egyes bírósági testületi szerveknek is (összbírói értekezlet, bírói tanács). Mindez nyilvánvalóan kihatással van a bíróság működését érintő alacsonyabb szintű jogszabályokra is.

Erre figyelemmel a Bsz. 106. §-a 1997. október 1. és 1998. október 1. közötti időtartamban előírta az igazságügy-miniszter számára a bíróságok tevékenységével kapcsolatos miniszteri rendeletek felülvizsgálatát és a szükséges terjedelmű módosítását is.

A Pp. és a Be. a már hivatkozott 1999. évi XLV. törvénnyel történő módosítása a legmagasabb jogforrási szinten — megjelenítve már a Bsz. irányítási és felelősségi rendszerét is — törvénybe iktatta, hogy a bírósági ügyvitel rendjét — az új működési szabályoknak megfelelően — az igazságügy-miniszter az OIT-tal egyetértésben rendeletben szabályozza.

Az Alkotmánybíróság jelen eljárása során észlelte, hogy határozatának meghozataláig minderre nem került sor.

„Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény [...] 49. § (1) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság hivatalból, illetőleg bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet — határidő megjelölésével — felhívja feladatának teljesítésére.” [45/2000. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2000, 344., 345.]

„Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétséget nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs, [...] hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [...] A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányvétséget mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás, vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán alapul.” [2/2000. (II. 25.) AB határozat, ABH 2000, 25., 33.]

Az igazságügy-miniszter jogszabályi felhatalmazásból eredő kötelezettségének elmulasztása a bírósági ügyvitel tekintetében többszörösen is megállapítható. Egyfelől a Bsz. idézett §-aira tekintettel a bíróságokra vonatkozó új szervezeti rendnek megfelelő keretek között tartalmilag is szükséges az ügyvitel szabályainak áttekintése és módosí-

tása. Másfelől a Pp. és Be. hivatkozott rendelkezéseiben biztosított felhatalmazásból eredően köteles a miniszter a rendeleti szintű szabályozásra.

Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság határidő tűzése mellett az igazságügy-minisztert a mulasztás megszüntetésére hívta fel.

2. Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a benne foglalt elvi álláspontjának jelentőségére figyelemmel a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyne
dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 300/B/2000.

*Dr. Holló András és dr. Kiss László alkotmánybírók
különvéleménye*

A határozat rendelkező részének 1. pontjában foglaltakkal egyetértünk.

1. A határozat rendelkező részének 2. pontjával szemben, mind jogforrástani okból, mind pedig a bírói függetlenség szempontjából megsemmisítendőnek tartjuk a Büsz. 145. § (4) bekezdését.

Álláspontunkat alapvetően az Alkotmány 37. § (3) és 50. § (3) bekezdéseire, a Jat. 8. § (1) bekezdésére, a Pp. 395. § (3) bekezdésére, illetőleg a 157/1998. (IX. 30.) Korm. rend. 4. § (1) bekezdése a) pontjára tekintettel fejtjük ki.

A felhívott rendelkezések:

Az Alkotmány 37. § (3) bekezdése értelmében:

„A Kormány tagjai feladatuk ellátása körében rendeleteket adhatnak ki. Ezek azonban törvénnyel vagy a Kormány rendeletével és határozatával nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

„50. § (3) A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve.”

A Jat. 8. § (1) bekezdése szerint:

„A miniszter feladatkörében és törvényben, törvényerejű rendeletben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján ad ki rendeletet.”

A Pp. szerint:

„Felhatalmazást kap az igazságügy-miniszter, hogy a bírósági ügyvitel és a statisztikai adatszolgáltatás rendjét — az Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal egyetértésben — rendeletben állapítsa meg.”

[Pp. 395. § (3) bek.]

Az igazságügy-miniszter feladat- és hatásköréről szóló 157/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése:

„A miniszter az igazságszolgáltatással összefüggő jogalkotási feladatainak ellátása keretében kiadja

a) a bíróságok szervezetére és eljárására vonatkozó rendeleteket,”

2. Az idézett kormányrendelet, illetőleg a Pp. idézett rendelkezései — álláspontunk szerint — a vizsgált ügyben nem tekinthetők az igazságügy-miniszter számára felhatalmazást tartalmazó jogszabálynak.

A Pp. kétségtelenül generális felhatalmazást ad az igazságügy-miniszternek arra, hogy rendeletben állapítsa meg a bírósági ügyvitel rendjét. Véleményünk szerint ugyanakkor az ügyvitel [Pp. 395. § (3) bekezdésének szóhasználat] körébe jogkövetkezményekkel is járó eljárási tárgykörök nem vonhatók be. Ilyen értelmezés mellett viszont a 157/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdésének a) pontja túlmegy a Pp. idézett rendelkezésében foglaltakon, hiszen az, az „eljárásra” is miniszteri rendeletalkotási hatáskört állapít meg.

Az „eljárás” — megítélésünk szerint — több, a pusztán „jogtechnikai”, „adminisztratív” kereteket sejtető ügyviteli jellegű cselekményeknél. Ennek alátámasztásaként megemlítjük, hogy a Cstv. 6. §-ának (2) bekezdése szerint azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket a törvény külön nem szabályoz, a Pp. rendelkezései — a polgári nemperes eljárás sajátosságaiából eredő eltérésekkel — megfelelően irányadók. Ilyen eljárás a felszámoló kijelölése, amelynek pusztán technikai, adminisztratív, azaz ügyvitelen túlmutató voltát mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a Legfelsőbb Bíróság a Cstv. II. Novellával történt módosításáig irányadó rendelkezéseket úgy értelmezte, hogy a felszámoló kijelölésére vonatkozó rendelkezés ellen is helye van fellebbezésnek (BH 1997/140.).

A Cstv. 6. § (2) bekezdése a hatálya alá tartozó ügyekben tehát a Pp.-n kívül nem engedi meg másnak (az igazságügy-miniszter rendeletének sem!), hogy az eljárást szabályozhassák. Álláspontunk szerint a felszámoló kijelölése minden mozzanatában eljárási kérdésként szabályozott a Büsz. indítvánnyal támadott 145. § (4) bekezdésében, amelyet ugyanakkor miniszteri rendelet [a 7/1996. (XI. 13.) IM rendelet] állapított meg. Minthogy pedig a Cstv. imént idézett 6. § (2) bekezdése ebben a tárgykörben az eljárási

kérdések szabályozására a Pp.-t jelölte meg, az igazságügy-miniszteri rendelet mögött nincs legitim felhatalmazás: a 157/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés a) pontjában írt, eljárási kérdések szabályozása előtt — ugyancsak generális felhatalmazásként — utat nyitó szabály itt mindenesetre nem tekinthető annak, hiszen a Cstv. 6. § (2) bekezdése az ilyen jogi rendezés lehetőségét a hatálya alá tartozó ügyekben a Pp.-nek adta meg.

2.1. Más irányból közelítve is bizonyíthatóan látszik, hogy az igazságügy-miniszter rendelete felhatalmazás nélkül került kibocsátásra: a Cstv. 27/A. § (2) bekezdése a Kormánynak adott felhatalmazást arra, hogy a felszámolóként kijelölhető személyek körét rendelettel szabályozza. Ennek a kötelezettségének a Kormány a 167/1993. (XI. 30.) Korm. rendelet kibocsátásával tett eleget, amely a tárgyban már semmiféle további felhatalmazást nem adott. Külön — erre vonatkozó kifejezett felhatalmazás nélkül — mégis rendelkezéseket fogalmazott meg erre nézve a 7/1996. (XI. 13.) IM rendelet, s ez a szöveg a Büsz. 145. § (4) bekezdésévé lett. Ha a törvényhozó szánt volna e tekintetben szerepet az igazságügy-miniszternek, úgy bizonyára ezt a Cstv. 85. § (2) bekezdésébe beiktatott felhatalmazó rendelkezéssel kifejezésre juttatta volna. Ott ugyanis szól — a Cstv. végrehajtása kapcsán — az igazságügy-miniszter teendőiről, de egyedül és kizárólag egy adott tárgyú szabályozási feladatot említve. [85. § (2) „Felhatalmazást kap az igazságügy-miniszter, hogy a Felszámolási Díjfedezeti Alap működésére, az Alapból történő kifizetés rendjére vonatkozó részletes szabályokat rendeletben határozza meg.”] Ha tehát szándékában állt volna a névjegyzékkel kapcsolatban is további — igazságügy-miniszteri rendelettel történő — Büsz. szabályok megállapítása előtt utat nyitni, úgy ezt minden további nélkül itt megtehetette volna. Az e tárgyban megfogalmazott törvényi rendelkezések további részletezésére azonban kizárólag a Kormányt hatalmazta fel. A vizsgált rendelet tehát felhatalmazás nélkül került kibocsátásra, s ilyenként nem részletezése, hanem „illegitim” kiegészítője a Cstv. 27/A. § (2) bekezdésének.

Összefoglalóan tehát: a Büsz. 145. § (4) bekezdését megállapító 7/1996. (XI. 13.) IM rendelet felhatalmazás nélkül került kiadásra.

2.2. Gyakorlatilag itt az is megállapítható, hogy a csőd-eljárásban az eljárási kérdések szabályozása nem képezi az igazságügy-miniszter feladatkörét sem. [Merthogy ez a reguláció törvényi (Pp.-hez utalt) szabályozási tárgyat takar]. Ilyen értelmezés mellett pedig a Büsz. indítvánnyal támadott 145. § (4) bekezdésének igazságügy-miniszteri rendelettel történt megállapítása mind az Alkotmány 37. § (3) bekezdésében, mind pedig a Jat. 8. § (1) bekezdésében írt rendelkezésbe is ütközik.

Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróságnak — gyakorlatilag formai, „jogforrástani” okból — meg kellett

volna semmisítenie a Büsz. indítvánnyal támadott 145. § (4) bekezdését.

„Megmentésére” pedig abból az okból sem lett volna remény, hogy egyébként a bíró a számítógép által ajánlott kijelöléstől eltérhet. Maga a forma (a jogforrási szint) alkalmatlan ilyen tartalom megjelenítésére, ezért — álláspontunk szerint — teljesen közömbös az, hogy az érvényességi fogvatékoságban szenvedő — felhatalmazás nélkül kiadott — norma miről szól.

3. Mindamellet hangsúlyozzuk: álláspontunk szerint — a határozat indokolásával szemben — a Büsz. támadott rendelkezése és az Alkotmány 50. § (3) bekezdése között van alkotmányossági szempontból értékelhető, mégpedig az alkotmányértés megállapítását eredményező összefüggés.

Az igazságügy-miniszternek a bíróságokra vonatkozó jogalkotó hatáskörének alkotmányos alapja a hatalommegosztás alkotmányos rendszerének alkotmánybírói értelmezéséből vezethető le. Az Alkotmánybírói bíróság a bírói hatalmat a másik két „politikai” jellegű hatalmi ággal szemben „állandó és semleges” hatalmként határozta meg: „Ezt a semlegességet fogalmazza meg az Alkotmány 50. § (3) bekezdése azzal, hogy a bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alávetve.” [38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256., 262.] A bírói hatalom tehát politikailag semleges hatalom, ezért áll sajátos viszonyban a másik két hatalmi ággal: „... nem is lehet olyan kölcsönös meghatározottságban és függésben a többi hatalmi ágtól, amilyenben azok egymás között vannak.” (ABH 1993, 256., 262.) A hatalommegosztás, nevezetesen: a bírói hatalom és a másik két hatalmi ág, a törvényhozó és a végrehajtó hatalom viszonyának fenti értelmezése lényegében az Alkotmány 50. § (3) bekezdésén alapul. A 17/1994. (III. 29.) AB határozat nyomatékosan hangsúlyozta — utalva az Alkotmánybírói bíróság állandó és következetes gyakorlatára — hogy a „minden külső befolyástól független bírói ítékezés feltétel nélküli követelmény, és lényegében abszolút alkotmányos védelem alatt áll.” (ABH 1994. 84, 86.)

Kétségtelen, hogy az Alkotmánybírói bíróság határozataiban kihangsúlyozta, hogy a bírói függetlenség „döntően” [53/1991. (X. 31.) AB határozat], illetve „elsősorban” (lásd a fent idézett határozatokat) az ítélező tevékenységben ölt testet, és ez a bírói — ítélező — hatalom nem jelent korlátlanóságot. [19/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 150., 153.]

E megállapítással kapcsolatban szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy az Alkotmánybírói bíróság nem kizárólagosan az ítélező tevékenységhez kapcsolta a bírói függetlenség tartalmát, következésképpen az Alkotmánybírói bíróságnak esetenként kell vizsgálnia, hogy az adott érdemi ítélező tevékenységgel összefüggő eljárási szabály által meghatározott bírói intézkedés, a bíró eljárási cselekménye milyen

összefüggést mutat az érdemi ítélkező tevékenységgel. Az eddigi alkotmánybírói gyakorlat alapján sem kizárt, hogy az Alkotmánybíróság az adott eljárási szabályt az Alkotmánybíróság érdemi ítélkező tevékenységével való szoros összefüggése alapján alkotmányossági értékelési körbe vonja.

Az ítélkező tevékenység törvényi alávetettsége mint alkotmányos korlát egyben a függetlenség, a semleges hatalmi pozíció védelmét jelenti a hivatkozott határozat szerint is: „A bírói függetlenség egyedi aspektusában tehát a bíró szervezeti és státuszbeli szabadságának garanciáját jelenti, annak érdekében, hogy az egyedi ügyekben a jogviták eldöntése és a jogsérelmek orvoslása tárgyában hozott kötelező erejű és végrehajtható döntését mindenféle befolyásolástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint hozza meg.” (ABH 1999, 150., 153.)

Az ítélkezés „belső” függetlenségének alkotmányossági követelménye mellett garanciális jelentősége van annak az alkotmánybírói megállapításnak is, hogy: „Alkotmányos indokok megléte esetén, a bírói szervezetet érintő külső hatalmi jogkör érvényesülése is csak a független ítélkezés sérelme nélkül engedhető meg, illetve fogadható el alkotmányosnak.” [17/1994. (III. 29.) AB határozat, ABH 1994, 84., 86.]

Az adott ügyre vonatkoztatva a fenti fejtegetéseket: álláspontunk szerint az igazságügy-miniszter és a bíróság viszonya, mint a végrehajtó hatalom és a semleges bírói hatalom viszonya a miniszter jogalkotó hatáskörének alkotmányossága szempontjából úgy ítélt meg, hogy a miniszter csak törvényi felhatalmazás alapján szabályozhat a bírósági igazgatás (ügyvitel) tárgykörében. A Pp.-ben adott felhatalmazás nem foglalja magában a Bűsz. 145. § (4) bekezdésének megalkotására vonatkozó felhatalmazást. A felszámoló kijelölésének módja (a bírói indoklási kötelezettség előírása) inkább értelmezhető az ítélkező tevékenységgel összefüggést mutató érdemi eljárási tevékenységnek, mint ügyviteli szabálynak.

4. Következésképpen a vizsgált Bűsz. rendelkezés megalkotása — az Alkotmány 37. § (3) és 50. § (3) bekezdései alapján — mind formai, mind tartalmi szempontból alkotmányosértőnek minősül.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 55/2001. (XI. 29.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálata, nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása iránt benyújtott indítványok tárgyában — *dr. Czúcz Ottó, dr. Holló András, dr. Kiss László és dr. Kukorelli István* alkotmánybírák különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény egésze, illetőleg 1. §-a, a 2. § (1) és (3) bekezdése, 5. §-a, 6. §-a, a 7. § *b*) és *d*) pontja, a 8. § (1) bekezdése, a 9. § (1) és (2) bekezdése, a 13. § (1) bekezdése, valamint a 14. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja, illetőleg visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására előterjesztett indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Alkotmánybíróságtól öt indítványozó kérte a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (a továbbiakban: Gyt.) egésze, illetőleg egyes rendelkezései alkotmányellenességének, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességnek a megállapítását. Az Alkotmánybíróság az indítványokat egyesítette és együtt bírálta el.

Két indítvány a Gyt. teljes egészében történő megsemmisítésére irányult. A további indítványok a Gyt. következő rendelkezéseinek a megsemmisítését kérték: az 1. §, a 2. § (1) és (3) bekezdése, az 5. §, a 6. §, a 7. § *b*) és *d*) pontja, a 8. § (1) bekezdése, a 9. § (1) és (2) bekezdése, a 13. § (1) bekezdése, valamint a 14. § (1) és (3) bekezdése.

Az Alkotmánybíróság határozatát az indítványozók által is többségében felhívott következő jogszabályi rendelkezések, illetőleg a Magyarországra kötelező nemzetközi egyezmények figyelembevételével hozta meg.

A) Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.

(...)

(4) Rendkívüli állapot, szükségállapot vagy veszélyhelyzet idején az alapvető jogok gyakorlása — az 54—56. §-ban, az 57. § (2)—(4) bekezdésében, a 60. §-ban, a 66—69. §-ban és a 70/E. §-ban megállapított alapvető jogok kivételével — felfüggeszthető, vagy korlátozható.”

„40/B. § (4) A fegyveres erők, a rendőrség és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai nem lehetnek tagjai pártnak, és politikai tevékenységet nem folytathatnak.”

„50. § (1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, az állampolgárok jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot — a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan — a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

„62. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri a békés gyülekezés jogát és biztosítja annak szabad gyakorlását.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

B) A Gyt. rendelkezései:

„1. § A gyülekezési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelyet a Magyar Köztársaság elismer, és biztosítja annak zavartalan gyakorlását.”

„2. § (1) A gyülekezési jog gyakorlása keretében békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések (a továbbiakban együtt: rendezvény) tarthatók, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják.

(...)

(3) A gyülekezési jog gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.”

„3. § A törvény hatálya nem terjed ki

a) a 12. § és 13. § kivételével az országgyűlési képviselők és a helyi önkormányzati képviselők választásával összefüggő gyűlésekre, valamint a képviselői és a tanácsági beszámoló gyűlésekre;

b) a törvényesen elismert egyházak és vallásfelekezetek területén szervezett vallási szertartásokra, rendezvényekre és a körmenetekre;

c) a kulturális és sportrendezvényekre;

d) a családi eseményekkel kapcsolatos rendezvényekre.”

„5. § A rendezvény szervezője magyar, illetőleg magyarországi tartózkodási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgár lehet.”

„6. § A közterületen tartandó rendezvény szervezését a rendezvény helye szerint illetékes rendőrkapitányságnak, Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitányságnak (a továbbiakban: rendőrség) legalább három nappal a rendezvény megtartásának tervezett időpontját megelőzően kell bejelenteni. A bejelentési kötelezettség a rendezvény szervezőjét terheli.”

„7. § Az írásbeli bejelentésnek tartalmaznia kell:

a) a tervezett rendezvény kezdetének és befejezésének várható időpontját, helyszínét, illetőleg útvonalát;

b) a rendezvény célját, illetőleg napirendjét;

c) a rendezvényen résztvevők várható létszámát, a rendezvény zavartalan lebonyolítását biztosító rendezők számát;

d) a rendezvényt szervező szerv vagy személyek és a szervezők képviselőjére jogosult személy nevét és címét.”

„8. § (1) Ha a bejelentéshez kötött rendezvény megtartása a népképviselői szervek vagy a bíróságok zavartalan működését súlyosan veszélyeztetné, illetőleg a közlekedés rendjének aránytalan sérelmével járna, a rendőrség a bejelentésnek a hatósághoz való beérkezésétől számított

48 órán belül a rendezvénynek a bejelentésben megjelölt helyszínen vagy időben való megtartását megtilthatja.

(2) A rendőrség határozatát 24 órán belül közölni kell a szervezővel.

(3) A rendőrség eljárására az államigazgatási eljárás általános szabályai az irányadók.”

„9. § (1) A rendőrség határozata ellen fellebbezésnek helye nincs; a határozat közlésétől számított három napon belül a szervező kérheti az államigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát. A kérelemhez csatolni kell a rendőrség határozatát.

(2) A bíróság a kérelem beérkezésétől számított három napon belül, nemperes eljárásban, népi ülnökök közreműködésével, szükség esetén a felek meghallgatása után határoz. Ha a kérelemnek helyt ad, hatályon kívül helyezi a rendőrség határozatát, ellenkező esetben a kérelmet elutasítja. A bíróság határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak.”

„11. § (1) A rendezvény rendjének biztosításáról a szervező gondoskodik.

(2) A rendőrség és más arra illetékes szerv a rendezvény rendjének biztosításában a szervező kérésére közreműködik, a rendezvényt megzavaró személyek eltávolításáról intézkedik.”

„12. § (1) Ha a rendezvény résztvevőinek magatartása a rendezvény törvényességét veszélyezteti, s a rend másként nem állítható helyre, a szervező köteles a rendezvényt felosztatni.”

„13. § (1) A rendezvény résztvevője által okozott kárért a károsult harmadik személlyel szemben a szervező a károkozóval együtt egyetemlegesen felelős. A szervező mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a rendezvény szervezése és megtartása során úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.”

„14. § (1) Ha a gyülekezési jog gyakorlása a 2. § (3) bekezdésében foglaltakba ütközik, vagy a rendezvényen a résztvevők fegyveresen, illetőleg felfegyverkezve jelennek meg, továbbá ha bejelentéshez kötött rendezvényt bejelentés nélkül, a 7. § a) és b) pontjában foglaltaktól eltérően vagy tiltó határozat ellenére tartanak, a rendőrség a rendezvényt felosztatja.

(...)

(3) Ha a rendezvényt felosztatják, a rendezvény résztvevője a felosztatástól számított tizenöt napon belül pert indíthat a felosztatás jogellenességének megállapítására.”

„15. § E törvény alkalmazásában

a) *közterület*: a mindenki számára korlátozás nélkül igénybe vehető terület, út, utca. tér;”

C) Az indítványokkal érintett adatvédelmi rendelkezések

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: adatvédelmi törvény):

„3. § (1) Személyes adat akkor kezelhető, ha

a) ahhoz az érintett hozzájárul, vagy

b) azt törvény vagy — törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben — helyi önkormányzat rendelete elrendeli.”

„5. § (1) Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak.”

„17. § (1) Az érintett, jogainak megsértése esetén, az adatkezelő ellen a bírósághoz fordulhat.

(2) Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani.

(3) A perre az a bíróság illetékes, amelynek területén az adatkezelő székhelye van. A perben fél lehet az is, akinek egyébként nincs perbeli jogképessége.

(4) Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, az adatkezelőt a tájékoztatás megadására, az adat helyesbítésére, törlésére kötelezi, illetőleg az adatvédelmi biztost arra kötelezi, hogy az adatvédelmi nyilvántartásba való betekintést tegye lehetővé.

(5) A bíróság elrendelheti ítéletének az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejegyzését, ha azt az adatvédelem érdekei és nagyobb számú érintett, e törvényben védett jogai megkövetelik.”

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: rendőrségi törvény):

„76. § (1) A Rendőrség a törvényben szabályozott bűn-megelőzési, bűnüldözési (a továbbiakban együtt: bűnüldözési), valamint államigazgatási és rendészeti feladatainak ellátásához — központi, területi és helyi szinten — a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítottak, a büntetőeljárás alá vontak, a sértettek és egyéb közreműködők, az államigazgatási eljárásban ügyfelek, valamint egyéb érintettek személyes adatait, illetőleg más adatokat kezeli.

(...)

(4) A bűnüldözési és az államigazgatási feladatokhoz kapcsolódó adatokat elkülönítetten kell kezelni.”

„90. § (1) A Rendőrség az államigazgatási és rendészeti, illetve szabálysértési eljárással kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében kezelheti:

(...)

h) a gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvények törvényben, jogszabályban meghatározott bejelentési adatait 2 évig; a gyülekezési jog hatálya alá nem tartozó rendőri biztosítást igénylő rendezvények rendezőire, szervezőire vonatkozó adatokat 2 évig;”

D) A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) rendelkezései:

„228/A. § (1) Aki mást egyesülési vagy gyülekezési jogának gyakorlásában erőszakkal vagy fenyegetéssel jogtala-

nul akadályoz, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

„271/A. § (1) Aki a nyilvános rendezvény rendezőjének a rend fenntartása érdekében tett intézkedésével szemben erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenállást tanúsít, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a rendbontást csoportosan vagy felfegyverkezve követik el.

(3) Mellékbüntetésként kitiltásnak is helye van.

(4) E § alkalmazásában nyilvános rendezvény: a gyűlekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvény, továbbá az olyan kulturális és sportrendezvény, amely a közönség számára azonos feltételek mellett nyitva áll.”

E) Nemzetközi egyezmények:

a) 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: Egyezségokmány) kihirdetéséről.

A 4. Cikk 2. bekezdése sorolja fel azokat a jogokat, melyeket még háború, vagy a nemzet létét fenyegető más rendkívüli állapot idején is tilos felfüggeszteni. A felsorolásban a gyűlekezéshez való jog nem szerepel.

„21. Cikk: A békés gyűlekezés jogát el kell ismerni. E jog gyakorlását csak a törvényben megállapított olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban az állam biztonsága, a közbiztonság és a közrend, illetőleg a közegészség, a közkerölcs vagy mások jogai és szabadsága védelme érdekében szükségesek.”

b) 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről

„11. Cikk. Gyűlekezés és egyesülés szabadsága

1. Mindenkinnek joga van a békés célú gyűlekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, beleértve érdekei védelmében a szakszervezetek alapítását és az azokhoz való csatlakozásnak a jogát.

2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság vagy közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, a közegészség, az erkölcsök, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében szükségesek. Ez a cikk nem tiltja, hogy e jogoknak a fegyveres erők, a rendőrség vagy az államigazgatás tagjai által történő gyakorlását a törvény korlátozza.”

A 15. Cikk 2. bekezdése sorolja fel azokat a jogokat, melyeket még háború, vagy a nemzet létét fenyegető más rendkívüli állapot idején is tilos felfüggeszteni. A felsorolásban a gyűlekezéshez való jog nem szerepel.

„16. Cikk. Külföldiek politikai tevékenységének korlátozása

A 10., 11. és 14. Cikk rendelkezéseit nem lehet úgy tekinteni, mint amelyek akadályoznák a Magas Szerződő Feleket, hogy külföldiek politikai tevékenységét korlátozásnak vessék alá.”

„18. Cikk. Jogkorlátozás alkalmazásának megszorítása

A jelen Egyezményben említett jogok és szabadságok korlátozásait nem lehet más célra alkalmazni, mint amelyekre elő vannak írva.”

III.

Az Alkotmánybíróság először a Gyt. egészében történő megsemmisítésére irányuló indítványokat tekintette át.

1. A Gyt. teljes egészében történő megsemmisítésére irányuló indítványukat az indítványozók azzal indokolják, hogy bár az Alkotmánynak a Gyt. kihirdetése napján, 1989. január 24-én hatályban volt szövege még tartalmazott egy jogkorlátozó rendelkezést, nevezetesen azt, hogy a békés gyűlekezés joga nem sértheti az ország alkotmányos rendjét [az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi I. törvény 10. §-ával az Alkotmányba beiktatott 65. § (2) bekezdés], az 1989. október 23-án életbe lépett újabb alkotmánymódosítás (1989. évi XXXI. törvény) már a békés gyűlekezéshez való jog szabad gyakorlását ismerte el, és biztosította minden megszorítás nélkül. A Gyt. szövege ennek ellenére változatlanul lehetővé teszi a gyűlekezés alkotmányos szabadságának korlátozását, és nem tartalmazza azokat a garanciális rendelkezéseket, melyek az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdéséből következően az esetleges korlátozó rendelkezésekkel való visszaélés lehetőségét kizárnák. Ezért is kérték az indítványozók a Gyt. általuk megjelölt és álláspontjuk szerint az Alkotmányt leginkább sértő rendelkezéseinek 1989. október 23-ig visszamenő hatállyal történő megsemmisítését, minthogy ebben látják a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétséget is, mivel az indítványozók véleménye szerint a törvényhozónak az 1989. október 23-án bekövetkezett alkotmánymódosítást követően a Gyt.-t hozzá kellett volna igazítani az Alkotmány megváltozott szövegéhez, s ennek elmaradása az Alkotmány 8. § (2) bekezdésének sérelmével jár.

A Gyt. egészének alkotmányellenességét illetően az indítványozók másik indoka az, hogy a törvény olyan korlátozásokat tartalmaz, melyeket az Egyezségokmány 21. Cikke nem tesz lehetővé, ami által megbomlik a belső jog és a Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettségek

összhangja, ezért a törvény az Alkotmány 7. § (1) bekezdésével kerül ellentétbe.

2. Működésének első évtizedében a gyülekezési joggal összefüggésben az Alkotmánybírósághoz viszonylag kevés indítvány, illetőleg panasz érkezett, kiváltképpen más szabadságjoggal, elsősorban a véleménynyilvánítás szabadságával való összehasonlításban.

Az Alkotmánybíróság a gyülekezési jogot érintő, összességében nem nagyszámú határozataiból is kirajzolódhatnak azonban bizonyos alapvető elvek. Mindenekelőtt az, hogy a gyülekezési jog — csakúgy, mint a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága — szorosan kapcsolódik a véleménynyilvánítás szabadságához [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167., 171.]. Gyűlések megszervezésének, megtartásának, az azokon való részvételnek a joga nélkül a nézetek, információk megszerzésének és másokkal való megosztásának, a vélemények közösen történő kialakításának a lehetősége ugyanis aligha volna megvalósítható.

Ugyanakkor a gyülekezési jog nem korlátozhatatlan jog. Az indítványozók a korábbi és a ma hatályos alkotmány-szöveg közötti eltérésre alapozzák azt az álláspontjukat, hogy a gyülekezési jogot törvény nem korlátozhatja. Egyrészt azzal érvelnek, hogy az Alkotmány 62. § (1) bekezdése a gyülekezés szabad gyakorlásához való jogot biztosítja, másrészt azzal, hogy az Alkotmánynak a gyülekezés jogát biztosító 62. § szövege nem teszi lehetővé a gyülekezési jog korlátozását.

Az Alkotmánybíróság megállapítja: a szabad jelző használata olyan következtetésre, mely szerint a gyülekezéshez való jog korlátozhatatlan volna, nem ad alapot. Az Alkotmány e rendelkezéséhez fűzött indokolásban, mely szerint „[a] szabad gyülekezés joga alapján mindenkinek joga van felvonulás, rendezvény, tüntetés stb. szervezésére és megtartására, amelyen véleményüknek az egybegyűltek közösen is hangot adhatnak. Az erőszakos cselekmények általános tilalmára tekintettel e megmozdulások törvényességének egyik alapvető feltétele az, hogy a gyülekezés békés legyen”, a szabad jelző nem többre, mint arra utal, hogy a demokratikus Magyarország Alkotmánya az emberi és állampolgári jogok részének tekinti mindenkinek a jogát ahhoz, hogy szabadon vegyen részt gyűléseken, felvonulásokon, tüntetéseken.

Abból sem lehet továbbá levonni következtetést arra, hogy az Alkotmány tilalmazná a gyülekezési jog bármilyen korlátozását, hogy magának a 62. §-nak a szövegében csupán az a — korlátozásként is felfogható — követelmény fejeződik ki, hogy csak a békés gyülekezéshez való jog áll a törvény védelme alatt, egyéb korlátozásra az Alkotmány kifejezett formában nem hatalmazza fel a törvényhozót. Ilyen — általánosnak tekinthető — felhatalmazást ugyanis formális értelemben az Alkotmánynak a gyülekezési joghoz több tekintetben közelálló gondolat-, lelkiismereti és

vallásszabadságot kimondó 60. §-a, a véleménynyilvánítási és információs szabadságot deklaráló 61. §-a, valamint az egyesülési jogról szóló 63. §-a sem ad, mégis, mint ahogy az az Alkotmánybíróságnak az e jogokkal összefüggésben hozott számos határozatából is kitűnik, vitathatatlan, hogy ezek az alkotmányos alapjogok mindegyike törvény által korlátozható jog. A jogkorlátozás határait az Alkotmány 8. § (2) bekezdése vonja meg, és az Alkotmánybíróság több határozatában is állást foglalt a jogok korlátozásának alkotmányos feltételeit illetően, kimondva, hogy az alapvető jog korlátozása csak akkor marad meg alkotmányos keretek között, ha a korlátozás nem az alapjog érinthetetlen lényegére vonatkozik, ha elkerülhetetlen, azaz, csak ha kényszerítő okból kerül rá sor, és ha a korlátozás az elérni kívánt célhoz képest nem aránytalan [pl. 20/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 69., 71.; 7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22., 25; 22/1992. (IV. 10.) AB határozat, ABH 1992, 122., 123.].

A gyülekezési jog elvi korlátozhatóságára vonatkozó fenti következtetést alátámasztja az Alkotmány 8. § (4) bekezdése is. E rendelkezés azokat az alapvető jogokat határozza meg, melyek gyakorlása még a rendkívüli állapot, szükségállapot vagy veszélyhelyzet idején sem függeszthető fel, vagy korlátozható. Ezek között a gyülekezési jog nem szerepel. Habár a rendkívüli helyzetekben korlátozható és az ilyenkor sem korlátozható alapjogok értéktartalma vagy fontossága között semmi különbség nincsen abban az értelemben, hogy a még ilyenkor sem korlátozható jogok bármilyen tekintetben is előbbre valók volnának a többi jognál, annak a jelzése azért az Alkotmány 8. § (4) bekezdéséből levonható, hogy az alkotmányozó — egyébként az Egyezségokmány 3. Cikkéhez, illetőleg az Egyezmény 15. Cikkéhez hasonlóan — nem kívánta a gyülekezési jogot az eleve korlátozhatatlan jogok közé sorolni.

Ezért az Alkotmánybíróság álláspontja szerint pusztán azon az alapon, hogy az Alkotmány 62. § (1) bekezdése a gyülekezési jog szabad gyakorlását biztosítja, a Gyt. pedig ennek ellenére tartalmaz bizonyos korlátozó rendelkezéseket, illetőleg megteremti annak törvényi alapját, hogy e jogot a hatóság a határozatával korlátozza, nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a Gyt. egésze alkotmányellenes.

3. A Gyt. egészének nemzetközi szerződésbe ütközését állító indítványokkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy azok jogosulttól származnak-e. Megállapította, hogy az indítványt tevők egyike országgyűlési képviselő, így az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 21. § (3) bekezdés a) pontja alapján jogosult jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára vonatkozó indítvány előterjesztésére. A másik indítványozót azonban az Abtv. nem jogosítja fel ilyen indítvány tételére. A követke-

zókben az Alkotmánybíróság érdemben csak a jogosulttól származó indítványt vizsgálta.

a) Az indítványozó szerint az Egyezségokmány 21. Cikke nem teremti meg a gyülekezési jog korlátozásának lehetőségét. Az Alkotmánybíróság ezzel szemben megállapította, hogy e Cikk kifejezetten lehetővé teszi a békés gyülekezési jog gyakorlásának — többek között — az állam biztonsága, a közbiztonság és a közrend, illetőleg mások jogai és szabadsága védelme érdekében egy demokratikus társadalomban szükséges mértékben történő korlátozását. Az Egyezségokmány nemzetközileg általánosan elfogadott kommentárja szerint a gyülekezési jog gyakorlása, ideértve a tiltakozó felvonulások, menetek, összejövetelek tartását is, adott esetben a köznyugalom, illetőleg a közlekedés rendjének fenntartása céljából bármelyik fent említett érdekre való hivatkozással korlátozható (Manfred Nowak: CCPR Commentary, Engel Verlag 1993, 380—382 oldal).

b) Bár az indítványozó érveinek alátámasztására nem hivatkozik az Egyezmény rendelkezéseire, a két nemzetközi szerződésnek a gyülekezési joggal kapcsolatos hasonlóságra tekintettel az Alkotmánybíróság azt is áttekintette, hogy mi a viszony a gyülekezési jognak a Gyt. által lehetővé tett különféle korlátozásai és az Egyezmény között. Megállapította, hogy az Egyezmény 11. Cikk 2. bekezdése megengedi a gyülekezési jog korlátozását — többek között — a nemzetbiztonság, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében. A 11. Cikk továbbá kifejezetten felhatalmazza az Egyezményben részes államokat a gyülekezési jog gyakorlásának a korlátozására a fegyveres erők, a rendőrség vagy az államigazgatás tagjai tekintetében. Az Emberi Jogok Európai Bírósága a Rekvényi kontra Magyarország ügyben 1999. május 20-án hozott ítéletében az Alkotmány 40/B. § (4) bekezdésének a fegyveres erők, a rendőrség és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai politikai tevékenységét, ezen belül gyülekezési jogát is korlátozó rendelkezéséről azt állapította meg, hogy az nem sérti az Egyezmény 11. Cikkét; ennek a jelen ügyben az ad jelentőséget, hogy a Bíróság a magyar jogrendszerre vonatkoztatva erősítette meg azt az eddig is folytatott ítélkezési gyakorlatát, mely szerint a gyülekezési jogot más fontos alapértékek védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben jogszerű korlátozásoknak lehet alávetni. Azt pedig, hogy e korlátozásokat az Egyezményben részes államok ne alkalmazzák visszaélésszerűen, az Egyezmény 18. Cikke biztosítja.

A Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyülekezési jog korlátozásával, illetőleg a korlátozás feltételeivel összefüggő ítélkezési gyakorlatának néhány további részletére az Alkotmánybíróság a Gyt. egyes rendelkezéseire vonatkozó indítványok kapcsán tér ki.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Gyt. nem ellentétes a Magyarország által vállalt nemzetközi szerződéses kötelezettségekkel. Ezért a joga-

ulttól származó indítványt elutasította, a nem jogosulttól származó indítványt pedig visszautasította.

4. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az a tény, hogy az Alkotmánynak a gyülekezési jogra vonatkozó korábbi rendelkezésének 1989. október 23-án történt módosítását követően nem került sor a Gyt. szövegének hozzáigazítására az Alkotmány megváltozott szövegéhez, nem eredményez mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet sem.

Az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatával alakította ki a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség ismérveit.

Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség valósul meg, ha annak nyomán állott elő jogi szabályozás iránti igény, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott be bizonyos életviszonyokba és ezáltal az állampolgárok egy részét megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83., 86.] Ilyen helyzetet a Gyt. nem hozott létre.

Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség az olyan helyzet is, amikor alapjog érvényesítéséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227., 231.]. Mivel az indítványozók a Gyt. 8. § (2) és (3) bekezdésével, valamint 9. §-ával összefüggő indítványukban hiányolják konkrét formában kellő törvényi garanciák meglétét a rendezvény bejelentését követő államigazgatási és bírósági eljárások tekintetében, az Alkotmánybíróság álláspontját a Gyt. e rendelkezéseinek vizsgálata kapcsán fogja alább, a IV. 8. pontban kifejteni.

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet nem csak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincsen [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204., 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108., 113; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122., 129., valamint a 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998., 132., 138.]. A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség e kritériumai a jelen ügyben nincsenek jelen.

A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség korábbi határozatokban kidolgozott, s a fentiekben röviden összefoglalt ismérveit a jelen indítványra alkalmazva állapítja meg az Alkotmánybíróság, hogy nem megalapozott az indítványozóknak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványa; az Alkotmány 65. § (2) bekezdésének korábbi és az alkotmánymódosítást követő szövege között a fentiekben kifejtettek tekintettel nem keletkezett olyan lényegi különbség, melynek folytán a törvényhozónak módosítania kellett volna a Gyt. rendelkezéseit.

IV.

Azt, hogy a Gyt.-nek az indítványozók által felhívott, jogkorlátozást tartalmazó rendelkezései megfelelnek-e az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében foglaltaknak, az Alkotmánybíróság az alábbiakban vizsgálta meg:

1. Az indítványozók a Gyt. 1. §-ával kapcsolatban kifogásolják, hogy a törvény az Alkotmány 62. § (1) bekezdésének szóhasználatától eltérően nem a gyülekezési jog szabad, hanem annak zavartalan gyakorlását biztosítja. A gyülekezési jog zavartalan biztosítását ugyanis kevesebbnek tartják e jog szabad gyakorlásához képest, ezért a Gyt. 1. §-át az Alkotmány 62. § (1) bekezdéséhez viszonyítva korlátozó jellegűnek ítélik meg.

Ezzel kapcsolatos álláspontját az Alkotmánybíróság a fenti III. 2. pontban részben már kifejtette. Ezt a jelen indítvány kapcsán a következőkkel egészíti ki.

Mind a törvény egészének alkotmányellenességét, mind egyes rendelkezéseinek az Alkotmánnyal való összeegyeztetlenségét állító indítványok abból indulnak ki, hogy a gyülekezési jog gyakorlásának útjában eleve csak az állam, illetőleg egyes szervei állhatnak. Ennek megfelelően a Gyt. által használt kifejezéseket annak a feltételezésnek az alapján viszonyítják az Alkotmányhoz, hogy a Gyt. által az Alkotmánytól eltérően használt kifejezések alapul szolgálhatnak a hatóságoknak arra, hogy a gyülekezési jogot olyan korlátozásnak is alávéssék, amelyet az Alkotmány nem tesz lehetővé.

Az Alkotmánybíróságnak az álláspontja az, hogy a gyülekezéshez való alkotmányos alapjog érvényesülése nem csak az állam illetéktelen beavatkozásával, hanem mások, például adott tüntetést ellenérvéssel szemlélők, ellentüntetők, és más rendzavarók ellenében is védelemre szorul. Más szóval az államot pozitív kötelezettségek is terhelik a gyülekezési jog érvényesülésének biztosítása érdekében. Ezt alátámasztják az Emberi Jogok Európai Bírósága által a gyülekezési joggal összefüggő ügyekben hozott döntései is. A Plattform „Ärzte für das Leben” kontra Ausztria ügyben a Bíróság ítélezési gyakorlatában arra az azóta is következetesen érvényesített megállapításra jutott, hogy a gyülekezéshez való jog magában foglalja azt a jogot is, hogy az állam biztosítsa: a jogszerűen tartott gyűlést vagy felvonulást mások ne zavarhassák meg (1988. június 21-i ítélet).

Az Alkotmánybíróságnak azon álláspontja, hogy az államot pozitív kötelezettségek is terhelik az alapjogok biztosítását illetően, már ítélezési gyakorlatának korai szakaszában kialakult. A 64/1991. (XII. 17.) AB határozatában például az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az állam kötelessége az alapvető jogok tiszteletben tartásában „nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről” (ABH 1991, 297., 302.).

Ebből az is következik, hogy a hatóságnak szükség esetén akár erő alkalmazásával is biztosítania kell a jogszerűen tartott gyűlések lebonyolítását, illetőleg meg kell akadályoznia, hogy azt mások megzavarják. Ennek az állami kötelezettségnek ad törvényi kifejezést többek között a Gyt. 11. § (2) bekezdése, illetőleg a Btk. 228/A. és 271/A. §-ai. De ezt fejezi ki a Gyt. 1. §-a is, amikor azt nyilvánítja ki, hogy az állam biztosítja a békés gyülekezés jogának zavartalan — más szavakkal kifejezve: mások által nem megzavarható — gyakorlását. A zavartalan szó tehát mást ragad meg a gyülekezési jog elemei közül, mint amit az Alkotmány 62. § (1) bekezdésében a szabad határozószó fejez ki. Ezért a zavartalan szó használata a Gyt. 1. §-ában nincs ellentétben az Alkotmánnyal. Ez okból az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

2. Kifogásolják az indítványozók, hogy a Gyt. 2. § (1) bekezdése a gyülekezés különféle formáit indokolatlanul összevonja és a törvény további részeiben egységesen kezeli, holott nyilván nem alkalmazhatók egységes szabályok például a közúti közlekedésre szánt területen, illetőleg az azon kívül tartott gyűlésekre. Azt állítják, hogy a „békés összejövetel” megfogalmazás besorolása a Gyt. hatálya alá tartozó gyűlések közé tág lehetőséget ad a hatóságnak, hogy bármely csoportosulást rendezvényként kezeljen. Ezzel összefüggésben a törvény kellő világosságát, rendelkezéseinek egyértelműségét hiányolják, ennek folytán véleményük szerint a Gyt. 2. § (1) bekezdése nincs összhangban az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével.

Az Alkotmánybíróság álláspontja az, hogy az indítványokban felsorolt érvek nem támasztják alá a Gyt. 2. § (1) bekezdésének alkotmányellenességét.

Először is a gyülekezés azon formáinak meghatározása, melyek a törvény hatálya alá tartoznak, mellőzhetetlen annak világossá tétele érdekében, hogy a törvényt milyen helyzetekre kell alkalmazni.

Másodszor, az indítványozóknak a „békés összejövetel” kifejezéssel kapcsolatos kifogása részben a törvény szövegének általuk helyesnek tartott értelmezésén alapul. A „békés” jelző ugyanis nem csak az utána következő első szóra, az „összejövetelre” vonatkozik, hanem az ezt követő további kettőre: a „felvonulás” és a „tüntetés” szavakra is. Annak, hogy a Gyt. a rendezvények valamennyi formájánál kiemeli azt, hogy ahhoz, hogy e törvény alkalmazható legyen rájuk, békéseknek kell lenniük, az adja meg a fontosságát, hogy a nem békés rendezvények nyilvánvalóan nem állnak az Alkotmány, illetőleg a Gyt. védelme alatt; ez a logika szolgál az alapjául annak, hogy ha egy eredetileg békés rendezvény elveszti ezt a jellegét, annak a rendezvény feloszlata lehet az eredménye.

Az indítványozók másik kifogása a „békés összejövetel” kifejezéssel kapcsolatban az, hogy ennek eredményeként a hatóság bármely csoportosulást rendezvényként kezelhet. Az Alkotmánybíróság ebben az összefüggésben ismételt

rámutat arra, hogy a Gyt. a hatóságnak csak közterületen tartandó rendezvénnyel kapcsolatban ad feladatot, illetőleg biztosít jogot a rendezvény megtartásának tilalmazására. Ha tehát a békés összejövetelt nem közterületen tartják, a törvény nem ad a hatóságnak lehetőséget semmiféle intézkedésre, ideértve a gyülekezési jog bármilyen akadályozását is.

Az indítványozók szerint a Gyt. azáltal, hogy hatálya a békés összejövetelekre is kiterjed, lehetővé teszi a hatóság számára, hogy visszaélésszerűen gyakorolja a gyűlésekre vonatkozó jogosítványait, mert betilthat, vagy feloszlatthat akár néhány személy spontán utcai összejövetele folytán kialakuló csoportosulásokat is.

Ez a feltételezés a politikai rendszerváltozást megelőző korszakra is tekintettel bizonyos fokig érthető és magyarázható. Az Alkotmánybíróságnak azonban az álláspontja az, hogy ha a rendőrség indokolatlanul, vagy visszaélésszerűen tiltana meg, illetőleg oszlatna fel gyűlést vagy csoportosulást, a Gyt. 9. § (1) bekezdése, illetőleg 14. § (1) bekezdése biztosítja a hibás rendőrségi intézkedés megfelelő orvoslásának lehetőségét.

3. Az indítványozók szerint a Gyt. 2. § (3) bekezdése aránytalanul korlátozza a gyülekezési jogot azáltal, hogy általánosságban és nem nevesítve tilalmazza a jog gyakorlását mások jogainak sérelme esetén. Álláspontjuk szerint ugyanis a gyülekezési jog gyakorlása minden esetben szükségképpen sérti mások jogait, e jogok csekélyebb sérelme azonban nem szolgálhat alapul a gyülekezés alkotmányos alapjogának korlátozására.

Ennek az indítványnak az a kiindulópontja, hogy a hatósági önkény, vagy legalábbis a hatósági diszkrecionális jogkör jogszerűtlen, illetőleg téves alkalmazásának megelőzése, kizárása érdekében azt a törvényalkotási módszert részesítené előnyben, mely a gyülekezési jog mások jogainak érdekében történő korlátozásának eseteit teljeskörűen sorolná fel.

Az Alkotmánybíróság az ilyen törvényalkotási módszerekből adódó veszélyekre a fenti 2. pontban már utalt. Emellett az Alkotmánybíróság megállapítja: számos olyan rendelkezés van a magyar jogrendszerben, melyeket a hatóságoknak figyelembe kell venniük, amikor arról döntenek, hogy konkrét helyzetekben a gyülekezési jog mások jogainak védelme érdekében korlátozható-e. Ilyen rendelkezés elsősorban az Alkotmány 8. § (2) bekezdése és az Alkotmánybíróságnak ezen alapvető alkotmányos rendelkezés tartalmát kifejítő számos határozata, mindenekelőtt az alkotmányos alapjogok korlátozásánál kötelezően figyelembe veendő szempontok körében a szükségesség és az arányosság követelménye. A Gyt. 9. és 14. §-aival kapcsolatban hozott bírósági határozatok is megfelelő iránymutatásul szolgálhatnak azt illetően, mikor képezheti egy gyűlés megtartásának megtiltása alapját mások jogainak a védelme és mikor nem. Ha pedig az ezekből leszűrhető elvek ellenére a rendőrség mégis indokolatlanul elsőbbséget adna mások jogainak a gyülekezési joggal élni kívánók-

kal szemben, a Gyt. által bevezetett jogorvoslati lehetőségek segítségével e sérelmeket orvosolni lehet.

E megfontolásokra tekintettel az Alkotmánybíróság nem tartotta megalapozottnak ezt az indítványt, ezért azt elutasította.

4. Az indítvány szerint a Gyt. 5. §-a a rendezvény szervezőinek alanyi körét nemzetközi szerződésekkel ellentétesen szűkíti le a magyar állampolgárságú, illetőleg a Magyarországon tartózkodási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgárságú természetes személyekre. Szerintük ez a rendelkezés nyomós indok nélkül fosztja meg a társadalmi szervezeteket, egyesületeket, szakszervezeteket a természetes személyek által esetleg el nem viselhető költségekkel járó szervezés lehetőségétől, valamint a nemzetközi környezetvédelmi szervezeteket attól, hogy demonstrációkat tartsanak. A jogi személyek kizárása abból a lehetőségből, hogy rendezvény szervezését vállalják, nézetük szerint hátrányos a gyülekezési jog gyakorlása folytán kárt szenvedetteknek is, mert szervezetek a nagyobb anyagi lehetőségeik folytán inkább képesek helytállni az okozott károkért, mint természetes személyek.

Az indítvány tehát két részből áll. Az első nemzetközi szerződéssel ellentétesnek, s ennek folytán az Alkotmány 7. § (1) bekezdésébe ütközőnek tartja a nem magyar állampolgárokkal, illetőleg a Magyarországon letelepedési, vagy tartózkodási engedéllyel nem rendelkező külföldiekkel szembeni azon tilalmat, hogy nem lehetnek rendezvény szervezői. Az indítvány második része pedig azt kifogásolja, hogy csak természetes személyek lehetnek rendezvény szervezői, ami az Alkotmány 8. § (2) bekezdésébe ütköző korlátozás.

a) Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy nemzetközi egyezmények nem tartalmaznak olyan előírást — az indítványozók nem is jelölnék meg ilyet — mellyel a külföldiekre vonatkozó korlátozás ellentétes volna. Sőt, az Egyezmény 16. Cikke kifejezetten lehetővé teszi külföldiek gyülekezési jogának a korlátozását, amennyiben a gyűlés politikai jellegű.

E téves kiindulóponttól függetlenül azonban kétségtelen, hogy a sérelmezett rendelkezés bizonyos jogkorlátozást eredményez.

Annak vizsgálatánál, hogy ez a korlátozás alkotmányellenes-e, a kiindulópont az, hogy az Alkotmány 62. § (1) bekezdése által biztosított jog a gyülekezés szabadságához mindenkit megillet, akár magyar állampolgár, akár külföldi. Ennek megfelelően a rendezvény szervezőjére vonatkozó előírás kivételével sem a Gyt. 5. §-a, sem más rendelkezései nem korlátozzák a külföldiek gyülekezési jogának a gyakorlását.

A rendezvény szervezőjére vonatkozó, az indítványozók által kifogásolt korlátozás alkotmányossági szempontból történő értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a törvény milyen kötelezettségeket ró a szervezőre, s ezek teljesítése

érdekében milyen jogokkal ruházza fel, illetőleg milyen kötelezettségekkel terheli.

A Gyt. 6. §-a szerint a rendezvénybejelentése a szervező feladata és kötelezettsége. A rendőrségnek a rendezvény megtartását megtiltó határozata ellen a szervező nyújthat be keresetet a bírósághoz (Gyt. 7. §). Ugyancsak a szervező feladata a rendezvény új időpontjának bejelentése, ha a bíróság a rendőrség tiltó határozatát az eredetileg bejelentett időpont után helyezi hatályon kívül [Gyt. 9. § (3) bekezdés]. A szervező gondoskodik a rendezvény rendjének biztosításáról, és szükség esetén ő kéri ehhez a rendőrség közreműködését (Gyt. 11. §). Ugyancsak az ő kötelezettsége a rendezvény feloszlátása, ha a résztvevők magatartása a rendezvény törvényességét veszélyezteti [Gyt. 12. § (1) bekezdés]. A kár okozójával egyetemlegesen a szervező felelős a rendezvény résztvevője által harmadik személynek okozott kárért [Gyt. 13. § (1) bekezdés]. Végül a szervező joga, hogy a rendezvény feloszlátása esetén kérje a bíróságtól a feloszlátás jogellenességének a megállapítását [Gyt. 13. § (1) bekezdés].

A közösség egészének: a rendezvényen részt vevőknek és mindenki másnak, akit a rendezvény megtartása akár csak közvetett módon is érint — például a rendezvény színhelyén vagy ahhoz közel élő, dolgozó, vagy közlekedő személyek — érdeke, hogy a gyűléseket rendezett keretekben szervezzék meg és bonyolítsák le. Ez az Alkotmánybíróság álláspontja szerint indokolttá teszi, hogy a rendezvény szervezője csak a magyarországi viszonyokban járatos, azokban eligazodni képes olyan személy legyen, aki a rendezvény előkészítésével és lebonyolításával kapcsolatban a Gyt. által a szervező részére biztosított jogoknak, illetőleg a reá rótt kötelezettségeknek — például a károkozásért fennálló felelősségének — az országban való fizikai jelenléte folytán is eleget tud tenni. Erre tekintettel az alkotmányos alapjogok korlátozását az indítványban felvetett konkrét kérdés összefüggésében nem lehet sem szükségtelennek, sem aránytalannak tekinteni.

b) Ami az indítványnak azt a vonatkozását illeti, mely szerint a Gyt.-nek az a rendelkezése, hogy a rendezvény szervezője csak természetes személy lehet, alkotmányellenes, az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt jegyzi meg, hogy bár ilyen kifejezett rendelkezés a Gyt. 5. §-ában nincsen, sőt a 7. § d) pontjában a rendezvényt szervező szerv kifejezés is előfordul (ami felületes értelmezés szerint arra engedhetne következtetni, hogy a törvényhozó nem kívánta eleve kizárni a jogi személyeket a rendezvény szervezői közül), e szakasz szóhasználatából nyilvánvaló, hogy a rendezvény szervezője csak természetes személy lehet.

Az Alkotmánybíróság rámutat arra, a gyülekezési jog értelemszerűen az egyént megillető emberi jog. Ezen nem változtat az sem, hogy e jog gyakorlása fogalmilag csak csoportosan történhet; a gyülekezési jog gyakorlásának eredményeképpen kialakult sokaság minden résztvevője egyénileg döntheti el, hogy részt vesz-e adott rendezvényen vagy nem. A gyülekezési jog egyéni jellege ugyanakkor természetesen nem akadályozza az indítványozók által em-

lített szervezeteket abban, hogy gyűlések megtartását kezdeményezzék. A Gyt. ugyanis pusztán azt írja elő, hogy ha — akár magyarországi, akár külföldi — jogi személy kíván valamely rendezvényt tartani Magyarországon, akkor olyan személyt kell szervezőként felkérnie, aki megfelel a Gyt. 5. § által megszabott követelményeknek. Ennek folytán ezt a korlátozást nem lehet sem szükségtelennek, sem aránytalannak tekinteni.

Ezért az Alkotmánybíróság a Gyt. 5. §-ának megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

5. Az indítványozók szerint a Gyt. 6. §-a indokolatlanul írja elő általánosságban, valamennyi rendezvényre az előzetes bejelentési kötelezettséget, mert a gyülekezési jog gyakorlása igen eltérő formákban, létszámmal és jellegükben különböző közterületeken valósulhat meg, melyek a közrendre és a közbiztonságra is eltérő mértékben, esetleg egyáltalán nem jelentenek veszélyt. Álláspontjuk szerint e rendelkezés kizárja a gyülekezési jog gyakorlásának spontán lehetőségét is.

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben ismét kiemeli: az előzetes bejelentés kötelezettsége csak a közterületen tartandó rendezvény esetében áll fenn, nem pedig — ahogyan az indítványban szerepel — általánosságban, valamennyi rendezvényre nézve.

Ennek a ténynek a Gyt. gyülekezési jogot korlátozó rendelkezései szükségességének és arányosságának a megítélése szempontjából van jelentősége.

Az Alkotmánybíróság fentebb (III. rész) már állást foglalt abban, hogy a törvényhozónak alkotmányos lehetősége van a gyülekezési jog korlátozására és ezzel összefüggésben utalt a korlátozás alkotmányos feltételeit összefoglaló korábbi határozataira. E hivatkozásokat itt nem ismétli meg, azokat a jelen indítvány elbírálásánál is irányadónak tekinti.

Ami a gyülekezési jog korlátozásának szükségességét illeti, célszerű külön vizsgálni az abban megmutatkozó korlátozást, hogy közterületen, és pedig mindenfajta közterületen sorra kerülő rendezvény megtartását előzetesen be kell jelenteni, valamint az abban megmutatkozó korlátozást, hogy a hatóság bizonyos esetekben megtilthatja a rendezvény megtartását.

Annak szükségességét, hogy a bejelentési kötelezettség a közterületen tervezett rendezvény tekintetében áll fenn, az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indokolja, hogy a közterület a Gyt. 15. § a) pontjának szabatos meghatározása szerint a mindenki számára szabadon hozzáférhető terület, út, utca, tér. A mindenki számára való hozzáférhetőség itt azt jelenti, hogy a közterület használatára egyaránt képesnek kell lenniük a rendezvény résztvevőinek, valamint mindenki másnak, aki nem vesz azon részt. A közterület használatának, igénybevételének lehetősége ugyanis a gyülekezési szabadságon kívül egy másik alapjog: az Alkotmány 58. § által biztosított szabad mozgáshoz való jog érvényesülésének is a feltétele. Az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában már kifejtette, hogy a szabad

mozgáshoz való jog a helyváltoztatáshoz való jog szabadságát is jelenti [60/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993., 507., 510.]. A szabad mozgáshoz való jog érvényesülésének leggyakoribb színtere pedig a közút, a közterület. Mivel az Alkotmánybíróságnak következetes az ítélezési gyakorlata azt illetően, hogy az államnak az alapvető jog tiszteletben tartására és védelmére vonatkozó kötelezettsége nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértéstől, hanem magában foglalja azt is, hogy biztosítania kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételeket is [például a fenti IV. 1. pontban már hivatkozott 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297., 302.], két alapjog: a gyülekezés és a mozgás szabadsága esetleges konfliktusának megelőzésére a hatóságnak szükségképpen rendelkeznie kell azzal a jogszabályi felhatalmazással, hogy biztosítsa mindkét alapjog érvényesülését, illetőleg, ha ez lehetetlen, azt, hogy az egyik csak a legszükségesebb mértékben szoruljon háttérbe időlegesen a másik javára. Ez indokolja, hogy a hatóság időben tudomást szerezzen a közterületen tartandó rendezvényről, és erre szolgál a rendezvény előzetes bejelentésének az előírása.

Ugyanez a megfontolás vezet arra a következtetésre is, ha a hatóság megítélése szerint a közterületen sorra kerülő rendezvény megtartásából aránytalan sérelem hárulna a közlekedés rendjére, ezáltal általában mások szabad mozgásának lehetőségére is, s ezt még rendőrségi segítséggel, például rendfenntartó erő rendelkezésre bocsátásával sem képes ellensúlyozni, akkor nem tekinthető a gyülekezés szabadságához való alapjog szükségtelen korlátozásának a rendezvény megtiltása.

A korlátozás szükségessége megítélésénél az Alkotmánybíróságnak arra is figyelemmel kellett lennie, hogy megvalósíthatatlan volna a törvénnyel szemben azt a követelményt felállítani, hogy a bejelentési kötelezettség előírása szempontjából tegyen különbséget a különféle közterületek között. Azt, hogy a Gyt. 15. § *a*) pontjában szereplő közterület-fogalom széles skáláján elhelyezkedő lehetséges színterek közül az adott rendezvényt a közönség vagy a közlekedési eszközök által jelentős mértékben, vagy kevésbé igénybe vevő helyszínen kívánják megtartani, s ennek függvényében a rendezvény még elviselhető mértékben zavarja-e például a közforgalmú közlekedést vagy nem, a hatóság csak a konkrét rendezvény és a konkrét helyszín ismeretében tudja mérlegelni. Ezért sem tekinthető szükségtelen korlátozásnak, hogy a Gyt. mindenfajta közterületen szervezett rendezvény bejelentését kötelezővé teszi.

Ami a korlátozás és az azzal elérni kívánt cél közötti arányosság követelményét illeti, ennek mérlegelésénél az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy nem áll-e rendelkezés a rendezvény megtartásának megtiltásánál enyhébb eszköz a hatóság rendelkezésére az elérni kívánt cél valóra váltásához — a népképviselői szerv és a bíróság működésének biztosításához, illetőleg a közlekedés normális menetének fenntartásához. Úgy ítélte meg, hogy mivel nem zárható ki eleve: egy rendezvény a résztvevők várható szá-

ma, meghirdetésének okai vagy indokai folytán olyan súlyosan veszélyeztetné a népképviselői szerv vagy a bíróság működését, illetőleg a közúton folyó közlekedést, hogy ennek csak a rendezvény megtiltásával lehet elejét venni, az ilyen zavarok megelőzésének lehetővé tétele a törvény által nem tekinthető a gyülekezési jog aránytalan korlátozásának.

Mivel az indítványban sérelmezett korlátozás a fentiek szerint sem szükségtelennek, sem aránytalanoknak nem tekinthető, nem valósult meg alkotmány sértés, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

6. Az indítványozók szerint a Gyt. 7. §-ának *b*) és *d*) pontja sérti a személyiségi jogokat, mert lehetőséget ad a hatóságnak, hogy az állampolgárok politikai nézeteiről dokumentált adatokhoz jussanak és azt felhasználják.

A kifogásolt rendelkezésekkel összefüggésben, melyek azt írják elő, hogy a gyűléssel kapcsolatos bejelentésnek tartalmaznia kell a rendezvény célját és napirendjét, valamint a szervező nevét és címét, az indítványozók részben személyes adataik védelméhez biztosított joguknak az Alkotmány 59. § (1) bekezdésével ellentétes, részben a gyülekezéshez való joguknak az Alkotmány 62. § (1) bekezdésével összeegyeztethetetlen korlátozását kifogásolják.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a személyes adatoknak az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében biztosított védelméből nem következik, hogy jogszabály nem írhat elő személyes adatok közzétételére vonatkozó kötelezettséget, mint ahogyan azt a sérelmezett rendelkezések is teszik. Az ilyen kötelezettség alkotmányszerűségének azonban az a feltétele, hogy azt törvény írja elő, ne korlátozza alapvető jog lényeges tartalmát, továbbá, hogy az a kötelezettség előírásával megvalósítandó cél eléréséhez feltétlenül szükséges legyen.

A rendezvény céljának, napirendjének, továbbá a szervező nevének és címének a bejelentését törvény, a Gyt. 7. §-ának *b*) és *d*) pontja írja elő. Ez megfelel az adatvédelmi törvény 3. § *b*) pontjában megfogalmazott kívánalomnak, és kielégíti az 5. § (1) bekezdésének azon követelményét is, hogy személyes adatot kezelni csak meghatározott célból — jelen esetben a békés gyülekezéshez való jog rendezett keretek közötti gyakorlásának biztosítása céljából — lehet. Az érintettek személyes adatainak megfelelő kezelését biztosítja a rendőrségi törvény 76. § (4) bekezdése, mely előírja, hogy a rendőrségnek a bűnüldözési és az államigazgatási feladataihoz kapcsolódó adatokat elkülönítetten kell kezelnie, továbbá a rendőrségi törvény 90. § (1) bekezdésének *h*) pontja, mely kimondja, hogy a gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvények törvényben meghatározott bejelentési adatait 2 évig szabad kezelni. Végül e körben meg kell említeni az adatvédelmi törvény 17. §-át, mely szerint az érintett — jogainak megsértése esetén — bírósághoz fordulhat.

Az Alkotmánybíróság szerint a szervező személyes adatainak bejelentése nem korlátozza személyes adatai védelméhez fűződő alapjogának lényeges tartalmát, minthogy a

személyes adatok védelméből nem következik, hogy az érintettek soha, semmilyen körülmények között ne lennének kötelezhetőek nevük és címük közlésére.

Azt illetően, hogy szükségesnek tekinthető-e a rendezvény céljának, napirendjének, valamint a szervező nevének és címének bejelentési kötelezettsége, az Alkotmánybíróság a következőket emeli ki.

A rendezvény céljának és napirendjének bejelentése szükséges információ a hatóság részére részben annak mérlegeléséhez, hogy a tervezett gyűlés megtartását nem kell-e megtiltani arra tekintettel, hogy az a népképviselői szervezetek vagy a bíróságok működését súlyosan veszélyeztetné, illetőleg a közlekedés rendjének aránytalan sérelmével járna [Gyt. 8. § (1) bekezdés], részben annak megítéléséhez, hogy a gyűlés során számítani lehet-e a Gyt. 2. § (3) bekezdésével ellentétes fejleményekre, aminek következtében a rendőrségnek fel kell készülnie a rend megfelelő biztosítására, illetőleg végső esetben a rendezvénynek a Gyt. 14. § (1) bekezdése alapján történő feloszlására.

A szervező nevének és címének bejelentése pedig a szervezőt terhelő kötelezettségek érvényesíthetősége érdekében szükséges. A szervezővel szemben a rendezvény résztvevője által okozott kárért a Gyt. 13. § (1) bekezdése alapján fennálló igény például csak nehezen volna érvényesíthető, ha a szervező neve és címe ismeretlen maradna.

Az indítvánnyal sérelmezett rendelkezésekkel kapcsolatban az Alkotmánybíróság ezért megállapítja, hogy azok összességében ésszerű és szükséges intézkedéseket tartalmaznak és nem sértik sem az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében, sem a 61. § (1) bekezdésében biztosított alkotmányos alapjogokat, ezért az indítványt elutasítja.

7. A Gyt. 8. § (1) bekezdése az indítványozók szerint azért alkotmányellenes, mert különbségtétel nélkül minden rendezvény betiltását lehetővé teszi a közlekedés rendjének aránytalan sérelmére hivatkozva.

Az Alkotmánybíróság már a IV. 3. pontban megvizsgált indítvány kapcsán rámutatott arra, hogy a jogszabályok világossága, áttekinthetősége érdekében célszerű, ha a törvényhozó kerüli azoknak a helyzeteknek a teljeskörű felsorolását, melyekre a jogszabály adott rendelkezését alkalmazni kell; az életviszonyok folytonos alakulása, változásai következtében e helyzetek kimerítő felsorolása reménytelen vállalkozás volna. Ha pedig újból és újból kiderülne, hogy a törvény hatályát ki kell terjeszteni olyan helyzetekre is, melyekre a törvényhozó eredetileg nem gondolt vagy nem gondolhatott, ez a sorozatos törvénymódosítások kényszere folytán az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság egyik elemére, a jogbiztonságra nézve jelentene veszélyt. Ezért alkotmányossági szempontból önmagában nem eshet kifogás alá, ha a törvényhozó olyan általános fogalmakat alkalmaz, mint amilyen a Gyt. 8. § (1) bekezdésében a közlekedés rendjének aránytalan sérelme, és a jogalkalmazóra bízva annak megítélését, mikor aránytalan ez a sérelem. Az esetleges jogalkalmazói önkénynek pedig hatékony garanciák beiktatásával lehet ele-

jét venni, s ezeket az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Gyt. tartalmazza.

Jelen esetben az olyan általános fogalom használatát, mint amilyen a közlekedés rendjének sérelme, a szabad mozgás alkotmányos alapjoga és a gyülekezés szabadsága közötti összefüggés is indokolja. Amint arra az Alkotmánybíróság a IV. 5. pontban már utalt, a gyülekezés szabadságához való jog érvényesülése során gondosan kell ügyelni arra, hogy — bár a közterületen tartott gyűlések kisebb-nagyobb mértékben elkerülhetetlenül gátolják a rendezvényen részt nem vevőknek a szabad mozgáshoz, így a közlekedéséhez való jogát — e két alapjoggal kapcsolatban a hatóságnak is arra kell törekednie, hogy az egyik jog gyakorlása a másik jog érvényesülését csak az elkerülhetetlenül szükséges mértékben nehezítse meg. Annak megítélését illetően azonban, hogy milyen kölcsönhatással van, illetőleg volna egymásra a két alapjog egyidejű gyakorlása, általánosságban és elvontan, tehát a törvényhozás szintjén nem, csak a gyűlés helyszínének, méretének, időpontjának ismeretében lehet állást foglalni.

Az Alkotmánybíróság álláspontja ezért az, hogy azoknak a rendezvényeknek a törvény általi meghatározása, melyek a közlekedés rendjét még nem zavarnák meg aránytalanul vagy pedig már aránytalanul zavarnák, lehetetlen. Az Emberi Jogok Európai Bizottsága által vizsgált egyik ügy is megfelelően illusztrálja, hogy egy rendezvénynek a közlekedésre gyakorolt hatásait nem lehet elvontan mérlegelni. A Bizottság döntése szerint a londoni rendőrség nem korlátozta indokolatlanul a panaszosok gyülekezési jogát, amikor, bár az adott tüntetés tervezett, és a rendőrségnek megfelelően bejelentett útvonala önmagában nem okozott volna aránytalanul tekinthető akadályokat a közlekedésben, mivel az ugyanebben az időben az ellentüntetők által a közelben tervezett felvonulás folytán a rendőrség már nem lett volna képes a közlekedés minimális rendjének a biztosítására sem, azért a felvonulást a tervezett időben és helyen a közlekedés rendjének aránytalan sérelme elkerülése érdekében megtiltotta [Christians against Racism and Fascism v. United Kingdom, D & R 21 (1981)].

Az indítvány tehát nem megalapozott, ezért azt az Alkotmánybíróság elutasította.

8. Az indítványozók szerint a Gyt. 8. § (1)—(3) bekezdése és 9. §-a — a fenti IV. 7. pontban megvizsgált indítványban jelzett okon túl — azért alkotmányellenes, mert egyrészt a közlekedés aránytalan sérelme megállapításához a rövid eljárási határidő folytán nincs mód pártatlan szakértő igénybevételére, így a hatóság önkényes értelmezésétől függ annak megállapítása, aránytalan volna-e a közlekedés sérelme, másrészt e rendelkezések nem tartalmaznak kellő garanciákat a gyülekezési jog alkotmányos gyakorlási lehetőségeinek biztosítására, harmadsorban a rendezvény szervezőjének gyakorlatilag nincs jogi lehetősége arra, hogy a tiltó határozat meghozatala előtt álláspontját kifejtse és a tiltás alapjául szolgáló szakvéle-

ménnyel szemben ellenbizonyítékot terjesszen elő; a bírósági eljárásban a bíró döntésétől függ, személyesen meghallgatja-e a jogorvoslattal élő szervezőt, vagy nem, ezért az ellenbizonyítás lehetősége nem adott: a szervező nem ismerheti részleteiben a tiltó határozat alapjául felhozott tényeket, esetleges szakvéleményeket, így azok cáfolatára csak szubjektív bírói döntés függvényében van módja, végül pedig az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével ellentétesnek tartja, hogy a Gyt. a bíróság határozata elleni jogorvoslatot kizárja.

Ez az indítvány általánosságban azt kérdőjelezi meg, hogy a jogosultakat megfelelő garanciák védik-e abban az esetben, ha a hatóság önkényesen és helytelenül mérlegeli a tervezett rendezvényből a közlekedés rendjére származó hátrányos következményeket.

Ami azt a kifogást illeti, hogy a rövid eljárási határidőkre tekintettel nincsen mód pártatlan szakértő igénybevétele, az Alkotmánybíróság először is rámutat arra, hogy a törvény által a rendezvény megtiltásával összefüggő határozatok meghozatalára, illetőleg bírósági felülvizsgálatára megszabott rövid határidők mindenekelőtt a gyülekezési joggal élni kívánók érdekeit szolgálják, mert csak rövid határidő előírásával kerülhető el a gyülekezési jogban a késedelmes hatósági határozattal okozott sérelem, másodszor, a pártatlan szakértő igénybevétele, mint az alábbiakból kitűnik, mód van.

Ami azt a kifogást illeti, hogy a rendőrség és a bíróság előtti eljárás a rendezvény szervezőjének a hátrányára egyoldalú lehet, az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a szervezőnek módja van a rendőrség határozatának meghozatalát megelőzően a rendezvénynek a közlekedésre való kihatására vonatkozó álláspontját — éppen a Gyt. 7. § alapján tett írásbeli bejelentésében — kifejtteni és ahhoz, ha indokoltnak tartja, szakvéleményt csatolni. Az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvény 41. §-a az államigazgatási eljárásban résztvevő személynek biztosítja az ügy iratainak, a szakvéleményeknek a megtekintését, azokkal kapcsolatban a szervező a bírósági eljárásban indítványokat terjeszthet elő, így ha a rendőrségi eljárás során nem szerzett be szakvéleményt, ezt a bírósági eljárásban pótolhatja. A Gyt. 9. § (2) bekezdése értelmében a bíróság határozatát szükség esetén a felek meghallgatása után hozza meg, a rendezvény szervezője tehát kérheti meghallgatás tartását.

Ami pedig végül a bírósági határozat elleni jogorvoslat kizárásának alkotmányellenességével kapcsolatos indítványt illeti, azt az Alkotmánybíróság az Alkotmány 57. § (5) bekezdésére tekintettel nem tartja megalapozottnak. A jogorvoslati jogot ún. kétharmados törvény zárja ki, a jogorvoslat kizárása a vita ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében történik, többek között azért, hogy a rendezvény az eredetileg megjelölt időben megtartható legyen, és azt a rendőrségnek a határozatát a szervező javára megváltoztató bírói döntés elleni jogorvoslat se odázhassa el. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság utal arra — a többek között az 1437/B/1990. AB határozatában

(ABH 1992, 453., 454—455) kifejezésre juttatott — gyakorlatára is, mely szerint az Alkotmány csak azt garantálja, hogy az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények bíróság előtt érvényesíthetők, de nem teremt alanyi jogot ahhoz, hogy a jogorvoslati eljárásban hozott bírói döntés is megtámadható legyen.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt nem tartotta megalapozottnak és azt elutasította.

9. Az egyik indítványozó szerint a Gyt. 13. § (1) bekezdése alkotmányellenes, mert a rendezvény szervezőjének lényegében objektív kártérítési felelőssége bármely résztvevő által harmadik személynek okozott kárért olyan fenyegetettségnek teszi őt ki, ami sokakat eltántoríthat attól, hogy ilyen feladatot vállaljanak. Ez pedig hátráltatóan hat a gyülekezési jog gyakorlására.

Az indítványozó az Alkotmány 8. § (2) bekezdésével nem tartja összeegyeztethetőnek a Gyt. 13. §-át, mivel abban a gyülekezési jog szükségtelen és aránytalan korlátozását látja.

Mivel a gyűléseket általában közterületen tartják, és mivel az ilyen esetekben a törvénynél fogva kötelező szervező kijelölése, nem zárható ki, hogy a Gyt. 13. § (1) bekezdése szerinti kártérítési felelősség némelyeket esetleg visszatarthat szervezői feladat vállalásától. Az sem vitatható, hogy ez egyes esetekben nehezebbé teheti szervező kiválasztását és felkérését, s ezáltal a gyülekezés jog gyakorlását.

A szervező anyagi felelősségének az alapja a törvény által számára megállapított kötelezettségek megszegése. Az indítványozó álláspontjának alátámasztására csak a Gyt. 13. § (1) bekezdésének első mondatára hivatkozik, de figyelmen kívül hagyja a 13. § (1) bekezdésének második mondatát, s ezáltal azt a benyomást kelti, mintha a törvényből az következne, hogy a szervező a résztvevők által okozott kárért minden esetben automatikusan helytállásra volna köteles. Holott a 13. § (1) bekezdés második mondatából nyilvánvaló, hogy csak az olyan károkért terheli egyetemleges felelősség — és pedig nem tárgyi felelősség, ahogyan azt az indítványozó állítja —, amelyek abból keletkeztek, hogy nem úgy járt el, ahogyan ez az adott helyzetben elvárható lett volna.

A szervező felelőssége polgári jogi felelősség, és az ezzel kapcsolatban felmerülő jogvita eldöntése a bíróság feladata. A bíróság jogosult annak megállapítására is, hogy a szervező úgy járt-e el, ahogy ez az adott helyzetben elvárható volt. A szervezővel szembeni elvárhatóság kereteit nyilvánvalóan a Gyt.-nek a szervező feladataira vonatkozó előírásai szabják meg; felelősségének a megállapítására abban az esetben kerülhet sor, ha a Gyt. tételes rendelkezései — például a 7. § c) pont, 11. § (2) bekezdés — által a szervező köteleességévé tett feladatok tekintetében nem tett eleget az elvárhatóság követelményének.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

10. A Gyt.-nek a rendezvény feloszlására vonatkozó 14. § (1) bekezdése az indítványozók szerint több okból is alkotmányellenes. Mindenekelőtt azért, mert a Gyt. 2. § (3) bekezdése és 7. §-ának *a)* és *b)* pontja, melyek megszegését a 14. § (1) bekezdése a rendezvény feloszlásával szankcionálja, az indítványozók szerint maguk is alkotmányellenesek, mint ahogyan alkotmányellenes a rendezvény bejelentésének kötelezettségét előíró 6. § is.

Az Alkotmánybíróság a Gyt. 2. § (3) bekezdésének, 6. §-ának, valamint a 7. § *b)* és *d)* pontjának alkotmányellenessége megállapítására irányuló indítványokat a fenti IV. 3., 5. és 6. pontokban már megvizsgálta és azokat megalapozatlanoknak találta, ezért az indítványnak azt a részét, mely a 14. § (1) bekezdése alkotmányellenességét a Gyt. 2. § (3) bekezdése, 6. §-a, illetőleg 7. § *a)* pontja alkotmányellenességére vezeti vissza, erre tekintettel elutasítja.

Az indítványozók szerint a bejelentés elmulasztására alapított feloszlás azért is alkotmányellenes, mert egy adminisztratív mulasztás miatt és annak érdemi vizsgálata nélkül korlátozza a gyülekezési jog gyakorlását, hogy a gyűlés megtartása veszélyt jelent-e a közrendre és a közbiztonságra. Ugyanezen okból alkotmányellenes a gyűlés feloszlása azon az alapon is, hogy a rendezvényt a Gyt. 7. § *a)* pontja szerinti írásbeli bejelentésben foglaltakhoz képest eltérő időpontban, helyen vagy útvonalon tartották meg, mert az eltérés lehet jelentéktelen mértékű, vagy a bejelentett útvonaltól eltérés éppenséggel a közlekedés rendje fenntartása érdekében is történhet. Ezért az indítványozók álláspontja szerint az eltérés feloszlással szankcionálása a gyülekezési jog aránytalan korlátozásának minősülne.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a rendezvény bejelentésének elmulasztása, vagy az írásbeli bejelentésben jelzettől adott esetben jelentős mértékben eltérő megtartása távolról sem tekinthető pusztán jelentéktelen adminisztrációs mulasztásnak. A törvény által megszabott e kötelezettségektől való eltérés lehet ugyan felelősség, hanyagság eredménye is, de lehet az első tudatos lépés is a gyülekezési jog törvényellenes gyakorlása irányában. A rendezvény bejelentésének elmulasztása megfosztja a hatóságot annak mérlegelésétől, hogy a tervezett rendezvény nem zavarja-e meg súlyosan a népképviselői szervek vagy a bíróságok működését, vagy pedig a közlekedés rendjét. Az pedig, ha a rendezvényt a bejelentésben foglaltaktól eltérő időben, helyen, útvonalon tarthatnák meg minden következmény nélkül, értelmetlenné tenné a bejelentési kötelezettség előírását, illetőleg lehetőséget teremtené a gyülekezési jog visszaélészerű gyakorlására.

A bejelentettől eltérő rendezvény feloszlására vonatkozó rendőrségi jogosítványból ugyanakkor nem következik, hogy e joggal minden esetben élni kell. A rendezvény lebonyolításában a körülmények változásaiból adódó szükségzerű változtatások — például útfelbontás miatt a menetnek kényszerű kerülni kell tennie — nyilván nem szolgálhatnak indokul a rendezvény feloszlására, ez adott esetben ugyanis a rendőrség jogosítványainak vissza-

élészerű alkalmazását jelenthetné, amit a Gyt. 14. § (3) bekezdése szerinti eljárás keretében lehet orvosolni.

A kifejtett indokokra tekintettel az indítvány megalapozatlan, ezért azt az Alkotmánybíróság elutasította.

11. Az egyik indítványozó szerint a Gyt. 14. § (3) bekezdése túlságosan leszűkíti az érintettek jogait, mert csak a rendezvény résztvevője kérheti a feloszlás jogellenességének a megállapítását, a szervező nem, utólagos jellege miatt csak jelképes orvoslást tudja biztosítani a rendezvény jogellenes feloszlásának, végül, mert csak a feloszlás jogellenességét lehet kérni, a gyűlés megtiltását kimondó rendőrségi, illetőleg bírósági határozat jogellenességét nem. Álláspontja szerint ezen okoknál fogva a 14. § (3) bekezdése az Alkotmány 62. § (1) bekezdésébe ütközik.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nem megalapozott az indítványozónak az az állítása, hogy a szervező nem kérheti a feloszlás jogellenességének a megállapítását. A Gyt. a feloszlás két válfaját intézményesítette: a szervező általi feloszlást [12. § (1) bekezdés] és a rendőrség általi feloszlást [14. § (1) bekezdés]. Annak, hogy a rendőrség által történt feloszlás jogellenességének megállapítása iránt a szervező keresetet nyújthasson be, nyilván nem lehet akadálya, hogy a 14. § (3) bekezdésének szövegében csak a résztvevő szerepel, a szervező nem, mert a törvény helyes értelme szerint az, hogy valaki szervezői tevékenységet vállal, nem zárja ki, hanem inkább feltételezi, hogy a rendezvény résztvevője legyen. Mivel pedig a gyakorlatban nyilván a szervező is részt vesz a felvonuláson, tüntetésen, gyűlésen, e minőségében keresetet is indíthat, ha álláspontja szerint a rendőrség jogellenesen oszlatta fel a rendezvényt, az indítvány ezzel ellenkező állítása nem megalapozott.

Nem megalapozott az indítványnak az az állítása sem, mely szerint alkotmányellenes, hogy — szemben a rendezvény feloszlásával — a rendezvény betiltására vonatkozó rendőrségi határozat, illetőleg az ezt jóváhagyó bírósági döntés jogellenességének megállapítását nem lehet keresettel kérni. A rendezvény megtartását megtiltó rendőrségi határozat bírósági felülvizsgálatát a Gyt. 9. § (1) bekezdése kifejezetten lehetővé teszi, és nincsen akadálya annak, hogy a szervező a felülvizsgálati kérelmét a rendőrség határozatának jogellenességére alapítsa. Az a felvetés, mely szerint alkotmányellenes, hogy a Gyt. nem teszi lehetővé a rendezvényt megtiltó rendőrségi határozat felülvizsgálata tárgyában hozott bírósági határozat jogellenességének megállapítása iránti kereset benyújtását, annak folytán, hogy az indítványozó indítványa alapjaként az Alkotmány 62. § (1) bekezdését jelöli meg, de nem teszi világossá az összefüggést indítványa és az Alkotmány e rendelkezése között, nem alkalmas a Gyt. 14. § (3) bekezdés alkotmányellenességének a megállapítására.

A fenti okfejtésre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

V.

Az Alkotmánybíróság e határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételét a határozatban érintett kérdések alkotmányjogi jelentőségére tekintettel rendelte el.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke, előadó alkotmánybíró

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyne
dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám:: 1139/B/1997.

Dr. Kukorelli István alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1. pontjával, mert a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (a továbbiakban: gyülekezési törvény) 2. § (1) bekezdésében szereplő „összejövetelek” kifejezést és 5. §-át alkotmányellenesnek tartom. A többségi állásponttól eltérő indokok alapján tartom összeegyeztethetőnek az Alkotmánnyal a gyülekezési törvény 6. §-át, 8. § (1) bekezdését és a 14. § (1) bekezdését.

Különvéleményem indokolása előtt hangsúlyozni kívánom, hogy a gyülekezési törvény a magyarországi alkotmányos rendszerváltozás egyik szimbólumának tekinthető. E törvény — más alapjogi törvényekkel, így például az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvénnyel együtt — rendkívül jelentős szerepet töltött be a békés politikai átmenet idején, mivel ez biztosította a rendszerváltozás tömegméretű megmozdulásainak jogszabályi kereteit.

A ma is hatályos és az alkotmányos demokrácia védendő értékének tekinthető „rendszerváltó” gyülekezési törvény összességében — európai mércével mérve is — biztosítja az emberi szabadságot az indokolatlan állami beavatkozásokkal szemben. Egyetértek azzal, hogy a határozat indokolásában az Alkotmánybíróság alapvetően emberi jogi megközelítésben vizsgálta a törvényt. Különvéleményemben ennek az emberi jogi szemléletnek a következetes alkalmazására törekedtem, különös tekintettel arra, hogy

az Alkotmánybíróság e határozatában foglalkozik első alkalommal átfogóan a gyülekezési szabadsággal.

Kiemelendőnek tartom azt is, hogy a gyülekezési jog gyakorlása a közös véleménynyilvánítás egyik formája, ezért — álláspontom szerint — a véleményszabadság kiemelt alkotmányos védelme a gyülekezési szabadságra is vonatkozik. A gyülekezési törvény alkotmányossági vizsgálatakor az Alkotmánybíróság számára kiindulópontként szolgál a 30/1992. (V. 26.) AB határozat, amely a gyülekezési szabadságot a kiemelt alkotmányos védelemben részesező kommunikációs alapjogok közé sorolta. A határozat kimondta, hogy a tág értelemben vett véleménynyilvánítási szabadságot biztosító „jogegyüttes teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban. Történelmi tapasztalat, hogy mindannyiszor, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozták, sérelmet szenvedett a társadalmi igazságosság, az emberi kreativitás, csökkent az emberben rejlő képességek kibontakozásának lehetősége. A káros következmények nem csupán az egyén, hanem a társadalom életében is megmutatkoztak és az emberiség fejlődésének sok szenvedéssel járó zsákutcájához vezettek. Az eszmék, nézetek szabad kifejtése, a mégoly népszerűtlen vagy sajátos elképzelések szabad megnyilvánulása a fejlődni képes és valóban eleven társadalom létezésének alapfeltétele.” (ABH 1992, 167., 171.)

I. A külföldiek gyülekezési joga [5. §]

1. Az Alkotmány 62. § (1) bekezdése így rendelkezik: „A Magyar Köztársaság elismeri a békés gyülekezés jogát és biztosítja annak szabad gyakorlását.” Egyetértek a határozatnak azzal a megállapításával, hogy az Alkotmány alapján a gyülekezési szabadság Magyarország területén a magyar állampolgárokat és a külföldieket is megilleti. Az Alkotmányban biztosított alapvető jogok — az állampolgársághoz kapcsolódó néhány jog kivételével — minden embert megilletnek, az Alkotmány 8. § (1) bekezdése szerint ugyanis a Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége. A gyülekezési szabadságot az Alkotmány nem sorolja a kizárólag a magyar állampolgárokat megillető jogok közé. 1989-ben, a gyülekezési törvénnyel együtt kihirdetett alkotmánymódosítás mondta ki, hogy a „békés gyülekezés joga mindenkit megillet”. A ma hatályban lévő normaszöveget a Magyar Köztársaság kikiáltásának napján hatályba lépett alkotmánymódosítás állapította meg, amelynek eredményeként az alapvető jogokat tartalmazó fejezet címe nem minősíti állampolgári jogoknak a minden embert megillető alapjogokat.

2. A gyülekezési törvény 5. §-a kimondja: „A rendezvény szervezője magyar, illetőleg magyarországi tartózkodási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgár lehet.” A külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról szóló 1993. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: idegenrendészeti tör-

vény) alapján a nem magyar állampolgárok akkor tartózkodhatnak az országban, ha vízummal rendelkeznek, vagy nemzetközi szerződés vízummentességet biztosít számukra. Annak a külföldinek, aki a vízumban vagy a nemzetközi szerződésben meghatározott időnél tovább kíván az országban maradni, egy évet meg nem haladó tartózkodás esetén ideiglenes tartózkodási engedélyt, egy évet meghaladó tartózkodás esetén huzamos tartózkodási engedélyt kell kérnie a rendőrhatságtól. A gyülekezési törvényben említett letelepedési engedélynek a hatályos jogban a bevándorlási engedély felel meg, amelyet főszabályként azok a külföldiek kaphatnak, akik már három éve megszakítás nélkül jogszerűen Magyarországon tartózkodnak.

Mindebből következik, hogy a gyülekezési törvény alapján azok a külföldiek, akik vízummal vagy vízummentességi egyezmény alapján jogszerűen tartózkodnak az országban, nem lehetnek a törvény hatálya alá tartozó rendezvények szervezői. Ez a korlátozás elsősorban azokat érinti, akik azért érkeznek Magyarországra, hogy nyilvános megmozduláson, politikai tüntetésen nyilvánítsanak véleményt valamely, Magyarországot érintő közügyben, illetve rövid itt-tartózkodásuk alatt jutnak arra az elhatározásra, hogy érdekeik érvényesítése, álláspontjuk kifejtése céljából közterületen nyilvános rendezvényt szerveznek. Ilyen esetekben a rendezvény valódi kezdeményezői csak akkor gyakorolhatják a gyülekezési jogot, ha a szervezői feladatok ellátására valamilyen módon sikerül megnyerniük egy olyan személyt, aki megfelel a gyülekezési törvény feltételének, vagy ha az idegenrendészeti törvényben szabályozott hatósági eljárás keretében tartózkodási engedélyt kérelmeznek, annak ellenére, hogy erre egyébként nincs szükségük.

Emellett a nem magyar állampolgárok más csoportjait is érinti az 5. § emberi jogot korlátozó rendelkezése. A menedékjogról szóló 1997. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: menedékjogi törvény) 14. §-a alapján a menekültkénti és a menedékeskénti elismerését kérő külföldinek, a menekültnek, illetőleg a menedékesnek és a befogadottnak joga van a Magyar Köztársaság területén való tartózkodáshoz. Mivel a menedékjogi törvény 17. §-a alapján a menekült jogállása — néhány kivételtől eltekintve — megegyezik a magyar állampolgárokéval, a menekült jogállású külföldi a gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvény szervezője lehet. Ugyanakkor a gyülekezési törvény 5. §-ából következően sem a menedékjogot kérők, sem azok a menedékesek, illetve befogadottak nem lehetnek a gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvény szervezői, akiket a Magyar Köztársaság ideiglenes, illetőleg átmeneti védelemben részesített. Ennek a jogkorlátozásnak azért van különleges alkotmányjogi jelentősége, mert a tömegesen menekülők csoportjába tartozó menedékesek, továbbá a hazájukban halálbüntetéssel, kínzással, embertelen vagy megalázó bánásmóddal fenyegetett befogadottak esetében nagyon is életszerű lehet, hogy véleményüket rendezvényen kívánják kinyilvánítani, például azzal az állammal szemben, ahol üldözik őket.

Mindezek alapján úgy vélem, hogy a gyülekezési törvény 5. §-a a külföldiek által kezdeményezett rendezvények ese-

tében korlátozza a szervező és a résztvevők gyülekezési szabadságát: ez a rendelkezés a jogszerűen Magyarországon tartózkodó nem magyar állampolgárok egy része számára — pusztán státuszuk miatt — kizárja, hogy másokkal egyező feltételekkel, szabadon szervezhessenek nyilvános gyűlést.

3. Mivel a gyülekezési törvény 5. §-a az Alkotmány 62. §-ában biztosított gyülekezési szabadság korlátozását jelenti, meg kell vizsgálni, hogy ez a korlátozás alkotmányosnak minősíthető-e. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az állam akkor korlátozhat alapvető jogot, ha másik alapvető jog védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. A kényszerítő ok nélküli alapjog-korlátozáson túl alkotmányellenes az is, ha a korlátozás mértéke az elérni kívánt célhoz képest aránytalan. [először: 20/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 69., 71.]

A határozat indokolása szerint a gyülekezési törvény 5. §-ában található alapjog-korlátozásra azért van szükség, hogy a rendezvény szervezője a magyarországi viszonyokban jártas személy legyen, aki a gyülekezési törvényben szereplő, a rendezvény előkészítésével és lebonyolításával kapcsolatos jogoknak és kötelezettségeknek (például: bejelentés, rend biztosítása, kárfelelősség) az országban való fizikai jelenléte folytán eleget tud tenni. Álláspontom szerint — jogállásuktól függetlenül — a jogszerűen Magyarországon tartózkodó külföldiek a rendezvény előkészítésével és lebonyolításával összefüggő „igazgatási” feladatokat egyszerűbb esetekben megfelelő tájékoztatóval, bonyolultabb esetekben megfelelő tanácsadó, illetve képviselő igénybevételeivel el tudják látni. Az esetleges kárfelelősség érvényesítéséhez sem elengedhetetlen, hogy a szervező hosszabb ideig tartózkodjon az országban, mivel megfelelő nemzetközi magánjogi eszközök állnak rendelkezésre a külföldiek által okozott károk megtérítésére. Úgy vélem, hogy sem a határozatban említett érvek, sem más indokok nem támasztják alá a gyülekezési törvény 5. §-ának alapvető jogot korlátozó rendelkezését. Nyílt és demokratikus társadalomban a gazdasági élethez hasonlóan a „vélemények piacán” sem korlátozható indokolatlanul a külföldiek jelenléte.

Következésképpen az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie a gyülekezési törvény 5. §-át, mert az kényszerítő indok hiányában, szükségtelenül korlátozza a nem magyar állampolgárokaként az Alkotmány 62. §-a által biztosított gyülekezési jogát. (Az Alkotmány 70/A. §-a tiltja — egyebek mellett — a Magyarország területén tartózkodó nem magyar állampolgárok indokolatlan hátrányos megkülönböztetését a magyar állampolgárokkal szemben. Mivel az indítványozók az Alkotmánynak erre a rendelkezésére nem hivatkoztak, és az 5. § alkotmányellenessége az Alkotmány 62. §-a alapján is megállapítható, álláspontom szerint a diszkrimináció vizsgálata jelen esetben nem indokolt.)

Megjegyzem, hogy 2002. január 1-től mind az idegenrendészeti, mind a menedékjogi szabályok módosulnak. E jog-

szabályi változások azonban érdemben nem befolyásolják a gyülekezési törvény 5. §-áról kialakított álláspontomat, sőt a bevándorlási engedéllyel rendelkezők a jelenleginél rosszabb helyzetbe kerülnek, mivel nem lehetnek a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó rendezvény szervezői.

II. A mozgásszabadság megítélése [6. §; 8. § (1) bekezdés]

1. Az Alkotmánybíróság eljárása során megvizsgálta a gyülekezési törvénynek a közterületi rendezvények előzetes bejelentéséről szóló 6. §-át, valamint a rendezvény megtartásának megtiltásáról szóló 8. § (1) bekezdését. A határozat indokolása szerint az előzetes bejelentési kötelezettség azért szükséges, mert a közterület használata a gyülekezési szabadságon kívül egy másik alapjogot, az Alkotmány 58. §-a által biztosított szabad mozgáshoz való jogot is érinti, mivel a gyűlések gátolják a rendezvényen részt nem vevőknek a szabad mozgáshoz, így a közlekedéshez való jogát.

Megítélésem szerint a gyülekezési szabadság gyakorlása — egészen szélsőséges eseteket leszámítva — nem áll összeütközésben a mozgásszabadsággal. Az Alkotmány 58. § (1) bekezdése kimondja: „Mindenkít, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén — törvényben meghatározott esetek kivételével — megillet a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, beleértve a lakóhely vagy az ország elhagyásához való jogot is.” E rendelkezést alapul véve úgy ítélem meg, hogy a mozgásszabadság alapján mindenki szabadon megválaszthatja tartózkodási és lakóhelyét, az országon belül mindenki szabadon mozoghat és az ország területét elhagyhatja. Az Alkotmánybíróság — a jelen határozatban is említett — 30/1993. (XI. 29.) AB határozatban kiterjesztette a mozgásszabadságot „a járművön vagy járművel és anélkül való helyváltoztatás, a közlekedés szabadságára” is. (ABH 1993, 510.) Véleményem szerint azonban az említett határozat egészében véve vonta az Alkotmány 58. §-ának védelmi körébe a közúti közlekedésben való részvétel jogát, és az alapjogi védelmet nem terjesztette ki konkrét közlekedési helyzetekre. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróság említett határozatából nem vonható le olyan következtetés, hogy az embereknek alkotmányosan védett joguk volna ahhoz, hogy meghatározott időben és helyen a közterület egy meghatározott részén közlekedjenek. Az embereknek alapvető joguk, hogy szabadon mozogjanak az ország területén, de azt nem biztosítja az Alkotmány, hogy egy nyilvános rendezvény résztvevői által éppen használt útszakaszon és ne egy másikon közlekedjenek. Azok, akik pusztán egy nyilvános rendezvény miatt juthatnak el némi késséssel, illetve eltérő útvonalon céljukhoz, általában nincsenek alapjog-korlátozásnak kitéve.

Természetesen előfordulhatnak olyan esetek, amikor a gyülekezési jog gyakorlása mások alapvető jogainak sérelmét idézi elő. Például, a nyilvános rendezvény sértheti az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből következő „általános személyiség jogot” és a „magánszféra védelméhez való

jogot”, ha a résztvevők oly módon nyilvánítanak véleményt más magánszemélyekkel szemben, hogy azok nem tudják elkerülni a rendezvényen elhangzó, őket hátrányosan érintő kijelentések végighallgatását („foglyul ejtett közönség”). A körülményektől függően alapjogsérelemnek minősülhet, ha a rendezvény arra irányul, hogy magánszemélyek ne tudjanak eljutni vallásgyakorlásuk helyszínére, vagy a rendezvény más módon megakadályozza vallásos cselekmény, szertartás zavartalan lebonyolítását (Alkotmány 60. §). Ugyanakkor az Alkotmány 58. §-ában említett mozgásszabadság csak egészen szélsőséges esetekben szenvedhet sérelmet a gyülekezési jog gyakorlása miatt.

2. A gyülekezési szabadság gyakorlása tehát általában nem a „járművel vagy anélkül való közlekedés szabadságával” mint alapvető joggal, hanem legfeljebb a közlekedés rendjéhez fűződő közérdekkel áll összefüggésben. Ennek a közérdeknek a védelmében indokolt lehet a gyülekezési jog korlátozása. A különbségtételnek egyrészt azért van elvi jelentősége, mert a kiemelt alkotmányos védelemben részesülő kommunikációs jogokkal, jelen esetben a gyülekezés mint közösségi véleménynyilvánítás szabadságával szemben mérlegelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebb, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely intézmény közvetítésével véd, s legkisebb, ha valamely elvont érték önmagában a tárgy. [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167., 178.]

Másrészt, tarthatatlan következményekkel jár, ha az Alkotmánybíróság a „közlekedéshez való jogot” minden konkrét esetben védendő alapvető jognak tekinti, mivel így alapjogsérelmet kell megállapítani az olyan helyzetekben, amikor nem a gyülekezési szabadság vagy más alapvető jog, hanem egyéb esemény vagy cselekedet korlátozza a közlekedés zavartalanságát (útfelbontás, egyes tömegközlekedési járatok szüneteltetése stb.). Ez a jogfelfogás végeredményben az Alkotmány által védett alapvető jogok jelentőségének csökkenéséhez vezethet.

3. A gyülekezési törvény 8. § (1) bekezdése lehetővé teszi a rendőrség számára, hogy ha a bejelentéshez kötött rendezvény megtartása „a közlekedés rendjének aránytalan sérelmével járna”, akkor a „rendezvénynek a bejelentésben megjelölt helyszínen vagy időben való megtartását” megtiltsa. Álláspontom szerint ezt a korlátozó rendelkezést a közlekedés rendjéhez fűződő közérdek szükségessé teszi. A jogalkotó a legenyhébb eszközök közül választott, mert a hatósági tiltás csak a bejelentésben megjelölt helyszínen, illetve időre vonatkozik, és csak a közlekedés rendjének „aránytalan sérelme” esetén kerülhet rá sor. A bejelentési kötelezettség nem jelenti azt, hogy a rendőrség „engedélyezi” a rendezvény megtartását. A gyülekezési jog mint alapvető szabadságjog gyakorlása nem igényel előzetes állami hozzájárulást. A bejelentés arra szolgál, hogy a rendőrség felkészülhessen a közrend és a közlekedés rendjének biztosítására a rendezvény alatt. Az esetleges tiltó

határozattal szemben a gyülekezési törvény 9. §-a megfelelő jogorvoslatot biztosít.

Annak, hogy a gyülekezési jog törvényi korlátozására nem egy másik alapvető jog, hanem a közlekedés rendjéhez fűződő közérdek védelmében kerül sor, meghatározó jelentősége van a konkrét bejelentések esetén, amikor a jogalkalmazó hatóság az „aránytalan sérelem” veszélyét mérlegeli. A közlekedésben résztvevőknek az Alkotmány nem biztosít jogot ahhoz, hogy a tervezett rendezvény egyáltalán ne akadályozza mozgásukat. Ezért pusztán a közlekedés rendjére hivatkozva csak igen szűk körben korlátozható a gyülekezési szabadság, és a gyalog vagy járművel közlekedőknek jelentősebb tűrés kötelezettségük van, mint ha alapjogaik korlátozására kerülne sor.

III. A rendezvény feloszlata [2. § (1) bekezdés; 14. § (1) bekezdés]

1. A gyülekezési törvény 2. § (1) bekezdése és 6. §-a alapján a közterületen tartandó békés „összejöveleteket”, „felvonulásokat” és „tüntetéseket” (összefoglalóan: „rendezvény”) kell előzetesen bejelenteni. A 3. § szerint kivételt képeznek — többek között — a választási gyűlések, a vallási, kulturális, családi és sportrendezvények.

A 14. § (1) bekezdése a következő esetekben írja elő a rendőrség számára a közterületen tartott rendezvény feloszlátását:

- a gyülekezési jog gyakorlása bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást valósít meg, illetve mások jogainak és szabadságainak sérelmével jár;
- a rendezvényen a résztvevők fegyveresen, illetőleg felfegyverkezve jelennek meg;
- bejelentés nélkül tartanak rendezvényt;
- a bejelentésben megadott időponttól, helyszíntől, útvonaltól, illetve céltól, napirendtől eltérően tartanak rendezvényt;
- tiltó határozat ellenére tartanak rendezvényt.

2.1. Az indítványozók egyebek mellett azt sérelmezték, hogy a fenti szabályok alapján a rendőrség bármely csoportosulást „összejövetelnek” tekinthet és feloszlathat. Egyetértek a határozatnak azzal a megállapításával, amely szerint érthető és magyarázható az indítványozók gyanakvása a visszaélésszerű rendőrségi jogalkalmazással szemben. A gyülekezési törvény 2. § (1) bekezdésében szereplő „összejöveletek” kifejezés valóban módot ad a hatóságnak arra, hogy a közterületen néhány személy találkozását, közéleti témájú beszélgetését a törvény 6. §-a alapján bejelentési kötelezettség alá eső gyülekezésnek minősítse, és a 14. § (1) bekezdése alapján feloszlassa.

Ugyanakkor nem osztom a határozat indokolásának álláspontját abban, hogy a gyülekezési törvény 9. § (1) bekezdése és 14. § (1) bekezdése megfelelő jogorvoslatot biztosít a rendezvény résztvevői számára a hibás rendőrségi intézkedéssel szemben. A 9. § (1) bekezdése nem a rendezvény alatti rendőri intézkedéssel szembeni jogorvoslatról

rendelkezik, hanem a rendezvény megtartását megtiltó rendőrségi határozat bírósági felülvizsgálatáról. A rendezvény feloszlatajának jogellenessége miatti jogorvoslati eljárásra a 14. § (3) bekezdése nyújt lehetőséget a rendezvény résztvevői számára. A határozat indokolásával szemben úgy vélem, hogy a vizsgált esetben az értelemszerűen utólagos jogorvoslat lehetősége nem elégséges garancia az önkényes hatósági jogalkalmazással szemben. Az önhatalmú hatósági fellépés elleni alkotmányos védelem nem alapulhat a jogalkalmazók iránti bizalmon, hanem megfelelő jogszabályi és szervezeti garanciákra van szükség az alapvető jogokat sértő visszaélések megelőzése érdekében.

2.2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szereplő jogállamiság nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság követelménye. „A jogbiztonság az állam — s elsősorban a jogalkotó — köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára.” [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59., 65.] „[A] világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény.” [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142.] „Ha (...) egy jogszabály törvényi tényállása túl elvont, túl általános, akkor a jogszabály rendelkezése a jogalkalmazó belátása szerint kiterjeszhető vagy leszűkíthető. Az ilyen szabály lehetőséget ad a szubjektív jogalkalmazói döntésre, a különböző jogalkalmazók eltérő gyakorlatára, a jogegység hiányára. Ez csorbítja a jogbiztonságot.” [1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607., 608.; összefoglalóan: 7/2001. (III. 14.) AB határozat, ABK 2001. március, 125., 126.]

Az Alkotmánybíróság az önkényes jogalkalmazást az Alkotmány 54. § (1) bekezdésével is összefüggésbe hozta. „[A]z is ellentétes az emberi méltósághoz való alapvető joggal, ha valakivel szemben kellő alap nélkül alkalmaznak hatósági kényszert, s ezáltal az állam indok nélkül avatkozik be a magánszféra körébe tartozó viszonyokba. Az a jogi szabályozás tehát, amely ezt akár csak potenciálisan lehetővé teszi, arra való tekintet nélkül alkotmányellenes, hogy ez az alkotmányellenes jogkövetkezmény az ügyek hány százalékában következik be.” [46/1991. (IX. 10.) AB határozat, ABH 1991, 211., 215.]

2.3. A gyülekezési törvény 2. § (1) bekezdésében szereplő „összejöveletek” kifejezés olyan bizonytalan tartalmú fogalom, amely a jogalkalmazó hatóság részére lehetőséget ad arra, hogy kellő alap nélkül alkalmazzon hatósági kényszert az egyénnel szemben. A vizsgált normaszöveg határozatlansága és az ebből következő veszély, hogy a normát alkalmazó hatóság önkényesen lép fel az egyénnel szemben, alkotmányellenességet eredményez. Megítélésem szerint az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie az „összejöveletek” kifejezést, mert az ellentétes az Alkotmánynak az indítványban hivatkozott 2. § (1) bekezdésével.

3.1. Az indítványozók kifogásolták azt is, hogy a gyülekezési törvény a szervezők „adminisztratív mulasztását” aránytalan szankcióval sújtja: a rendezvény feloszlását rendeli el olyan esetben is, amikor az nem veszélyezteti a közrendet és a közbiztonságot. Nem tudok azonosulni a határozat indokolásával, amely szerint a bejelentés elmulasztása vagy az abban foglaltaktól való „eltérés nem tekinthető pusztán adminisztrációs mulasztásnak”, az „lehet ugyan feledékenység, hanyagság eredménye is, de lehet az első tudatos lépés is a gyülekezési jog törvényellenes gyakorlása irányában”. Továbbá, véleményem szerint a feloszlítás nem joga, hanem — és éppen ezt kifogásolja az indítványozó — kötelessége a rendőrségnek. Nem értek egyet azzal sem, hogy a feloszlítás hiányában a bejelentés elmulasztása minden következmény nélkül maradjon.

3.2. Álláspontom szerint alkotmányjogi szempontból más megítélés alá tartoznak azok az esetek, amikor a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó nyilvános rendezvény — közvetve vagy közvetlenül — mások jogait vagy valamely nyilvánvaló közérdeket sérti vagy veszélyezteti, mint amikor ilyen sérelem vagy veszély nem áll fenn.

A gyülekezés nem engedélyhez, hanem bejelentéshez kötött (a rendezvény kezdeményezői nem „kérelmezők”), ezért amennyiben a rendőrség a törvényben megszabott határidőn belül nem hoz tiltó határozatot, a rendezvényt meg lehet tartani, és a résztvevőkkel szemben sem feloszlításnak, sem más joghátránynak nincs helye. Előfordulhat azonban, hogy a szervezők úgy ítélik meg, hogy a tervezett rendezvény nem esik bejelentési kötelezettség alá, ezzel szemben a rendőrség a gyülekezési törvény 14. § (1) bekezdésére hivatkozva törvénysértőnek minősíti, és feloszlítja azt. (Például a kezdeményezők kulturális rendezvénynek, míg a rendőrség politikai gyűlésnek értékeli az eseményt.) Az sem zárható ki, hogy szervező a rendőrség tiltó határozatának bírósági felülvizsgálatát kezdeményezi, és a rendezvény megtartását a bíróság mulasztása hátráltatja. Ha a rendezvényt mégis megtartják (például azért, mert az adott ügyben egy későbbi időpontban már nem volna értelme a véleménynyilvánításnak), akkor részben az állam „adminisztrációs mulasztásáért” kell a résztvevőknek a feloszlítást elszenvedniük. A határozat indoklása is utal arra, hogy a bejelentésben megadottaktól olykor szükségszerűen el kell térniük a rendezvény lebonyolítóinak. Erre sor kerülhet olyan esetben, mint az indoklásban említett útfelbontás, de — akár az útvonallal, akár a napirenddel összefüggésben — előfordulhatnak kevésbé egyértelmű megítélésű helyzetek is.

Az említett esetekben közös, hogy ha a rendőrség álláspontja szerint a rendezvény törvénysértő, akkor azt fel kell oszlatnia. Bizonyos alanyi és tárgyi körben ehhez járul a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 152. §-ában meghatározott, a gyülekezési joggal visszaélés tényálláshoz kapcsolódó szabálysértési szankció. Álláspontom szerint a gyülekezési törvény 14. § (1) bekezdésének alkalmazásánál, vagyis a feloszlítás végrehajtásánál a rendőrségnek figyelembe kell vennie azt, hogy az adott rendezvény sérti-e, illetve veszélyezteti-e mások jogait vagy valamely nyilvánvaló közérdeket. Amennyiben a rendez-

vény jogellenessége pusztán abban nyilvánul meg, hogy a szervezők nem tartották bejelentési kötelezettség alá tartozónak az eseményt, vagy eltértek a bejelentésben foglaltaktól (útvonal, napirend stb.), de semmilyen értékelhető sérelmet vagy veszélyt nem idéztek elő, akkor a feloszlításnak elsősorban abban kell megnyilvánulnia, hogy a rendőrség közli a résztvevőkkel, hogy a rendezvény törvénysértőnek minősül. A rendőrségnek arra kell törekednie, hogy a szervezők számára ésszerű idő álljon rendelkezésre ahhoz, hogy a törvénysértőnek minősített rendezvényt befejezzék, és a résztvevők a helyszínről eltávozzanak. Kényszerítő eszközök alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a résztvevők a megszabott határidő leteltéig nem fejezik be a rendezvényt, és ellenszegülnek a rendőri intézkedésnek. Ezen követelmények alkalmazására lehetőséget ad a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet 68. § (3) és (4) bekezdése, amely szerint a szétoszlásra irányuló felszólítást legalább kétszer meg kell ismételni, és a helyszínről való távozásra a szükséges időt biztosítani kell. Az (5) bekezdés alapján kényszerítő eszközök alkalmazására csak a rendőri intézkedéssel szembeni ellenállás esetén és csak a fokozatosság — rendeletben részletezett — követelményének megfelelően kerülhet sor. A rendőrségnek tehát elsősorban nem erőszak alkalmazásával, hanem a közös véleménynyilvánításhoz való alkotmányos jogra tekintettel a rendezvény körülményeit alapul véve kell a törvénysértő rendezvény befejezését vagy félbeszakítását elérnie.

* * *

A gyülekezési jog nem korlátozhatatlan alapjog, de meggyőződésem szerint az Alkotmánynak a gyülekezési szabadságot elismerő 62. §-a értelmezésekor és a gyülekezési törvény alkalmazásakor azt a megközelítést kell irányadónak tekinteni, amelyik a gyülekezési szabadság minél szélesebb körű biztosítását eredményezi. Ez áll összhangban az alkotmányos rendszerváltozás, a „jogállami forradalom” eszméivel, amelyek alapján a magyar közjogtörténet első gyülekezési törvénye megszületett.

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Czucz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez — annak III. része kivételével — csatlakozom:

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 56/2001. (XI. 27.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a családok támogatásáról szóló — időközben módosított — 1998. évi LXXXIV. törvény 9. § (2) bekezdése *b*) pontjának az „... akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált, házastársától külön élő szülője elhunyt,» szövegrésze 1999. január 1. és 2000. december 31. között — az akkor hatályos szövegkörnyezetben — alkotmányellenes volt, ezért a Miskolci Városi Bíróság előtt 12.P.20.671/2000. számon folyamatban lévő közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti perben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

A Miskolci Városi Bíróság bírja — helyt adva a felperesi kérelemnek — az előtte folyamatban lévő közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti pert felfüggesztette, és az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte. Az indítványozó álláspontja szerint, amennyiben a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 9. § (2) bekezdésében írt felsorolás taxatívnek tekintendő, akkor az sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében, 70/E. §-ában, valamint 70/F. §-ában foglaltakat. Véleménye szerint a kifogásolt jogszabályi rendelkezés — azáltal, hogy a felsorolás az érintettek egy csoportja tekintetében nem tartalmaz előírást — alkotmányellenes.

Az alkotmányellenesség megállapításán túl az indítványozó kérte annak kimondását, hogy a folyamatban lévő 12.P.20.671/2000. számú ügyben a sérelmezett jogszabályi rendelkezés nem alkalmazható.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más véle-

mény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.»

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.»

„70/F. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.»

2. A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) 9. §-a:

„(1) Iskoláztatási támogatásra jogosult a szülő, a nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő, a gyám arra a saját háztartásában nevelt gyermekekre tekintettel, aki

a) tanköteles;

b) már nem tanköteles, de közoktatási intézmény tanulója és 20. életévét még nem töltötte be.»

A (2) bekezdés 1999. január 1-je és 2000. december 31. között hatályban volt szövege:

„(2) Iskoláztatási támogatásra jogosult saját jogán az a

a) nagykorú árva, akinek mindkét szülője elhunyt,

b) nagykorú, akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált, házastársától külön élő szülője elhunyt,

c) nagykorú, aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből,

és egyébként megfelel az (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt feltételeknek.»

3. Az adókra, járulékokra és egyéb költségvetési befizetésekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2000. évi CXIII. törvény 225. § (1) bekezdése a Cst. 9. § (2) bekezdését — 2001. január 1-jei hatállyal — módosította, e szerint:

„(2) Iskoláztatási támogatásra jogosult saját jogán az a

a) nagykorú árva, akinek mindkét szülője elhunyt,

b) nagykorú, akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált, házastársától külön élő szülője elhunyt,

c) nagykorú, aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből,

d) nagykorú, akinek a gyámsága nagykorúvá válása miatt szűnt meg,

és egyébként megfelel az (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt feltételeknek.»

II.

Az indítvány az alábbiak szerint részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat megkezdése előtt észlelte, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezés időközben módosításra került. Az Alkotmánybíróság főszabályként hatályban lévő jogszabály alkotmányosságát vizsgálja. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, illetve alkotmányjogi panasz esetén az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály tekintetében is lefolytatja az alkotmányossági vizsgálatot, azonban az alkotmányellenesség megállapítása mellett nem alkalmazhatja a megsemmisítést, csupán a konkrét bírósági eljárásban való alkalmazás tilalmát mondhatja ki (1475/B/1995. AB határozat, ABH 1996, 745., 746—747.).

A jelen vizsgálat tárgyául szolgáló jogszabályi rendelkezést az adókra, járulékokra és egyéb költségvetési befizetésekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2000. évi CXIII. törvény 225. § (1) bekezdése 2001. január 1-jével módosította. A per alapjául szolgáló jogviszonyt azonban a korábban hatályos jogszabály alapján kell elbírálni, s ily módon vált szükségessé az időközben módosított jogszabály vizsgálata. [3/1993. (II. 4.) AB határozat, ABH 1993, 41., 42.; 243/B/1995. AB határozat, ABH 1998, 901., 902.]

2. Az érdemi vizsgálat során az Alkotmánybíróság elsőként azt az indítványozói állítást vizsgálta, mely szerint az iskoláztatási támogatásra vonatkozó s a perbeli időszakban hatályban volt jogszabályi rendelkezés sértette az Alkotmány 70/E. §-ában foglaltakat.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában foglalkozott a szociális biztonsághoz való jog kérdésével. E körben az Alkotmánybíróság a 32/1998. (VI. 25.) AB határozatában kimondta, hogy „az Alkotmány 70/E. §-ában meghatározott szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítást tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához.” (ABH 1998, 251.) A rászorulókról való gondoskodás tehát nem a szociális jogok tekintetében fennálló alanyi jog, hanem állami feladat. Az államnak pedig az Alkotmányból levezethető kötelezettsége az intézményi háttér biztosítása, a társadalombiztosítás és a szociális támogatások rendszerének megszervezése és működtetése. [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146., 163.] Az államnak a polgárai felé fennálló kötelezettségei az Alkotmányban általános jelleggel szerepelnek, és nem jelentenek alanyi jogot egy bizonyos meghatározott jövedelem megszerzéséhez vagy ellátásban való részesüléshez (600/B/1993. AB határozat, ABH 1993, 671., 673.). E körben a jogalkotó maga hatá-

rozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el társadalompolitikai céljait, s az egyes ellátási formákat jogosultsági feltételekhez kötheti. Az ellátás igénybevételi feltételeinek meghatározásánál a jogalkotó széles körben mérlegelheti a társadalom gazdasági és szociális helyzetét. A jogalkotó tehát a gazdaság helyzetére az ellátó rendszerek teherbírására tekintettel alakíthatja a szociális ellátások körét mindaddig, amíg valamely az Alkotmányban rögzített elv (pl. diszkrimináció tilalmának elve) nem sérül. (292/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 874., 877.; 179/D/1999. AB határozat, ABK 2001, április, 204—206.)

3. Ezzel összefüggésben vizsgálta az Alkotmánybíróság az indítványozó által felvetett diszkrimináció kérdését. Az Alkotmánybíróság több ízben foglalkozott a diszkrimináció problémájával, és több határozatában is kimondta, hogy a diszkrimináció alkotmányi tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki, abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége csak akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során ez utóbbi körben akkor ítélte alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között. [pl. 38/1999. (XII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 435., 437—438.; 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46., 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73., 75.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280., 281—282.]

A diszkrimináció vizsgálatánál központi elem a csoport-homogenitás kérdése (lásd: 1009/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 479—480.), így az Alkotmánybíróság első lépésként megvizsgálta, hogy kik részesülhetnek iskoláztatási támogatásban. A Cst. 9. § (1) bekezdése értelmében iskoláztatási támogatásra a szülő, a nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő, valamint a gyám jogosult, abban az esetben, ha a saját háztartásában nevelt gyermek tanköteles korú, vagy ennél idősebb ugyan, de a 20. életévét még nem töltötte be és igazoltan közoktatási intézményben tanul. A jogalkotó ezen általános feltételek megalkotásakor szembesült azzal a problémával, melyet a nagykorúság elérése okozhat az iskoláztatási támogatásra jogosultság megítélésakor, ezért megalkotta a saját jogon járó iskoláztatási támogatás kategóriáját, mely a nagykorúságukat elérő, de a 20. életévét be nem töltött olyan személyek tekintetében alapozza meg az ellátásra jogosultságot, akik nem szüleikkel élnek egy háztartásban. E személyi kör tekintetében a jogalkotó taxatívén határozta meg a saját jogon iskoláztatási támogatásra jogosultság feltételeit, eszerint — a Cst. 9. § (1) bekezdésében rögzített követelmények fennállta esetén — iskoláztatási támogatásra jogosult saját jogán az a nagykorú árva, akinek mindkét szülője

elhunyt; az a nagykorú, akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált, házastársától külön élő szülője elhunyt; valamint az a nagykorú, aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből. Kizárják e szabályok a jogosultak köréből azokat a fiatalokat, akiknek gyámságba vételére éppen azért került sor, mert esetükben a szülői felügyeleti jog megszűnt, vagy szünetel. Jelen alkotmányossági vizsgálat alapjául szolgáló esetben az egyik szülő meghalt, az életben lévő szülő pedig elhagyta a gyermekeit, nem gondoskodott róluk.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az ilyen fiataloknak a támogatásra jogosultak köréből történő kizárásának nincs ésszerű indoka. A jogalkotó a Cst. megalkotásával a család intézményén keresztül a gyermekvédelmet helyezte előtérbe, s mint az a törvény indokolásából is kiderül, az ellátásokat úgy kívánta szabályozni, hogy azok a gyermekek érdekében nyerjenek felhasználást. Ezzel a törvényi alapelvvel semmiképpen nem egyeztethető össze a kifogásolt szabályozás, hiszen, ha a konkrét esetben a gyermeket az életben lévő szülője nem hagyta volna el, azaz annak háztartásában nevelkedne, úgy jogosult lenne az iskoláztatási támogatásra. A jogalkotó tehát hátrányos megkülönböztetést alkalmazott azon személyek tekintetében, akik fölött nagykorúságukra tekintettel szűnt meg a gyámság, holott 18. életévük betöltése előtt részesültek iskoláztatási támogatásban.

A jogalkotó is észlelte ezt a szabályozási problémát és 2001. január 1-jével — a Cst. 9. § (2) bekezdés *d*) pontját beiktatva — már azon személyek is jogosultak — saját jogon — az iskoláztatási támogatásra, akik nagykorúvá váltak és emiatt szűnt meg a gyámságuk, amennyiben megfelelnek az általánosan előírt jogszabályi feltételeknek.

4. Tekintettel arra, hogy az alkotmányellenesség a fentiek alapján megállapításra került, így szükségtelenné vált az indítványokban felvetett további alkotmányossági probléma érdemi vizsgálata. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis, ha az indítvánnyal támadott jogszabályt vagy annak egy részét az Alkotmány valamely rendelkezésébe ütközőnek minősíti, és ezért azt megsemmisíti, akkor a további alkotmányi rendelkezés esetleges sérelmét érdemben nem vizsgálja. [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203., 205.; 4/1996. (II. 23.) AB határozat, ABH 1996, 37., 44.; 61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361., 364.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425., 429.]

Jelen ügyben azonban a megsemmisítésre azért nem kerülhetett sor, mert a sérelmezett jogszabályi rendelkezés módosításra került, ugyanakkor az Abtv. 43. § (4) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság, az eljárást kezdeményező különösen fontos érdekére tekintettel, konkrét esetben kizárhatja a már hatályon kívül helyezett jogszabály alkalmazhatóságát.

5. Az Alkotmánybíróság fontosnak tartja megjegyezni, hogy a jelen ügyben felmerült alkotmányossági probléma és annak megoldása is sajátos. A konkrét helyzetben az a tény, hogy bírói kezdeményezés alapján folyamatban lévő perbeli alkalmazhatóság kérdésében való döntés is szükségessé vált, a rendelkező részbeli megoldásra vezette az Alkotmánybíróságot.

A határozatnak a Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

*Dr. Tersztyánszkné
dr. Vasadi Éva* s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 482/B/2000.

A Köztársasági Elnök határozatai

A Köztársaság Elnökének 153/2001. (XI. 29.) KE határozata

a Köztársaság Elnökének Érdemérme kitüntetés alapításáról

A Magyar Köztársaság kitüntetéseiről szóló 1991. évi XXXI. törvény 7. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következők szerint rendelkezem:

1. A Köztársaság Elnökének Érdemérme elnevezéssel kitüntetést alapítok.

2. A Köztársaság Elnökének Érdemérme (a továbbiakban: Érdemérem) annak a magyar vagy külföldi állampolgárnak adományozható, aki életútjával, szakmai tevékenységével kiemelkedő érdemeket szerzett, különösen a tudományok bármely területén, az ifjúság nevelése, az elesettek és hátrányos helyzetűek támogatása, a természeti környe-

zet megóvása terén, valamint művészi alkotói és előadói, illetve a köz szolgálatában végzett tevékenységével.

3. Az Érdemérmeket a köztársasági elnök adományozza. Az adományozást a köztársasági elnök a Magyar Közlönyben közzéteszi.

4. Az Érdemérem 60 mm átmérőjű, aranyozott ezüst (925% finomságú) anyagú érem. Előoldalán „A Köztársaság Elnökének Érdemérme” felirat, hátoldalán a Magyar Köztársaság címere látható. Mindkét oldalt a perem mentén futó, csúcsán nem összeérő babérkoszorú díszíti.

5. Az Érdemérem nem hordható.

6. Az Érdemérem adományozásának tárgyi feltételeiről, az Érdemérem tulajdonosainak nyilvántartásáról, továbbá az adományozás közzétételéről a Köztársasági Elnöki Hivatal vezetője gondoskodik.

Budapest, 2001. november 21.

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

A Köztársaság Elnökének 154/2001. (XI. 29.) KE határozata

egyetemi tanári tisztség alóli felmentésekről

Az oktatási miniszter előterjesztésére

a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen

dr. Büki Gergely egyetemi tanárt,

— 70. életéve betöltésére tekintettel —

2002. február hó 28. napjával,

a Pécsi Tudományegyetemen

— 70. életéve betöltésére tekintettel —

dr. Kovács Sándor egyetemi tanárt

2002. április hó 12. napjával,

dr. Hámori József egyetemi tanárt

2002. március hó 21. napjával és

dr. Kőszegfalvi György egyetemi tanárt

2002. április hó 21. napjával,

— közös megegyezéssel, közalkalmazotti jogviszony megszüntetésére tekintettel —

dr. Kulcsár Szabó Ernő egyetemi tanárt,

dr. Szigeti Lajos Sándor egyetemi tanárt és

dr. Kovács Árpád egyetemi tanárt

2001. december hó 31. napjával,

dr. Méhes Károly egyetemi tanárt,

— saját kérésére, közalkalmazotti jogviszony megszüntetésére tekintettel —

2001. december hó 31. napjával,

a Semmelweis Egyetemen

dr. Rákóczi István további jogviszonyban alkalmazott egyetemi tanárt,

— saját kérésére, közalkalmazotti jogviszony megszüntetésére tekintettel —

2002. február hó 15. napjával,

a Szegedi Tudományegyetemen

dr. Göncöl Éva egyetemi tanárt,

— saját kérésére, nyugállományba vonulására tekintettel —

2002. március hó 15. napjával,

dr. Farkas Gyula egyetemi tanárt,

— 70. életéve betöltésére tekintettel —

2002. április hó 11. napjával és

dr. Bartók Mihály egyetemi tanárt,

— saját kérésére, nyugállományba vonulására tekintettel —

2002. március hó 1. napjával

e tisztsége alól felmentem.

Budapest, 2001. november 19.

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

Ellenjegyzem:

Dr. Pálincás József s. k.,
oktatási miniszter

V. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMÉNYEK

A Központi Kárrendezési Iroda k ö z l e m é n y e a 2002. január 21-től február 2-ig terjedő időszak — I. földalpra vonatkozó — termőföld árveréseiről

A megyei (fővárosi) kárrendezési irodák 2002. január 21-től február 2-ig terjedő időszakra eső termőföld árverési hirdetményeit az 1991. évi XXV. törvény 20. §-ának (1) bekezdése alapján az alábbiakban tesszük közzé:

Tájékoztató az árverések fontosabb szabályairól

1. Az ingatlanok tehermentesen kerülnek árverésre, kivéve az 1991. évi XXV. törvény 25. §-ának (1) bekezdésében meghatározott AK értékben ki nem fejezett értéknövekedésének állami támogatással csökkentett összegű megtérítésének kötelezettségét.

2. Az ingatlanok adatai és térképe az ingatlan fekvése szerinti önkormányzat hirdetőtábláján és a gazdálkodó szervezetnél, valamint az árverés helyszínén megtekinthetők.

3. Az ingatlanok AK értékben kerülnek árverezésre. Amennyiben az igénybejelentés alapján egyezség jön létre, úgy az 1000 Ft/AK értékben kerül átszámításra. Az egyezség tényét az árverésen be kell jelenteni; ha egyezség nem jön létre, egy AK érték az 1991. évi XXV. törvény 22. §-ának (1) bekezdése alapján 3000 Ft/AK kikiáltási áron indul.

4. Az árverésen a vételre szánt kárpótlási jegyet és/vagy mezőgazdasági vállalkozást támogató utalványt (banki letéti igazolást) letétbe kell helyezni, amelynek 20%-a az árverési előleg, amely a vételárba beszámít, vagy visszadásra kerül.

5. Az árverésen az 1991. évi XXV. törvény 21. §-a alapján az öt megillető kárpótlási jegyekkel (utalvánnyal) és banki letéti igazolással az a kárpótlásra jogosult vehet részt,

a) akinek az elvett termőföldje a gazdálkodó szervezet tulajdonában, vagy használatában van;

b) aki a termőföldet árverező szövetkezetnek 1991. január 1-jén és az árverés időpontjában is tagja, illetőleg az árverés időpontjában azért nem tagja, mert tagsági viszonya az Ámt. (1992. évi II. törvény) hatálybalépését követően kiválással, a szövetkezet gazdasági társasággá történő átalakulása, vagy a szövetkezet megszűnése folytán szűnt meg. (Ez a módosítás 1993. január 23-án lépett hatályba);

c) akinek 1991. június 1-jén abban a községben, városban volt állandó lakóhelye, ahol az árverező gazdasági szervezet termőföldterülete van.

Az árverésen való részvétel jogosultságát igazolni kell. A jogosultságot igazolni nem tudó személyt az árverésen való részvételtől ki kell zárni.

Figyelmeztetés

Árverezni a 104/1991. (VIII. 3.) Korm. rendelet 28., 29. és 30. §-ai alapján személyesen vagy meghatalmazott útján vagy — több kárpótlásra jogosult esetén — együttesen lehet. A meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni.

A 104/1991. (VIII. 3.) Korm. rendelet 33. §-ának (5) bekezdése alapján az árverés vezetője kizárja a további árverésből azt az árverezőt, aki az ajánlat lezárását követően nem él vételi jogával. A kizárt személy az árverési előlegét elveszti. Az elvesztett árverési előleg az államot illeti meg.

A vételi jogot csak az a jogosult gyakorolhatja, aki kötelezettséget vállal a termőföld mezőgazdasági hasznosítására (fertőzésmentes és gyommentes állapotban tartására), és arra, hogy a termőföldet a mezőgazdasági termelésből öt éven belül nem vonja ki. Amennyiben vállalt kötelezettségét a tulajdonszerzéstől számított öt éven belül megszegei, a termőföld kártalanítás nélkül állami tulajdonba kerül és árverés útján lesz értékesítve.

A kárpótlásra jogosult tanyatulajdonost, a tanyája körüli termőföldre az árverés során elővásárlási jog illeti meg.

A vételi jog alapján szerzett termőföldnek a tulajdonszerzéstől számított három éven belül történő elidegenítéséből származó bevételnek termőföldre fordított értéknövelő beruházási kiadásokkal csökkentett részét teljes egészében az elidegenítés évében kell a tulajdonosnak a személyi jövedelemadó adóalapjául szolgáló összjövedelméhez hozzászámítani. Bevételnek az illetékkiszabás alapjául szolgáló forgalmi értéket kell tekinteni.

Az árverésen bármely okból meg nem jelenő kárpótlásra jogosult később, a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet; ebből az okból az árverés eredménye nem változtatható meg.

Árverési kifogást nyújthat be az árverésen részt vevő árverező, továbbá az árverésből kizárt személy az árverés lezárását követő három napon belül a Központi Kárrendezési Irodához.

A kárpótlásra jogosult az általa megvásárolt termőföld AK értékben ki nem fejezett értéknövekedésének állami támogatással csökkentett összegű megtérítésére köteles a földet az árverésen eladó részére.

A termőföld hasznosítását és védelmét szolgáló és/vagy a termőföld értékét növelő meliorációs, öntözési és útépitési beruházások esetében a beruházási költségeknek az állami támogatással és az amortizálódott hányaddal csökkentett értékét kell a földet kiadó részére megtéríteni. A gazdálkodó szervezet által elvégzett számítás helyességét a kárrendezési iroda ellenőrzi.

A vételi jog gyakorlásával tulajdonba kerülő termőföld új tulajdonosa a földet átadó gazdálkodó szervezet részére köteles megtéríteni az új gazdasági évet előkészítő, szükséges fő gazdasági munkáknak (szántás, talajerő-visszapótlás), a zöldleltári értékeknek (pl. 3 évnél nem idősebb takarmányvetés) a gazdálkodó szervezet táblatorzskönyve alapján számított ellenértékét. A térítés mértékében és módjában az új tulajdonos és a gazdálkodó szervezet állapodik meg.

A vételi jog gyakorlásával tulajdonba kerülő földeket az annak fekvése szerint illetékes körzeti földhivatal adja birtokba.

A gazdálkodó szervezet hozzájárulásával a földhivatal birtokba adja a termőföldet akkor is, ha a birtokba adás egyéb feltételei fennállanak, de a jogosult az elismert tartozását nem fizette meg, vagy részletfizetésben állapodott meg.

Felhívjuk a tisztelt árverezni szándékozók figyelmét, hogy a *Tájékoztató az árverés fontosabb szabályairól*, valamint, hogy e *Figyelmeztetés* az összes termőföld árverési hirdetménnyel kapcsolatban figyelembe veendő.

Központi Kárrendezési Iroda

Pest megye

A Központi Kárrendezési Iroda SZIGETHALOM községben, a Csepeli Duna Mgtsz, Budapest által kijelölt földrészletre az

árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Tököl, Aradi u. 56., Sportcsarnok
2. Az árverést a Bács-Kiskun és Pest Megyei Kárrendezési Iroda közreműködésével tartjuk meg.
3. Az árverés időpontja: 2002. január 21., 10 óra.
4. Az árverésre kerülő földrészletek:

Település: Szigethalom

Helyrajzi szám	Terület	Művelési ág	Aranykorona érték	Korlátozó intézkedés	
				megnevezése	értéke
05/69	6 ha 8075 m ²	szántó	165,42		
051/1a	8 ha 9968 m ²	szántó	218,62		
051/1b	4473 m ²	erdő	1,70	Társult erdőgazdálkodás	
065/8	9 ha 2211 m ²	szántó	223,55		

Dr. Benczúr Csaba s. k.,
mb. kirendeltség-vezető

**A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Békés Megyei Földművelésügyi Hivatalának
(5600 Békéscsaba, Kétegyházi u. 2.)**

h i r d e t m é n y e i

Az FVM Békés Megyei Földművelésügyi Hivatala — a földrendező és a földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése alapján —

n y i l v á n o s s o r s o l á s t

tart a Mezőgazdasági Termelő Szövetkezet, Gádoros használatában lévő földek kiadása céljából.

A sorsolás helye: Gádoros, Kossuth u. 42., Községi Ház

A sorsolás ideje: 2001. december 28., 9 óra.

A sorsolásra kerülő földrészletek adatai:

Település: Gádoros

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
07/32	szántó	0,1155	5,01	
07/36	szántó		56,47	56,47/81,46 tulajdoni hányad (t.h.)
07/47	szántó	2,9511	128,08	
010/16	szántó		2,19	2,19/36,00 t.h.
021/15	szántó	1,2302	53,39	
023/44	szántó		10,05	10,05/30,05 t.h.
023/52	szántó	0,1681	7,3	
027/49	szántó		38,93	38,93/79,45 t.h.
029/45	szántó		13,15	13,15/2690,79 t.h.
031/25	szántó		26,60	26,60/2932,17 t.h.
033/5	szántó, gyep	96,7563	1585,26	Földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog bejegyezve BMFH javára
035	szántó, gyep	39,8862	1077,74	
036	szántó, gyep	30,7456	994,18	
044	szántó, gyep	16,0247	314,20	
046/1	szántó	12,5650	267,62	
048	szántó, erdő, gyep	11,6462	143,53	
050/3	szántó, gyep	48,9541	818,30	
050/7	szántó	0,5209	9,48	
050/11	szántó	0,4031	7,34	
051	szántó	34,1609	607,48	
054/7	gyep		5,70	5,07/117,24 t.h.
057	szántó	26,8045	453,14	
059	szántó, gyep	10,6339	187,68	Földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog bejegyezve BMFH javára
061/6	szántó, gyep		39,69	3969/39326 t.h.
066/32	szántó		3,00	300/5960 t.h.
069/48	szántó	0,2878	12,49	
075/33	szántó		1342,98	134298/173055 t.h.
077/39	szántó	0,1726	6,01	
077/50	szántó	0,9404	37,07	
077/90	szántó	5,4435	189,43	
077/93	szántó	0,3514	5,08	508/1344 t.h.
079/30	szántó	0,6615	23,02	
079/34	szántó		38,14	3814/9104 t.h.
097/26	szántó		440,97	44097/63816 t.h. földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog bejegyezve a BMFH javára
099/1	szántó, gyep		16,01	1601/18712 t.h. földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog bejegyezve a BMFH javára
0102/21	szántó	2,7836	119,98	

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
0102/24	szántó	1,1161	48,00	
0102/33	szántó	2,7483	99,31	
0102/53	szántó	0,1614	7,00	
0104/27	szántó	0,5432	20,00	
0104/30	szántó		198,27	19827/20293 t.h.
0104/40	szántó		4,40	440/7900 t.h.
0106/8	szántó		5,89	589/4357 t.h.
0106/16	szántó	1,5151	52,73	
0108/28	erdő	0,3162	6,04	
0108/30	szántó	0,4214	14,66	
0108/32	nádas	0,1963	0,31	
0119/11	szántó		102,92	10292/14439 t.h.
0122/10	szántó	1,4556	56,89	
0124/130	szántó		14,51	1451/3078 t.h.
0124/155	szántó		88,70	8870/13819 t.h.

Település: Nagyszénás

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
0139/4	szántó, gyep	35,5603	411,80	
0139/5	szántó	4,9901	80,82	
0143	szántó, gyep	12,6131	187,89	

Település: Orosháza

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
0611/18	erdő	0,3106	5,93	

Település: Árpádhalm

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
05/16	szántó, kivett		6,02	602/6146 t.h.
05/17	szántó	0,2188	7,59	
011/52	szántó		0,46	46/266916 t.h.
0138/11	szántó, gyep	28,6072	830,44	
0138/15	szántó	0,2406	7,10	
0142/3	szántó		9,21	921/19577 t.h.
0142/9	szántó	6,5498	218,22	

Település: Eperjes

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
0293/11	szántó	51,4860	823,02	Földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog bejegyez- ve CSMFH részére
0301/10	szántó, gyep	39,6437	1069/87	
0303/1	szántó, gyep		463,94	46394/55904 t.h.

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
0305/8	szántó	18,9883	459,87	
0307/8	szántó		507,85	50785/54831 t.h.
0330/16	erdő		0,84	84/304 t.h.
0338/18	szántó		6,46	646/6528 t.h.
0330/36	szántó		10,92	1092/9377 t.h.
0330/48	szántó		8,99	899/9924 t.h.
0343/40	szántó	0,0434	1,51	
0343/55	szántó	4,4593	155,18	
Összesen:			15080,25	

A sorsoláson a szövetségben még ki nem adott részarány-földtulajdonnal rendelkező személyek vehetnek részt.

A sorsolás nyilvános, azon bárki jelen lehet.

A sorsoláson bármely okból meg nem jelenő jogosult, később a mulasztásra hivatkozva, semmi féle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg.

Szabó István s. k.,
hivatalvezető

**A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatalának
(5000 Szolnok, Kossuth Lajos út 2.)**

h i r d e t m é n y e i

Az FVM Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatala — a földrendező és a földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése alapján —

n y i l v á n o s s o r s o l á s t

hirdet meg a besenyszögi „Kossuth” Mezőgazdasági Szövetkezet használatában nyilvántartott, részarány-földtulajdonnak megfelelő földek kiadása céljából.

A sorsoláson részvételre jogosultak köre a besenyszögi „Kossuth” Mezőgazdasági Szövetkezet gazdálkodási területén részarány-földtulajdonnal (aranykoronával) rendelkező személyek. Több részarány-tulajdonos egyezségen alapuló írásbeli igényét, valamint a kisorsolt földrészletekre vonatkozó csere-megállapodásokat az FM Hivatal figyelembe veszi. A közös igényt a sorsolás kezdetéig, a cserét pedig a sorsolást követő 15 napig lehet az FM Hivatalhoz benyújtani.

A sorsolás helye: Besenyszög, Szabadság tér 1., Művelődési Ház

A sorsolás ideje: 2001. december 28., 13 óra.

A sorsolásra kerülő földrészletek adatai:

Település: Besenyszög

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
05/9	szántó	1,3230	13,76	
08/1-ből	szántó	1,6699	30,23	Részilletőség: 18138/470628
010-ből	szántó	3,8932	40,49	Részilletőség: 4049/35376
015/4-ből	szántó	0,1989	2,07	Részilletőség: 207/972
015/4-ből	erdő	0,2328	2,42	Részilletőség: 242/972, bányászolgalmi jog

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
023/1-ből	szántó	3,5827	53,51	Részilletőség: 171232/7037184, bányaszolgalmi jog
023/1-ből	gyep (rét)	0,0172	0,30	Részilletőség: 960/7037184, bányaszolgalmi jog
025-ből	szántó	0,6891	12,15	Részilletőség: 31590/3027466, földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog
032/11-ből	szántó	0,3250	5,83	Részilletőség: 2332/4584
035-ből	szántó	0,3748	5,74	Részilletőség: 574/95580, bányaszolgalmi jog
043/11-ből	szántó	0,0017	0,02	Részilletőség: 2/2653
043/17-ből	szántó	0,1538	1,60	Részilletőség: 160/2269
043/20-ből	szántó	0,2402	2,37	Részilletőség: 237/17549, bányaszolgalmi jog
043/21-ből	szántó	1,0021	10,28	Részilletőség: 1028/3001
046-ből	gyep (legelő)	3,3236	12,63	Részilletőség: 1263/9551, bányaszolgalmi jog, földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog
046-ből	erdő	0,1760	1,83	Részilletőség: 183/9551, bányaszolgalmi jog, földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog
052-ből	gyep (legelő)	13,5527	69,04	Részilletőség: 13808/89246
064-ből	szántó	0,1728	1,39	Részilletőség: 139/76238
064-ből	gyep (legelő)	0,0184	0,07	Részilletőség: 7/76238
066/1-ből	gyep (legelő)	0,7589	3,64	Részilletőség: 1092/65865
067	gyep (legelő)	4,5399	17,25	
069-ből	gyep (legelő)	21,2269	96,91	Részilletőség: 9691/50995, 69/A hrsz.-ú ingatlanról földhasználati jog
070-ből	szántó	11,3399	88,31	Részilletőség: 8831/32098, földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog
077-ből	gyep (legelő)	5,2344	8,90	Részilletőség: 890/2875
082/1	szántó	6,7941	70,66	
082/2	szántó	1,4353	22,39	
082/4	szántó	3,3268	51,90	
093-ből	gyep (rét)	0,7093	12,34	Részilletőség: 1234/2128
0103/3	gyep (legelő)	1,5655	5,95	
0105	gyep (legelő)	1,1032	8,38	
0108/3	gyep (legelő)	0,3661	1,39	Bányaszolgalmi jog
0109	gyep (legelő)	0,4575	3,48	
0110	gyep (legelő)	0,1963	1,49	
0205-ből	gyep (legelő)	1,4883	3,04	Részilletőség: 608/12522
0206/4	gyep (legelő)	0,0766	0,29	
0206/7-ből	gyep (legelő)	0,7893	5,34	Részilletőség: 534/17129, bányaszolgalmi jog
0209-ből	szántó	10,1689	116,04	Részilletőség: 11604/177387

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
0283/18	gyep (legelő)	0,3122	1,19	
0283/20	gyep (legelő)	0,4730	1,80	
0284-ből	szántó	0,2787	4,69	Részilletőség: 469/117805
0284-ből	gyep (legelő)	0,0026	0,01	Részilletőség: 1/117805
0296-ből	szántó	2,1561	20,08	Részilletőség: 12048/594372, földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog
0303/16	szántó	1,3172	18,23	
0304/1-ből	szántó	9,0119	88,52	Részilletőség: 8852/47087
0304/2	gyep (legelő)	0,3157	1,20	Földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog
0319/2	szántó	0,3182	3,31	
0333-ből	szántó	0,5897	7,26	Részilletőség: 4356/843918
0347/4	gyep (legelő)	0,6714	5,10	
0461/6	gyep (legelő)	0,2317	0,88	
0462/1	szántó	0,0402	1,00	Részilletőség: 100/102072
0466/1-ből	szántó	5,1421	143,86	Részilletőség: 28772/547430, földmérési jelek elhelyezését biztosító jog
0475/10	erdő és árok	1,1424	13,48	Földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog
0479	gyep (legelő) és út	1,3386	10,17	
0488/3-ből	szántó	0,7550	9,26	Részilletőség: 1852/122934, bá- nyaszolgalmi jog
0488/3-ből	erdő	0,0051	0,06	Részilletőség: 12/122934, bá- nyaszolgalmi jog
0494/3	nádas	1,5246	17,99	
0500/1	szántó	4,8111	108,92	
0505/10	szántó	0,3592	8,42	
0680/5-ből	szántó	0,7530	12,72	Részilletőség: 2544/70068
0686/7	gyep (legelő)	4,2745	16,24	
0688/2	erdő	0,1685	2,49	
0692/3-ből	szántó	0,4952	8,41	Részilletőség: 841/9142
0704/5	gyep (legelő)	1,8348	6,97	
0716	gyep (legelő)	0,8001	3,04	
0719	gyep (legelő)	2,2037	8,37	
0730-ből	szántó	2,0249	21,06	Részilletőség: 2106/5414, föld- mérési jelek elhelyezését bizto- sító használati jog
0732-ből	szántó	0,9380	8,65	Részilletőség: 865/18974
0754/1-ből	szántó	0,2819	2,86	Részilletőség: 286/71580
0755-ből	szántó	1,4153	22,08	Részilletőség: 2208/2993
0762-ből	szántó	0,0718	1,25	Részilletőség: 125/14586
0762-ből	erdő	0,0028	0,02	Részilletőség: 2/14586
0764-ből	szántó	0,0167	0,35	Részilletőség: 35/8615
0764-ből	erdő	0,0014	0,01	Részilletőség: 1/8615
0767-ből	szántó	0,7509	10,53	Részilletőség: 1053/107012
0767-ből	erdő	0,0086	0,06	Részilletőség: 6/107012
0773-ből	szántó	2,2408	26,59	Részilletőség: 5318/178364

Település: Besenyszög

Belterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
566-ból	szántó	0,2780	5,81	Részilletőség: 1162/4406

Település: Besenyszög

Zártkert

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
2871	kert	0,0800	2,43	
2933	kert	0,0800	2,43	
3440	kert	0,0800	2,43	
3853	kert	0,1026	3,12	
3854	kert	0,1021	3,10	
3855	kert	0,1021	3,10	
3856	kert	0,1021	3,10	
3857	kert	0,1021	3,10	
3858	kert	0,1021	3,10	
3859	kert	0,1021	3,10	
3860	kert	0,1021	3,10	
3861	kert	0,1021	3,10	
3862	kert	0,1021	3,10	
3863	kert	0,1021	3,10	
3864	kert	0,1021	3,10	
3865	kert	0,1021	3,10	
3866	kert	0,1021	3,10	
3867	kert	0,1021	3,10	
3868	kert	0,1021	3,10	
3869	kert	0,1021	3,10	
3870	kert	0,1021	3,10	
3871	kert	0,1021	3,10	
3872	kert	0,1021	3,10	
3873	kert	0,1021	3,10	
3973	kert	0,1005	3,06	
3975	kert	0,1000	3,04	
4044	kert	0,1262	3,84	

Település: Tiszasüly

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
0300-ból	szántó	1,2395	16,56	Részilletőség: 1656/110640
0302/12	szántó	0,1923	3,00	Bányaszolgalmi jog

A sorsolás nyilvános, azon bárki jelen lehet.

A sorsoláson a szövetkezetben még ki nem adott részarány-földtulajdonnal rendelkező személyek földtulajdonának helyét határozzuk meg.

A sorsoláson bármely okból meg nem jelenő jogosult később a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg.

Az FVM Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatala — a földrendező és a földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése alapján —

n y i l v á n o s s o r s o l á s t

hirdet meg a mezőheki Tánácsics Mgtsz használatában nyilvántartott, részarány-földtulajdonnak megfelelő földek kiadása céljából.

A sorsoláson részvételre jogosultak köre a mezőheki Tánácsics Mgtsz gazdálkodási területén részarány-földtulajdonnal (aranykoronával) rendelkező személyek. Több részarány-tulajdonos egyezségeen alapuló írásbeli igényét, valamint a kisorsolt földrészteltekre vonatkozó csere-megállapodásokat az FM Hivatal figyelembe veszi. A közös igényt a sorsolás kezdetéig, a cserét pedig a sorsolást követő 15 napig lehet az FM Hivatalhoz benyújtani.

A sorsolás helye: Mesterszállás, Rákóczi u. 15., Művelődési Ház

A sorsolás ideje: 2001. december 28., 9 óra.

A sorsolásra kerülő földrészteltek adatai:

Település: Rákócziújfalu

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
02/1	erdő	0,1721	1,79	Részilletőség: 179/8119
017/37	szántó	0,0353	1,22	Részilletőség: 122/11899
017/71	szántó	0,2989	11,57	Részilletőség: 1157/18773
045/2	erdő	1,1410	7,99	Részilletőség: 799/997
073/17	gyep (legelő)	0,3235	2,46	
073/19	gyep (legelő)	0,1158	0,88	

Település: Mesterszállás

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
022/4-ből	erdő	0,2594	2,80	Részilletőség: 280/631

A tulajdoni és hasznosítási korlátozással érintett védett, illetve védelemre tervezett földrészteltekre vonatkozóan a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatal a rákócziújfalui 02/1, 017/37, 017/71, 045/2, 073/17 és 073/19 hrsz-ú termőföldek sorsolása után még részarányjogosult személyek körét és a ki nem elégített AK-igénynek megfelelő jogosultságuk mértékét nyilvános sorsolással állapítja meg. Ezen személyek a földrésztel kisajátításakor kártalanításra jogosultak. A védett, illetve védelemre tervezett (emiatt magántulajdonba nem adható) alábbi földrészteltekre vonatkozóan a tulajdonosi jogosítványokat azok állami tulajdonba kerüléséig az illetékes Nemzeti Park Igazgatósága gyakorolja.

Település: Martfű

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
03/1 a	erdő	4,0694	46,80	
03/1 b	gyep (legelő)	1,6033	10,10	
03/3	erdő	1,1419	13,13	
013/1	erdő	0,7834	9,01	Vízvezeték szolgálmi jog

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
014 a	erdő	18,0476	207,55	Földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog
014 b	gyep (legelő/	0,3555	3,09	Földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog

Település: Rákócziújfalu

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
034/3-ból	szántó	0,2893	7,29	Részilletőség: 729/2821
035/3 a	gyep (legelő)	2,8605	21,74	
035/3 d	gyep (legelő)	4,9500	37,62	
035/3 f	erdő	0,5856	8,67	
035/3 g	gyep (legelő)	53,1306	217,10	
035/3 h	erdő	18,5343	274,31	
035/3 l	erdő	20,0314	236,37	
035/3 n	gyep (legelő)	5,4132	20,57	
035/4	erdő	1,5345	22,71	Részilletőség: 2271/7548

A sorsolás nyilvános, azon bárki jelen lehet.

A sorsoláson a szövetkezetben még ki nem adott részarány-földtulajdonnal rendelkező személyek földtulajdonának helyét határozzuk meg.

A sorsoláson bármely okból meg nem jelenő jogosult később a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg.

Kasza Antal s. k.,
hivatalvezető

**A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatalának
(4401 Nyíregyháza, Hősök tere 5.)**

h i r d e t m é n y e i

Az FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatala értesíti a Mátészalka településen érdekelt részarány-földtulajdonosokat, hogy az 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése alapján

2001. december 28-án, 10 órakor

a Mátészalka, művelődési házban nyilvános sorsolást tart a Krasznamenti Mezőgazdasági Szövetkezet használatában lévő részarány-földtulajdon helyének meghatározása céljából.

A sorsolásra kijelölt földrészek az alábbiak:

Település: Mátészalka

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Kiadható AK	Korlátozó intézkedés
015/20	erdő	0,0155	0,03		Kárpótlás
015/22	erdő	0,0217	0,04		Kárpótlás
027/2/a	szántó	6,5684	85,70		
027/2/b	kivett: mocsár	1,7151			

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Kiadható AK	Korlátozó intézkedés
030/18	szántó	0,5473	4,38		
079/16	erdő	0,8138	2,85		
098	szántó	0,2567	3,57		
0103/1	szántó	0,0189	0,15		Kárpótlás
0103/3	erdő	0,0182	0,04		Kárpótlás
0115/1	szántó	2,3547	5,35		
0115/2	szántó	3,3703	10,87		
0153/3	szántó	0,1176	0,94		
0191/10	rét	0,2742	4,99		Árterület
0194/3	rét	0,6291	5,66		
0194/4	rét	1,3820	12,44		
0201/17	rét	0,1469	1,79		Árterület
0201/55	rét	0,2853	3,48		Árterület
0220/9	szántó	0,3837	8,35		
0222/35/a	szántó	0,3054	6,90		
0222/35/b	kivett: vízállás	0,0497			
0222/35/c	szántó	0,2160	4,88		
0226/4	szántó	2,4623	55,65		Kárpótlás
0226/10	szántó	0,2252	5,09		Kárpótlás
0226/12	szántó	0,4382	9,90		Kárpótlás
0226/13	szántó	0,1351	3,05		Kárpótlás
0226/14	szántó	0,1685	3,81		Kárpótlás
0226/15	szántó	0,1911	4,32		Kárpótlás
0226/16	szántó	0,0229	0,52		Kárpótlás
0229/6	szántó	0,5773	13,05		Kárpótlás
0229/7	szántó	0,6533	14,47		Kárpótlás
0234/5	szántó	1,9630	37,70		
0234/6	szántó	1,1237	22,20		
0234/30	szántó	1,6573	37,45		
0234/31	szántó	0,9353	21,14		
0234/47/a	szántó	0,7271	16,43		
0234/47/b	kivett: vízállás	0,2510			
0234/47/c	szántó	1,9422	43,89		
0237/5	erdő	0,2654	0,93		Kárpótlás
0246/5	szántó	0,6160	13,92		Kárpótlás
0246/7	szántó	1,0394	19,85		Kárpótlás
0246/9	szántó	2,0958	40,03		Kárpótlás
0246/12	szántó	2,3954	45,75		Kárpótlás
0258/1/a	szántó	14,0477	267,88		
0258/1/b	rét	1,3333	12,00		
0281/2	rét	0,4508	5,50		Árterület
0281/3	szántó	0,0892	1,70		
0283/10/a	erdő	0,2642	0,92		
0283/10/b	kivett: út	0,1381			
0283/10/c	szántó	1,5397	29,41		
0283/10/d	szántó	0,0628	1,20		
0285/a	szántó	6,1636	124,66		Árterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Kiadható AK	Korlátozó intézkedés
0285/b	erdő	0,3238	0,55		Árterület
4800/a	rét	0,5723	2,40		
4800/b	szántó	0,3140	2,51		
4802	rét	0,1915	0,80		

A sorsolás nyilvános. A sorsoláson a szövetkezetben még ki nem adott részarány-földtulajdonnal rendelkező személyek vehetnek részt.

A sorsoláson bármely okból meg nem jelenő jogosult később a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg.

Az FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatala értesíti a Nagydobos településen érdekelt részarány-földtulajdonosokat, hogy az 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése alapján

2001. december 28-án, 10 órakor

a Mátészalka, művelődési házban nyilvános sorsolást tart a Krasznamenti Mezőgazdasági Szövetkezet használatában lévő részarány-földtulajdon helyének meghatározása céljából.

A sorsolásra kijelölt földrészek az alábbiak:

Település: Nagydobos

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Kiadható AK	Korlátozó intézkedés
041/5	szántó	0,3302	4,59		

A sorsolás nyilvános. A sorsoláson a szövetkezetben még ki nem adott részarány-földtulajdonnal rendelkező személyek vehetnek részt.

A sorsoláson bármely okból meg nem jelenő jogosult később a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg.

Az FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatala értesíti a Nyírkáta településen érdekelt részarány-földtulajdonosokat, hogy az 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése alapján

2001. december 28-án, 10 órakor

a Mátészalka, művelődési házban nyilvános sorsolást tart a Krasznamenti Mezőgazdasági Szövetkezet használatában lévő részarány-földtulajdon helyének meghatározása céljából.

A sorsolásra kijelölt földrészek az alábbiak:

Település: Nyírkáta

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Kiadható AK	Korlátozó intézkedés
0115/23	szántó	0,3656	4,06		

A sorsolás nyilvános. A sorsoláson a szövetkezetben még ki nem adott részarány-földtulajdonnal rendelkező személyek vehetnek részt.

A sorsoláson bármely okból meg nem jelenő jogosult később a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg.

Az FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatala értesíti a Ópályi településen érdekelt részarány-földtulajdonosokat, hogy az 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése alapján

2001. december 28-án, 10 órakor

a Mátészalka, művelődési házban nyilvános sorsolást tart a Krasznamenti Mezőgazdasági Szövetkezet használatában lévő részarány-földtulajdon helyének meghatározása céljából.

A sorsolásra kijelölt földrészek az alábbiak:

Település: Ópályi

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Kiadható AK	Korlátozó intézkedés
154	szántó	1,1078	25,04		
040/4	erdő	0,2850	0,60		
040/8	erdő	0,4734	0,99		
051/1/a	szántó	0,3684	2,95		
051/1/b	erdő	0,3992	0,84		
051/3/a	szántó	5,0580	40,46		
051/3/b	erdő	0,2191	0,46		
059/3/a	erdő	6,4766	22,67		
059/3/b	rét	0,2987	0,63		
059/3/c	rét	0,4178	0,88		
059/10	erdő	3,3654	11,78		
0108/a	szántó	13,4219	256,36		
0108/b	kivett: vízállás	1,0349			
0119/39	szántó	3,7692	85,18		Kárpótlás
0119/40	szántó	0,3760	8,50		Kárpótlás
0119/41	szántó	0,4508	10,19		Kárpótlás
0119/52	szántó	0,2631	5,95		Kárpótlás
0133/6	szántó	1,9111	43,19		Kárpótlás
0142/2	szántó	1,9099	43,16		
0142/4	szántó	8,3509	178/69		
0142/6	szántó	2,7035	61,10		Kárpótlás
0142/8	szántó	2,8809	62,98		Kárpótlás
0142/13	szántó	1,0268	21,00		Kárpótlás
0142/16	szántó	0,6504	13,01		Kárpótlás
0142/18	szántó	3,7067	71,01		Kárpótlás
0142/20	szántó	0,9948	19,00		Kárpótlás

A sorsolás nyilvános. A sorsoláson a szövetkezetben még ki nem adott részarány-földtulajdonnal rendelkező személyek vehetnek részt.

A sorsoláson bármely okból meg nem jelenő jogosult később a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg.

Lenti István s. k.,
hivatalvezető

**A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Tolna Megyei Földművelésügyi Hivatalának
(7100 Szekszárd, Augusz Imre u. 7.)**

h i r d e t m é n y e i

Az FVM Tolna Megyei Földművelésügyi Hivatala — a földrendező és a földkiadó bizottságokról szóló 1999. évi XLIX. törvénnyel módosított 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése alapján —

n y i l v á n o s s o r s o l á s t

tart az Új Élet Mezőgazdasági Szövetkezet, Kurd használatában levő, részarány-földtulajdon helyének meghatározása céljából.

A sorsolás helye: Kurd, Kotsis Margit u., Művelődési Ház

A sorsolás ideje: 2002. január 3., 10 óra.

A sorsolásra kerülő földrészletek adatai:

Település: Kurd

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
09/58-ból	szántó	0,0132	0,57	57/2955
020/15-ből	szántó	0,0740	1,99	199/908 Vezetékjog (MATÁV)
024/3	szántó, gyep	25,9492	674,90	
026/4	gyep	1,9939	55,98	
030/1	szántó, gyep	0,0930	3,01	
034	szántó	0,4127	11,10	
067/3	szántó	0,4868	17,77	
067/9	gyep	0,8091	18,29	
070/3	gyep	0,2587	5,85	
070/13-ből	gyep	0,3800	8,59	859/5626
072/1	gyep	0,8868	25,45	
072/3	gyep	1,7452	50,09	Földmérési jel (Tolna Megyei Földhivatal)
50	beépítetlen	0,0774	3,90	
73/3	beépítetlen	0,0498	1,21	
272	beépítetlen	0,0119	0,54	
274	beépítetlen	0,0865	3,91	
386/1	beépítetlen	0,0917	4,62	
390	beépítetlen	0,2917	13,18	
421	beépítetlen	0,0531	2,68	
433	beépítetlen	0,3565	10,23	
456/2	beépítetlen	0,1257	3,61	Vezetékjog (MATÁV)
468	beépítetlen	0,4687	13,45	
470/1	beépítetlen	0,1217	3,49	
636/1	beépítetlen	0,2747	3,96	
636/2	beépítetlen	0,0030	0,15	
640	beépítetlen	0,1474	4,51	
662	beépítetlen	0,0506	1,85	
670	beépítetlen	0,0189	0,95	

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
755	gyep	0,1517	1,43	
756-ból	gyep, erdő	1,8787	20,11	2011/2205
767	gyep	0,1748	1,64	
773-ból	gyep, erdő	0,5449	10,55	1055/1102
783-ból	erdő, gyep	0,6779	5,44	544/605 Földmérési jel (Tolna Megyei Földhivatal)
785	gyep	0,2914	2,74	
793	gyep	0,3688	1,22	
796/3	gyep	0,0269	0,09	
800	gyep	0,2161	0,71	
802	gyep	0,8485	2,80	
822/2	gyep	0,5613	1,85	
824	szántó	0,1555	1,83	
834/1	szántó, szőlő, gyep, gyümölcsös	0,7553	15,16	
836/1	gyep	0,3184	1,05	
840	gyümölcsös	0,0134	0,42	
890	gyep	0,0248	0,08	
968	gyep	0,0396	0,13	
1071-ből	gyep, erdő	1,6634	5,44	544/690
1117	gyep	0,0630	0,21	
1128/1	gyep	0,1516	1,43	
1133	kert	0,1336	1,86	
1134	gyep	0,1479	1,39	
1135	gyep	0,0766	0,25	
1136	kert	0,0791	1,10	
1137	kert	0,0701	0,97	
1138	gyep, szőlő	0,1600	2,47	

Település: Csibrák

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
03	gyep	0,1392	1,35	
05	szántó	0,4441	12,35	
07	szántó	0,8650	24,05	
09/2	szántó	0,8806	24,48	
014-ből	gyep, erdő	0,9631	6,78	678/909
017	gyep	27,8966	252,02	
019/1	gyep	15,6103	140,98	
019/3	szántó	9,7941	283,81	
020/1	gyep	0,1019	0,82	
020/2	gyep	0,4046	3,24	
022/5	nádas	6,5995	59,40	
022/11	gyep	5,8416	59,02	
022/20	szántó	0,1326	3,69	

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
029/4	nádas	3,3348	30,01	
029/14-ből	gyep, szántó	0,5491	13,42	1342/1772
034/2	szántó	0,7197	15,04	
034/5	szántó	0,7495	15,66	
034/9	szántó	0,1782	3,72	
038/6	gyep	6,5979	140,69	VezetékJog (MATÁV)
038/12	gyep	0,4682	10,16	VezetékJog (MATÁV)
043/3-ből	erdő, szántó, gyep	15,5154	283,70	28370/28954
0113/1	szántó	6,1547	128,27	
0113/2-ből	gyep, erdő, szántó	6,5882	149,11	14911/15116
0125/2	gyep	3,6990	33,03	VezetékJog (MATÁV)
0127	gyep	0,2919	2,83	VezetékJog (MATÁV)
0129/4	gyep	1,5233	27,94	
0129/5-ből	erdő, gyep	0,4028	3,72	372/846
0129/6-ből	szántó	2,1921	60,94	6094/11667
0129/10	gyep	0,5147	4,99	VezetékJog (MATÁV)
85	beépítetlen	0,1983	5,51	
97	beépítetlen	0,0753	3,01	
194-ből	szántó, erdő	3,1569	46,53	4653/5877
198	beépítetlen	0,3804	1,98	
239	beépítetlen	0,5675	1,70	

Település: Dúzs

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
03/5	gyep	0,2063	5,74	
03/10-ből	szántó	0,2055	7,15	715/5734
07/9-ből	erdő, gyep	0,7263	3,68	368/857
09	gyep	1,1271	5,52	
014	gyep	0,1630	0,80	
016-ből	szántó, erdő, gyep	3,3486	14,69	1469/3092
019-ből	erdő, gyep, szántó	7,6086	59,54	5954/14151
021-ből	szántó, erdő	1,0498	18,35	1835/1962
023-ből	gyep, erdő	3,6191	29,09	2909/3090
025/2	gyep	1,2078	9,66	
031	gyep	6,1909	49,53	
052/1-ből	szántó, szőlő, erdő	3,9596	58,18	5818/5908
055/11-ből	gyep, erdő	0,3926	1,45	145/260
057	gyep, szántó	16,4092	116,57	
059/2	szántó, gyep	13,4133	282,61	
084-ből	szántó	8,9125	172,92	17292/18676
085/2-ből	gyep, erdő	6,4284	36,94	3694/12795
088/2	gyep, szántó	4,4991	110,92	
092	gyep	9,1485	44,83	

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
094	gyep	28,0636	224,51	
095	gyep	6,9783	55,83	
099/22-ből	gyep	0,2788	6,05	605/1719
304	gyep	0,5151	2,52	
307/2-ből	erdő	0,1020	0,53	53/78
309	gyep, erdő	1,7546	9,03	
320	gyep	0,2059	1,01	
321	gyep	0,1997	0,98	
323	gyep	0,1730	0,85	
328	gyep	0,0779	0,38	
333	gyep	0,1371	0,67	
335	szőlő	0,1387	2,90	
338	gyep	0,4968	2,43	
341	erdő	0,1627	0,85	
347	gyep	0,6016	2,95	
348	gyep, erdő	1,1218	5,65	
352/1	gyep, erdő, szántó	0,8493	5,37	
352/5	gyep	0,0486	0,24	
353	erdő, gyümölcsös, kert	0,2079	2,55	
355	gyümölcsös, kert	0,1713	3,87	
357	erdő	0,2612	1,36	
361	erdő, kert	0,5313	6,71	
364/2	erdő, kert	0,3437	3,22	
367	erdő, gyep	0,7190	3,69	
382	erdő	0,1208	0,63	
401	gyep, erdő	0,3201	1,41	
404	erdő, gyep, szőlő	0,4424	3,38	
408	kert, erdő, gyep, szántó	0,9173	6,64	
416	erdő	0,1112	0,58	
423	kert	0,0655	2,62	
508/2	szántó	0,1845	1,53	
509/2	gyep	0,2617	1,28	
519	gyep	0,9008	4,41	
615	erdő	0,3343	1,74	
618	gyümölcsös, gyep, erdő	1,9882	12,62	
624	gyep, erdő	0,6783	3,35	

A sorsolás egyidejűleg a helyben szokásos módon is meghirdetésre kerül, ahol a részarány-tulajdonosok címlistája és AK jogosultsága megtekinthető.

A sorsoláson bármely okból meg nem jelenő jogosult később a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg. Az eljárásban érintett részarány-tulajdonosok a sorsolás megkezdését megelőzően egyezséget köthetnek.

Bea József s. k.,
hivatalvezető

**A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó
és Választási Hivatal közleménye**

A BM Központi Hivatal a 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 73. § (1) bekezdése alapján — az eddig közzétetteken kívül — az alábbi elveszett, megsemmisült gépjármű törzskönyvek sorszámaát teszi közzé:

432297A
357803B
563813A
423735A
221123A
823983B
049119A
548107B
040748A
476396B
939489A
511859B
003353B
649666B
739129A

374278A
677864A
503303B
477762B
458023A
895946A
771953A
326884A
665148B
054697A
128821B
358723A
389083A
788766A
516147B
108087A
836986A
267847A
435812B
378611A

Közlekedési Nyilvántartó Osztály

Helyesbítés: A Magyar Közlöny 2001. évi 124. számában kihirdetett, a pénzügyi szolgáltatások teljesítésének rendjéről a Magyar Államkincstárban tárgyú 36/1999. (XII. 27.) PM rendelet módosításáról szóló 41/2001. (XI. 9.) PM rendelet

— 11. számú melléklete helyesen:

[7/e. számú melléklet a 36/1999. (XII. 27.) PM rendelethez]

— 15. számú melléklete helyesen:

„15. számú melléklet a 41/2001. (XI. 9.) PM rendelethez

(A 36/1999. (XII. 27.) PM rendelet 8/a. számú mellékletének Kitöltési útmutatójához)

Kitöltési útmutató

az EG02A számú „Előirányzat-felhasználási keret (támogatás) előrehozása” elnevezésű űrlapokhoz

1. A Fejezet minden az Államháztartási Hivatal (a továbbiakban: ÁHH) által engedélyezett, az időarányos havi ütemezéstől eltérően folyósítandó előirányzat-felhasználási keret eltérést az EG02-es jelű nyomtatvány kitöltésével adja meg az ÁHH részére.

Az EG02 űrlapon kell kezdeményezni az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendeletben foglalt összes korrekciót, így például

- előrehozást és annak visszapótlását rendkívüli finanszírozási feladatok miatt,
- bevételek nem ütemes teljesülése miatti előirányzat-felhasználási keret korrekciókat,
- évközi előirányzat-módosításokból adódó, az időarányostól eltérő finanszírozási igényt,
- költségvetési szerv nem teljes éves működéséből adódó keret eltéréseket.

Az EG02 adatlap két változatban (A és B) készül. Az „A” változatot kell kitölteni abban az esetben, ha az ÁHH által engedélyezett előrehozás visszapótlása a hátralévő hónapokban időarányosan történik. Amennyiben az előrehozás vagy a visszapótlás ütemezése időtartamban vagy/és összegben időarányostól eltérő, a „B” űrlapot kell kitölteni.

2. Az eljárás menete

Az űrlapot két példányban kitöltve az eltérés indokolását tartalmazó kérelem egy példányával együtt a Fejezet megküldi az ÁHH-hoz engedélyezésre.

Az ÁHH a nyomtatvány alsó részében közepén található igazoló rész kitöltésével engedélyezi az időarányostól eltérő folyósítást és intézkedik a finanszírozás lebonyolítása végett. Az ÁHH a beérkezést követő 5 munkanapon belül a táblázat jobb alsó sarkában található igazoló részt kitöltve visszaküldi az űrlap egy példányát a Fejezet részére, vagy tájékoztatja az előrehozás elutasításáról és annak indokairól.

3. Az űrlap adatai

- Bizonylat sorszáma: A Fejezet által az ÁHH-hoz benyújtott űrlapok éven belüli folyamatos sorszámozására szolgál.
- Összes oldal: Amennyiben az előrehozások feltüntetésére a lapon található sorok száma nem elegendő, a lapok számát kell feltüntetni.
- Oldalszám: Amennyiben az előrehozások feltüntetésére a lapon található sorok száma nem elegendő, az adott lap sorszámaát kell feltüntetni a lapon.
- Fejezet száma, neve: A Magyar Köztársaság tárgyévi költségvetéséről szóló törvényben (a továbbiakban: költségvetési törvény) található fejezetszám és megnevezés.
- Tételszám: A három pozíció az engedélyezett eltéréssel érintett kincstári ügyfelek sorszámozására szolgál.

— Költségvetési szerv, fejezeti kezelésű előirányzat államháztartási egyedi azonosítója: Az államháztartási egyedi azonosító szám alkalmazásáról szóló 3/1997. (II. 7.) PM rendelet alapján a pénzügyminiszter által adott azonosító szám.

— Költségvetési szerv, fejezeti kezelésű előirányzat megnevezése: A 32 pozícióban a kincstári költségvetéssel rendelkező (önálló vagy részben önállóan gazdálkodó) számlatulajdonos, fejezeti kezelésű előirányzatok címbe beépült volt alapok esetében a költségvetési törvénynek megfelelő elnevezés szerepel.

— Előirányzat-felhasználási keret számla száma: 24 pozícióban a kincstári ügyfél előirányzat-felhasználási keret számlájának (fejezeti kezelésű előirányzatok címbe beépült volt alapok esetében az alszámla száma) számát tartalmazza.

— Utalás kért időpontjában még ki nem utalt éves előirányzat-felhasználási keret: Az éves (módosított) előirányzat-felhasználási keretből az engedélyezett előrehozás folyósításának kért időpontjáig még ki nem utalt összeg feltüntetésére szolgál az oszlop.

— Előrehozás összege: Az engedélyezett előrehozás összegét kincstári ügyfelenként egymás alatt ezer forintban kell megadni.

— Utalás kért időpontja: Az engedélyezett előrehozás folyósításának kért időpontját (hónap, nap) 2-2 arab szám beírásával kell kitölteni.

— Előrehozás összesen: Az előrehozni kívánt összeget tartalmazza összesenben.

4. Igazoló rész

— Igazolás az ÁHH részéről: A nyomtatvány jobb alsó sarkában elhelyezett igazolások rögzítésére kialakított rovatban az ÁHH illetékes munkatársa aláírásával hitelesíti a táblázatban foglaltakat és elhelyezi az ÁHH pecsétjét. Az ellenőrizte és rögzítette rovatok szerepeltetése az adatfeldolgozás munkamenetéhez kapcsolódnak.

— Igazolás a Fejezet részéről: A nyomtatvány bal alsó sarka a Fejezet cégszerű aláírására és az adatközléshez kapcsolódó információk megadására szolgál.

— Az időarányostól eltérő folyósítást az ÁHH részéről engedélyezte: az űrlap alsó részének közepén található igazoló rész az ÁHH engedélyezésre illetékes vezetőjének aláírására, az ÁHH pecsétjének elhelyezésére szolgál.

5. Iktatószám: A Fejezet és az ÁHH iktatószámát tartalmazza.”

(Kézirathiba)

A Magyar Közlöny 126. számában egységes szerkezetben közzétett, a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 3. számú melléklete helyesen:

„3. számú melléklet az 1992. évi XXXIII. törvényhez

Jegyzék azokról a feladatokról, amelyek ellátására létesített munkakörben foglalkoztatott közalkalmazott illetményét szakmai szorzó alkalmazásával kell meghatározni, továbbá a feladatokhoz kapcsolódó szorzószámról

Sorszám	Feladat megjelölése	Szakmai szorzó
1.	Óvodákban, iskolákban, kollégiumokban, a gyermekekkel, tanulókkal való közvetlen foglalkozás, kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások, kollégiumi foglalkozások megtartása, gyermek- és ifjúságvédelemmel, szabadidő szervezésével összefüggő tevékenység ellátása, pedagógiai szakszolgálat intézményeiben a gyermekek, tanulók vizsgálata, egyéni vagy csoportos foglalkoztatása; illetve a pedagógiai-szakmai szolgáltatások ellátása.	1,43
2.	Közoktatási intézményekben minden, nem pedagógus munkakörbe tartozó tevékenység ellátása.	1,05
3.	Felsőoktatási intézményekben minden, nem oktatói és nem kutatói munkakörbe tartozó tevékenység ellátása.	1,05
4.	Humán egészségügyi szolgáltatás keretében a betegek vizsgálatával, gyógyításával, ápolásával, gondozásával, utókezelésével kapcsolatos egészségügyi tevékenységeknek az adott munkakörre jogszabályban előírt szakképzettséggel, szakképzéssel történő közvetlen ellátása, valamint a közúti és légi betegszállítás közvetlen ellátása.	1,20
5.	Szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi szolgáltatás keretében az ellátottak ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, gondozását, szociális segítségét, szállítását közvetlenül szolgáló tevékenységeknek az adott munkakörre jogszabályban meghatározott — felsőfokú végzettséget és szakképzettséget nem tanúsító - szakképzéssel történő ellátása.	1,20
6/a		
6/b	Szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi szolgáltatás keretében az ellátottak gyógyítását, ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, gondozását, szociális segítségét közvetlenül szolgáló tevékenységeknek az adott munkakörre jogszabályban meghatározott, felsőfokú végzettséggel és szakképzettséggel történő ellátása.	1,26
7.	Levéltári, múzeumi, könyvtári, közművelődési, műemlékvédelmi szolgáltatás keretében a kulturális javak létrehozását, közvetítését, védelmét, bemutatását, valamint nyilvántartását közvetlenül szolgáló tevékenységeknek, továbbá művészeti tevékenységeknek az adott munkakörre jogszabályban előírt szakképzettséggel, szakképzéssel történő ellátása.	1,20
9.	Felsőoktatási intézményekben egyéb (művésztanár, mérnökstanár, műszaki/gazdasági tanár, műszaki (gazdasági) oktató, nyelvtanár, testnevelő tanár, kollégiumi nevelőtanár) oktatói munkakörbe tartozó tevékenység ellátása.	1,20

”

(Kézirathiba)

K Ö Z L E M É N Y

A Magyar Közlöny különszámaként megjelent az

**I.
SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS
JOGSZABÁLYOK**

(2000. évi C. törvény a számvitelről)

című, A/4 formátumú, 88 oldal terjedelmű kiadvány.

A kézirat lezárva: 2001. október 1.

Ára: 588 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük az

**I.
SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS
JOGSZABÁLYOK**

(2000. évi C. törvény a számvitelről)

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

K Ö Z L E M É N Y

A Magyar Közlöny különszámaként megjelent a

II. SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

című, A/4 formátumú, 376 oldal terjedelmű kiadvány.

A kötet a 2001. január 1-jétől hatályos, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény végrehajtására kiadott kormányrendeleteket tartalmazza, így a különböző gazdálkodók (a biztosítók; a betétbiztosítási és az intézményvédelmi alapok, valamint a befektetővédelmi alap; a befektetési alapok; a kockázatitőke-társaságok és a kockázatitőke-alapok; a Pénztárak Garancia Alapja; az egyházi jogi személyek; az ÁPV Rt.; az árutőzsde, az értékpapírtőzsde és az elszámolóházak; az MNB; a magánnyugdíj-pénztárak; az önkéntes nyugdíjpénztárak; az államháztartás szervezetei; a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások; a befektetési vállalkozások; az önkéntes kölcsönös egészség- és önszegélyező pénztárak; a Magyar Államkincstár; illetve egyes egyéb szervezetek) beszámolóképzési, könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól, továbbá a felszámolás és a végelszámolás számviteli feladatairól rendelkező jogszabályokat.

A kézirat lezárva: 2001. április 2-án.

Ára: 2380 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a

II. SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házsám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

KÖZLEMÉNY

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó megjelentette a

HAJÓZÁSI SZABÁLYZAT

című, A/4 formátumú, 96 oldal terjedelmű kiadványt.

A kiadvány a víziközlekedés rendjéről szóló 27/1993. (IX. 23.) KHVM rendeletet tartalmazza, amelynek mellékletét képezi a Hajózási Szabályzat.

A kézirat lezárva: 2001. szeptember 1-jén.

Ára: 1512 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a

HAJÓZÁSI SZABÁLYZAT

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Az egyetlen hivatalos!

CD-JOGÁSZ[®]

A magyarországi jogalkotás hivatalos kiadójának elektronikus jogszabálygyűjteménye a 137/1998. (VIII. 18.) Korm. rendelet alapján

hivatalos és hiteles forrásként használható.

A havonta küldendő CD a hatályos jogszabályokon és azok korábbi szövegváltozatain kívül tartalmazza a Magyar Közlöny előző havi nyomdahű számait, a Bírósági Határozatokat, az Adó és Ellenőrzési Értesítőt, a KSH jelzőszámait, a Kereskedelmi Vámtarifajegyzéket, a Gyógyszerjegyzéket, a rendszeresen aktualizált Iratminta-tárat és még sok minden mást!

Megújulva az Interneten is:

havi 100 000 Ft értékhatárig minden CD-előfizető ingyenesen veheti igénybe a hatályos jogszabályok hőközi letöltésére alkalmas online-szolgáltatásunkat.

És ha még ez sem elég:

legyen az Öné egy vadonatúj notebook,

amelyet a 2001. december 31-ig jelentkező új előfizetőink között sorsolunk ki!
(a kép illusztráció)

Garancia

A CD-JOGÁSZ[®] mindenkor a Magyar Közlönyben hivatalosan közzétett, hatályos joganyagot, illetve azok korábbi szövegváltozatait tartalmazza. Erre garancia, hogy az adatbázis közvetlenül a Magyar Közlöny számítógépes nyomdai tőpalcányának felhasználásával készül.

További információ:
06 (80) 200-723
www.mhk.hu

Megrendelőszelvény

Előfizetem a CD-JOGÁSZ[®] 1 / 5 / 10 / 25 / 100 munkahelyes változatát példányban.

Előfizetés kezdete: év hónap.

Éves előfizetési díj: **48 000 / 64 000 / 80 000 / 96 000 / 128 000 Ft + áfa**, rendszerbelépési díj **6000 Ft + áfa**.

Új előfizetőként részt veszek a kiadó nyereményakciójában, amelynek szabályait elfogadom.*

Név, cím:

Ügyintéző, telefon:

Kézbesítési cím és név:

Dátum: Cégszerű aláírás:

* A nyereményakció részletes szabályzata megtekinthető a kiadóban, vagy a www.mhk.hu oldalain olvasható.

Kérjük, hogy a szelvényt a Magyar Hivatalos Közlönykiadó **1394 Budapest 62, Pf. 361** postacímére, illetve a **266-8906-os** vagy a **266-5190-es** faxszámára küldje vissza. Megrendelését a cdjogasz@mhk.hu e-mail-címre is elküldheti. A megrendeléssel kapcsolatos további információért hívja az ingyenes **06 (80) 200-723** forródrót vonalat.

TiszteltElőfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra szóló előfizetésüket folyamatosnak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2002. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Az esetleges módosítást szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levélcím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1394 Budapest 62. Pf. 357. Fax: 318-6668.)

A 2002. évi lapárak

Magyar Közlöny	56 784 Ft/év	Magyar Közigazgatás	5 376 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	10 752 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	2 688 Ft/év
Bányászati Közlöny	2 688 Ft/év	Oktatási Közlöny	13 776 Ft/év
Belügyi Közlöny	14 448 Ft/év	Önkormányzatok Közlönye	3 360 Ft/év
Cégek Közlöny	59 136 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	18 144 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	14 784 Ft/év	Pénzügyi Szemle	13 104 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	10 416 Ft/év	Statisztikai Közlöny	7 728 Ft/év
Határozatok Tára	13 104 Ft/év	Szociális és Munkavédelmi Közlöny	10 416 Ft/év
Házi Jogtanácsadó	2 688 Ft/év	Turisztikai Értesítő	6 720 Ft/év
Hírközlési Értesítő	3 696 Ft/év	Ügyészségi Közlöny	4 032 Ft/év
Hivatalos Értesítő	8 400 Ft/év	Vízügyi Értesítő	7 392 Ft/év
Ifjúsági és Sport Értesítő	2 688 Ft/év		
Igazságügyi Közlöny	9 072 Ft/év	Élet és Tudomány	6 384 Ft/év
Gazdasági és Foglalkoztatási Közlöny	13 776 Ft/év	Ludové Noviny	1 680 Ft/év
Környezetvédelmi Értesítő	8 064 Ft/év	Neue Zeitung	2 688 Ft/év
Közlekedési és Vízügyi Értesítő	13 776 Ft/év	Természet Világa	3 696 Ft/év
Kulturális Közlöny	11 088 Ft/év	Valóság	4 032 Ft/év
Külgazdasági Értesítő	11 424 Ft/év		

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

A **Házi Jogtanácsadó** című lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén:

Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. 1394 Bp. 62. Pf. 357 vagy faxon: 318-6668, vagy a www.mhk.hu/hj internetcímen található megrendelőlapon.

Telefon: 266-9290/234, 235 mellék.

Éves előfizetési díja 2688 Ft áfával.

A CD-JOGÁSZ hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteménye 2002. évi éves előfizetési díjai:

Önálló változat	48 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	96 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	64 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	112 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	80 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	128 000 Ft

Egyszeri belépési díj: 6000 Ft. (Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2001. évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Hatályos jogszabályok online elérése: a 3 naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a www.mhk.hu címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Bártfai Béla, társelnöke: Nyéki József.

A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Korda Judit vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2001. évi éves előfizetési díj: 48 720 Ft. Egy példány ára: 140 Ft 16 oldal terjedelemlig, utána + 8 oldalanként + 84 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

01.1957 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.